T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİBİNİN GENEL KURUL DIŞINDA BİLGİ ALMA HAKKI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Damla DURSUN

Tez Danışmanı: Prof. Dr. S. Anlam ALTAY

EYLÜL, 2023

UNIVERSITE GALATASARAY
INSTITUT DES SCIENCES SOCIALES
DEPARTEMENT DE DROIT PRIVÉ

DROIT DES ACTIONNAIRES D'OBTENIR DES INFORMATIONS EN DEHORS DE L'ASSEMBLÉE GÉNÉRALE DANS DES SOCIÉTÉS ANONYMES

THESE DE MASTER RECHERCHE

Damla DURSUN

Directeur de Recherche: Prof. Dr. S. Anlam ALTAY

SEPTEMBRE, 2023

ÖNSÖZ

Akademik hayatımın önemli bir ürünü olan bu çalışmada, danışmanım olmayı kabul ederek beni onurlandırdığı andan itibaren, üzerimden desteğini hiçbir zaman eksik etmemiş olan değerli Hocam Prof. Dr. S. Anlam Altay'a çok teşekkür ederim. Kıymetli Hocam bu çalışmanın nihayete erdirilebilmiş olmasında, en büyük destekçimdir. Her türlü soruma ve isteğime büyük bir özen ve hoşgörü ile yaklaşmış olan hocam; değerli görüşlerini esirgememiş, ufkumu açan fikirleriyle çalışmamı beslemiş, önerileriyle yol göstermiştir. Değerli Hocamın akademik desteğinin yanında manevi desteğini, cömertçe göstermiş olduğu yardımseverliğini ve nezaketini anmamak haksızlık olur. Tez dönemine denk gelen zor günlerden geçtiğim bu süreçte Hocam beni her zaman yüreklendirmiş, desteğini sürekli hissettirmiştir. Kendisine en derin minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez jürimde olmayı kabul eden ve yorumlarıyla bana ışık tutup, çalışmamı besleyen hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Betül Aktaş Ertan ve Dr. Öğr. Üyesi Tülay Gökdemir Tamer'e çok teşekkür ederim. Hocalarımın tez sürecime katkısı jüri üyeliğiyle sınırlı kalmamıştır. Bu sebeple kendilerine özel olarak teşekkürlerimi sunmak isterim.

Akademik hayata adım attığım ilk günden beri kendisinden sonsuz destek gördüğüm değerli Hocam Dr. Öğr. Üyesi Betül Aktaş Ertan'a teşekkür ederim. Kıymetli Hocam çalışmamda beni candan desteklemiş, yardımcı olmuş ve yol göstermiştir. Hocamın bana desteği yalnızca akademik alanla sınırlı kalmamıştır. Değerli Hocam yaşadığım her zorlukta yanımda olmuş ve "aile" olduğumuzu hissettirmiştir. Kendisine minnettarım.

Değerli Hocam Dr. Öğr. Üyesi Tülay Gökdemir Tamer, tezle ilgili içinden çıkamadığım konularda değerli görüşlerini benimle paylaşmış, yol göstermiş, sohbetini eksik etmemiştir. Hocam sıcak yaklaşımıyla beni her zaman yüreklendirmiş, özellikle tez süresinde her türlü kolaylığı sağlamış ve manevi desteğini de her zaman hissettirmiştir. Kendisine içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez süresince meslektaşlarım, arkadaşlarım, yakınlarım olmak üzere birçok kişiden destek gördüm. Her birine minnettarım. Ancak burada özellikle ve öncelikle birkaç ismi anmam gerekir.

Birçok kaynağa erişmemi sağlayan, tez çalışmamı satır satır okuyup görüşlerini paylaşan, içinden çıkamadığım noktalarda benimle birlikte akıl yürüten, manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen *canım*, meslektaşım Arş. Gör. Mahmut Arif Koçak'a teşekkür ederim. Hayatımdaki varlığı, benim için eşi bulunmaz bir şanstır.

Tez süresince benimle tecrübelerini paylaşan, kaynak önerilerinde bulunan ve birçok kaynağa erişmemi sağlayan değerli arkadaşım, meslektaşım Arş. Gör. Ömer Faruk Şengör'e ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde araştırma görevlisi meslektaşlarımın her birine tez süresince yardımları, hoş sohbetleri için çok teşekkür ederim. Özellikle anmam gerekir ki değerli meslektaşlarım Arş. Gör. Hasan Basri Çifci ve Arş. Gör. Betül Ulusoy Birinci, tez çalışmalarım için ne zaman kütüphaneye gitmeyi teklif etsem beni kırmamış, yol arkadaşım olmuşlardır. Kendilerine özel olarak teşekkür ederim. Tez işlemleri sırasında yürütemediğim görevlerde bana yardımcı olan Arş. Gör. Nergis Kayıkçi ve Arş. Gör. Batuhan Demirtaş'a göstermiş oldukları destekleri için ayrıca teşekkür ederim.

En özel teşekkürümü ise en kıymetlilerim olan aileme sunmak isterim. Ailemin her bir üyesi, tez dönemime denk gelen ve hepimizi zorluğuyla, ağırlığıyla sınayan bu süreçte en büyük fedakarlığı göstererek bana ve çalışmalarıma alan açtılar, gecelerini gündüzlerine katıp bana destek oldular. Maddi manevi destekleri için kendilerine minnettarlığımı kelimelerle dile getirmem mümkün değil... Sevgi ve sabırlarıyla her şeyi mümkün kıldıkları için annem Gülhan Dursun'a, babam Ahmet Dursun'a, ablam Duygu Genç ve ağabeyim Özgür Genç'e, ablam Tuğba Gün ve ağabeyim Ali Gün'e çok teşekkür ederim. Varlığınız olmasa bu çalışma asla nihayete eremezdi.

Babacığım Ahmet Dursun'a ise özel bir paragraf açmam gerekir. Babacığım mücadeleci ruhu, sabırlı ve güçlü karakteri sayesinde hayatının her döneminde önüne çıkmış olan zorlukları aşabilmiş, ailesi için her zaman en iyisini yapmaya çabalamış, bizlere koşulsuz sevgisini daima hissettirmiş ve şefkatiyle sarıp sarmalamıştır. Babacığımın şimdiki sınavında göstermiş olduğu güç bana örnek olmuş, çalışmamın nihayete erdirilebilmesinde en önemli dayanağım haline gelmiştir. Kelimelerle ifade edemese de hissettirdiği desteği, elimi sıkı sıkı tutmaya devam ettiği, sevgisini ve şefkatini bugün bile eksik etmediği için babacığıma çok teşekkür ediyorum. Kendisine güzel hatıralarımıza nice mutlu anlar ekleyebileceğimiz, yarım kalan hayallerimizi gerçekleştirebileceğimiz sağlıklı ve uzun bir ömür diliyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ... **ii**
İÇİNDEKİLER ... **iv**
KISALTMALAR ... **ix**
RÉSUMÉ ... **xi**
ABSTRACT ... **xv**
ÖZET ... **xix**
GİRİŞ ... **1**

BİRİNCİ BÖLÜM BİLGİ ALMA HAKKININ KAVRAMSAL ve POZİTİF TEMELLERİ ... **4**
I. Anonim Ortaklıkta Menfaat Grubu Olarak Pay Sahipleri ... **4**
A. Ortaklık Teorileri Işığında Pay Sahibinin Konumu ... 7
1. Sözleşme Teorisi ... 7
2. Kurum Teorisi ... 11
3. Pay Sahipleri Teorisi ve İlgililer Teorisi ... 11
B. Değerlendirme ... 16
II. Bilgi Alma Hakkının Özünde Yatan Menfaat Çatışmasının Belirlenmesi ... **17**
A. Menfaat Çatışmaları Ekseninden Genel Olarak Çoğunluk ve Oransallık İlkeleri ... 17
B. Menfaat Çatışmaları Ekseninden Organlar Arası Yetki Dağılımı ve Ayrışmalar ... 24
1. Yönetim-Mülkiyet Ayrışması ... 25
2. Kontrol-Mülkiyet Ayrışması ve Güç Boşluğu ... 32
C. Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Ortaklık ile Pay Sahiplerinin Çatışan Menfaatleri ... 37
III. Bilgi Alma Hakkının Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile İlişkisinin Değerlendirilmesi ... **39**
A. Genel Olarak Kamuyu Aydınlatma İlkesi ... 39
B. Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile Bilgi Alma Hakkının İlişkilendirilmesi ... 42
IV. Bilgi Alma Hakkının Pozitif Düzenlemeler Çerçevesinde Tarihsel Gelişimi **46**

A. Türk Hukukunda 46
1. 6102 sayılı TTK Öncesindeki Dönem 46
2. 6102 sayılı TTK Dönemi 49
B. İsviçre Hukukunda..... 51
1. 1992 yılında Yürürlüğe Giren Değişiklik Öncesi Dönem..... 51
2. 1992 Tarihli Değişiklik Sonrası Dönem 52
3. 2020 Yılında Yapılan Değişiklikler Sonrası Dönem 53
C. Alman Hukukunda..... 56
1. 1965 tarihli APOK Öncesi Dönem 56
2. 1965 tarihli APOK Dönemi 57
D. Avrupa Birliği Hukuku'nda 59

İKİNCİ BÖLÜM BİLGİ ALMA HAKKININ NİTELİĞİ, KONUSU ve GENEL KURULDA KULLANIM USULÜ..... 62
I. Terminoloji..... 62
II. Hakkın Niteliği 66
A. Bireysel Hak Niteliği..... 66
B. Bağımsız Hak Niteliği 67
C. Vazgeçilmez Hak Niteliği 68
III. Hakkın Konusu ve Sınırları..... 72
A. Hakkın Konusu..... 72
B. Hakkın Sınırları 74
1. Hakkın İçerik Bakımından Sınırları..... 75
a.Ortaklık Sırrı..... 75
b.Korunması Gereken Diğer Ortaklık Menfaatleri 77
2. Hakkın Yer Bakımından Sınırı..... 78
3. Kanun'da Yer Almayan Diğer Sınırlar 79
IV. Genel Kurulda Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Esaslar 83
A. Genel Kurul Toplantısı ve Bilgi Alma Hakkı Bağlantısı 83
B. Bilgi Alma Hakkı ve Gündeme Bağlılık 85
C. Bilgi Alma Hakkı ve Gereklilik Kriteri..... 89
D. Bilgi Alma Hakkının Kullanım Süreci..... 91
1. Bilgi Alma Amacıyla Soru Yöneltilmesi 91
a. Sorunun Toplantı Sırasında Kime Yöneltileceği..... 92
b. Sorunun Toplantının Hangi Aşamasında Yöneltileceği..... 95

c. Sorunun Anlaşılabilir Olması Külfeti 98
d.Bilgi Alma Talebini Gerekçelendirme Zorunluluğunun Bulunmaması99
e. Bilgi Alma Talebinin Sözlü veya Yazılı Olarak İleri Sürülmesi 100
2. Bilgi Alma Talebinin Karşılanması 103
a. Bilgi Verilmesi 103
i. Bilgi Verilmesi için Yönetim Kurulu Kararı Gerekmesi 104
ii. Bilginin Yazılı veya Sözlü Olarak Verilmesi Hususu 106
iii. Verilecek Bilgide Aranan Nitelikler 108
b. Bilgi Verilmesi Talebinin Reddedilmesi 108
c. Bilgi Verilmesi Talebinin Cevapsız Bırakılması, Ertelenmesi, Bilginin Aranan Niteliklere Uygun Olmaması 110
3. Bilgi Alma Hakkı ve Toplantı Tutanağı 114
4. Genel Kurulda Pay Sahiplerinin Konuşma Hakkı ve Konuşma Hakkına Müdahalelerin Bilgi Alma Hakkına Etkisi 118

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GENEL KURUL DIŞINDA BİLGİ ALMA HAKKINI DOĞURAN HUKUKİ MENFAAT, HAKKIN KULLANILMASI ve ORTAKLIĞIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ 127
I. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurula Özgülenmesinin Etkileri 127
A. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılması İhtiyacının Sorgulanması 127
B. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurula Özgülenmesinin Sebep Olabileceği Sorunların Pozitif Düzenlemeler Aracılığıyla Aşılması 131
1. Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması 131
a. Genel Olarak 131
b. Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasında Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkisinin Gördüğü İşlev 134
2. Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması 138
a. Genel Olarak 138
b. Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasında Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkisinin Gördüğü İşlev 141
3. TTK m. 437/5 Kapsamında Doğrudan Bilgi Alma Davası Açılması 141
4. Karşılaştırma ve Değerlendirme 150
C. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurula Özgülenmesinin Sebep Olabileceği Sorunların, Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılmasına Yönelik Sözleşmesel Düzenlemelerle Aşılması 154
1. Esas Sözleşmeyle Getirilen Düzenlemeler 154
2. Pay Sahipleri Sözleşmesiyle Getirilen Düzenlemeler 158

II. Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkını Kullanması – Genel Kurul Dışında Bilgi Alması 162

A.Genel Olarak 162

B.Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alması Sonucunu Doğuran Durumlar 163

1. Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Talep Etmesi Üzerine Bilgi Alınması 163

a.Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkının Kullanımı Sayılıp Sayılamayacağı..... 163

b.Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Talebinin Niteliği 173

c.Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Talebinin Karşılanması ve Sonuçları 173

i. Genel Kurul Dışında Verilen Bilginin Diğer Pay Sahiplerine de Verilmesi Zorunluluğu 173

ii. TTK m. 437/5'te Öngörülen Dava Hakkı ile Diğer Pay Sahipliği Hakları Açısından Ortaya Çıkan Sonuçlar 178

iii. Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Talebinin Karşılanmasının Bilgi Verme Yükümlüsünün Sorumluluğuna Etkisi 184

2. TTK m. 437/5 Uyarınca Mahkeme Aracılığıyla Bilgi Alma Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılması 185

3. İnceleme Hakkının Kullanılmasının Genel Kurul Dışında Bilgi Alınmasına İmkan Verip Vermeyeceği (İnceleme Hakkının Genel Kurul Dışında Bilgi Alınmasına Dönüşmesi) 188

III. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılması İçin Esnek Bir Yapı Arayışı 191

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM GENEL KURUL DIŞINDA BİLGİ ALMA HAKKININ KULLANILMASINDA HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLARA ÖZGÜ HUKUKİ YAPILAR ve ARAÇLAR 194

I. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Dışında Düzenli Bilgilendirme Aracı: Özel Durum Açıklamaları 194

A.Genel Çerçeve ve Pozitif Düzenlemeler 194

B.Özel Durum Açıklamalarının Konusu 195

C.Özel Durum Açıklamalarının Yapılma Şekli, Zamanı ve Yeri 196

D.Özel Durum Açıklamalarının Bilgi Alma Hakkına Etkisi 197

II. Yatırımcı İlişkileri Bölümü 199

A.Yatırımcı İlişkileri Bölümü Kurulması Zorunlu Ortaklıklar..... 199

B.Yatırımcı İlişkileri Bölümünün Görevleri..... 200

C. Yatırımcı İlişkileri Bölümünün Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasında Etkileri 202

SONUÇ 209

KAYNAKÇA 218

ÖZGEÇMİŞ 237

KISALTMALAR

ABD	**:**	Amerika Birleşik Devletleri
APOK	**:**	Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
AndHD	**:**	Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AO	**:**	Anonim Ortaklık
Batider	**:**	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BEHK	**:**	4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu
BGE	**:**	Bundesgericht
bkz.	**:**	bakınız
BTHAE	**:**	Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
BUHFD	**:**	Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C.	**:**	Cilt
c.	**:**	Cümle
çev.	**:**	çeviren
DEÜHFD	**:**	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	**:**	dipnot
EC	**:**	European Council
Ed.	**:**	Editör
EF	**:**	Expert Focus
EGKS	**:**	Elektronik Genel Kurul Sistemi
EGKS Tebliği:		Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ
EGK Yönetmeliği	**:**	Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik
E.T.	**:**	Erişim tarihi
eTTK	**:**	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
G20	**:**	The Group of Twenty

HGB	**:**	Handelsgesetzbuch
İsvBK	**:**	İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHF	**:**	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	**:**	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
karş.	**:**	karşılaştırınız
KAP	**:**	Kamuyu Aydınlatma Platformu
KYT	**:**	Kurumsal Yönetim Tebliği
L.	**:**	Legislation
LDGJ	**:**	La Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence
LJ.	**:**	Law Journal
m.	**:**	madde
MED.	**:**	Muhasebe Enstitüsü Dergisi
MKK	**:**	Merkezi Kayıt Kuruluşu
OECD	**:**	Organization for Economic Co-operation and Development
OJ	**:**	The Official Journal of the European Union
ÖDT	**:**	Özel Durumlar Tebliği
RG	**:**	Resmî Gazete
S.	**:**	Sayı
s.	**:**	sayfa
SerPK	**:**	Sermaye Piyasası Kanunu
T.	**:**	Tarih
TBK	**:**	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	**:**	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMK	**:**	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	**:**	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Toplantı Yönetmeliği	**:**	Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik
vb.	**:**	ve benzeri
vd.	**:**	ve devamı
Vol.	**:**	Volume

RÉSUMÉ

Dans les sociétés anonymes, l'exercice du droit de l'actionnaire d'obtenir des informations est associé à l'assemblée générale. Cette relation établie entre l'exercice du droit de demander des informations et l'assemblée générale a donné lieu à diverses discussions. Au centre de ces discussions se trouve la question de savoir si le droit de demander des informations peut être exercé en dehors de l'assemblée générale. Dans notre étude, nous cherchons à répondre à cette question en analysant le processus d'utilisation du droit de demander des informations et, dans ce contexte, nous essayons de déterminer l'équivalent de l'utilisation du droit de demander des informations en dehors de l'assemblée générale dans les normes juridiques existantes. Nous analysons en meme temps dans quelle mesure la réglementation légale sur le droit protège les intérêts des actionnaires dans le cadre du droit d'obtenir des informations. Tout en procédant à cette évaluation, nous avons également cherché une structure qui offrirait une protection plus efficace.

La société anonyme a une structure capitalistique qui permet de regrouper un grand nombre d'investisseurs désireux d'utiliser leur épargne. Cette structure a été renforcée par le fait que la société a une personnalité juridique indépendante des actionnaires, que le capital est divisé en actions transférables, que la responsabilité des actionnaires est limitée et uniquement à la société, et que cette structure a nécessité une organisation. Les caractéristiques structurelles de base de la société anonyme ont entraîné la nécessité d'évaluer la position des actionnaires au sein de la société. Dans ce contexte, avec l'effet du principe de libre transférabilité des actions comme règle, le fait que les actionnaires ne soient pas les propriétaires de la société, mais seulement les propriétaires des actions qui peuvent être transférées dans le temps, leur a apporté certaines commodités, mais les a aussi confrontés à certaines difficultés. En effet, les actionnaires, qui ont la possibilité d'investir et d'obtenir le retour de leur investissement sans assumer la responsabilité et le risque de la gestion, se sont en revanche éloignés de la société, dont ils sont essentiellement l'un des financiers. En effet, dans les sociétés anonymes, les actionnaires sont positionnés en dehors de la gestion de l'entreprise. Cette position a créé un besoin naturel d'éclairement et d'information pour les actionnaires.

Un actionnaire qui participe à une société par actions en apportant du capital et qui attend un retour sur son investissement doit être informé des activités et de la situation économique de la société afin de prendre les bonnes décisions concernant l'exercice de ses autres droits d'actionnaire et l'évolution de son investissement. Afin de s'assurer que les actionnaires répondent à leurs besoins d'information, le droit d'obtenir des informations et le droit d'examiner leur est accordé. Ces droits, qui sont énoncés à l'article 437 du CCT, doivent être évalués en fonction de leur capacité à fournir aux actionnaires la protection dont ils ont besoin. Toutefois, dans cette étude, ces droits, qui feraient l'objet d'une thèse distincte, n'ont pas été analysés ensemble sous tous leurs aspects. Notre objectif a été de mettre en lumière le processus

d'exercice du droit d'obtenir des informations au sens strict et d'évaluer dans quelle mesure les principes relatifs au lieu d'exercice du droit permettent de réaliser l'objectif de ce droit.

Dans notre étude, nous analysons tout d'abord la position des actionnaires en tant que groupe d'intérêt au sein de l'entreprise. En effet, la question de savoir pourquoi et dans quelle mesure les actionnaires méritent d'être protégés permet également de déterminer s'il est nécessaire d'utiliser le droit d'obtenir des informations dans le cadre d'une structure plus souple. Dans ce contexte, il a été déterminé si les actionnaires ont besoin d'une protection supplémentaire au sein de la société anonyme et, dans le premièr chapitre de notre thèse composée de quatre chapitres, les fondements conceptuels du droit à l'information, qui est un droit individuel de l'actionnaire, ont été tentés de se refléter sur l'axe des conflits entre les groupes d'intérêts au sein de la société anonyme. Ensuite, les intérêts des actionnaires en termes de droit à l'information et d'autres intérêts en conflit avec ce droit sont évalués. Dans ce contexte, l'évolution historique du droit, sa relation avec le principe de divulgation publique et les réglementations positives concernant ce droit sont mentionnées.

Après les réglementations positives sur le droit d'obtenir des informations en droit turc, le droit suisse, qui constitue la source de l'article 437 du TCC, et le droit allemand, qui s'inspire des dispositions pertinentes de l'article 437 du TCC, sont mentionnés. Les modifications apportées à la législation suisse à la suite de la tendance à exercer le droit en dehors de l'assemblée générale sont généralement prises en compte dans notre étude, car elles fournissent des orientations en vue d'une protection plus efficace des actionnaires. Enfin, les réglementations de la législation de l'Union européenne sont incluses car elles fournissent un cadre pour le droit d'obtenir des informations.

Le deuxième chapitre de l'étude est consacrée à la nature et à l'objet du droit de demander des informations et à la procédure d'exercice de ce droit au sein de l'assemblée générale. Dans ce contexte, les principes du processus d'exécution du droit d'obtenir des informations sont reflétés. Le fait de se concentrer sur le processus d'exercice du droit au sein de l'assemblée générale a permis d'identifier les problèmes causés par le fait que le droit est spécialisé dans l'assemblée générale et de chercher des solutions à ces problèmes. L'étape la plus décisive dans ce contexte est la détermination que l'assemblée générale constitue une limite en termes de lieu d'exercice du droit. Cette détermination a mis en évidence le lien entre le droit d'obtenir des informations et l'assemblée générale et a permis d'évaluer si le droit peut être exercé sur demande en dehors de l'assemblée générale. En plus de cette détermination, différents scénarios concernant l'exercice du droit en assemblée générale sont également analysés. Cette partie de notre étude est également étroitement liée au troisième chapitre, car elle démontre dans quelle mesure le droit offre une structure favorable à la protection des intérêts des actionnaires.

Dans le troisième chapitre de notre étude, nous nous concentrons sur l'intérêt juridique qui donne lieu au droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale. A cette fin, on tente d'identifier les problèmes qui peuvent découler de la limitation de l'exercice du droit à l'assemblée générale. D'une part, l'article 437 du CCT sert essentiellement le principe de l'égalité de traitement et équilibre les conflits d'intérêts. Toutefois, d'un autre côté, le fait que le droit ne puisse être exercé que lors de l'assemblée générale oblige les actionnaires à attendre l'assemblée générale, dont

ils ne savent pas quand elle aura lieu. Cela soulève la question de savoir dans quelle mesure ce principe strict concernant le lieu d'exercice du droit d'obtenir des informations est adapté aux besoins d'aujourd'hui. Dans ce contexte, le troisième chapitre évalue tout d'abord les effets de la limitation du droit à l'information à l'assemblée générale et le rôle des réglementations positives et des dispositions contractuelles pour surmonter les problèmes que cette situation peut engendrer.

La question principale sur laquelle nous avons construit notre étude est celle de savoir si le droit peut être exercé en dehors de l'assemblée générale, ce qui devrait être évalué conjointement avec le principe selon lequel l'assemblée générale constitue une limite à l'exercice du droit d'obtenir des informations. Afin d'évaluer cette question, nous avons suivi une méthode d'analyse de la littérature. Tous les avis que nous avons pu identifier, y compris les avis émis à l'époque des règlements abrogés, ont été inclus afin de mieux comprendre l'objet de l'étude et de l'aborder sous différentes perspectives.

Afin d'évaluer si le droit d'obtenir des informations en posant des questions en dehors de l'assemblée générale existe ou non dans notre droit, il convient tout d'abord de distinguer l'exercice par l'actionnaire du droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale et l'obtention par l'actionnaire d'informations en dehors de l'assemblée générale, puis de s'interroger sur la notion de "droit" en se fondant sur le droit civil. A cet égard, dans le cadre des conclusions auxquelles nous sommes parvenus, il convient de souligner que l'obtention d'informations en dehors de l'assemblée générale est un état de connaissance qui comprend l'exercice d'un "droit", mais couvre également toutes les situations dans lesquelles l'actionnaire est informé en dehors de l'assemblée générale, qui ne peuvent être considérées comme l'exercice d'un droit. Par conséquent, il convient de déterminer que toutes les situations d'information en dehors de l'assemblée générale ne peuvent pas être considérées comme l'exercice du droit d'obtenir des informations.

À la lumière de ces informations, la première situation qui vient à l'esprit parmi les situations qui aboutissent à l'obtention d'informations en dehors de l'assemblée générale est celle où l'information est obtenue sur demande de l'actionnaire pour obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale. Cette situation a nécessité une évaluation complète en ce qui concerne l'obligation de fournir aux autres actionnaires les informations données à l'un des actionnaires en dehors de l'assemblée générale, les conséquences découlant du droit d'action prévu à l'article 437/5 du CCT et d'autres droits des actionnaires, et l'effet de l'exécution de la demande d'obtention d'informations en dehors de l'assemblée générale sur la responsabilité de la personne qui fournit les informations.

L'une des situations d'obtention d'informations en dehors de l'assemblée générale, qui est analysée dans le troisième chapitre, est la situation d'obtention d'informations en dehors de l'assemblée générale par le biais du tribunal en vertu de l'article 437/5 du CCT. L'expression "*La décision du tribunal peut inclure l'instruction de fournir des informations en dehors de l'assemblée générale et la manière de le faire*" dans la disposition pertinente indique que l'actionnaire peut être informé en dehors de l'assemblée générale. En outre, dans la pratique, la discussion sur la question de savoir si le droit d'examiner sera transformé en droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale est incluse et les conséquences de toutes ces formes d'information sont évaluées. Enfin, il a été spécifiquement déterminé laquelle de ces situations où les actionnaires sont informés en dehors de l'assemblée

générale sera considérée comme l'exercice du droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale.

Dans le quatrième chapitre de notre étude, nous évaluons les structures juridiques et les instruments propres aux sociétés anonymes à participation publique dans l'exercice du droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale. À ce stade, nous avons tenté de réfléchir à la relation entre la divulgation d'événements importants et le droit d'obtenir des informations dans les sociétés anonymes à participation publique, étant donné qu'il s'agit d'un moyen habituel d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale, bien qu'il n'offre pas la possibilité d'obtenir des informations en posant des questions. Dans ce contexte, il est conclu que la divulgation d'événements importants peut réduire, dans une certaine mesure, la nécessité pour les actionnaires d'exercer leur droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale. Enfin, la dimension du département des relations avec les investisseurs, qui assure la communication entre la société et les investisseurs, sur l'exercice du droit d'obtenir des informations est analysée. Dans ce contexte, les effets du département des relations avec les investisseurs sur l'exercice du droit à l'information, notamment en ce qui concerne son obligation de répondre aux questions posées en dehors de l'assemblée générale, ont été évalués.

Au terme de notre étude, compte tenu de la systématique de la loi et plus particulièrement de l'article 437 du CCT, nous avons conclu que l'exercice du droit d'obtenir des informations à la demande de l'actionnaire en dehors de l'assemblée générale n'est pas possible pour les sociétés fermées, alors qu'il l'est pour les sociétés publiques qui sont obligées de mettre en place un service de relations avec les investisseurs, en raison de l'effet du service de relations avec les investisseurs. Considérant que l'exercice du droit en dehors de l'assemblée générale ne couvre pas toutes les situations où l'actionnaire est informé en dehors de l'assemblée générale, il a été déterminé qu'en vertu de la lex lata, il n'est possible d'exercer le droit d'obtenir des informations en dehors de l'assemblée générale que par l'intermédiaire du tribunal. Cependant, en termes de la lex ferenda, il a été révélé qu'il existe un besoin pour une structure qui permette aux actionnaires d'exercer leur droit d'obtenir des informations en posant des questions en dehors de la réunion de l'assemblée générale d'une manière qui réponde aux besoins d'aujourd'hui. Bien qu'il ait été décidé d'assouplir le principe de l'exercice des droits des actionnaires au cours de l'assemblée générale en accordant aux actionnaires le droit d'obtenir des informations en posant des questions en dehors de l'assemblée générale, il a été jugé nécessaire de ne pas s'écarter des principes de base de la société anonyme. Dans ce contexte, il est également souligné que les nouvelles possibilités offertes aux actionnaires doivent être équilibrées par certains mécanismes. Ce n'est qu'ainsi que les actionnaires bénéficieront d'une protection adéquate dans le cadre de leur droit à l'information et que les principes fondamentaux de la société anonyme seront protégés.

ABSTRACT

In joint stock companies, the exercise of the shareholder's right to obtain information is associated with the general meeting. This relationship between the exercise of the right to request information and the general meeting has given rise to various discussions. At the heart of these discussions is the question of whether the right to request information can be exercised outside the general meeting. In our study, we seek to answer this question by analysing the process of using the right to request information and, in this context, we try to determine the equivalent of the use of the right to request information outside the general meeting in existing legal norms. At the same time, we analyse the extent to which legal regulations on the right protect the interests of shareholders in the context of the right to obtain information. While making this assessment, we also looked for a structure that would offer more effective protection.

The joint stock company has a capital structure that makes it possible to bring together a large number of investors wishing to use their savings. This structure has been reinforced by the fact that the company has a legal personality independent of the shareholders, that the capital is divided into transferable shares, that the liability of the shareholders is limited and solely to the company, and that this structure has required organisation. The basic structural characteristics of the joint stock company have led to the need to assess the position of shareholders within the company. In this context, with the principle of the free transferability of shares as the rule, the fact that shareholders are not the owners of the company, but only the owners of the shares that can be transferred over time, has brought them certain conveniences, but has also confronted them with certain difficulties. Indeed, shareholders, who are able to invest and obtain a return on their investment without assuming the responsibility and risk of management, have on the other hand distanced themselves from the company, of which they are essentially one of the financiers. Indeed, in joint stock companies, shareholders are positioned outside the management of the company. This position has created a natural need for shareholders to be enlightened and informed.

A shareholder who participates in a company by contributing capital and who expects a return on his investment must be informed of the company's activities and economic situation in order to make the right decisions regarding the exercise of his other shareholder rights and the development of his investment. In order to ensure that shareholders meet their information needs, they are granted the right to obtain information and the right to examine. These rights, which are embodied in Article 437 of the TCC, need to be evaluated in terms of their suitability to provide the shareholders with the protection they need. However, in this study, these rights, which would be the subject of a separate thesis, have not been analysed together in all their aspects. Our aim has been to highlight the process of exercising the right to obtain information in the strict sense and to assess the extent to which the principles relating to the place of exercise of the right enable the objective of that right to be achieved.

In our study, we first analyse the position of shareholders as an interest group within the company. Indeed, the question of why and to what extent shareholders deserve protection also makes it possible to determine whether it is necessary to use the right to obtain information within the framework of a more flexible structure. In this context, it was determined whether shareholders need additional protection within the joint stock company and, in the first chapter of our four-chapter thesis, the conceptual foundations of the right to information, which is an individual shareholder right, were attempted to be reflected on the axis of conflicts between interest groups within the joint stock company. The interests of shareholders in terms of the right to information and other interests in conflict with this right are then assessed. In this context, the historical development of the right, its relationship to the principle of public disclosure and the positive regulations concerning this right are mentioned.

After the positive regulations on the right to obtain information in Turkish law, Swiss law, which is the source of Article 437 TCC, and German law, which is based on the relevant provisions of Article 437 TCC, are mentioned. The changes made to Swiss law as a result of the trend towards exercising the right outside the general meeting are generally taken into account in our study, as they provide guidelines for more effective shareholder protection. Finally, regulations in European Union legislation are included because they provide a framework for the right to obtain information.

The second chapter of the study is devoted to the nature and purpose of the right to request information and the procedure for exercising this right within the general meeting. In this context, the principles of the process for exercising the right to obtain information are reflected. Focusing on the process of exercising the right within the general meeting has made it possible to identify the problems caused by the fact that the right is specialised in the general meeting and to seek solutions to these problems. The most decisive step in this context is the determination that the general meeting constitutes a limit in terms of where the right can be exercised. This determination highlighted the link between the right to obtain information and the general meeting and made it possible to assess whether the right can be exercised on request outside the general meeting. In addition to this determination, various scenarios concerning the exercise of the right at general meetings are also analysed. This part of our study is also closely linked to the third chapter, as it demonstrates the extent to which the law provides a structure conducive to the protection of shareholders' interests.

In the third chapter of our study, we focus on the legal interest that gives rise to the right to obtain information outside the general meeting. To this end, we attempt to identify the problems that may arise from limiting the exercise of the right to a general meeting. On the one hand, article 437 of the TCC essentially serves the principle of equal treatment and balances out conflicts of interest. However, on the other hand, the fact that the right can only be exercised at the general meeting obliges shareholders to wait for the general meeting, which they do not know when will take place. This raises the question of the extent to which this strict principle regarding the place of exercise of the right to obtain information is adapted to today's needs. Against this backdrop, the third chapter first assesses the effects of restricting the right to information at general meetings and the role of positive regulations and contractual provisions in overcoming the problems that this situation can cause.

The main question on which we have built our study is whether the right can be exercised outside the general meeting, which should be assessed in conjunction with the principle that the general meeting constitutes a limit to the exercise of the right to obtain information. In order to assess this question, we followed a literature review method. All the opinions we were able to identify, including opinions issued at the time of the repealed regulations, were included in order to better understand the subject of the study and to approach it from different perspectives.

In order to assess whether or not the right to obtain information by asking questions outside the general meeting exists in our law, it is first necessary to distinguish between the exercise by the shareholder of the right to obtain information outside the general meeting and the obtaining by the shareholder of information outside the general meeting, and then to examine the concept of "right" on the basis of civil law. In this respect, in the conclusions we have reached, it should be emphasised that obtaining information outside the general meeting is a state of knowledge which includes the exercise of a "right", but also covers all situations in which the shareholder is informed outside the general meeting, which cannot be considered as the exercise of a right. Therefore, it should be determined that not all situations of information outside the general meeting can be considered as the exercise of the right to obtain information.

In the light of this information, the first situation that comes to mind among the situations that result in information being obtained outside the general meeting is where information is obtained at the request of the shareholder to obtain information outside the general meeting. This situation required a full assessment of the obligation to provide the other shareholders with the information given to one of the shareholders outside the general meeting, the consequences arising from the right of action under article 437/5 of the CCT and other shareholders' rights, and the effect of the execution of the request to obtain information outside the general meeting on the liability of the person providing the information.

One of the situations of obtaining information outside the general meeting, which is analysed in the third chapter, is the situation of obtaining information outside the general meeting through the court under Article 437/5 of the TCC. The phrase "*The decision of the court may include a direction to provide information outside the general meeting and the manner of doing so*" in the relevant provision indicates that the shareholder may be informed outside the general meeting. Furthermore, in practice, the discussion on whether the right to examine will be transformed into a right to obtain information outside the general meeting is included and the consequences of all these forms of information are assessed. Finally, it has been specifically determined which of these situations in which shareholders are informed outside the general meeting will be regarded as the exercise of the right to obtain information outside the general meeting.

In the fourth chapter of our study, we assess the legal structures and instruments specific to publicly-held joint-stock companies in the exercise of the right to obtain information outside the general meeting. At this stage, we have attempted to reflect on the relationship between the disclosure of material events and the right to obtain information in publicly-held joint-stock companies, given that this is a usual means of obtaining information outside the general meeting, although it does not offer the possibility of obtaining information by asking questions. In this context, it is concluded that the disclosure of material events may reduce, to some extent, the need for

shareholders to exercise their right to obtain information outside the general meeting. Finally, the dimension of the investor relations department, which ensures communication between the company and investors, on the exercise of the right to obtain information is analysed. In this context, the effects of the investor relations department on the exercise of the right to information, particularly with regard to its obligation to answer questions asked outside the general meeting, were assessed.

At the end of our study, taking into account the systematics of the law and more specifically article 437 of the TCC, we concluded that the exercise of the right to obtain information at the shareholder's request outside the general meeting is not possible for non-public companies, whereas it is for public companies which are obliged to set up an investor relations department, due to the effect of the investor relations department. Considering that the exercise of the right outside the general meeting does not cover all situations where the shareholder is informed outside the general meeting, it has been determined that under the lex lata it is only possible to exercise the right to obtain information outside the general meeting through the court. However, in terms of the lex ferenda, it has been revealed that there is a need for a structure that allows shareholders to exercise their right to obtain information by asking questions outside the general meeting in a way that meets today's needs. Although it was decided to make the principle of exercising shareholders' rights during the general meeting more flexible by granting shareholders the right to obtain information by asking questions outside the general meeting, at the same time it was thought necessary not to depart from the basic principles of the joint stock company. In this context, it is also emphasised that the new possibilities offered to shareholders must be balanced by certain mechanisms. This is the only way to ensure that shareholders are adequately protected in their right to information and that the fundamental principles of joint stock company are protected.

ÖZET

Anonim ortaklıkta pay sahibinin bilgi alma hakkının kullanımı, genel kurul toplantısıyla ilişkilendirilmiştir. Bilgi alma hakkının kullanımı ile genel kurul toplantısı arasında kurulan bu ilişki, çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmaların temelinde, bilgi alma talebinin genel kurul dışında ileri sürülmesi yoluyla hakkın genel kurul dışında kullanılıp kullanılamayacağı bahsi yer almaktadır. Çalışmamızda bilgi alma hakkının kullanım süreci tahlil edilerek bu soruya cevap aranmış ve bu kapsamda bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması halinin mevcut hukuk düzeninde karşılığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bilgi alma hakkına, kullanım süreci ve giderek kullanım yeri açısından yaklaştığımız çalışmamızda ayrıca; hakka ilişkin yasal düzenlemenin pay sahibinin bilgi alma hakkı kapsamındaki menfaatlerini ne ölçüde koruduğu tahlil edilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken bir yandan da daha etkin koruma sağlamaya elverişli bir yapı arayışında bulunulmuştur.

Anonim ortaklık, tasarruflarını değerlendirmek isteyen çok sayıda yatırımcının bir araya gelmesine imkan tanıyan sermaye temelli bir yapıya sahiptir. Bu yapı; ortaklığın pay sahiplerinden bağımsız tüzel kişiliğe sahip olması, sermayenin devredilebilir paylara bölünmesi, pay sahiplerinin sorumluluklarının sınırlı ve yalnızca ortaklığa karşı olması gibi özelliklerle de güçlenmiştir ve özden organ ilkesinden ayrılmayı gerektirmiştir. Anonim ortaklığın temel yapısal özellikleri, pay sahiplerinin ortaklık içerisindeki konumunu değerlendirme ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda pay sahiplerinin, payların kural olarak serbestçe devredilebilirliği ilkesinin de etkisiyle, ortaklığın değil; yalnızca zaman içinde devredilebilen payların sahipleri konumunda olması kendilerine birtakım kolaylıklar sağlamışken bazı güçlüklerle de karşılaşmalarına sebep olmuştur. Gerçekten de yönetim sorumluluğu ve riskini üstlenmeden yatırım yapıp, yatırımının getirisini edinme imkanına sahip olan pay sahipleri; bir yandan da esasen finansörlerinden biri oldukları ortaklıktan uzaklaşmıştır. Zira anonim ortaklıkta pay sahipleri, ortaklık yönetiminin dışında konumlandırılmıştır. Bu konumlandırma da pay sahiplerinde doğal bir aydınlanma, bilgilenme ihtiyacı doğurmuştur.

Anonim ortaklığa sermaye getirmek suretiyle dahil olan ve yatırımlarından getiri bekleyen pay sahibinin, diğer pay sahipliği haklarının kullanımı ve yatırımının gidişatı noktasında doğru kararlar verebilmesi için ortaklığın faaliyetleri ve ekonomik durumu hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Pay sahiplerinin bilgi ihtiyaçlarını karşılamalarını teminen, kendilerine bilgi alma ve inceleme hakları bahşedilmiştir. TTK m. 437 hükmü ile somutlaşan bu hakların mevcut haliyle pay sahiplerine ihtiyaç duydukları korumayı sağlamaya ne kadar elverişli olduklarının da değerlendirilmesi gerekmiştir. Ancak çalışmamızda, her ikisi de ayrı ayrı bir tez konusu oluşturacak bu haklar bir arada ve tüm yönleriyle ele alınmamıştır. Hedefimiz dar anlamda bilgi alma hakkının kullanım sürecine ışık tutarak, hakkın kullanım yerine ilişkin esasların, hakkın amacını yerine getirmeye ne derece izin verdiğini değerlendirmek olmuştur.

Bu değerlendirmeyi yapabilmek için çalışmamızda öncelikle pay sahiplerinin bir menfaat grubu olarak ortaklık içerisindeki konumu incelenmiştir. Zira pay sahibinin korunmayı neden ve ne ölçüde hak ettiği, bilgi alma hakkının daha esnek bir yapı içerisinde kullanılması ihtiyacının varlığını tespit etmek için de yol göstericidir. Bu kapsamda anonim ortaklık bünyesinde pay sahiplerinin ek bir koruma ihtiyacı olup olmadığı belirlenmiş ve dört bölümden oluşan tezimizin ilk bölümünde bireysel bir pay sahipliği hakkı olan bilgi alma hakkının kavramsal temelleri, anonim ortaklık bünyesinde yer alan menfaat grupları arasındaki çatışmalar ekseninden yansıtılmaya çalışılmıştır. Sonrasında pay sahiplerinin bilgi alma hakkı özelinde menfaatleri ve bu menfaatle karşılaşan diğer çıkarlar değerlendirilmiştir. Bu bağlamda hakkın tarihsel gelişimine, kamuyu aydınlatma ilkesi ile ilişkisine ve hakka ilişkin pozitif düzenlemelere değinilmiştir.

Türk Hukuku'nda bilgi alma hakkına ilişkin pozitif düzenlemelerin peşi sıra genel itibarıyla TTK m. 437'nin kaynağını teşkil eden İsviçre Hukuku ve yine TTK m. 437'nin belirli hükümlerinde ilgili düzenlemelerinden esinlenilen Alman Hukuku düzenlemelerine yer verilmiştir. Hakkın genel kurul dışında kullanılması yönündeki eğilimin etkisiyle İsviçre mevzuatında yapılan değişiklikler, pay sahiplerinin daha etkin bir korumaya kavuşması bahsinde yol gösterici olması nedeniyle çalışmamıza genel itibarıyla yansıtılmıştır. Son olarak bilgi alma hakkına ilişkin bir çerçeve sunması itibarıyla Avrupa Birliği Hukuku'ndaki düzenlemelere yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümü ise bilgi alma hakkının niteliği, konusu ve genel kurulda kullanım usulüne özgülenmiştir. Bu kapsamda bilgi alma hakkının icra ediliş sürecinin temel esasları yansıtılmıştır. Hakkın genel kurulda kullanım sürecine odaklanılması; hakkın genel kurula özgülenmiş olmasının yaratacağı problemlerin tespit edilmesinde, bu problemlere çözüm önerileri arayışında yol gösterici olmuştur. Bu kapsamda en belirleyici adım olarak, hakkın kullanımı açısından genel kurulun, yer bakımından bir sınır teşkil ettiği tespitidir. Bu tespit, bilgi alma hakkı ile genel kurulun bağını gözler önüne sermiş ve hakkın genel kurul dışında talep üzerine kullanılıp kullanılamayacağını değerlendirmede etkili olmuştur. Bu tespitin yanı sıra, hakkın genel kurulda kullanımı ile ilgili çeşitli senaryolar da incelenmiştir. Çalışmamızın bu bölümü, hakkın pay sahiplerinin menfaatlerini korumaya ne derece elverişli bir yapı sunduğunu sergilemesi açısından üçüncü bölümle de yakından ilgili olmuştur.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise genel kurul dışında bilgi alma hakkını doğuran hukuki menfaate odaklanılmıştır. Bunun için, hakkın kullanımının genel kurula özgülenmesinin yaratacağı problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. TTK m. 437 bir yönüyle esasen eşit işlem ilkesine hizmet edip, menfaat çatışmalarını dengeleme pozisyonu görmektedir. Ancak bir yandan da hakkın salt genel kurulda ileri sürülebilir olması, pay sahiplerinin kimi hallerde ne zaman gerçekleşeceğini bilmedikleri genel kurul toplantısını beklemeyi zorunlu kılmaktadır. Bu da bilgi alma hakkının kullanım yerine ilişkin bu katı esasın, günümüz ihtiyaçlarına ne derece uygun olduğu sorusunu beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda üçüncü bölümde, ilk olarak hakkın genel kurula özgülenmesinin etkileri değerlendirilmiş ve bu durumun sebep olabileceği sorunların aşılması için pozitif düzenlemeler ve sözleşmesel düzenlemelerin rolü değerlendirilmiştir.

Çalışmamızı üzerine inşa ettiğimiz asıl konu ise bilgi alma hakkının kullanımı açısından genel kurulun sınır teşkil etmesi esasıyla birlikte değerlendirilmesi gereken, hakkın genel kurul dışında ileri sürülüp sürülemeyeceği bahsidir. Bu konuyu

değerlendirebilmek için yöntem olarak kaynak taraması yöntemine başvurulmuştur. Mülga düzenlemeler zamanında ileri sürülen görüşler de dahil olmak üzere tespit edebildiğimiz tüm görüşlere, çalışma konusunun daha iyi anlaşılabilmesi ve farklı perspektiflerden ele alınabilmesi için yer verilmiştir.

Genel kurul dışında soru sorma suretiyle bilgi alma hakkının hukukumuzda mevcut olup olmadığını değerlendirebilmek, öncelikle pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurul dışında kullanması ile genel kurul dışında bilgi alması hallerinin birbirinden ayırdını gerektirmiş, akabinde Medeni Hukuk temelli bir "hak" kavramı sorgulaması yapılmasına sebebiyet vermiştir. Bu itibarla ulaştığımız sonuçlar kapsamında vurgulamak gerekir ki genel kurul dışında bilgi alınması, geniş anlamda "hak" kullanımını da içinde barındıran ancak bunun yanında hak kullanımı sayılamayan lâkin pay sahibinin genel kurul dışında bilgilendiği tüm durumları kapsayan bir aydınlanma halidir. Bu yüzden, genel kurul dışında her bilgilenme halinin, bilgi alma hakkının kullanımı sayılamayacağı belirlenmelidir.

Bu bilgiler ışığında, genel kurul dışında bilgi alınması sonucunu doğuran durumlardan akla ilk gelen, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma isteminde bulunması üzerine bilgi edinilmesi halidir. Bu durum, (i) genel kurul dışında verilen bilginin diğer pay sahiplerine de verilmesi zorunluluğu, (ii) TTK m. 437/5'te öngörülen dava hakkı ile diğer pay sahipliği hakları açısından ortaya çıkan sonuçlar ve (iii) genel kurul dışında bilgi alma talebinin karşılanmasının bilgi verme yükümlüsünün sorumluluğuna etkisi açısından kapsamlı bir değerlendirme yapmayı gerektirmiştir.

Üçüncü bölümde incelediğimiz, genel kurul dışında bilgi alma durumlarından birisi de TTK m. 437/5 uyarınca mahkeme aracılığıyla genel kurul dışında bilgi alınması halidir. Zira ilgili hükümde yer alan "*Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir.*" şeklindeki ifade, pay sahibinin genel kurul dışında bilgilenebileceğini göstermektedir. Ayrıca uygulamada inceleme hakkının, genel kurul dışında bilgi alınmasına dönüşüp dönüşmeyeceği tartışmasına yer verilmiş ve tüm bu bilgilenme şekillerinin sonuçları değerlendirilmiştir. Nihai olarak pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgilendiği bu durumlardan hangisinin, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılması sayılacağı da özel olarak tespit edilmiştir.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde ise genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılmasında halka açık anonim ortaklıklara özgü hukuki yapılar ve araçlar değerlendirilmiştir. Bu noktada halka açık anonim ortaklıklarda, esasen soru sorma suretiyle bir bilgi edinme imkanı sağlamasa da genel kurul dışında düzenli bilgilendirme aracı olması nedeniyle özel durum açıklamalarının, bilgi alma hakkı ile ilişkisi yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda özel durum açıklamalarının pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkını kullanması ihtiyacını belirli ölçüde azaltabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, ortaklık ile yatırımcılar arasında iletişimi sağlamak amacıyla faaliyet gösteren yatırımcı ilişkileri bölümünün, bilgi alma hakkının kullanılmasına getirdiği boyut incelenmiştir. Bu kapsamda, yatırımcı ilişkileri bölümünün özellikle genel kurul dışında ileri sürülen soruları cevaplama görevi göz önüne alındığında bilgi alma hakkının kullanılmasında etkileri değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın nihayetinde Kanun'un sistematiği ve özel olarak da TTK m. 437 düşünüldüğünde pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma talebi üzerine bilgi alma hakkını kullanmasının halka kapalı ortaklıklar açısından mümkün olmadığı; yatırımcı

ilişkileri bölümü kurulması zorunlu olan halka açık ortaklıklar açısından ise yatırımcı ilişkileri bölümünün etkisiyle mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hakkın genel kurul dışında kullanılması ifadesinin genel kurul dışında pay sahibinin bilgilendiği her durumu kapsamadığını da gözeterek "olan hukuk" açısından yalnızca bilgi alma hakkının mahkeme aracılığıyla genel kurul dışında kullanılması halinde söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Ancak "olması gereken hukuk" açısından günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde pay sahibinin bilgi alma hakkının genel kurul dışında da soru sorma suretiyle kullanılmasına imkan tanıyan bir yapıya ihtiyaç olduğu ortaya konmuştur. Pay sahiplerine genel kurul dışında da soru sorma suretiyle bilgi alma hakkı tanınarak, pay sahipliği haklarının kural olarak genel kurul esnasında kullanılması ilkesinin esnetilmesi gerekliliği tespit edilse de aynı zamanda anonim ortaklığa özünü kazandıran temel prensiplerden uzaklaşılmamasını da sağlamak gerektiği belirlenmiştir. Bu bağlamda pay sahiplerine tanınacak yeni imkanların, belirli mekanizmalarla dengelenmesi gerektiğine de ayrıca temas edilmiştir. Zira ancak bu şekilde pay sahiplerine bilgi alma hakları kapsamında yeterli koruma bahşedilecek ve aynı zamanda anonim ortaklığın temel prensiplerinden uzaklaşılmamış olacaktır.

GİRİŞ

Anonim ortaklıklar, "*modern kapitalizmin olağanüstü aracı*"[1] olarak adlandırılmalarının hakkını verir bir şekilde ekonomik alanda varlıklarını uzun yıllardır sürdürmektedir. Bu başarı ve tercih edilirliğin arkasında, anonim ortaklığın pay sahiplerinden bağımsız tüzel kişiliğe sahip olması, pay sahiplerinin sorumluluklarının sınırlı ve yalnızca ortaklığa karşı olması gibi temel yapısal özellikler yer almaktadır. Ortaklık organizasyonu incelendiğinde anonim ortaklıkta özden organ ilkesinin cari olmaması nedeniyle, pay sahipleri genel olarak ortaklık yönetiminin dışında konumlandırılmıştır. Hukuken ortaklık malvarlığı üzerinde herhangi bir mülkiyet hakkı bulunmayan, yalnızca sahip olduğu pay sebebiyle hak ve borçların sahibi konumunda olan pay sahibinin, yönetim dışında konumlandırılması makuldür. Nitekim çalışmamızda da temellendirildiği üzere[2] pay sahibinin bu konumu, pay devir serbestisi düşünüldüğünde anonim şirket yapılanmasıyla uyumludur. Ancak ekonomik bir analizle pay sahiplerinin, ortaklık malvarlığının ekonomik anlamda maliki olduğu da kabul edilmektedir[3, 4]. Ekonomik anlamda adeta ortaklığın maliki olarak adlandırılan ancak yönetimden uzaklaştırılan pay sahiplerinin, ortaklık bileşenleri içerisinde korunmaya değer konumunun özel olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Çalışmamızda, pay sahiplerinin korunması bahsinde önemli enstrümanlardan biri olan bilgi alma hakkının[5] spesifik bir boyutunu ele almaktayız. Nitekim bizi bu çalışmaya

[1] Georges Ripert, Aspects Juridiques du Capitalisme Moderne, 2e éd., Paris, **LGDJ**, 1951, N. 46. (Fahiman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku**, İkinci Bası, İstanbul, Alkım Yayınevi, 1998, s. 58'den naklen)

[2] Bkz. Birinci Bölüm, II, B, 1.

[3] Burada kullanılan mülkiyet kavramı, hukuki anlamıyla değil ekonomik anlamıyla kullanılmaktadır.

[4] Yönetim ve mülkiyet ayrışması hakkında detaylı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, II, B, 1.

[5] Bilgi alma hakkı kavramı ile ifade edilen hususa ilişkin öğretide birlik ve kullanılan ifade hususunda terminolojik açıdan uzlaşı bulunmamaktadır. "Bilgi alma hakkı" ifadesi kimi zaman geniş anlamıyla üst başlık olarak kullanılırken; kimi zaman kanuni terminolojiden mülhem, dar anlamıyla hakkın muhtevası belirlenmektedir; bkz. İkinci Bölüm, I.

iten, temelinde pay sahiplerinin korunması esası yer alan bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemelerin mevcut haliyle bu esası yerine getirip getirmediğini irdelemektir.

Pay sahiplerinin, ortaklık finansmanına dahil olmalarına rağmen yönetim dışında konumlandırılmaları; ortaklığın ekonomik durumu ve nasıl yönetildiği hususunda aydınlatılmaları şeklinde tabii bir ihtiyaç doğurmuştur. Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK'da) bu ihtiyaca hizmet eden "bilgi alma ve inceleme hakkı" başlıklı m. 437 hükmü mevcuttur. Bu noktada belirtmek isteriz ki çalışmamızın amacı anonim ortaklıkta pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını tüm yönleriyle baştan sona ele almak değil; TTK m. 437'de yer alan bilgi alma hakkının kullanılması sürecine odaklanmak ve hakkın genel kurul dışında kullanılmasının etkisini ve sonuçlarını irdelemektir.

Dört bölümden oluşan çalışmamızın ilk bölümünde, bireysel bir pay sahipliği hakkı olan bilgi alma hakkının kavramsal temelleri, anonim ortaklık bünyesinde yer alan menfaat grupları arasındaki çatışmalar ekseninden yansıtılmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda öncelikle pay sahibinin bir menfaat grubu olarak ortaklık içerisindeki konumu, korunmayı neden ve ne ölçüde hak ettiği yönünde bir arka plan çizilecektir. Akabinde pay sahiplerinin bilgi alma hakkı özelinde menfaatleri ve bu menfaatle karşılaşan diğer çıkarlar değerlendirilecektir. Bu bağlamda hakkın tarihsel gelişimine, kamuyu aydınlatma ilkesi ile ilişkisine ve hakka ilişkin pozitif düzenlemelere değinilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümü bilgi alma hakkının niteliği, konusu ve genel kurulda kullanım usulüne özgülenmiştir. Bu kapsamda bilgi alma hakkının icra ediliş sürecinin temel esasları yansıtılmaya çalışılacaktır. Hakkın ne şekilde icra edildiği, pay sahibinin bu hakkı genel kurulda kullanmasına ilişkin koşulların değerlendirilmesi açısından zorunludur.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise bilgi alma hakkının süreç olarak kapalı anonim ortaklıklarda genel kurul dışında kullanılmasına özgülenmiştir. Genel olarak TTK'nın ve özel olarak da TTK m. 437'nin sistematiği incelendiğinde, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasının amaçlandığı görülecektir. Bu amaçtan hareketle, bilgi alma talebi her ne kadar genel kurul toplantısı dışında ileri sürülse dahi, hakkın muhataplarının bu bilgiyi genel kurul toplantısı dışında karşılaması yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bilgi alma hakkının kullanıldığı yer bakımından önem arz eden

farklı bir vurguya ise TTK m. 437/2'nin son iki cümlesinde rastlanmaktadır. İlgili hükme göre "*Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz.*" Görüldüğü üzere kanun, bir yandan bilgi alma hakkının genel kurul toplantısında kullanılmasını amaçlayarak kolektif bilgilendirmeyi hedeflemiş; bir yandan da genel kurul dışında bilgi verilmesi durumlarını görmezden gelmemiştir.

Bu yönüyle aslında eşit işlem ilkesine hizmet edip, menfaat çatışmalarını dengeleme pozisyonu gören TTK m. 437 hükmündeki sistematikte kanun koyucunun göz ardı ettiği bazı hususlar olduğu kanaatindeyiz. Örneğin bilgi alma hakkının yalnızca genel kurula özgülenmesi, pay sahiplerinin genel kurul toplantısını beklemeye -deyim yerindeyse- "mahkûm edildiği" durumlar yaratacak ve pay sahiplerinin menfaatlerinin ne derece korunduğu tartışılır olacaktır. İlgili hükmün sorunlara sebebiyet vereceği bir diğer alan ise genel kurul dışında pay sahibine verilen bilginin diğer pay sahipleriyle paylaşım usulüdür. Tüm bu sorunsal, çalışmamızın üçüncü bölümünde hakkın kullanılacağı yer bakımından ortaya çıkabilecek muhtemel sorunlar kapsamında tespit edilecek ve bunlara çözüm önerileri aranmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise halka açık anonim ortaklıklarda genel kurul dışında bilgi alma hakkına özgü koşullara değinilecek ve yatırımcı ilişkileri bölümünün genel kurul dışında bilgi verilmesine hizmet eden yönü ile hakkın kapsamını genişletip genişletmediği irdelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM
BİLGİ ALMA HAKKININ KAVRAMSAL ve POZİTİF TEMELLERİ

I. Anonim Ortaklıkta Menfaat Grubu Olarak Pay Sahipleri

Anonim ortaklıklar bünyelerinde pay sahipleri, yöneticiler, alacaklılar, çalışanlar gibi farklı menfaat gruplarını (*stakeholder*[6, 7]) bulundurur. Anonim ortaklığın, bu menfaatlerin bazen aynı yönde buluştuğu bazense çatıştığı bir kişi birliği olduğu söylenebilir. Ortaklıklar hukukunda menfaat grupları arasındaki ilişkilerin

[6] "Stakeholder" kavramının tanımlanmasının güç olduğu ifade edilmekte ve bu kavramın kapsamına hangi bileşenlerin dahil olduğu yönünde genel bir kabul bulunmamaktadır; bkz. Eric W. Orts/Alan Strudler. "The Ethical and Environmental Limits of Stakeholder Theory" **Business Ethics Quarterly**, Vol. 12, No. 2, 2002, s. 218; Andrew Keay, **The Enlightened Shareholder Value Principle and Corporate Governance**, Taylor & Francis Group, 2012, s. 47-48. Kapsayıcı bir değerlendirme ile stakeholder kavramının şirkette menfaati olan tüm kişi veya grupları içerdiği belirtilebilir; bkz. Keay, s. 12.

[7] Türk Hukuku'nda, "stakeholder" kavramını ifade etmek için kullanılan kelimede istikrar bulunmamaktadır. TTK genel gerekçesinde (N. 89) "menfaat sahipleri" ve "ilgililer" ifadesi birlikte kullanılırken; Kurumsal Yönetim Tebliği'nin (RG, T. 03.01.2014 S. 28871) eki olan Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin 3 numaralı ekinde "menfaat sahipleri" ifadesi; Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi C2'de "paydaş" kelimesi kullanılmıştır. Kavramla ilgili öğretide de farklı tercihlere rastlanmaktadır: "ilgili" ifadesi için bkz. Ünal Tekinalp, "Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki İlişki", **Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2003, s. 234; hem "ilgili" hem "menfaat sahibi" ifadelerinin birlikte kullanımı için bkz. Ali Paslı, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, 2. Bası, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2005, s. 21, 211; "menfaat sahibi" ifadesi için bkz. Feyzan Hayal Şehirali Çelik (İsmail Kırca/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku Cilt I**, BTHAE, Ankara 2013, s. 249; Cafer Eminoğlu, **Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)**, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 22; Mehmet Helvacı/Rifat Cankat, "Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı", **Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 527; Hasan Pulaşlı, "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bağlamında Uluslararası İnsan Hakları ve Çevre Standartlarının Çok Uluslu Şirketlerin Merkez Yönetim Organının Hukuki Sorumluluğuna Etkisi", **Batider**, C. 36, S. 4, 2020, s. 7; "çıkar/menfaat grubu" ifadesi için bkz. Muhammed Sulu, **Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 16, Mehmet Arif Tuğ, "Kurumsal Yönetim Kavramının Genel Çerçevesi ve Türk Hukukundaki Yansımaları", **AndHD**, C. 5, S. 1, 2019, s. 205; "paydaş" ifadesi için bkz. Pelin Özçelik, "Amerikan Ve İngiliz Şirketler Hukuku Işığında Pay Sahibi Önceliği Modeli ve Bu Modelin Şirketlere Etkilerine İlişkin Değerlendirme", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 16, S.1, 2021, s. 65.

incelenmesinin teorik açıdan önemi büyüktür[8]. Ancak bu incelemeler, bir yandan da anonim ortaklıklar hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar açısından önem arz etmektedir[9]. Menfaat grupları arasında çıkar çatışması yaşanması halinde hangi çıkarların ne ölçüde birbirine üstünlük sağlayacağının belirlenmesi gerekecektir. Nitekim kurumsal şirket yönetiminin nasıl olması gerektiği sorusu da cevabını, menfaat grupları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve bu grupların menfaatlerinin ne ölçüde esas alınacağında bulmaktadır[10].

---

[8] Bu konuda Türk Hukuku'nda ilk monografik çalışma için bkz. Oğuz İmregün, **Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri**, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1962.

[9] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 250. Özellikle Amerikan ortaklıklar hukukunda, çözümünde menfaat grupları ve bunlar arasındaki ilişkilerin değerlendirildiği uyuşmazlıklara ilişkin birçok simgeleşmiş karar vardır. Örnek olarak bkz. "*A business corporation is organized and carried on primarily for the profit of the stockholders. The powers of the directors are to be employed for that end. The discretion of the directors is to be exercised in the choice of means to attain that end, and does not extend to ... other purposes.*" (Bir ticaret ortaklığı, öncelikle pay sahiplerinin menfaati için kurulur ve faaliyette bulunur. Yöneticilerin yetkileri bu amaç temelinde tatbik edilmelidir. Yöneticilerin takdir yetkisi ise, söz konusu amaca ulaştıracak enstrümanların seçiminde kullanılmalıdır ve başka amaçlara yönelik olamaz.) Dodge v. Ford Motor Co., 170 N.W. 668 (Mich. 1919); "*This entails an analysis by the directors of the nature of the takeover bid and its effect on the corporate enterprise. Examples of such concerns may include: inadequacy of the price offered, nature and timing of the offer, questions of illegality, the impact on "constituencies" other than shareholders (i.e., creditors, customers, employees, and perhaps even the community generally), the risk of nonconsummation, and the quality of securities being offered in the exchange.*" (Bu durum, yöneticiler tarafından devralma teklifinin niteliğinin ve ortaklık üzerindeki etkisinin analiz edilmesini gerektirmektedir. Teklif edilen miktarın yetersizliği, teklifin niteliği ve zamanlaması, yasalara aykırılık sorunları, pay sahipleri dışındaki "bileşenler" üzerindeki etki (yani, alacaklılar, müşteriler, çalışanlar ve hatta belki de genel olarak toplum), tamamlanmama riski ve borsada sunulan menkul kıymetlerin kalitesi gibi meseleler örnek olarak verilebilir.) Unocal Corp. v. Mesa Petroleum Co., 493 A.2d 946 (Del. 1985); "*...while concern for various corporate constituencies is proper when addressing a takeover threat, that principle is limited by the requirement that there be some rationally related benefit accruing to the shareholders*." (Devralma tehdidini ele alırken çeşitli ortaklık bileşenlerinin göz önünde bulundurulması uygun olsa da bu husus, pay sahiplerine rasyonel bir fayda sağlanması gerekliliğiyle sınırlıdır.) Revlon, Inc. v. MacAndrews & Forbes Holdings, Inc., 506 A.2d 173 (Del. 1985); "*The duty of loyalty mandates that the best interests of the corporation and its shareholders takes precedence over any interest possessed by a director, officer or controlling shareholder and not shared by the stockholders generally*." (Sadakat yükümlülüğü, ortaklığın ve pay sahiplerinin menfaatlerinin, bir yöneticinin, yetkilinin veya hakim pay sahibinin sahip olduğu ve genel olarak pay sahipleri tarafından paylaşılmayan her türlü menfaatten öncelikli olmasını gerektirir.) Cede & Co. v. Technicolor, Inc., 634 A.2d 345, 361 (Del. 1993), modified on reargument, 636 A.2d 956 (Del. 1994).

[10] Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 211; Gül Okutan Nilsson, "Corporate Governance in Turkey", **European Business Organization Law Review**, C. 8, 2007, s. 211; Carsten Gerner-Beurle/Michael Schillig, **Comparative Company Law**, Oxford, Oxford University Press, 2019, s. 57; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 250. Menfaat sahiplerinin ortaklık yönetiminde dikkate alınması gereği G20/OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde açıkça ifade edilmektedir; bkz. *"Kurumsal yönetim çerçevesi, menfaat sahiplerinin kanun veya karşılıklı anlaşmalar ile tesis edilmiş haklarını tanımalı ve şirketler ve menfaat sahipleri arasında servet ve istihdam yaratmada etkin işbirliğini ve finansal açıdan sağlam şirketlerin sürdürülebilirliğini teşvik etmelidir."* OECD, **G20/OECD Principles of Corporate Governance (Turkish version)**, Paris, OECD Publishing, 2016, s. 37. (http://dx.doi.org/10.1787/9789264257443-tr) (E.T. 21.02.2022) Bu kapsamda ortaklık yönetiminde "ilgililerin" (*stakeholders*) de menfaatlerinin göz önüne alınmasının kurumsal yönetim anlayışının temel esaslarından biri olduğu belirtilmektedir; bkz. Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 211.

Pay sahipleri dışındaki diğer menfaat gruplarının özellikleri[11], pay sahibinin menfaatlerini yakından ilgilendiren bilgi alma hakkının esasen icra ediliş şekline odaklandığımız çalışmamızın kapsamını aşmaktadır. Bu sebeple yeri geldikçe ilgili gruplara değinilecek olup, aşağıda genel olarak bir menfaat grubunu teşkil eden pay sahipleri açıklanmaya çalışılacaktır. Bu noktada belirtmek gerekir ki anonim ortaklıkta pay sahibinin neden ve diğer menfaat gruplarına karşı ne ölçüde korunduğu bahsi, ortaklığın hukuki nitelendirmesi ve ortaklık teorileriyle[12, 13] yakından ilgilidir.

Pay sahibinin ortaklık içindeki konumunu tespit etmek, menfaatlerinin ne ölçüde dikkate alındığını değerlendirmek ve bilgi alma hakkının kavramsal temelini iktisadi bir bakış açısıyla da izleyebilmek adına, aşağıda bazı iktisat okullarının ve şirket teorilerinin yaklaşımlarına değinmekteyiz.

[11] Pay sahipleri dışındaki menfaat grupları ve birbirleriyle ilişkileri hakkında detaylı bilgi için bkz. Şehirali Çelik, (Kırca/Manavgat), s. 260 vd.; Feyzan Hayal Şehirali Çelik, **Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler**, Ankara, BTHAE, 2008, s. 19 vd.

[12] Ortaklık teorileri; ortaklıkların varoluş nedenlerini, organizasyonlarını, ortaklık içi ilişkileri ve ortaklıkların üçüncü kişilerle ilişkilerini açıklamaya odaklanır; bkz. Petri Mäntysaari, **Organising the Firm: Theories of Commercial Law, Corporate Governance and Corporate Law**, Berlin Heidelberg, Springer, 2012, s. 58; Michael J. Phillips, "Reappraising the Real Entity Theory of the Corporation", **Florida State University Law Review**, C: 21, No: 4, 1994, s. 1063. Ortaklık teorilerinin ortaklıklar hukukunda "*kuramdan kurala uzanan yolun ilk adımı"* olduğu; teorilerin, hukuk politikalarının oluşturulmasında önemli rol oynadığı; yürürlükteki hukukun ilke ve kurallarının açıklanması, yorumlanması ve tamamlanması için bir çerçeve sunduğu yönünde bkz. Cem Veziroğlu, **Anonim Ortaklıklar Hukukunda Esas Sözleşme Özgürlüğü ve Sınırları**, İstanbul, On İki levha Yayıncılık, 2021, s. 82-84.

[13] Ortaklık kavramı ve ortaklık hukuku teorileri hakkında genel bilgi için birçoğu yerine bkz. Gerner-Beuerle/Schillig, s. 56-73. Türk doktrininde ortaklık teorileriyle ilgili açıklamalar için bkz. Tekil, s. 38 vd.; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 247 vd.; Feyzan Hayal Şehirali Çelik, **Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler**, Ankara, BTHAE, 2008. s. 14 vd.; Sibel Hacımahmutoğlu, **AT ve Türk Hukukunda Anonim Ortaklığın Karar Alma Sürecinde Yönetim Kurulunun Yapısı ve Çalışanların Katılımı**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2008, s. 25 vd.; Kadir Baş, **Çalışanların Pay Sahipliği Yoluyla Anonim Şirketlere Katılımı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 9 vd.

A. Ortaklık Teorileri Işığında Pay Sahibinin Konumu

1. Sözleşme Teorisi

Öncelikle pay sahibini konumlandırdığı nokta sebebiyle *sözleşme teorisine*[14, 15] değinmek gerekir. Ekonomistler tarafından geliştirilen teori, daha çok Anglo-Amerikan hukuk sisteminde ağırlıklı olarak benimsenmiştir ve ortaklığı ekonomik temellere dayalı olarak açıklamaya çalışmaktadır[16]. Ortaklığı sözleşme teorisi ışığında açıklayan *Jensen* ve *Meckling*'e göre; pay sahipleri, yöneticiler, çalışanlar, müşteriler gibi farklı menfaat grupları arasında sözleşme ilişkileri mevcuttur. Ortaklık ise söz konusu sözleşmesel ilişkilerin bir araya geldiği bağlantı noktası (*nexus for contracting relationships*) olarak adlandırılmıştır[17]. Buna göre ortaklık, esasen sözleşmesel ilişkiler için bağlantı noktası olarak işlev gören hukuki bir varsayımdan ibarettir[18]. Yine ortaklığı sözleşme temeline dayanarak açıklayan bir yaklaşıma göre ise ortaklığın kendisi bir sözleşmeler ağıdır veya bütünüdür (*nexus of contracts*)[19]. Bu görüş kapsamında sözleşmesel niteliğe yapılan vurgu, aslında ortaklık içi ilişkilerin

---

[14] Teori *Alchian* ve *Demsetz*'in ifadeleriyle gelişmiştir. Yazarlar, ortaklık bünyesindeki ilişkilerin hiyerarşiye değil, sözleşmelere dayandığını ortaklık ile çalışanlar arasındaki ilişki üzerinden açıklamaktadır. Buna göre ortaklık yapılanmasında farklı olan olgu, çalışanlar arasında bir otorite veya talimat ilişkisinin olmaması ve ortaklığın temelinin takım çalışması/müşterek üretim sürecine (*team productive process*) dayanmasıdır; bkz. Armen A. Alchian/Harold Demsetz, "Production, Information Costs and Economic Organization", **The American Economic Review**, C: LXII, No: 5, 1972, s. 777-778; Şehirali Çelik, s. 16; Veziroğlu, s. 105; William Bratton, "The New Economic Theory of the Firm: Critical Perspectives from History", **Stanford Law Review**, Vol. 41, N. 6, 1989, s. 1478 vd.

[15] Teorinin benimsendiği birçok eser için bkz. Veziroğlu, s. 102, dipnot 364'te belirtilen eserler.

[16] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 247 vd.; Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 26; Lucian Arye Bebchuk, "The Debate on Contractual Freedom in Corporate Law", **Columbia Law Review**, vol. 89, no. 7, Columbia Law Review Association, Inc., 1989, s. 1408.

[17] Michael C. Jensen/William H. Meckling, "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure", **Journal of Financial Economics**, C: III, No: 4, 1976, s. 310.

[18] Veziroğlu, s. 106-107, Jensen/Meckling, s. 310.

[19] Birçoğu yerine özellikle bkz. Reinier H. Kraakman, "Corporate Liability Strategies and the Costs of Legal Controls", **Yale LJ.**, Vol. 93, N. 5, 1984, s. 862; Eugene F. Fama, "Agency Problems and the Theory of the Firm", **Journal of Political Economy**, C: LXXXVIII, No: 2, 1980, s. 290. Aynı yönde görüşler için bkz. Veziroğlu, s. 108, 390. dipnotta anılan yazarlar.

iradiliğini yansıtmak için başvurulan bir metafor olarak görülmektedir[20]. Nitekim sözleşme terimi de hukuki anlamından daha geniş bir anlamda kullanılmaktadır[21].

Sözleşme teorisinin taraftarları; bu teori ortaya çıktığı dönemde[22] yaygın yaklaşım olarak kabul edilen yönetim kurulunu anonim şirketin merkezi olarak kabul eden görüşü paylaşmamaktadır[23]. *Veziroğlu*'nun tespit ettiği üzere anonim ortaklıklarda yöneticilerin merkezi konumunun sarsılması, yöneticilerin ortaklık içindeki otoritesinin zayıflayarak pay sahipleri arasındaki sözleşmesel düzenin ön plana çıkması, pay sahiplerinin konumunun güçlenmesi sözleşme teorisini ortaya çıkaran ekonomik koşullardandır[24]. Tüm bu koşullar sebebiyle, sözleşme teorisinin ve ortaklığın merkezine pay sahibi yerleştirilmiştir[25]. Teoriye göre, anonim ortaklık yapılanmasında yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler, ekonomik bir analizle pay sahiplerinin vekili konumunda addedilir[26]. Bu kişilerin görevi, pay sahiplerinin menfaatlerine göre hareket etmek suretiyle sözleşmesel ilişkilerin düzgün bir şekilde yürütülmesiyle sınırlıdır[27]. Ortaklığı yaratan, pay sahiplerinin serbest iradesidir[28].

---

[20] Bebchuk'un konuya ilişkin "metafor" ifadesi için bkz. "*On this view, the contractual entity is nothing more than a metaphor for a conglomeration of voluntary agreements among the various participants in the entity."* (Bu görüşe göre, sözleşmeye dayalı tüzel kişilik, tüzel kişilikteki çeşitli katılanlar arasındaki gönüllü anlaşmaların bir araya getirildiği bir metafordan başka bir şey değildir.) Bebchuk, s. 1397, dn. 8. Benzer çıkarımlar için bkz. Veziroğlu, s. 108, dn. 393. Ancak bu yaklaşımın ayrı bir tüzel kişiliğin varlığı şeklindeki şirketin temel karakteristik özelliğinin önemini göz ardı ettiği belirtilmektedir. Bu hususta birçoğu yerine bkz. Mäntysaari, s. 71; William W. Bratton, "The "Nexus of Contracts" Corporation: A Critical Appraisal", **Cornell Law Review**, C: LXXIV, 1989, s. 423.

[21] Şehirali Çelik, s. 16-17; Veziroğlu, 108.

[22] Yönetim odaklı yaklaşımın benimsendiği bu dönemde yöneticilerin ortaklık bünyesindeki güçlü konumu öne çıkmakta ve ortaklık bünyesindeki ilişkiler hiyerarşi ve otorite kavramlarıyla açıklanmaktadır. Ortaklık içi ilişkilerin otorite kavramıyla açıklanmasının başlangıç noktası için bkz. Ronald H. Coase, "The Nature of the Firm", **Economica**, C. 4, N. 16, 1937, s. 386-405. Neoklasik iktisat teorisinin ortaya koyduğu sözleşme teorisi ve yeni kurumsal iktisat teorisinin ortaya koyduğu mülkiyet teorisinin, esasen Coase'un ortaklık teorisinin uzantıları olduğu belirtilmektedir; bkz. Veziroğlu, s. 93, dn. 351. Yine bu dönemde hukuk ve ekonomi öğretisinin ortaklıklar hukuku alanındaki ilk uygulamalarından sayılan ve Amerikan modern ortaklıklar hukukunun temel kaynaklarından biri olarak adlandırılan "The Modern Corporation and Private Property" başlıklı eserde yönetim odaklı yaklaşım mevcuttur. Bu yaklaşıma göre anonim ortaklık örgütlenmesi uzman yöneticilerin güçlü konumu altında şekillenmektedir; bkz. Adolf A. Berle/Gardiner C. Means, **The Modern Corporation and Private Property**, Macmillan, New York, 1932, s. 1-9; Veziroğlu, s. 95; Baş, s. 10.

[23] Baş, s. 11.

[24] Veziroğlu, s. 104.

[25] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 248.

[26] Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 28; Baş, s. 11. "*Agency theory*" olarak adlandırılan bu yaklaşım hakkında detaylı bilgi için birçoğu yeirne bkz. Keay, s. 20 vd.

[27] Millon bu hususu şöyle açıklamaktadır. "*Management's role is simply to oversee the ongoing process of voluntary negotiation, agreement, and adjustment among the various actors who participate in the firm's activities. In this capacity, managers act as agents for the shareholder principals.*" (Yönetimin rolü temelde, ortaklığın faaliyetlerine katılan çeşitli aktörler arasında devam eden gönüllü müzakere, anlaşma ve uyum sürecini idare etmektir. Bu sıfatla, yöneticiler müvekkilleri konumunda bulunan pay sahipleri için vekil olarak hareket ederler.) Bkz. Millon, s. 230.

[28] Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 28.

Teori kapsamında pay sahibi dışındaki menfaat grupları göz ardı edilmese de bu grupların konumu ortaklık dışında görülür[29].

Pay sahiplerine verilen özel önemin altında, pay sahiplerinin ortaklıkta en büyük riski üstlenen grup olduğu düşüncesi yatmaktadır. Bu düşünce pay sahiplerinin çıkarlarının diğer menfaat sahiplerinin çıkarlarıyla karşılaştırılmasıyla açıklanmaktadır[30]. Buna göre örneğin ortaklığa dış kaynaklarla finansman sağlayan alacaklılar, ortaklığa verdikleri borcun ve faizin toplamından oluşan sabit (*fixed*) bir miktarda talep hakkına sahiptirler[31]. Dolayısıyla ortaklık kazanç elde etmese dahi bu sabit miktarın kendilerine ödenmesi gerekecektir. Aynı şekilde çalışanlar da sabit bir talep hakkına sahiptir. Bu grupların nispeten güvenli konumu karşısında pay sahipleri, ortaklığa getirmiş oldukları sermaye karşılığında kârdan yararlanmak noktasında yüksek bir risk taşımaktadır[32]. Çünkü pay sahipleri yalnızca tasfiyeden arta kalan miktar üzerinde talep hakkına *(residual claim)* sahiptir ve kendilerine ancak diğer çıkar gruplarından sonra ödeme yapılmaktadır. Bu sebeple de *residual claimants* olarak adlandırılırlar[33]. Ayrıca elde edebilecekleri miktar da ortaklığın ekonomik durumuna göre farklılık gösterecektir[34, 35]. Bu kapsamda teori, ortaklığın yönetilmesi sırasında korunmayı en çok hak eden grup olarak ortaklıkta en büyük riski üstlenen pay sahiplerini *[(residual) risk bearers]* görmektedir[36].

Sonuç olarak pay sahipleri, yalnızca tasfiyeden arta kalan miktar üzerinde talep hakkına sahip olmaları nedeniyle, ortaklığın doğru kararlar vermesinde ve uzun vadeli kâr maksimizasyonunda en çok menfaati olan grup olarak görülmektedir[37]. Bu sebeple

---

[29] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 248; Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 29.
[30] Frank H. Easterbrook/Daniel R. Fischel, **The Economic Structure of Corporate Law**, 4. Baskı, Harvard University Press, Cambridge-London 1998, s. 36, 67.
[31] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 260.
[32] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 261.
[33] Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 29-30; Easterbrook/Fischel, s. 67; s. 107; Henry N. Butler, "Contractual Theory of the Corporation", **George Mason University Law Review**, C: XI, No: 4, Summer 1989, s. 107.
[34] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 261, 266.
[35] Bu esas TTK m. 543'te rahatlıkla görülmektedir. İlgili hükme göre pay sahipleri, tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlık üzerinde talep hakkına sahiptirler.
[36] Butler, s. 107; Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 30; Gerner-Beurle/Schillig, s. 66 vd.
[37] Easterbrook/Fischel, s. 36; Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 30; Gerner-Beurle/Schillig, s. 234, dn. 64. Ancak pay sahibi yapısının değişkenlik arz etmesi, pay sahiplerinin amaçlarının birbirinden farklılık gösterebilmesi ve pay sahiplerinin yatırımlarını kolaylıkla başka kanallara aktarabilmesinin mümkün olması karşısında bu çıkarımın her zaman doğru olmayacağı yönünde eleştiriler için bkz. Gerner-Beurle/Schillig, s. 234, dn. 64

pay sahiplerinin önemli kontrol haklarına[38] sahip olması gerektiği savunulmaktadır[39]. Bu noktada pay sahiplerinin ortaklığın yönetimine doğrudan etkileri olmasa da yönetim kurulu üyelerini seçme ve görevden alma, ortaklığın hesaplarını kontrol etme gibi yetkilerinin olduğu belirtilmektedir[40]. Bu haklar arasında yer alan önemli haklardan biri de bilgi alma hakkıdır[41]. Dolayısıyla hukukumuzda da "yönetsel haklar"[42]; "yönetime katılma hakları"[43]; "murakabe hakkı"[44]; denetleme ve kontrol hakkı"[45]; "yönetime ve denetime dolaylı katılma hakları"[46], kontrol hakları[47], pay sahibinin genel kurulda kullandığı yönetim hakları[48] başlığı ile ifade edildiğine tesadüf ettiğimiz bilgi alma hakkının, pay sahibinin ortaklıktaki konumuyla yakından ilgisi olduğu açıktır.

[38] Pay sahiplerinin neden kontrol hakları olduğu, "*shareholder control*" olarak adlandırılan sistemin etkili olup olmadığı öğretide sorgulanmaktadır. Bu konuda bkz. Anne Lafarre, **The AGM in Europe: Theory and Practice of Shareholder Behaviour**, Emerald Publishing, 2017, s. 14-16.

[39] Easterbrook/Fischel, s. 67-68; Margaret M. Blair, "Rethinking Assumptions Behind Corporate Governance", **Challenge**, Vol. 38, No. 6, Taylor & Francis, 1995, s. 13.

[40] Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 30.

[41] Öğretide Akdağ Güney de -her ne kadar sözleşme teorisi ile ilişki kurmasa da- benzer temellendirmeye dikkat çekmiştir: "*Bilgi edinme ve inceleme hakkı, ortaklığın yönetimine doğrudan katılma hakkı bulunmayan pay sahiplerinin şirket organları ve kayıtlarını sınırlı da olsa kontrol edebilmesinin aracı olarak önemli bir fonksiyona sahiptir.*" Bkz. Necla Akdağ Güney, "Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler", **Regesta**, C. 3, S. 1, 2019, s. 38.

[42] Nail Sucu, "Anonim Ortaklıklarda Pay Senedinin Sahibine Sağladığı Haklar (II)", **Yargıtay Dergisi**, C.6, S.1-2, 1980, s. 542; Betül Aktaş, **İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 37.

[43] Ömer Teoman, **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Kitabevi, 1978, s. 37, 215; Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999, s. 41; Tolga Ayoğlu, "Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmeleri ve Karşılıklı Katılmalar Meselesi", İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri, İstanbul 2009, s. 531; Fatih Yurtbaşı, **Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 15; Tülay Gökdemir Tamer, **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Oy Hakkının Kapsamı ve Etkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 138.

[44] Arslan Kaya, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, BTHAE, 2001, s. 48, dn. 38'de yer verilen literatür.

[45] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 48, dn. 37'de yer verilen literatür.

[46] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 65-66, dn 102.

[47] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 66, dn 103'te yer verilen literatür.

[48] Ömer Teoman, "-1975 Tarihli Son Tasarıya Göre- Avrupa Anonim Ortaklığında Genel Kurul (Türk Ticaret Kanunu'nun İlgili Hükümleri ile Karşılaştırmalı Olarak)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. 1**, İstanbul, Beta, 2001, s. 419, 423.

2. Kurum Teorisi

Ortaklık teorilerinden bir diğeri ise ortaklık yönetiminde sözleşme teorisinin aksine pay sahiplerinin yanı sıra diğer ilgilileri de dikkate alan "kurum teorisi"dir[49]. Kurum teorisi ile ortaklığın tüzel kişiliği vurgulanmaktadır. Buna göre ortaklık, bileşenlerinden ayrı bir varlığa sahiptir[50]. Ortaklık ile pay sahipleri arasında ayrım yapılması, ortaklığın ve pay sahiplerinin menfaatleri arasında da ayrım yapılmasını kolaylaştırmaktadır[51]. Bu kapsamda ortaklık yöneticileri pay sahiplerinin temsilcisi sayılmamakta; yöneticilerin sorumluluğunun pay sahiplerine karşı değil, ortaklığın tüzel kişiliğine karşı olduğu belirtilmektedir[52]. Ortaklık yönetiminde pay sahiplerinin çıkarının üstün olduğu düşüncesi reddedilmekte, pay sahiplerinin yanı sıra diğer çıkar gruplarının da dikkate alınması savunulmaktadır[53]. Hatta bu temelden ortaklığın toplum içerisinde etkin bir rol oynaması sebebiyle topluma karşı da sosyal bir sorumluluğunun olduğu düşüncesi doğmuştur[54].

3. Pay Sahipleri Teorisi ve İlgililer Teorisi

Sözleşme teorisi ortaklık yönetiminde pay sahipleri odaklı bir yaklaşım sergilediği için "pay sahipleri teorisi" (*shareholder theory*) ile birlikte anılırken, kurum

---

[49] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 249.
[50] David Millon, "Theories of the Corporation", **Duke Law Journal**, C: XXXII, No: 2, 1990, s. 218.
[51] Millon, s. 218.
[52] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 249; Baş, s. 16; Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 35; Millon, s. 217-218; Merrick E. Dodd, "For Whom Are Corporate Managers Trustees?", **Harvard Law Review**, Vol.: XLV, No: 7, 1932, s. 1160 vd. Türk Hukuku'nda da TTK m. 553 vd. hükümleri kapsamında; yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerin, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde ortaya çıkan zarardan sorumluluğunun doğrudan zarar-dolaylı zarar olarak ayrı değerlendirilmesi bu anlayışı yansıtmaktadır.
[53] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 249; Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 35 vd.; Millon, s. 216 vd.
[54] Tekinalp, **AO Dinamikleri**, s. 233; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 249; Dodd, s. 1145 vd.; Baş, s. 16 vd. Ortaklıkların yönetiminde sosyal kaygıların da gözetilmesiyle topluma, çevreye, dünyaya olumlu katkı sağlanması çerçevesinde şekillenen kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı ortaklıklar hukukuna şekil vermeye başlamıştır. Zaten sonlanmamış olan ortaklığın amacının ne olduğu ve kim için/nasıl yönetilmesi gerektiği tartışmaları da yeniden alevlenmiştir. Bu itibarla ortaklıkları sosyal anlamda daha sorumlu kılmak için pay sahipliği haklarına, yönetim kuruluna yönelik çeşitli öneriler ileri sürülmüştür; bkz. Işık Özer, **Anonim Şirketlerde Kurumsal Sosyal Sorumluluk**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022, s. 46 vd. Pay sahiplerinin ortaklık içerisindeki hakimiyetini azaltmak adına bazı pay sahipliği haklarının sınırlandırılmasına yönelik öneriler dikkat çekmektedir; bkz. Jaap W. Winter, **Addressing the Crisis of the Modern Corporation: The Duty of Societal Responsibility of the Board**, 2020, s. 5; Özer, s. 47-48, dn. 193.

teorisi tüm menfaat sahiplerini (ilgililer) kapsayan bir yaklaşım sergilediği için "ilgililer teorisi" (*stakeholder theory*) ile birlikte anılmıştır[55]. Hukuk, ekonomi ve siyaset bilimi gibi birçok disiplinin çözüm aramaya çalıştığı ve pay sahipleri teorisi ile ilgililer teorisinin farklı yaklaşımlarla cevap verdiği soru temelde şudur: Anonim ortaklık kim için yönetilmektedir veya yönetilmelidir[56]? Bu soruya verilen cevap pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkının temelini ve şartlarını değerlendirmede de etkin rol oynayacaktır.

Pay sahibi teorisine göre anonim ortaklıkta korunması gereken gerçek menfaat grubu pay sahipleridir[57]. Ortaklık ile herhangi bir hukuki ilişkide bulunan diğer kişiler kendilerini yapacakları bir sözleşme ile koruyabilecekken pay sahiplerinin böyle bir imkânı bulunmamaktadır[58]. Pay sahipleri odaklı bu yaklaşıma göre ortaklık yöneticileri, ortaklığın yönetimi noktasında yeterli bilgisi veya zamanı olmayan pay sahiplerinin vekilleridir[59]. Dolayısıyla yöneticiler pay sahiplerine karşı sorumludur. Ortaklık yönetiminin ise pay sahipleri için yaratılan değeri (*shareholder value*)[60] artıracak şekilde organize edilmesi gerekmektedir[61]. Pay sahibinin üstünlüğü (*shareholder primacy*) olarak da adlandırılan ve Anglo-Amerikan Hukuku'nda hâlen tamamen terk edilmemiş olan[62] bu yaklaşıma göre ortaklık üzerinde en büyük menfaati

---

[55] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 249. İlgililer teorisi yerine menfaat sahipleri teorisi ifadesinin kullanımı için bkz. Esra Berktaş, "Anonim Ortaklıklarda Menfaat Sahipliği Teorisinin Çalışanlar Bakımından Değerlendirilmesi", **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.12, S.1, 2022, s. 973.

[56] Thomas M. Jones/Will Felps "Shareholder Wealth Maximization and Social Welfare: A Utilitarian Critique" **Business Ethics Quarterly**, Vol.: 23, No: 2, Philosophy Documentation Center, 2013, s. 207 vd.; Keay, s. 42.

[57] Pay sahibi menfaati bu yönüyle ortaklığın yönetiminde bir sınır çizmektedir. Berle'nin bu sınıra ilişkin ifadesi için bkz.: "...*all powers granted to a corporation or to the management of the corporation ... are necessarily and at all times exercisable only for the ratable benefit of the shareholders*." (...bir ortaklığa veya ortaklık yönetimine verilen tüm yetkiler ... zorunlu olarak ve her zaman yalnızca pay sahiplerinin iktisadi menfaati için kullanılabilir.) Bkz. Adolf A. Berle, "Corporate Powers as Powers in Trust", **Harvard Law Review**, Vol. 44, no. 7, 1931, s. 1049.

[58] Helvacı/Cankat, s. 525.

[59] Helvacı/Cankat, s. 525.

[60] Kavramı "pay sahiplerinin değeri" olarak kullanan Tekinalp, öncelikle herkesin kabul ettiği ortak bir anlamın bulunmadığına dikkat çekmektedir. Kavramın muhtevasını sınırlandırarak, hisse senetleri borsada işlem gören bir anonim ortaklığın toplam hisse senetlerinin ve özvarlığının sermaye piyasasındaki değerini ifade ettiğini belirtmektedir; bkz. Tekinalp, **AO Dinamikleri**, s. 229.

[61] Tekinalp, **AO Dinamikleri**, s. 229; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 248-249; Baş, s. 11; Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 14-15; N. Craig Smith/David Rönnegard. "Shareholder Primacy, Corporate Social Responsibility, and the Role of Business Schools." **Journal of Business Ethics,** Vol. 134, No: 3, Springer, 2016, s. 463; Robert J. Rhee, "A Legal Theory of Shareholder Primacy", **Minnesota Law Review**, Vol. 102, No: 5, 2018, s. 1952.

[62] Helvacı/Cankat, s. 524. Karş. Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 15. Teorinin Birleşik Krallık'ta ve ABD'de süregelen etkisi hakkında bkz. Keay, s. 16 vd.; Lynn Stout, **The Shareholder Value Myth: How Putting Shareholders First Harms Investors, Corporations, and the Public**, Berrett-Koehler Publishers, 2012, s. 19-21. Teorinin OECD ilkelerindeki görünümü için bkz. Baş, s. 11-13.

olanlar, pay sahipleridir. Çünkü onlar ortaklığın kaderiyle aynı kaderi paylaşmaktadır: ortaklık kazanırsa pay sahipleri de kazanacak, ortaklık kaybederse pay sahipleri de kaybedecektir[63].

İlgililer teorisine göre ise ortaklık, pay sahipleri ile yöneticiler arasındaki sözleşme ilişkisinin ötesinde bir varlığa sahiptir ve yöneticiler pay sahiplerine karşı değil; ayrı bir tüzel kişilik olan ortaklığa karşı sorumludur[64]. Ortaklık, pay sahiplerinin menfaatleri yanında çalışanlar, alacaklılar, tüketiciler gibi farklı menfaat gruplarının menfaatleri gözetilerek yönetilmelidir[65]. Yöneticilerin, pay sahipleri dahil olmak üzere tüm paydaşların menfaatlerini dengeleme görevini yerine getirdiği söylenebilir[66].

Öğretide bu teoriler arasında her zaman keskin sınırların çizilmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir[67]. Nitekim hukukumuzda da 6762 sayılı eTTK[68] döneminde anonim ortaklığın ekonomik temellendirmesini kurum veya sözleşme teorisiyle açıklayan yazarlar mevcuttur[69]. 6102 sayılı TTK döneminde de öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Şehirali Çelik, esas sözleşmeye ilişkin düzenlemelerde ortaklığın sözleşmesel temelinin görülebileceğini ancak tek kişilik anonim ortaklığa cevaz verilmesi, emredici hükümler gibi düzenlemelerin sözleşme unsurunu zayıflattığını ve ortaklığın "kurum" yönünü vurguladığını belirtmektedir[70]. Ancak TTK'nın genel gerekçesine

---

[63] Helvacı/Cankat, s. 525.
[64] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 249-250.
[65] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 250; Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 16; Berktaş, s. 974. Teorinin aslında neyi *ifade etmediği* yönündeki açıklamalar, ilgililerin menfaatlerinin dikkate alınması yaklaşımına ışık tutmaktadır: *"Stakeholder theory" does not mean that representatives of these groups must sit on governing boards of the firm, nor does it mean that shareholders (we prefer "financiers" as a more inclusive term) have no rights. It does imply that the interests of these groups are joint and that to create value, one must focus on how value gets created for each and every stakeholder.".* ("İlgililer teorisi", bu grupların temsilcilerinin ortaklığın yönetim kurullarında yer alması gerektiği anlamına gelmediği gibi, pay sahiplerinin (daha kapsayıcı bir terim olarak "finansörleri" tercih ediyoruz) hiçbir hakkı olmadığı anlamına da gelmez. Teori, bu grupların çıkarlarının ortak olduğu ve değer yaratmak için her bir ilgili tahtında değerin nasıl yaratılacağına odaklanılması gerektiği anlamına gelir.) Bkz. R. Edward Freeman/Jeffrey S. Harrison/Andrew C. Wicks/Bidhan Parmar/Simone de Colle, **Stakeholder Theory -The State of the Art-**, Cambridge, Cambridge University Press, 2010, s. 10.
[66] Berktaş, s. 974; Özçelik, s. 75.
[67] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 266.
[68] RG, T. 09.07.1956, S. 9353.
[69] Bu konuda farklı görüşlerin tasnif edilmesi hakkında bkz. Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 150 vd. Ancak hukukumuzda tartışmalar genel olarak esas sözleşmenin niteliği noktasında toplanmıştır. Bu tartışmanın ortaklığın niteliği tartışmasından farklı olduğu yönünde ayrıca bkz. Hacımahmutoğlu, **Çalışanların Katılımı**, s. 152.
[70] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 250.

yaptığı atıflarla anonim ortaklık ilgililerinin menfaatlerinin de ortaklık yönetiminde dikkate alınacağını ifade etmiştir[71].

Eroğlu ise TTK kapsamında ortaklık menfaatlerinin pay sahiplerinin menfaatlerinden önce geldiğini vurgulamış ancak kurumsal yönetim ilkelerinden hareketle, yönetim kurulunun görevlerinin pay sahibi odaklı olarak belirlendiğini tespit etmiştir[72]. Yönetim kurulunun temel görevinin, anonim ortaklığın yönetimi ve temsili ile ortaklık kârını ve pay sahipleri değerini (*shareholder wealth*) artırmak olduğunu belirtmiştir[73].

Baş ise genel kurul ile yönetim kurulu arasında astlık-üstlük ilişkisi yerine işlevler ayrılığı bulunmasından hareketle pay sahiplerinden oluşan genel kurula yönetim kurulu karşısında bir üstünlük tanınmamasının ilk bakışta pay sahibi önceliği ilkesi aleyhine bir görünüm yaratabileceğini belirtmektedir[74]. Ancak yönetim kurulunun, ortaklığın sahibi olarak nitelendirilebilecek pay sahiplerinin vekili konumunda olduğu iddiasını çürütmenin kolay olmadığını belirtmekte ve yönetim kurulunun pay sahiplerinin vekili sıfatıyla onların çıkarlarını öncelemekle yükümlü olduğunun ileri sürülebileceğini eklemektedir[75]. *Baş*, pay sahibi önceliği ilkesinin TTK tarafından benimsenip benimsenmediğini TTK m. 369'u ele alarak irdelemektedir. İlgili hükümle pay sahiplerinin menfaatlerine karşı ortaklığın menfaatine öncelik verme yükümlülüğünün, ortaklıkta menfaat sahibi olan diğer ilgililerin de çıkarlarının korunmasına dair bir altyapı çizebileceğini ifade etmektedir[76]. Yazar ancak pay sahipleri dışındaki menfaat sahiplerinin çıkarlarının korunmasına ilişkin yasal düzenlemeler bulunmadığı sürece yöneticilerin aslen kar maksimizasyonu yoluyla pay sahiplerinin refahını artırma yükümlülüğü bakımından sorumlu tutulacağını belirtmektedir[77]. Sonuç olarak yazar, pay sahibi önceliği ilkesinin Türk hukuku bakımından geçerli olduğu sonucuna ulaşmaktadır.

---

[71] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 252.
[72] Muzaffer Eroğlu, "Obstacles and Possibilities for Sustainable Companies in Turkey", **University of Oslo Faculty of Law Research Paper No. 2013-04**, 2013, s. 32.
[73] Eroğlu, s. 32.
[74] Baş, s. 14.
[75] Baş, s. 15. Tekinalp ise yönetim kurulunun sadece menfaat sahiplerinin menfaatini korumakla yükümlü olduğunu belirtmekte ancak "*sermaye sahipleri*" ve "*yönetim*" arasındaki ayrımın belirginleştiği yeni TTK düzeninde yönetim kurulunu pay sahiplerinin vekili olarak görülmediğini ifade etmektedir; bkz. Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2020, s. 232.
[76] Baş, s. 15.
[77] Baş, s. 15-16.

Türk hukukunda pay sahibinin konumuna ilişkin belirlemeler sıklıkla kurumsal yönetim kavramı ile birlikte yapılmıştır. Kurumsal yönetim esasları TTK'da bağımsız olarak düzenlenmemekle birlikte, kanunun genel felsefesini şekillendirmektedir[78]. Kanunun genel gerekçesinde kurumsal yönetime ilişkin açıklamalar yapılırken anonim ortaklıkta başta pay sahipleri olmak üzere tüm ilgililerin menfaatlerini ideal düzeyde korumaya yönelmiş kurallar sisteminden söz edilmektedir[79]. Kurumsal yönetimin bir kolonu olarak adlandırılan şeffaflık ilkesinin hem pay sahiplerinin hem de piyasada yer alan tüm bileşenlerin tam olarak bilgilendirilmesi ve aydınlatılması esasını gerektirdiği belirtilmiştir[80]. Kurumsal yönetimin bir diğer kolonu olarak kabul edilen adillik ilkesinin eşit işlem ilkesi ile örtüştüğü belirtilerek, pay sahiplerine değil, daha geniş bir çevreye; çalışanlara, alacaklılara, müşterilere, yani şirketle menfaat ilgileri bulunanlara, hatta kamuya yöneldiği ifade edilmiştir[81]. Yine genel gerekçede içeriği tartışmalı ve belirsiz bulunan "pay sahiplerinin değeri"ne yönelik "maksimizasyon" anlayışının, kurumsal yönetimin öne çıkan bir kavramı olduğu ifade edilmiştir[82]. Ancak bu anlayışın, anonim ortaklıklardaki toplumsal eğilim ile çeliştiği de belirtilmiştir[83]. Sonuç olarak kanunda yer alan dağınık düzenlemeler ve kanunun felsefesi irdelendiğinde bütüncül ve farklı teorilerle harmanlanmış bir bakış açısının hâkim olduğu söylenebilir[84]. Bu çerçevede kanunun anonim ortaklıkta pay sahibine bakış açısının bilgi alma hakkına tezahürüne ilişkin değerlendirmelerimiz aşağıdaki başlıkta yer almaktadır.

---

[78] Eminoğlu, **Kurumsal Yönetim**, s. 65, 267.

[79] Arslan Kaya, **Gerekçeli- Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, Güncellenmiş 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2021, s. 31. Her ne kadar genel gerekçenin 88 numaralı paragrafında kurumsal yönetim ilkelerinin yalnızca pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde geçerli olacağı yönünde yorumlanabilecek bir ifade yer alsa da kurumsal yönetimin uygulama alanı yalnızca bu şirketlerle sınırlı değildir. TTK'da kurumsal yönetime ilişkin esaslar bağımsız olarak düzenlenmese de kurumsal yönetim felsefesi ışığında hazırlanan kanunun, kurumsal yönetim çerçevesinde ihdas edilmiş hükümlerinin tüm ortaklıklarda geçerli olacağı; halka açık ortaklıklar için bu hükümlerin yanında SerPK kurumsal yönetim ilkelerine ayrıca tabi olacağı yönünde bkz. Eminoğlu, **Kurumsal Yönetim**, s. 35.

[80] Kaya, **TTK**, s. 31.

[81] Kaya, **TTK**, s. 31.

[82] Kaya, **TTK**, s. 32.

[83] Kaya, **TTK**, s. 32.

[84] *Özcanlı* da TTK'nın genel gerekçesinde pay sahipliği değerinin maksimize edilmesi anlayışının benimsendiği ifade edilmesine rağmen Kanun'un genel sistematiği incelendiğinde pay sahipleri dışında diğer menfaat sahiplerinin gözetilmesine ilişkin hükümlere (Örn. TTK m. 210, 353) de yer verildiğine dikkat çekmektedir; bkz. Fatma Beril Özcanlı, "Sürdürülebilirlik İlkesi Açısından Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Stratejik Kararları ve Raporlama", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay Anısına: Anonim Şirketler Hukukunun Gelecek On Yılı**, (Ed. Emek Toraman Çolgar/Cem Veziroğlu/Abdurrahman kayıklık), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2023, s. 87.

B. Değerlendirme

Anonim ortaklıkta pay sahiplerinin üstlendikleri risk, öğretide belirtildiği üzere diğer menfaat gruplarına göre farklılık taşımaktadır[85]. Pay sahiplerinin, ortaklığa getirmiş oldukları sermayeyi TTK m. 480/3 uyarınca ortaklık süresi boyunca geri alması mümkün değildir. Sermayedar konumundaki bu kişilerin, diğer menfaat gruplarından çalışanlar ve alacaklılar gibi sabit bir talep hakkı mevcut değildir. Pay sahipleri ancak kâr payı haklarına veya ortaklık tasfiye edilirken tasfiye payı haklarına bağlı olarak alacak hakkına sahiptirler[86]. Bu hakların getirisi de ortaklığın içerisinde bulunduğu ekonomik koşullara bağlıdır.

Dolayısıyla pay sahiplerinin mali bir getiri elde edip edemeyecekleri ve elde edeceklerse bunun miktarı belirsizdir[87]. Hatta tüm bu nedenlerle pay sahiplerinin ortaklık bünyesinde "*"ticaret" yapan tek grup*" olduğu ve pay sahiplerinin menfaatlerine diğer menfaat gruplarına oranla bir nebze daha eğilmek gerektiği öğretide belirtilmektedir[88].

Sonuç olarak pay sahiplerinin diğer menfaat sahiplerinden daha farklı bir ekonomik riskle karşılaştığı açıktır. Ancak bu durum; pay sahiplerinin menfaatinin her çatışmada öncelenmesini, ortaklığın yalnızca pay sahiplerinin menfaatini maksimize etme esasına göre yönetilmesini gerektirmemektedir. Nitekim Kara Avrupası hukukunda da genel kabul gören esas; diğer ilgililerin de menfaatlerinin gözetilmesi, tüm menfaatlerin adeta aynı potada eritilmesi suretiyle yürütülecek yönetim organizasyonunun desteklenmesidir. Ortaklık bünyesi içerisinde pay sahibinin konumunun önemini idrak ederek, menfaat gruplarına ve bu gruplar arasındaki menfaat çatışmalarına ihtimamla yaklaşılması gerekmektedir. Pay sahibinin hak ve borçları da bu tartışmalar eşliğinde değerlendirilmelidir. Her ne kadar pay sahiplerini ortaklığın sahibi olarak görme eğilimi terk edilse de, pay sahiplerinin ortaklık malvarlığının "ekonomik açıdan" gerçek sahibi olduğu da gözden uzak

[85] Bkz. Birinci Bölüm, I, A.
[86] TTK m. 510 uyarınca esas sözleşme ile hazırlık devresi faizi ödenmesinin düzenlenmesi ihtimali saklıdır.
[87] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 266.
[88] Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 78.

tutulmamalıdır[89]. Bu sebeple pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması için çeşitli düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Bu noktada pay sahibi açısından en belirleyici rol oynayan haklardan biri de pay sahibinin bilgi alma hakkı olacaktır. Çünkü ortaklık bünyesinde bu denli önemli bir konumu işgal eden, ancak yönetimde yalnızca dolaylı etkiye sahip olan pay sahipleri; bilgi alma hakkı ile ortaklığın içinde bulunduğu ekonomik durumu izleyebilecektir. Bu yolla yönetim üzerinde dolaylı bir kontrol/denetim etkisi yaratılması ortaklığın doğru kararlarla yönetilmesine hizmet edecektir.

II. Bilgi Alma Hakkının Özünde Yatan Menfaat Çatışmasının Belirlenmesi

Anonim ortaklıkta bilgi alma hakkı, şirket yapılaşmasının getirdiği ortaklığa özgü birçok ilke ve müessese ile yakın temas içerisindedir[90]. Bilgi alma hakkı, anonim ortaklıkta yer alan menfaat çatışmalarını dengeleme işlevi gören kurumlardan birisidir.

Aşağıda söz konusu menfaat çatışmalarını doğuran olgu ve bu olguların ilişkili olduğu hukuki kurumlara işaret edilecek ve bilgi alma hakkının menfaat çatışmalarını telif noktasında rolü incelenecektir. Bilgi alma hakkının bu rolü incelenirken; bir yandan da anonim ortaklığın işleyişini sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmesi adına çatışan menfaatlerden hangisine ne ölçüde ağırlık verilmesinin de tespit edilmesi gerekecektir. Çünkü ortaklığın faaliyetini düzgün bir şekilde devam ettirebilmesi için ticari hayatta rekabet gücünü koruması gerekecek, bu koruma da şirketin gizlilik alanının muhafazasından geçecektir.

A. Menfaat Çatışmaları Ekseninden Genel Olarak Çoğunluk ve Oransallık İlkeleri

Anonim ortaklıklar tüzel kişilik sıfatını haiz olmaları sebebiyle, organları vasıtasıyla faaliyet gösterirler[91]. Bu kapsamda ortaklığın bir konudaki iradesini

[89] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 1.
[90] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 2.
[91] Şahıs ortaklıklarının da tüzel kişiliği bulunmasına rağmen ortak sayısının azlığı, ortakların ağır sorumluluk esaslarına tabi olmaları gibi nedenlerle bu ortaklıklarda organlaşmaya gidilmemiştir; bkz.

oluşturmak, oluşturulan iradeyi açıklamak gibi hususlarda ortaklık bünyesinde yer alan organlar işlev görmektedir[92]. Anonim ortaklığın zorunlu organları olan genel kurulda ve yönetim kurulunda geçerli olan ilke ise çoğunluk ilkesidir.

Genel kurulda kararlar, imtiyaz tanınması ihtimali saklı olmak üzere[93], çoğunluk iradesine göre belirlenir. Genel kurul kararlarının alınmasına yönelik iradeyi oluşturan "çoğunluğu" tespit noktasında yeter sayılar belirleyicidir. Buna göre öncelikle Kanun veya esas sözleşme uyarınca belirlenen toplantı yeter sayısına, sonrasında ise karar yeter sayısına ulaşılması gerekecektir. Karar yeter sayısı değerlendirilirken, Kanun veya esas sözleşme ile belirlenen yeter sayı hükümlerinin; bir yandan kararın alınması için ulaşılması gereken nisaba ilişkin oranı belirlediği, diğer yandan da bu orana tâbi tutulacak birime[94] işaret ettiği görülmektedir[95]. Çoğunluğu tespit noktasında esas alınan birim, TTK'nın çeşitli maddelerinde farklı değişkenler üzerinden gösterilmektedir[96]. Ancak genel kurul kararlarına ilişkin olağan toplantı ve karar yetersayılarının düzenlendiği TTK m. 418/2'de, kararların toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile alındığı düzenlendiğinden esas itibarıyla "*oy çoğunluğu*"nun belirleyici olduğu söylenebilir[97]. İlgili hükümde oyların nasıl

---

Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, BTHAE, 1982, s. 92; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 15. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2021, s. 143. Organlaşmanın bir tüzel kişilik özelliği olarak anonim ortaklıkların yanında şahıs ortaklıklarında da mevcut olduğu, ancak bu organların kurul niteliğini taşımadıkları yönünde bkz. Ali Paslı, **Anonim Ortaklığın Devralınması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 26, dn 60.

[92] Ortaklığın bir konudaki iradesinin genel kurul kararıyla ortaya çıkması, pay sahiplerinin oy haklarını kullanmak suretiyle bir irade beyanında bulunması ve söz konusu irade beyanlarının bir araya gelmesinden ibarettir; bkz. Gökdemir Tamer, s. 62.

[93] Anonim ortaklıkta imtiyaz tanınmasına genellikle finansal sebeplerle başvurulsa da Türkiye'de imtiyazlara, ortaklıkta etkinliğin ve gücün artırılması için başvurulduğu tespit edilmiştir; bkz. Aktaş, s. 23. Bu kapsamda imtiyaz türlerinden özellikle oyda imtiyaz, ortaklık yönetimindeki hakimiyeti korunması amacıyla tercih edilmektedir; bkz. Aktaş, s. 41; Gökdemir Tamer, s. 295.

[94] Birim kelimesi yerine matrah kelimesi kullanımı için bkz. İbrahim Çağrı Zengin, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Yeter Sayılar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 59; Mehmet Bahtiyar, "Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının «Toplantı Süresince Korunması» Şartına İlişkin TTK. 418/1 Hükmünün Değerlendirilmesi", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 63.

[95] Zengin, s. 59.

[96] Bazı hükümlerde sermaye payının, bazı hükümlerde oy çoğunluğunun esas alındığı görülmektedir; bkz. Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2021, s. 210. Örneğin TTK m. 421/3'te şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi, imtiyazlı pay oluşturulması, nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması şeklindeki esas sözleşme değişikliğine ilişkin kararların *sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla* alınacağı tespit edilmiştir. Bu kapsamda çoğunluğun tespitinde doğrudan "sermaye"ye işaret edilmiştir. Oy çoğunluğunun esas alındığı hükümlerin başlıcası genel kurul toplantılarında olağan toplantı ve karar yeter sayılarına ilişkin TTK m. 418 hükmüdür.

[97] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 210.

hesaplanacağı ise gösterilmemiştir. Bu hususta TTK m. 434 hükmünün ilk fıkrası önem arz etmektedir.

TTK m. 434 hükmüne göre pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibarî değeriyle orantılı olarak kullanır. Pay sahiplerinin ortaklığa karşı haiz oldukları hakların kapsamının sermayeye katılım oranına göre belirlenmesi (*so viel Kapital so viel Rechte*) olarak ifade edilen oransallık ilkesinin[98] oy hakkının kullanılmasındaki görünümü bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak çoğunluk ilkesi ve oransallık ilkesi birlikte değerlendirildiğinde, genel kurul kararlarında çoğunluğun toplantıda hazır bulunan oyların sayısına göre belirlendiği; oyların sayısının da pay sahiplerinin sahip olduğu payların itibari değerine bağlı olduğu sonucuna varılacaktır[99]. Bu kapsamda genel kurul kararlarının, en basit şekilde pay ve oy çoğunluğunu elinde bulunduran kimselerin iradesi ışığında şekilleneceği söylenebilir[100].

Ancak bu noktada önemle vurgulamak gerekir ki çoğunluğun tespitinde belirleyici olan genel kurul toplantısına katılımdır[101]. Şöyle ki, genel kurul toplantı ve karar yetersayılarının düzenlendiği TTK m. 418'de, kanunda veya esas sözleşmede aksine daha ağır nisap öngörülmüş olmadıkça genel kurulun sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanacağı belirlenmiş, ilk toplantıda ilgili nisaba ulaşılamadığı takdirde, ikinci toplantının

---

[98] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), 115-116.

[99] Oy gücünün hesaplanmasında, payların nominal değeri ve dolayısıyla sermayeye katılım oranının esas alınması kuralının istisnaları da mevcuttur; bkz. Gökdemir Tamer, s. 269 vd. Buna göre genel kurulda alınacak kararları belirleyebilme gücü için mutlaka her zaman sermayenin çoğunluğuna sahip olunması şartı aranmayacaktır. Örneğin oyda imtiyaza veya yönetim kurulunda temsile ilişkin düzenlemelerle sermayeye oranla kurulan güç yapısı değiştirilebilecektir; bkz. Sıtkı Anlam Altay, **Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler (Equity Joint Ventures)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 171, dn. 449; Aktaş, s. 41 vd.; Gökdemir Tamer, s. 269 vd. *Kayıklık* da oyda imtiyaz, yönetim kurulunda temsil imtiyazı, hâkimiyet sözleşmesi ve pay sahipleri sözleşmeleri gibi mekanizmalarla sermaye çoğunluğu ile hakimiyet arasındaki bağlantının koparılabileceğini ifade etmekte ve bu durumun sermayenin çoğunluğunu temsil eden pay sahiplerinin şirketi kontrol edememesi sonucunu doğuracağına işaret etmektedir; bkz. Abdurrahman Kayıklık, "Anonim Şirkette Azınlığın Korunması: Kim İçin, Neden ve Nasıl Bir Koruma?", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 80, S. 2, 2022, s. 416. Ayrıca belirtmek gerekir ki, oy gücünün hesaplanmasına ilişkin kuraldan sapılması, TTK m. 434/2 kapsamında oy hakkının sınırlandırılması suretiyle de görünüm kazanabilir. Bu durumda, sermayeye katılım oranının altında oy gücüne sahip olunmasını söz konusu olacaktır; bkz. Gökdemir Tamer, s. 270-271.

[100] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 6.

[101] Anonim ortaklıkta çoğunluk kavramının mutlak anlamda sermaye veya oy çoğunluğu anlamına gelmediği ancak genel kurula iştirak eden pay sahiplerinin temsil ettikleri sermaye veya sahip oldukları oyların çoğunluğu anlamına geldiği yönünde bkz. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s. 2-3, dn. 5; Kaya, **Bilgi Alma,** s. 6-7, dn. 12-13; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 117; Onur Zorluer, **Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021, s. 30-31.

yapılabilmesi için nisap aranmayacağı düzenlenmiştir. Buna göre, aslında ortaklığın esas veya çıkarılmış sermayesine oranla çoğunluk teşkil etmesi mümkün olmayan oranlarda itibari değere sahip payların sahiplerinin; genel kurula katılımın az olması sebebiyle, toplantıda görüşülen bir kararın alınmasında çoğunluğu teşkil etmesi mümkün olabilecektir[102]. Dolayısıyla özellikle payların çok fazla sayıda pay sahibine dağıldığı halka açık anonim ortaklıklarda ortaklık sermayesine oranla sermayenin önemli bir payını elinde bulundurmayan pay sahiplerinin de ortaklığın sevk ve idaresinde belirleyici kararları alabilmesi mümkündür[103].

Genel kurulda alınan kararların toplantıya katılsın katılmasın tüm pay sahiplerini bağlayıcı olması, ortaklığın yönetim ve temsil organı olan yönetim kurulunun genel kurul kararıyla teşekkül etmesi, bağımsız denetime tabi olan veya denetçi seçmeye karar veren ortaklıklarda ortaklığın denetiminin genel kurul kararıyla seçilen bağımsız denetçi tarafından yapılması gibi etkenler göz önünde bulundurulduğunda; çoğunluğun iradesinin ortaklık politikalarını tayin noktasında önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılacaktır[104]. Bu sonuç anonim ortaklıkta vuku bulan en çetin menfaat çatışmalarından birine yol açtığından[105, 106], çoğunluğun gücü karşısında münferit pay sahipleri ile azınlığın menfaatlerinin korunması gerekmektedir.

Çoğunluğun, karar verirken kendi çıkarları yerine ortaklık menfaatlerini gözetmesi mümkündür[107]. Ancak çoğunluğun gücünü kötüye kullanarak; ortaklığın,

---

[102] Kaya, bu durumun yaratılmasında önemli etkenin "*sermayenin çoğunluğunu elinde bulunduran ancak bunu ortaksal hakların kullanıldığı platform olan genel kurula yansıtamayan pay sahipleri arasındaki bölünmüşlük, örgütsüzlük ve karışıklık*" olduğunu ifade etmektedir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 6, dn. 13.

[103] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 117; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 6-7.

[104] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 117; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7; Zorluer, s. 31-32.

[105] Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 688.

[106] OECD'nin 2000 yılında düzenlediği konferansta *Hopt*, Kıta Avrupası hukuk sisteminde şirketler hukuku alanında esas menfaat çatışmasının pay sahipleri ve yönetim kurulu arasındaki çatışma değil, azınlık ile çoğunluk arasındaki çatışma olduğuna ve bu durumun Anglosakson hukuk sistemi ile Kıta Avrupası Hukuk sisteminde yer alan ortaklık yapıları arasındaki farklılığı yansıttığına dikkat çekmiştir; bkz. Klaus J. Hopt, **Modern Company Law Problems: A European Perspective**, s. 4. (https://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/1857531.pdf) (E.T. 10.01.2022)

[107] Öğretide çoğunluğun, karar verirken ortaklığın çıkarları yerine şahsi çıkarlarını gözetmemeleri gerektiği belirtilmektedir; bkz. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s. 1-2; Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Kurtuluş Matbaası, 1970, s. 125-126; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7. Öğretide *Tekinalp*, anonim şirketler hukukunda ilkel çoğunluk ilkesinin yani %50+1 oyun (ağırlaştırılmış nisap öngörülen haller dışında) istediği kararı alıp azınlıkta kalanların tümünü ezebileceği şeklindeki anlayışın terk edildiğini ve basiretli, gücünü sakınarak kullanan çoğunluk yaklaşımının benimsendiğini ifade etmektedir; bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 216. Çoğunluğun karar verirken bu esasa tabi olduğunu kabul etmek, pay sahiplerinin oy haklarını

azınlığın ve münferit pay sahiplerinin menfaatlerini ihlal ettiği sıklıkla görülmektedir[108]. Bu kapsamda anonim ortaklıkta geçerli olan çoğunluk ilkesinin yaratmış olduğu menfaat çatışmalarının kendisini özellikle iki aşamada gösterdiği öğretide *İmregün* tarafından ifade edilmektedir[109]. İlk aşama genel kurulda karar alma sürecine ilişkindir. Buna göre menfaat ihtilafları verilen oylarla doğmaktadır[110]. Şöyle ki çoğunluk, alınmasında belirleyici olduğu kararlarda ortaklık menfaatlerini gözetmeme, şahsi çıkarlarını ön planda tutma, gücünü azınlık veya münferit pay sahiplerinin aleyhine kullanma yoluna gidebilir[111]. İkinci aşama ise ortaklığın yönetim ve temsil organı olan yönetim kuruluna ilişkindir. Şöyle ki, yönetim kurulu üyeleri kendi menfaatlerini ön planda tutabilecekleri gibi, kendilerini seçen çoğunluğun menfaatlerini de ön planda tutabilirler[112]. Nitekim *Kendigelen*'in belirttiği üzere yönetim kurulu üyelerinin, her zaman azledebileceklerinin bilinciyle çoğunluğa bağımlı olmaları ve ortaklığa ilişkin faaliyetler sırasında seçilmelerini borçlu oldukları kişilerin menfaatlerini gözetmeleri, sıklıkla karşılaşılabilecek bir durumdur[113]. İşte

---

kullanırken, ortaklığın menfaatlerini gözetmek zorunda olup olmadığı tartışmasını da gündeme getirir. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Gökdemir Tamer, s. 12, dn. 42. Pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunmadığından bahisle, ortaklığın menfaatlerini gözeterek oy kullanma yükümlülüğü olmadığı ağırlıklı olarak kabul edilmektedir; bkz. Gökdemir Tamer, s. 12, dn. 42'de yer verilen literatür. Pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğünün bulunduğunu kabul eden görüş taraftarları arasında, oy hakkının serbesti dahilinde kullanılıp kullanılamayacağı hususunda görüş ayrımı mevcuttur. Öğretide *Akın*, pay sahiplerinin oy kullanma serbestisinin ortaklığın menfaati ile sınırlı olduğu kanaatindedir; bkz. Murat Yusuf Akın, **Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu**, İstanbul, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 2002, s. 140-141. *Nomer* ise, kural olarak pay sahibinin oy kullanırken serbestiye sahip olduğunu; sadakat yükümlülüğüne dayanılarak genel bir sınırlama şeklinde, pay sahibinden oy hakkını ortaklık menfaatlerini dikkate alarak kullanmasının beklenemeyeceğini ancak TMK m. 2'nin yanında sadakat yükümlülüğünün de belli şartlar altında pay sahibine, oyunu belli bir yönde kullanma mükellefiyeti getirebileceğini belirtmektedir; bkz. Füsun Nomer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999, s. 78.

[108] Çoğunluğun gücünü kötüye kullanması ile menfaatlerini ihlal ettiği grup olarak özellikle azınlık örnek gösterilmektedir; bkz. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s. 4-5; Kendigelen, **İmtiyaz**, s. 182; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 276. Ancak çoğunluğun gücünü pay sahiplerinin ve geniş anlamda ortaklık menfaatinin aleyhine kullandığı da vurgulanmalıdır. Çoğunluk karşısında menfaati ihlal edilen gruplar içerisinde azınlığın yanı sıra münferit olarak pay sahiplerine de yer verilmesi için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 688.

[109] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s. 5. İmregün'ün azınlık ve çoğunluk arasındaki menfaat çatışmasının açıklanması için kullandığı bu 'aşama'ların; genel olarak çoğunluk ilkesinin yarattığı menfaat çatışmalarının açıklanmasında yararlı görmekteyiz. Bu nedenle ilgili aşamaları sadece azınlık-çoğunluk ilişkilerini değil; çoğunluk karşısında münferit pay sahiplerinin ve ortaklığın da yer aldığı ilişkileri içerecek şekilde kullanmaktayız.

[110] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s. 5.

[111] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 688; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, 1-2, 5; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7. Genel kurulda yönetim kurulunun seçimine ilişkin karar alım sürecinde kanun ve esas sözleşme hükümlerine uyulması gerekliliğinden bahsedilse de azınlık konumunda olan diğer pay sahiplerinin menfaatlerinin dikkate alınması zorunluluğundan söz edilemeyeceği yönünde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7, dn. 14; Kendigelen, **İmtiyaz**, s. 181.

[112] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s. 5

[113] Kendigelen, **İmtiyaz**, s. 182. Aynı yönde bkz. Paslı, **Devralma**, s. 32, dn. 94.

tüm bu nedenlerle münferit pay sahiplerinin veya azınlığın çoğunluğa karşı korunması ve menfaatlerin dengelenmesi amacıyla birtakım düzenlemeler öngörülmüştür[114].

Çoğunluk ilkesinin yarattığı sakıncaların giderilmesi[115] için öngörülen düzenlemelerden bazıları şöyledir: Genel kurulun toplantıya çağırılması için gerekli koşullar olması[116], gündeme bağlılık ilkesi[117]; alınması için oybirliği veya ağırlaştırılmış nisap öngörülen kararlar[118]; oyda imtiyazın işlemediği haller[119]; genel kurul kararlarının iptali davası[120]; azınlık hakları[121] ve bireysel pay sahipliği hakları[122]... Çalışmamızın temelini oluşturması sebebiyle çoğunluk ilkesinin yarattığı sakıncaların giderilmesinde büyük önem arz eden bireysel pay sahipliği haklarına ise şu örnekler verilebilir: iptal davası açma hakkı (TTK m. 445 vd.), sorumluluk davası açma hakkı (TTK m. 553 vd.), genel kurula katılma ve ilgili haklar -özellikle oy hakkı- (TTK m. 407 vd., 415, 425 vd., 434), bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m. 437), özel denetim isteme hakkı (TTK m. 438)... Çoğunluk gücünü sınırlandıran müesseseler arasında bilgi alma hakkına yer verilmesi yerindedir[123]. Bilgi alma hakkı kapsamında, sermayeye oranla sahip olduğu paydan bağımsız olarak her bir pay sahibi; ortaklıkla ilgili sorularını sorup, belirli belgelerin incelemesine sunulmasını isteyebilecektir. Bu kapsamda ortaklığın yönetim kurulu üyeleri, hesap verme yükümlülüğü olduğunun bilinciyle görevini ifa edecektir. Bu suretle bilgi alma hakkı, yönetim kurulu üyelerinin seçilmesindeki etkileri gözetildiğinde çoğunluğun -*ve kimi zaman örgütlü küçük bir grubun*- ortaklığı dilediği gibi yönetmesinin engellenmesine de yardımcı olmaktadır.

Bireysel pay sahipliği hakları ile çoğunluk ilkesinin yarattığı sakıncaları gidermede güdülen amaç iki yönlüdür: Çoğunluğun gücü karşısında münferit pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmesinde önleyicilik ve pay sahiplerinin haklarının

---

[114] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7.
[115] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 210; Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, 13. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2021, s. 205.
[116] Bozkurt, s. 206.
[117] Bozkurt, s. 206.
[118] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 348; Tekil, s. 46; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 243; Bozkurt, s. 206; Zorluer, s. 37.
[119] Gökdemir Tamer, s. 302 vd.; Aktaş, s. 43; Tekil, s. 46; Zorluer, s. 36.
[120] Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş Dokuzuncu Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 232; Tekil, s. 46; Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, 1989, s. 126; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 276; Bozkurt, s. 206.
[121] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 348; Tekil, s. 46; Kaya, **Bilgi Alma**, 7; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 243; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 210; Bozkurt, s. 206; Zorluer, s. 37.
[122] İmregün, **AO**, s. 240; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 7-8; Zorluer, s. 37.
[123] Tekinalp, **Yeni Hukuk,** s. 348; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 8, dn. 19.

ihlali halinde telafi imkânı[124]. Bir başka deyişle, çoğunluk karşısında pay sahiplerine koruma sağlayan hakların bir bölümü muhtemel zararları önlemeye yönelik iken diğer bir bölümü herhangi bir zarar meydana gelmişse zararın telafi edilmesine yöneliktir[125]. Anonim ortaklıkta pay sahiplerinin menfaatlerine yönelik herhangi bir zararın önlenmesinde etkili olabilecek haklardan önde geleni ise; pay sahiplerinin ortaklığın ekonomik durumu, faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlama imkânı veren aydınlatıcı haklardır[126].

Çoğunluğun gücü karşısında bir dengeleme aracı olarak görülebilecek olan bilgi alma hakkının ağır basan fonksiyonunun, pay sahiplerinin menfaatlerinin ihlal edilmesinin önlenmesi olduğu belirtilmektedir[127]. Pay sahiplerinin sermaye payı getirmeyi taahhüt ederek yatırım yapmış oldukları ortaklığın faaliyeti ve ekonomik durumu hakkında bilgi sahibi olması, pay sahipliği haklarının bilinçli ve etkili olarak kullanılması için şarttır[128]. Bu suretle bilgi alma ve inceleme hakkı sayesinde ortaklığın

---

[124] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9.

[125] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9.

[126] Selçuk Öztek, "Şirketler Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/ İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı", **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara, BTHAE, 1986, s. 301; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9-10; Atalay, s. 54; Hazalcan Yurtman, "Genel Kurulun Toplanamaması Nedeniyle Bilgi Alma Hakkını Kullanamayan Pay Sahibinin Başvurabileceği Hukuki Mekanizmalar", **Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin'in Anısına Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 680.

[127] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9; Öztek, s. 301.

[128] Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 50; Don Berger, "Shareholder Rights Under the German Stock Coporation Law of 1965", **Fordham Law Review**, Vol. 38, 1970, s. 733; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 16. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2022 s. 258; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 518-519; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38-39; Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101; Rauf Karasu, "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı", **Batider**, C. XXIII, S. 2, 2005, s. 78-79; Nazmi Ocak, "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme ve Denetleme Hakkı", **Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, C.1, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001, s. 710; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, 3. Baskı, 3. C., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 1928; Oğuz Atalay, "Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması", **DEÜHFD**, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 53-54; Ramazan Durgut/Ahmet Emre Kaplan, "Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", **BAÜHFD**, C. XIII, S. 171-172, 2018, s. 125; Spindler/Jeanig, s. 5; Lafarre, s. 7, 40; Cahn/Donald, s. 640; Ceren Eyuboğlu, **Halka Açık Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 123; Mete Özgür Falcıoğlu, **Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul**, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2016, s. 142; Abdulkadir Bulut, **Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s. 15; Yurtman, s. 680; Burak Sümer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022, s. 93; Dilek Cengiz, **Türk Ticaret Hukukunda Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı ve İnceleme Hakkı'nın Mahkeme Aracılığıyla Kullanılmasında Mahkeme Kararının Kesinliği Sorunu**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2022, s. 5; Gökdemir Tamer, s. 139; Mustafa İsmail Kaya/Cihan Yalçın, "Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Güçlendirilmesine Yönelik Öneriler", **Batider**, C. 39, S. 1, 2023, s. 6. Bilgi alma hakkının, diğer hakların bilinçli olarak kullanılmasındaki yardımcı etkisi dışında başka önemli sonuçlarının olduğu işaret edilmiştir. Hakkın özel denetim istemi için ön şart (TTK m. 438-439) oluşturduğu; haklı sebeple

faaliyetleri ve ekonomik durumu hakkında yeterli bilgiye ulaşan pay sahipleri, ortaklık iradesinin belirlendiği genel kurulda başta oy hakkı olmak üzere birtakım haklarını bilinçli olarak kullanacak; ortaklığın ve kendilerinin menfaatlerine zarar verebilecek işlemlerin engellenmesi doğrultusunda hareket edeceklerdir. Bu yönüyle bilgi alma ve inceleme hakkı, çoğunluğu elinde bulunduranların ve ilgili çoğunluk tarafından seçilen yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin başvurabilecekleri muhtemel yolsuzlukların önlenmesinde de rol oynayacaktır[129].

Bilgi alma ve inceleme hakkının ortaklığın veya münferit pay sahiplerinin uğradığı zararın giderilmesine yönelik hakların kullanılmasında da etkisi mevcuttur[130]. Örneğin genel kurul kararının iptali davası açma ve yönetim kurulu üyeleri ve denetçi hakkında sorumluluk davası açma gibi diğer pay sahipliği haklarının kullanılmasında bilgi alma hakkı yardımcı rol üstlenecektir[131].

B. Menfaat Çatışmaları Ekseninden Organlar Arası Yetki Dağılımı ve Ayrışmalar

Anonim ortaklığın organları arasındaki yetki dağılımı ve bu yetki dağılımı özelinde ortaklığın yönetim organizasyonuyla bilgi alma hakkı arasında bir bağ mevcuttur[132]. Anonim ortaklıkta yönetim kavramını geniş ve dar anlamıyla ele almak mümkündür. Öğretide *Paslı*, tüzel kişiler hukukunda yönetim kavramının, tüzel kişiliğin konusunu gerçekleştirmek amacına yönelmiş ve tüzel kişi organizasyonunun işleyişini sağlayan her türlü karar, eylem, faaliyet ve tedbiri ifade ettiğini belirterek, anonim ortaklıkta yönetim kavramını geniş anlamıyla ele almaktadır[133]. Bu kapsamda

---

fesih (TTK m. 531) için de temel oluşturduğu yönündeki belirleme için bkz. Arslan Kaya, "Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi", **Batider**, C. 31, S. 1, 2015, s. 63.

[129] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 9; Öztek, s. 302.

[130] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 10.

[131] Ancak bu davaların açılması için, önceden bir bilgi alma davasının açılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Özellikle iptal davasının bir hak düşümü süresine bağlanması, iptal davasında kullanılacak olan dava malzemesinin önceden açılacak bir bilgi alma davasıyla temin edilmesine engel oluşturmaktadır. Bu itibarla, iptal davasında da sorumluluk davasında da ortaklık kayıtlarında mahkemece ve mahkemenin atadığı bilirkişilerce yapılacak inceleme, gereken bilgileri temin edebilecektir. Şu kadar ki genel olarak bu olgular, bilgi alma davasının açıldığı ve bu dava marifetiyle bilgiye ulaşıldığı durumlarda; elde edilen bilginin ileriki davalarda kullanılmasına engel değildir. Bilgi alma hakkının yardımcı rolü için bkz. İkinci Bölüm, II, B.

[132] Direnç Akbay, **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azınlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2017, s. 50.

[133] Paslı, **Devralma**, s. 25.

Paslı, *"üretim, pazarlama, yatırım, tüketici ve çalışanlarla ilişkiler, muhasebenin tutulması, her türlü kiralama ve satın alma, dava açılması gibi işlemlerin yanında, ortakların gerek kendi aralarındaki gerek de ortaklık tüzel kişiliği ile aralarındaki ilişkileri düzenleyen kararların alınması ve doğrudan ortaklığın temel yapısı ile ilgili düzenlemelerin yapılması"* ve *"ortaklık işlerinin içeriden veya dışarıdan denetimi ile bir ortağın bilgi alma hakkını kullanması ya da genel kurul kararına olumlu/olumsuz oyu ile katılımı"nın* da yönetim kavramının geniş anlamda kapsamına dahil olduğunu belirtmektedir[134]. Görüldüğü üzere pay sahiplerinin bilgi alma haklarını kullanmaları, yazar tarafından ortaklığın geniş anlamda yönetimi başlığı altında konumlandırılmıştır. Nitekim pay sahibinin bilgi alma hakkına yönetsel haklar, pay sahibinin genel kurulda kullandığı yönetim hakları veya yönetime katılma haklar adı altında yer veren yazarların[135] da gerekçesinin bu olduğu düşünülmektedir.

Anonim ortaklıkta yönetim kavramının dar anlamı ise organlaşma olgusuyla açıklanmaktadır. Anonim ortaklık örgütlenmesi iki ayrı organa dayanmaktadır[136]: "yönetim kurulu" ile "genel kurul". Organlar arasındaki yetki ve görev dağılımı nedeniyle, geniş anlamda yönetim kavramı içerisinde kabul edilen bazı unsurlar kapsam içeriğinden çıkmakta; yönetim kavramının anlamı da daralmaktadır[137].

Anonim ortaklıkta söz konusu olan yetki dağılımı nedeniyle yaşanan menfaat çatışmalarının temelinde ise belirli ayrışmalar yatmaktadır. Aşağıda yer alan başlıklarda bu hususlara değinilmektedir.

1. Yönetim-Mülkiyet Ayrışması

Anonim ortaklığın sayıca fazla kişiyi bir araya getirmeye elverişli yapısı, ortaklık paylarının serbestçe devredilebilirliği kuralı, pay sahiplerinin sorumluluğunun sınırlı ve yalnızca ortaklığa karşı olması gibi özellikler birlikte değerlendirildiğinde

---

[134] Paslı, **Devralma**, s. 25.
[135] Bkz. Birinci Bölüm, I, A.
[136] TTK'nın genel gerekçesinde denetçilerin organ olmaktan çıkarıldığı ifade edilmekle birlikte TTK m. 530'un gerekçesinde denetçinin organ olup olmadığı konusu muallak bir şekilde ele alınmıştır; bkz. Kaya, **TTK**, s. 129, 623.
[137] Paslı, **Devralma**, s. 26. Yazar, ortaklık işleyişine ilişkin her türlü faaliyetin yönetim kavramının kapsamına girmeyeceğini belirtmekle birlikte yönetim kavramının içeriğine sadece yönetim kurulunun faaliyetlerinin dâhil olduğu sonucuna varılamayacağını da vurgulamaktadır. Buna göre genel kurulun iç yönetim olgusu kapsamında bazı temel konularda yetki sahibi olduğu unutulmamalıdır; bkz. Paslı, **Devralma,** s. 25, dn. 79, s. 27, dn. 62.

ortaklık yönetiminde süreklilik sağlanması için şahıs ortaklıklarından farklı bir yapılanma ihtiyacı hasıl olmuştur[138]. Nitekim anonim ortaklıkta pay sahiplerinden ayrılan yönetim sisteminin ardında yatan temel sebebin, esasen payların serbestçe devredilebilirliği ilkesi olduğu belirtilmektedir[139]. Aksi bir sistemin varlığı halinde şirket paylarının kolaylıkla el değiştirebilmesi sebebiyle ortaklar farklılaştığında yönetim de sekteye uğrayacaktır[140]. Tüm bu ihtiyaçlar kapsamında pay sahiplerinden ayrı bir yönetim sistemi oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Anonim ortaklığın tüzel kişiliğinin bir sonucu olarak pay sahiplerinden ayrı bir malvarlığı bulunmaktadır. Ortaklık dahilinde bulunan malvarlığı değerlerinin üzerindeki mülkiyet hakkı, hukuken ortaklığın kendisine aittir. Bu malvarlığı üzerinde pay sahiplerinin veya pay sahiplerinin şahsi alacaklılarının mülkiyet hakkı bulunmamaktadır. Pay sahiplerinin hakları, malik oldukları paydan kaynaklanmaktadır; yoksa pay sahipleri ortaklığın maliki değildir. Ancak bu noktada ekonomik açıdan da bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Anonim ortaklık çatısı altında faaliyete girişen pay sahipleri, ortaklığa sermaye sağlamak suretiyle aslında ekonomik anlamda ortaklığın malvarlığının sahibi konumunda olurlar[141, 142]. Buna göre anonim şirketin ekonomik açıdan mülkiyetini elinde bulunduran pay

---

[138] Pay sahiplerinden ayrı bir yönetim sistemini kurgulanmamış olsaydı özellikle büyük kitlelerden yatırım toplayarak çok fazla sayıda pay sahipli bir yapıya ulaşabilen anonim ortaklık modelinde, kaynak sağlayan her bir kişinin yönetim yetki ve göreviyle donatılması sistemi işlemez hale getirecektir; bkz. Paslı, **Devralma**, s. 32, dn. 79.

[139] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 113; Paslı, **Devralma**, s. 28.

[140] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 113.

[141] Keay, s. 31 dn. 109'da anılan yazarlar; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 11, dn. 29; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 1; Paslı, **Devralma**, s. 33-
34, dn. 80; Sümer, s. 74.

[142] Pay sahiplerinin ortaklığın da "sahibi" olduğu görüşünün ortaklık tipinin uğradığı değişim nedeniyle eleştirildiği görülmektedir. *Gerner-Beurle* ve *Schillig* tarafından yöneltilen eleştiriye göre; on dokuzuncu yüzyıla hâkim olan tipik ortaklık yapısı, sınırlı sayıda çalışanı olan, "sahibi" tarafından yönetilen küçük örgütlenmelerdi. Bu dönemde çıkarları tehlikede olanların belirlenmesi noktasında da herhangi bir zorluk yaşanmıyordu. Ancak yirminci yüzyılın başlarında ve özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda, ortaklık örgütlenmesinin yaşadığı dönüşüm yönetim kavramına ilişkin sorgulamaları beraberinde getirmiştir. Artık profesyonel yönetici kavramı doğmuş ve birçok ortaklıkta kurucular ortaklığı kontrol davranışından vazgeçip, ellerindekini(paylarını) daha makul bir yatırım fırsatı ortaya çıktığında elden çıkarılacak bir yatırım aracı olarak görmüşlerdir. Böylece, ortaklık içerisinde roller değişmiştir. Gelişmeler çerçevesinde pay sahiplerinin ortaklığın varlıkları üzerinde herhangi bir hakkı olmadığı, yazarın tabiriyle kendilerine bir "*haklar demeti*" sunan payları üzerinde mülkiyet hakkına sahip oldukları esası benimsenmiştir. Buna göre pay sahipleri ortaklık ve ortaklık varlıkları üzerinde, ancak esas sözleşmede ve mevzuatta tanımlandığı şekilde, dolaylı ve sınırlı haklara sahiptir. Sonuç olarak birçok büyük modern ortaklıkta risk taşıma olgusu ile yönetimin birbirinden ayrıldığı bir düzene geçilmiştir. Bu sebeple pay sahiplerinin ortaklığı oluşturan diğer faktörlerden ayrı tutulmasını sağlayacak ekonomik bir neden olmadığı sonucuna varılmıştır. Aktarılan görüş için bkz. Gerner-Beurle/Schillig, s. 231-234.

sahipleri, malik oldukları şirketin yönetiminden uzak olmakta[143] ve bu da yönetim-mülkiyet ayrışması olarak adlandırılmaktadır[144].

Anonim ortaklıkta özden yönetim ilkesinin de geçerli olmaması sebebiyle, ortaklığa sermaye sağlayan pay sahiplerinin ortaklığın yönetiminde doğrudan etkisi bulunmamaktadır. Pay sahipleri yönetim kurulu üyelerini seçmek suretiyle yönetimde dolaylı etkiye sahiptir[145]. Böylelikle aslında hukuken olmasa da ekonomik anlamda şirketin sahibi kabul edilebilen pay sahipleri yönetimden uzaklaşmış olacaktır[146]. Esasen pay sahiplerinin anonim şirkette yönetim noktasında bizzat yetki, görev ve sorumluluk altında olmaları da sıklıkla kendilerince arzu edilen bir durum olmamaktadır. Bu sonucun ardında da anonim ortaklığın temel özelliklerinden sınırlı sorumluluk ilkesinin etkisi büyüktür[147].

Anonim ortaklık, pay sahiplerinin oluşturduğu genel kuruldan ayrı bir kurul olan yönetim kurulu tarafından yönetilip temsil edilmektedir. Bu yönetim kurulunun ise profesyonel kişilerden oluşturulması zorunlu değilse de desteklenmektedir[148]. Nitekim öğretide de belirtildiği üzere pay sahiplerinin bizzat ticaret yapma arzu ve yeteneklerinin bulunmaması ortaklık yönetiminin ehil kişilere bırakılması sonucunu doğurmaktadır[149]. Buna göre anonim ortaklıkta yeterli maddi birikimden yoksun ve riskten kaçınan profesyonel yöneticilerin yönetim noktasında yeterlilikleri sebebiyle ortaklığın yönetimini üstlendiği; söz konusu yeterlilikten uzak olan pay sahiplerinin ise ortaklığın sermayesini üstlendiği bir düzen söz konusudur[150]. Bu noktada, yönetim

---

[143] Bu uzaklık öğretide Ocak tarafından "*şirketi idare edenler ile pay sahipleri arasında yaşanan kopukluk"* olarak tarif edilmiştir. Yazara göre yöneticilerin yetkili ve uzman kişilerden seçilmesi, sermaye sahiplerini ortaklığı idareden uzaklaştırmıştır. Sonuç olarak ortaklığın idaresine hâkim olanlar ile pay sahipleri birbirinden ayrılmaya başlamıştır. Bu sebeple pay sahiplerini yöneticiler karşısında korumaya elverişli prensipler geliştirilme ihtiyacı doğmuştur. Bu prensiplere örnek olarak da kamuyu aydınlatma ilkesi ve pay sahiplerinin bireysel bilgi alma hakkı gösterilmiştir; bkz. Ocak, s. 710.

[144] Paslı, **Devralma**, s. 33-34, dn. 80.

[145] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 112.

[146] Paslı, **Devralma**, s. 32.

[147] *Paslı*'nın da belirttiği üzere anonim ortaklığın aksine, sınırlı sorumluluk ilkesinin geçerli olmadığı adi ortaklıklarda ortaklar, işletmenin büyüklüğünün ayrı yöneticilerin tayin edilmesini gerektirdiği durumlarda dahi, günlük yönetimi yöneticilere bırakmakta isteksizlerdir; bkz. Paslı, **Devralma**, s. 29, dn 67.

[148] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 112.

[149] Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001, s. 25; Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, BTHAE, 1982, s. 1. Ansay da pay sahiplerinin yönetimden uzaklaşmasını sermaye ve idarenin ayrılması olarak nitelendirmektedir; bkz. Ansay, s. 1.

[150] Veziroğlu, s. 110, dn. 402.

kurulu üyelerinin pay sahibi olma şartı bulunmaması nedeniyle söz konusu olabilecek farklı şirket yapılanmalarına da kısaca değinmek gerekir.

Önemle vurgulamak gerekir ki, yönetim yapısı farklılaşsa da ortaklığın pay sahiplerinden ayrı bir kurul ile yönetilmesi kuralı bâkidir. Küçük, aile tipi anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerinin çoğunluğu esasen genel kurulu oluşturan pay sahipleridir[151]. Bu itibarla pay sahipleri genellikle yönetim kurulu üyeleri olarak kendilerini seçer ve ortaklık bu şekilde idare edilir. Ancak bu durumda dahi, genel kurul ve yönetim kurulunun ayrı olduğu ve ortaklığın yine pay sahiplerince değil yönetim kurulunca yönetildiği gözden uzak tutulmamalıdır[152]. Paylarının çok fazla sayıda pay sahibine dağıldığı halka açık anonim şirketlerde ise yönetimin pay sahiplerinden ayrışması keskinleşmektedir. Bu durumda tam bir mülkiyet-yönetim ayrışması ortaya çıktığı belirtilmektedir[153]. İşte bu noktada yönetim organı ile pay sahiplerinin özdeşleşmesi ve ayrışmasının anonim ortaklıkta farklı düzeyde menfaat çatışmalarına sebep olduğu söylenebilir[154].

Yönetim organı ile pay sahiplerinin önemli ölçüde aynı olduğu ortaklıklarda menfaat çatışmaları, çoğunluk ile azınlık arasında ve yatay niteliklidir[155]. Ortaklığın yönetim organı ile pay sahiplerinin tamamen ayrıldığı, yönetimin ortaklık dışından kişilerce üstlenildiği durumlarda menfaat çatışmaları dikey niteliklidir[156]. Bu durumda yönetim organı ile pay sahiplerinin tamamen ayrışması[157] sebebiyle anonim ortaklık, menfaat çatışmalarından birine daha sahne olmaktadır: yönetim organını teşkil eden kişilerin çıkarlarıyla pay sahiplerinin çıkarlarının çatışması[158].

---

[151] Aile şirketlerinde, şirketin uzun vadede ailenin elinde tutulması amacıyla payların çoğunluğunun veya tamamının ailenin elinde toplandığı ve şirket yönetiminin tamamının aile üyelerinden oluşturulduğu veya yönetime dışarıdan aile üyelerinin etki ettiği bir yapılanmanın hâkim olduğu tespit edilmektedir; bkz. Esra Hamamcıoğlu, **Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2022, s. 123.

[152] Paslı, **Devralma**, s. 32. Her ne kadar şekli olarak genel kurul ve yönetim kurulu birbirinden ayrı olsa da bu ayrımın, fiiliyatta pay sahipleri ile yönetim kurulu üyelerinin önemli ölçüde örtüşmesi nedeniyle fiktif olduğu da dikkate değerdir; bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 114.

[153] Paslı, **Devralma**, s. 32.

[154] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 115.

[155] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 115.

[156] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 115.

[157] "*Özellikle yöneticileri belirleme ve seçme imkanından fiilen mahrum olan azınlıkta kalan pay sahipleri ile çoğunluk pay sahiplerinin belirlediği yöneticiler arasında"* da ayrışma yaşanmasının ve pay sahiplerinin bu şekilde şirkete yabancılaşmasının kuvvetle muhtemel olduğu yönündeki tespit için bkz. Atalay, s. 53.

[158] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 115.

Anonim ortaklıkta ekonomik açıdan sermaye mülkiyeti ile yönetimin birbirinden ayrıldığı; ortaklığın, ortaklığa sermaye getirme suretiyle katılan kişiler tarafından değil teknik bilgi sahibi bir kadro tarafından yönetilmesinin uygun olduğu da sıklıkla belirtilmektedir[159, 160]. Bu durumda yaşanan menfaat çatışmalarının telifinde bilgi alma hakkının da önemi büyük olacaktır. Çünkü pay sahiplerinin menfaatlerinin, ortaklığın yönetim erki tarafından gözetilmesi ve yönetim kurulu üye ve yöneticilerinin yönetim gücünü kötüye kullanmaması gerekmektedir. Bu hususu sağlamak için ise bilgi alma hakkı devreye girecektir[161]. Yönetimden uzak konumda bulunan pay sahiplerinin, yöneticiler lehine oluşan bilgi asimetrisi[162] nedeniyle kendi çıkarlarını zedeleyebilecek gelişmelerden haberdar olabilmesi[163] noktasında bilgi alma hakkı etkin rol oynayacaktır[164].

Bu noktada pay sahiplerinin gerçekten ortaklığın yönetimi ile ilgili konularda ne kadar etkin olabileceğini de sorgulamak gerekmektedir. Anonim ortaklıkta sınırlı sorumluluk ilkesinin, pay sahiplerinin ortaklığın bütün iş ve işlemleri hakkında bilgilenme ve bunları denetleme ihtiyacını önemli ölçüde azalttığı; pay sahiplerinin gözetim maliyetlerine katlanmak yerine, aynı anda birden fazla ortaklığa yatırım yaparak riski dağıtabileceği veya payların serbestçe devredilebilmesi ilkesi kapsamında hisselerini satarak yatırımını paraya çevirebileceği ifade edilmektedir[165].

---

[159] Yine burada ifade edilen mülkiyet kavramının, hukuki anlamıyla değil ekonomik anlamıyla kullanıldığı vurgulanmalıdır. Ekonomik açıdan değerlendirme yapılmasını gerektiren noktalara hukuk da yabancı değildir. Tüzel kişilik perdesinin aralanması, şirket devralmaları bu hususta örnek verilebilir. Dolayısıyla aslında yönetimin, ekonomik açıdan pay sahiplerine ait bir malvarlığını işlettiği sonucuna ulaşmak yerinde bir yorum olacaktır.

[160] Bu durum yabancı malvarlığının işletilmesi ilkesi olarak anılmaktadır; bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 317; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 248; Tekil, s. 58; Bozkurt, s. 209. Ancak ilgili ilkenin özellikle halka kapalı büyük şirketlerde veya halka açık şirketlerde geçerli olacağı ifade edilmelidir. Nitekim ilgili şirketlerde tam olarak pay sahipleri ve yönetim organının ayrışmasından söz edilebilecektir. Küçük ölçekli aile şirketleri gibi bir veya birkaç pay sahipli anonim şirketlerde ilgili ilkenin geçerli olmayacağı yönünde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 317.

[161] Özcanlı, "Bilgi Alma Davasında Hâkimin Rolü", **BUHFD**, C.16, S. 197, 2021, s. 206. Doktrinde *Cengiz*, bilgi alma hakkının etkisini şu ifadelerle açıklamaktadır: "*pay sahibinin ortaklığa koyduğu sermayenin yönetim kurulu tarafından nasıl yönetildiğini hesap sorma ilkesi temelinde, bilgi alarak ve inceleme yaparak öğrenmesi ve denetlemesi olması gereken bir durumdur*." Bkz. Cengiz, s. 6. Benzer ifadeler için bkz. Sümer, s. 93.

[162] Bilgi asimetrisi, kişilerin sahip olduğu bilgiler yönünden eşitsizliği ifade eder. Buna göre taraflardan birinin diğerine göre daha fazla bilgi sahibi olduğu durumlarda bilgi asimetrisi söz konusu olur ve diğer tarafa oranla daha fazla bilgiye sahip olan taraf, bazı avantajlara sahip olabilir. Bu durumun yarattığı riskler ise belirli müesseselerle giderilmeye çalışılır. Bilgi asimetrisi ve getirdiği risklerin ortaya konulduğu ilk eser için bkz. George Akerlof, "The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism", **The Quarterly Journal of Economics**, Vol. 84, No.3, 1970.

[163] Şehirali Çelik, s. 41.

[164] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38.

[165] Veziroğlu, s. 110.

Buradan hareketle ortaklığa sermaye getirerek risk üstlenen pay sahiplerinin ortaklığın yönetimiyle bilfiil ilgilenmesine gerek bulunmadığı ve bu nedenle pay sahiplerinin ortaklığın günlük işlerine dair bilgi edinmeme yönündeki davranışının ekonomik olarak rasyonel olduğu belirtilmektedir[166].

Gerçekten de ortaklık yönetiminden memnun olmayan pay sahiplerinin, ortaklığın ekonomik durumu ve faaliyetleri hakkında bilgi alarak, diğer pay sahipliği haklarını kullanmak gibi bir maliyete katlanmak yerine ortaklıktaki paylarını satarak ortaklıktan çıkması (*Wall Street walk*), daha tercih edilir bir yoldur[167]. Buna göre pay sahibi; çıkarları karşılanmadığında, yönetimden memnun olmadığında kendisini en az uğraştıracak yol olan, pay devri olanağına yönelecektir[168].

Ancak pay sahiplerinin yönetimden memnun olmayanların payını satması şeklinde ana düşünceye dayanan "*Wall Street rule*"[169] esasına göre hareket edebilmesi hem ortaklığın pay sahipliği yapısına hem de piyasanın likit ve derin olup olmamasına bağlıdır[170]. Şöyle ki, gelişmiş bir sermaye piyasası düzeninde pay sahipliğinin geniş tabanlara yayıldığı bir ortaklıkta pay sahiplerinin "*ses çıkarması*" yerine paylarını devredip ortaklıktan çıkmaları daha kolaydır. Ancak likit olmayan bir piyasada, kapalı bir ortaklık yapısının hâkim olduğu ortaklıklarda pay sahibinin payını devredip ayrılması zorlaşacaktır. Özellikle pay devrinin TTK m. 492 vd. hükümleri uyarınca bağlamla sınırlandırıldığı durumlarda, pay sahibinin payını devredip ortaklıktan ayrılması daha da zorlaşacaktır.

Bu koşullarda pay sahipleri ortaklık iç düzeni içerisinde aktif rol oynayarak, ortaklık yönetimi üzerinde kontrol ve denetim mekanizmalarını işletmek durumunda

---

[166] Veziroğlu, s.110, dn. 400.

[167] Pay sahiplerinin her zaman paylarını devrederek şirketten çıkabilme davranışı "Wall Street rule" olarak adlandırılır; bkz. Şehirali Çelik, s. 44; Veziroğlu, s. 120, dn. 454; Deirdre Ahern, "The Mythical Value of Voice and Stewardship in the EU Directive on Long-term Shareholder Engagement: Rights Do Not an Engaged Shareholder Make", **Cambridge Yearbook of European Legal Studies**, Vol. 20, 2018, s. 112; Anat R. Admati/Paul Pfleiderer, "The "Wall Street Walk" and Shareholder Activism: Exit as a Form of Voice", **The Review of Financial Studies**, Vol. 22, No. 7, 2009, s. 2645-2646; Sibel Hacımahmutoğlu, Ortaklığın Kontrolünün Pazarı Teorisi ve Ortaklık Yöneticileri Üzerindeki Etkileri, **Batider**, C. 23, S. 3, 2006, s. 259-261; Daniel R. Fischel, "The Corporate Governance Movement", **Vanderbilt Law Review**, C. 35, S. 6, 1982, s. 1278; Albert O. Hirschman, **Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States**, Harvard University Press, 1970, s. 46.

[168] Akbay, **s.** 24.

[169] Hirschman, s. 46. Wall Street rule'un bir yandan yöneticiler üzerinde bir baskı unsuru oluşturacağı ve yöneticilerin şirketi pay sahiplerinin yararlarını artıracak şekilde yönetmeye teşvik edeceği; bu yönüyle pay sahibine güvence sağlayacağı hususunda bkz. Fischel, s. 1278.

[170] Şehirali Çelik, s. 45; Hacımahmutoğlu, **Ortaklığın Kontrolü**, s. 260.

kalmaktadır[171]. Bu noktada diğer pay sahipliği haklarını kullanmada yardımcı etkisi de düşünüldüğünde, bilgi alma hakkının önemi de kavranmış olacaktır. Pay sahiplerinin ortaklık işleyişine katkı sağlayabilmelerinin yolu yeterli bilgiye sahip olmalarından geçecektir. Böylelikle ortaklığı hakimiyetinde bulunduran kişilerin muhtemel yolsuzlukları önlenebilecek, yöneticilerin faaliyetleri dolaylı olarak denetlenebilecek, bu kişilere karşı ileride kullanılabilecek hakların harekete geçirilmesi sağlanmış olacaktır.

Yönetim-mülkiyet ayrışması bahsinde, anonim ortaklıkta pay sahiplerine yönelik bir bilgilendirme sistemi kurulmasının temelini yönetim kuruluyla pay sahipleri arasında *ekonomik anlamda* bir vekâlet ilişkisi bulunduğuna dayanarak açıklayan görüşe[172] de kısaca değinmenin yararlı olacağı kanaatindeyiz. İlgili görüş kapsamında, pay sahiplerinin ekonomik anlamda vekili kabul edilen yönetim kurulu üyeleri ile pay sahipleri arasında bilgi dağılımının eşit olmadığına dikkat çekilmektedir. Taraflar arasındaki bilgi farkı, "*asimetrik bilgi*" olarak adlandırılmaktadır[173]. Şöyle ki yönetim kurulu üyeleri yetki ve görevleri kapsamında ortaklığa ilişkin birçok bilgiye vakıf olmaktayken onları seçen pay sahiplerinin ise aleyhine olacak şekilde bir bilgi asimetrisi oluşmaktadır[174]. Bu durumda vekilin, müvekkilin menfaatlerini önemsemeyip kendi şahsi menfaatlerini takip etmesi riskine karşı bazı koruma mekanizmalarının geliştirilmesi ihtiyacı doğmaktadır[175]. Bu noktada pay sahiplerinin, yani "müvekkillerin"; "vekilleri" denetlemesi[176] ve yönetim kurulu üyelerinin bilgilendirme ve hesap verme yükümlülükleri bu ihtiyacı karşılayacaktır[177].

---

[171] Şehirali Çelik, s. 45; Hacımahmutoğlu, **Ortaklığın Kontrolü**, s. 260.

[172] İlgili görüş ve genel olarak anonim ortaklıkta bilgilendirme sisteminin kurulmasının ekonomik nedenlerinin yeni kurumsal iktisat teorisi altında değerlendirilmesi için bkz. Akbay, s. 12 vd.

[173] Akbay, s. 19. Sözleşme tarafları arasındaki asimetrik bilgi, hukuk öğretisinde milattan önce dahi farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır. Bu konuda Cicero örneği için bkz.: Gerald Spindler/Ronny Jeanig, "Informing Shareholders and Investors: A Behavioral and Economics Approach from a German Company Law Perspective", **The Journal of Interdisciplinary Economics**, Vol. 22, 2010, s. 3.

[174] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38; Sümer, s. 94-95; Kaya/Yalçın, s. 7; Spindler/Jeanig, s. 20.

[175] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 38; Akbay, s. 21 vd.

[176] *Ocak* ise bilgi alma hakkının ekonomik temeline değil hukuki temeline odaklanarak şirketteki bilgilendirme sistemini vekalet ilişkisi üzerinden açıklamaktadır. Yazara göre her ne kadar yöneticiler ile pay sahipleri arasında değil; ortaklık arasında vekalet sözleşmesi mevcut olsa da vekalet ilişkisinden kaynaklanan, yöneticilerin-yani vekilin- hesap verme yükümlülüğü sadece genel kurula karşı değildir. Yöneticilerin hesap verme yükümlülüğü kanunda özel hüküm olması sebebiyle teker teker tüm pay sahiplerine karşıdır; bkz. Ocak, s. 715. Yöneticiler ile ortaklık arasındaki ilişkinin vekalet ilişkisi olduğundan hareketle bu ilişkiden doğan hesap verme borcunun geniş anlamda kapsamına "bilgi verme"nin de dahil olduğu yönünde bir temellendirme öğretide *Aytaç* tarafından da yapılmıştır; bkz. Zühtü Aytaç, **Anonim Ortaklıkta İbra**, Ankara, BTHAE, 1982, s. 68, 70.

[177] Akbay, s. 22.

Buna göre ortaklıklar hukukunda kurgulanmış olan bilgi araçları, yönetim ve pay sahipleri arasındaki çatışmaları gidermek için önemli bir enstrümandır[178].

Sonuç olarak ortaklık yönetimine doğrudan katılma hakkı bulunmayan ancak ortaklığın finansmanına katılan ve yatırımlarının getirilerini bekleyen, ekonomik anlamda ortaklık malvarlığının maliki kabul edilen pay sahipleri ile yönetim organı arasında bilgi asimetrisi söz konusudur[179]. Bu bilgi asimetrisinin de dengelenmesi için ortaklığın ekonomik durumu ve faaliyetleri kapsamında, pay sahiplerinin sınırlı da olsa bilgi alma hakkının olması gerekir.

2. Kontrol-Mülkiyet Ayrışması ve Güç Boşluğu

Bir önceki başlıkta anonim ortaklığın yapısal özellikleri nedeniyle pay sahiplerinden ayrı bir yönetim organı ile yönetildiği; ekonomik anlamda ortaklık varlığının mülkiyetini elinde bulunduran pay sahiplerinin yönetimden uzaklaştığı ve yönetim-mülkiyet ayrımının ortaya çıktığı açıklanmıştı. Yönetim-mülkiyet ayrımı sebebiyle yönetim alanında esas yetkili organ olan yönetim kurulunu teşkil eden üyeler ve yöneticiler ile pay sahipleri arasında menfaat çatışmaları yaşanabileceği ve bu çatışmaların yönetim kurulu üyeliği ile pay sahibi sıfatının önemli ölçüde ayrıştığı şirket yapılanmalarında daha keskin olabileceği sonucuna varılmıştı. Bu noktada bilgi alma hakkının dengeleme görevi gördüğüne değinilmişti. Bu başlıkta ise anonim ortaklığın yönetim erki üzerinde hakimiyet kurulması irdelenecek ve pay sahiplerinin yönetim üzerinde yaratacağı etkinin sebep olacağı menfaat çatışmaları ve bilgi alma hakkının bu çatışmaların çözümünde rolüne değinilecektir.

Anonim ortaklığın finansmanına dahil olarak şirkete yapmış oldukları yatırımın getirisini bekleyen pay sahiplerinin, şirketin yönetimine tesiri ancak genel kurula katılmak suretiyle olmaktadır[180]. Pay sahiplerinin etkin olabilecekleri kurul

[178] Spindler/Jeanig, s. 12.
[179] Spindler/Jeanig, s.12.
[180] Öğretide *Kaya*'nın da deyişiyle pay sahiplerinin yönetime tesiri, anonim ortaklığın sevk ve idaresinde önemli kararların alınmasında ve yönetim organının oluşturulmasında etkin oldukları yegâne platform olan genel kurulda gündeme gelmektedir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 10.

olan genel kurulun, yönetim kurulu karşısında konumu ise organlar arasındaki yetki dağılımı[181] nedeniyle, ortaklığın yönetimi açısından nispeten daha zayıftır.

Genel kurulun yetki ve görevlerinin düzenlendiği TTK m. 408'de kurulun, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hâllerde karar alacağı hüküm altına alınmıştır. Yönetim kurulunun yetki ve görevlerinin düzenlendiği TTK m. 374'te ise yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetimin, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisine bırakılmış bulunanlar dışında, ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. İlgili hükümlerden de anlaşılacağı üzere genel kurulun yetkisi dışındaki tüm iş ve işlemlerde yetki yönetim kuruluna aittir. Yönetim kuruluna tanınan yetki sahasının bu ölçüde geniş olmasının yönetim kurulu lehine "*güç yoğunlaşmasına*" sebebiyet verdiği ifade edilmektedir[182].

Buradan hareketle ortaklığın esas yönetim gücünün üzerinde toplandığı yönetim kurulunun ve bu şekilde ortaklığın sevk ve idaresi üzerindeki hakimiyet kavramına da değinmek yerinde olacaktır. Bu noktada *Paslı'nın* "yönetim", "hakimiyet" ve "kontrol" kavramlarına ilişkin açıklamalarına yer vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

> "*İktisadi bir organizasyon çeşidi olan anonim ortaklıklarda, karar verme ve uygulama gücünü, (...) "yönetim" kavramı karşılarken; anılan güç üzerindeki hâkimiyet, anonim ortaklığın "kontrolü"dür. Öyle ise anonim ortaklığın yönetim işlerini yönlendirme kabiliyeti, bu bağlamda anonim ortaklığın yönetimine hâkimiyet, anonim ortaklığın "kontrolü" kavramını ifade etmekte ve hâkimiyeti elinde bulunduran da, anonim ortaklığın kontrol gücüne sahip olmakta, kısaca ortaklığı kontrol etmektedir.*[183]"

Buna göre anonim ortaklıkta yönetim noktasında karar verme ve uygulama gücüne sahip olan yönetim organı üzerindeki hakimiyet, ortaklığın kontrolü anlamına

---

[181] Anonim ortaklığın organları arasındaki ilişki öğretide ağırlıklı olarak iş bölümü olarak nitelendirilmektedir. Genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki ilişkinin hukuki niteliği hakkında teorilere ilişkin bkz. Esra Kaşak, **Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 73 vd.

[182] Türk hukukunda esas alınan eşitlik teorisi kapsamında bir organın diğer organa üstünlüğünü reddedilse dahi pratikte, yönetim kurulunun ortaklık içinde en etkili organ olarak gücü üstünde toplamaya elverişli bir konuma gelebildiği ve bu durumun da güç yoğunlaşması oluşturduğu yönünde bkz. Akbay, s. 51.

[183] Paslı, **Devralma**, s. 35.

gelecektir[184]. Böylelikle ortaklığın yönetimi, kontrolü elinde bulunduranın doğrudan veya dolaylı; açık veya gizli iradesine tabi olacaktır[185]. Buradan hareketle kontrol kavramının yönetimin hakimiyet altında bulundurulması anlamına geldiği, hakimiyeti elinde bulunduranın da ortaklığı kontrol ettiği sonucuna varılabilir[186].

Yönetim erki üzerinde hakimiyet yani yönetim kurulunu yönlendirme gücü makro düzeyde pay sahiplerine aittir[187]. Çünkü kurulun üyelerini seçme, azletme, kurul üyelerinin mali hakları ve aleyhlerinde sorumluluk davası açma konularında yetki genel itibarıyla genel kurula aittir. Tüm bu güç beraberinde yönetim kurulunun karar ve davranışlarını etkileyebilme gücü de yaratacaktır. Bu noktada yönetim-mülkiyet ayrımında da değindiğimiz üzere ekonomik anlamda mülkiyeti elinde bulunduranlar, doğrudan yönetime temas edemese de kontrol kavramıyla yönetim üzerinde hakimiyet sağlayarak mülkiyet konusu üzerinde kontrol sağlamaktadırlar[188]. Ancak ortaklığın kontrolünün makro düzeyde, ilke olarak pay sahiplerinde olduğu tespiti yeterli olmamakta; pay sahipleri arasında ortaklığı kontrol eden özel bir gücün varlığının da mikro düzeyde sorgulanması gerekmektedir[189].

Bu sorgulamanın temelinde de çoğunluk ilkesi bulunmaktadır[190]. Çünkü çoğunluk ilkesi uyarınca genel kurulda bir karar alınabilmesi için tüm pay sahiplerinin toplantıya katılımı ve olumlu oy vermesi aranmamaktadır. Buna göre tüm pay sahiplerinin belirli bir konuda ortak iradesi değil, kanun veya esas sözleşmenin öngörmüş olduğu oranı bir araya getiren pay sahiplerinin iradesi genel kurul kararı

---

[184] *Paslı*, bir makalesinde bu hususu kısaca şöyle ifade etmektedir: "*Yönetim (...) pay sahiplerinden -en azından teorik olarak- ayrı/bağımsız olan özel bir kurulun önderliğindedir. Buna karşılık "kontrol", yönetim üzerindeki hakimiyet; yönetimi yönlendirebilme erkidir.*" Bkz. Ali Paslı, "Anonim Ortaklıkta Kontrol Sahibinin Özel Durumu", **İÜHFM**, C. 66, S. 2, 2008, s. 345. Öğretide *Altay*, hakimiyet kavramını şu ifadelerle açıklamaktadır: "*Ortaklıklar Hukuku anlamında hakimiyet kavramı, bir öznenin ortaklık üzerinde, o ortaklığın iradesini belirleyebilecek bir etkinliğe sahip olmasını ifade eder.*" Bkz. Altay, **Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, s. 338.

[185] Paslı, **Devralma**, s. 37.

[186] Paslı, **Devralma**, s. 35-37.

[187] Öğretide de kontrolün, kural olarak pay sahiplerinde olduğu ve bunlar içerisinde de özel olarak genel kurulda çoğunluğu elinde bulunduran üzerinde olduğu belirtilmektedir. Ancak "pay sahibi kontrolü" olarak adlandırılmakta olan bu hususun anonim ortaklığın temel yapısal özelliklerinden biri olduğu belirtilse de kontrolün pay sahibi olmayan kişilerin eline geçmesi ve "kontrolün yabancılaşması" durumunun da mümkün olduğu belirtilmektedir; bkz. Paslı, **Kontrol Sahibi**, s. 346 dn. 5. Bu hususta ayrıca bkz. Altay, **Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, s. 418, 467.

[188] Paslı, **Devralma**, s. 48-49.

[189] Paslı, **Devralma**, s. 56.

[190] Hemen ifade edelim ki, her ne kadar ortaklığın kontrolü ilke olarak çoğunluk teşkil eden pay sahiplerinde olsa da bilhassa TTK m. 195'in öngördüğü haller de göz önünde bulundurulduğunda, pekâlâ azınlığın veya üçüncü bir kişinin dahi ortaklığın kontrolünü elinde bulundurması ihtimal dahilindedir. Söz gelimi, dolaylı hakimiyetin söz konusu olduğu hallerde teknik anlamıyla pay sahibi olmayan bir ortaklık da kontrolü elinde bulundurabilecektir.

olarak tezahür etmektedir[191]. Bu durumda her ne kadar genel olarak ortaklığın kontrolünün pay sahipleri elinde olduğu belirtilse de tek bir pay sahibi grubu olmadığından "genel kurula hakim olan pay sahiplerinin" veya "pay sahibi sıfatını taşımamasına rağmen hakimiyeti elinde bulunduran üçüncü kişilerin" anonim ortaklığı kontrol ettiği sonucuna varılacaktır[192]. Bu da kontrol ve mülkiyet ayrımını yaratacaktır.

Bunun yanında eklenmesi gerekir ki özellikle paylarının çok fazla sayıda pay sahibine dağıldığı halka açık anonim ortaklıklarda pay sahipleri çeşitli nedenlerle[193] genel kurula katılmamaktadır. Genel kurula katılmada ilgisiz ve isteksiz olan pay sahiplerinin toplantılara gelmemesi sebebiyle kullanılmayan ancak karar alınmasında etkili olacak ve bu yolla şirketin istikbalini belirleyecek miktardaki oylar bir "boşluk" yaratacaktır. Bu boşluk doktrinde *"güç boşluğu"* olarak adlandırılmaktadır[194]. Güç boşluğunun pay sahiplerinin büyük çoğunluğunun genel kurul toplantılarına katılması halinde dahi tam olarak engellendiği söylenemeyecektir. Genel kurulda kullanılabilecek olan hakların bilinçle kullanılması için uygun ortamın sağlanmamış olması da "*ne yaptığını bilmezlik"* ve *"dağınıklıktan"* meydana gelen bir boşluk yaratacaktır[195]. Güç boşluğu kavramının yaratmış olduğu pay sahiplerinin ortaklığa yabancılaşması sorunu çoğu zaman küçük ama örgütlü bir grubun "*belirlediği veya etkin olduğu yahut tamamen risk ve sorumluluk taşımayan profesyonellerden oluşan"* bir yönetim kurulunun ortaklığı yönetmesi sonucunu doğurmaktadır[196].

Pay sahiplerinin ortaklık yönetimini belirleyebilme gibi çoğu hakkın kullanıldığı kurul olan genel kurulun yönetim kurulu karşısında zayıf konumu,

---

[191] Paslı, **Devralma**, s. 58.
[192] Paslı, **Devralma**, s. 58.
[193] Ortaklık işlerinin bilgi gerektirmesi; yıllık rapor, bilançolar gibi belgelerin küçük pay sahibine yabancılığı, kullanılan birkaç oyun yaratacağı etkiye ilişkin şüpheler gibi nedenler için bkz. Ünal Tekinalp, **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları**, İstanbul, Formül Matbaası, 1979, s. 7-8. Sebeplere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ünal Tekinalp, "Halka Açık Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Oluşan "Güç Boşluğu" Sorununa İlişkin Çeşitli Çözümler, Öneriler ve Eleştiri", **İstanbul Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, **Prof. Dr. Hüseyin Nail Kubalı'ya Armağan,** 1975, s. 467-489; Erkan Eren, "Anonim Ortaklıklarda Güç Boşluğu ve Yabancılaşma", **Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.18, S. 2, 2021, s. 39 vd.; Talha Barut, **Anonim Şirketlerde Güç Boşluğu ve Giderilmesi Yolları**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2008, s. 13 vd.; Pierre Vigreux, "Anonim Şirket Ortaklarının Genel Kurul Toplantılarına İlgisizliği", (Çeviren: Akar Öcal), **İstanbul Barosu Dergisi**, 3-4, 1967, s. 112-126.
[194] Tekinalp, **Yönetime Katılma Sorunları**, s. 7.
[195] Tekinalp, **Yönetime Katılma Sorunları**, s. 7. Tekinalp, **Güç Boşluğu**, s. 467. Yazar bu durumda oyların bilinçle kullanılacağı karar ortamının oluşmasının madden imkansız olduğunu belirtmektedir.
[196] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 11.

ortaklığın tamamen pay sahibi olmayan veya sermayeye oranla sembolik miktarda pay sahibi olan yönetim kurulu üyelerinden oluşması ihtimali, genel kurula çeşitli sebeplerle katılımın zayıf olması gibi nedenler; pay sahiplerini ortaklığın pasif bileşeni konumuna sokmaktadır. Pay sahiplerinin ortaklık içerisindeki pasif konumunu değiştirmek, pay sahiplerinin gücü elinde bulunduranlara karşı korunması, ilgili kişileri denetleyebilecekleri mekanizmalarla mümkün olacaktır[197]. Bu mekanizmalardan biri de pay sahiplerine tanınan aydınlatıcı haklardır. Bu noktada bilgi alma hakkının yönetimin gücünün dolaylı olarak denetime tabi tutulması sonucunu doğurduğu ifade edilmektedir[198]. Çünkü yönetimin denetlenebilmesi, pay sahiplerinin ortaklığın faaliyetleri ve yönetimi ile ilgili bilgilere sahip olmasına bağlıdır[199].

Sonuç olarak, anonim ortaklık pay sahiplerinden ayrı bir yönetim organı ile yönetilmekte olup; yönetim üzerinde hakimiyet, kural olarak yönetim kurulunu seçme ve gerektiğinde azletme gibi yetkileri bulunan pay sahiplerindedir. Bu güç anonim ortaklıkta çoğunluk ilkesi ve oransallık ilkesinin cari olması nedeniyle pay sahipleri arasında kural olarak sermaye oranlarına göre paylaştırılacaktır. Bu kapsamda genel kurul üzerindeki hakimiyet, ortaklık üzerinde de hakimiyet anlamına gelmekte ve mikro anlamda genel kurula hâkim olan pay sahiplerinin anonim ortaklığı kontrol ettiği sonucu doğmaktadır[200]. Bu sonucun da ardıl etkisi, kontrolü elinde bulunduran pay sahipleri dışındaki pay sahiplerinin kontrolden uzaklaşması ve azınlık durumuna düşmesidir[201]. Genel kurulun etkisinin hafiflediği bir sistemde pay sahiplerinin, pasifleşen konumları sebebiyle korunması gerekmekte ve bu korumada yararlanılan en önemli araçlardan biri olarak bilgi alma ve inceleme hakkı gösterilmektedir[202].

Açıklanan tüm gerekçeler kapsamında pay sahibinin bilgi alma hakkının özünde korunması gereken bir menfaat yer alsa da ortaklığın da belirli bilgi ve belgelerin açıklanmaması yönünde menfaati bulunmaktadır. Ortaklık menfaati ile pay sahibinin

---

[197] Akbay, s. 52.
[198] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 12; Ocak, s. 711; Öztek, s. 293 vd.
[199] Akbay, s. 52.
[200] Paslı, **Devralma**, s. 58. Daha önce de kısaca temas ettiğimiz üzere, esasen genel kurula hakimiyet olgusu salt çoğunluk ilkesi perspektifinden ele alınamaz. Zira, anonim ortaklıkların girift yapısı ve şirketler topluluğu dahilinde yaşanan gelişmeler, hakimiyetin temel prensipten sapılarak da kurulması sonucunu doğurabilir. Bkz. dn. 190.
[201] Paslı, **Devralma**, s. 58-59.
[202] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 11-12.

menfaatinin bilgi alma hakkı bağlamında karşı karşıya gelmesi hususu da hassasiyetle incelenmesi gereken bir meseledir.

C. Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Ortaklık ile Pay Sahiplerinin Çatışan Menfaatleri

Yukarıda açıklanan tüm gerekçelerle pay sahiplerine, ortaklığın tüm iş ve işlemleri ile ilgili bilgi alma hakkı tanınmıştır. Ancak tüm gerçek ve tüzel kişilerin olduğu gibi anonim ortaklıkların da şahsi bir gizlilik alanı bulunmaktadır[203]. Ortaklığın diğer piyasa unsurlarıyla rekabet edebilmesi ve ekonomik varlığını sürdürülebilmesi için gizlilik alanının muhafaza edilmesi gerekir[204]. İşte bu noktada pay sahibinin bilgi alma hakkı kapsamında menfaati ile ortaklığın ekonomik gizlilik alanını koruma yönündeki menfaati karşı karşıya gelmektedir. Bu durumda bilgi alma hakkının kapsamının ve sınırlarının titizlikle belirlenmesi gerekir. Bu ihtimamın sebebi de anonim ortaklıkta cari olan tek borç ilkesi ve genel kabul gören görüş uyarınca pay sahiplerinin ortaklığa karşı sadakat yükümlülüğünün bulunmamasıdır[205].

Anonim ortaklıkta tek borç ilkesi uyarınca kural olarak pay sahiplerine sermaye koyma borcu dışında başka bir borç veya yükümlülük yüklenemez. Bu kapsamda pay sahipleri ortaklığa karşı sadakat yükümlülüğü ve sadakat yükümlülüğünün bir uzantısı olarak kabul edilebilecek rekabet etmeme yükümlüğü altında değildir[206]. Tüm bu esaslar dikkate alındığında pay sahibinin ortaklığın

---

[203] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 12; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90; Akbay, s. 47.
[204] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90; Berger, s. 733; Kaya/Yalçın, s. 7.
[205] Bkz. İkinci Bölüm, III, B, 3.
[206] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 97-98; Erdoğan Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 20, dn. 54; Ömer Teoman, **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Ankara, BTHAE, 1983, s. 12; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13; Gül Okutan Nilsson, **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004, s. 40; Paslı, **Kontrol Sahibi**, s. 349-350; Necla Akdağ Güney, Anonim Şirketlerde Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi ve Uygulaması, **Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'e Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s. 54; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 362; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 597. Aksi yönde bkz. bkz. Nomer, s. 22 vd.; Akın, s. 89 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 92; Halit Aker, "Hakim İşletme İle Bağımlı Şirket Arasındaki Hukuki İlişki ve Hakim İşletmenin Sadakat Borcu", **Batider**, 2003, C. 22, S. 2, s. 172 vd. Pay sahibinin sadakat yükümlülüğü genel anlamda reddedilmekle birlikte dürüstlük kuralı ve güven ilkesini aşan düzeyde bir sadakat yükümlülüğü bulunmadığı yönündeki görüş için bkz. Veliye Yanlı, **Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 234-235; Altay, **Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, s. 631.

potansiyel rakibi olduğu gerçeği de göz önünde tutularak bilgi alma hakkı kapsamında karşı karşıya gelen menfaatler arasında bir denge kurulmalıdır[207]. Zira pay sahibinin edindiği bilgileri muhafaza etme gibi sır saklama yükümlülüğü bulunmamaktadır[208].

Özellikle kamuyu aydınlatma ilkesi ve kurumsal yönetim bahsinde anonim ortaklıkta şeffaflığın görünümü öğretide *camdan cep*[209], *camdan ev*[210] teşbihleriyle vurgulanmaktadır. Bu benzetmeler kapsamında, her ne kadar anonim ortaklıkların idari ve mali durumlarının camdan bakılır gibi görülebilmesi modern ortaklıklar hukukunun bir gereği olsa da şirketin de belirli gizlilik alanının muhafazası gerekmektedir. Bu itibarla pay sahipleri ve şirketin ilgili menfaatlerin dengelenmesi amacıyla TTK m. 437/3 ile "ortaklık sırrı" ve "korunması gereken diğer şirket menfaati" kavramlarıyla[211] bilgi alma hakkının hudutları çizilmiştir.

Sonuç olarak pay sahibinin bilgi alma hakkı noktasında menfaati ile ortaklığın menfaatinin çatışması halinde kanunda yer alan sınırlar çerçevesinde ortaklığın menfaatinin üstün tutulması gerekecektir[212, 213]. Bu yüzden öğretide bilgi alma ve inceleme hakkının uygulama bakımından hukuken güçsüz bir silah olduğu söylenmektedir[214]. Tam da bu nedenle bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması için TTK m. 437/5 kapsamında açılan bilgi alma davalarında, hakime büyük rol düşmektedir[215]. Hakim, bilgi alma talebinin haklılığını değerlendirirken, ortaklık sırrı

---

[207] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13.

[208] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13. *Pulaşlı* pay sahibinin borçları kapsamında sır saklama yükümlülüğü altında pay sahiplerine TTK m. 527'nin kıyasen uygulanabileceğini belirtmiştir; bkz. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 598.

[209] "*Şirket dediğimiz, işletme dediğimiz hemen bilgilerine, tablolarına, raporlarına ulaşabildiğimiz camdan bir ceptir. İçinde ne vardır, kimlerin eli vardır, bunun muhakkak surette görülmesi ve bilinmesi ve bu cebin bilgilerine on-line ulaşılması gerekir.*" Bkz. Ünal Tekinalp, "Tasarı'nın Takdimi", **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Konferans, Bildiriler-Tartışmalar**, BTHAE, 2005, s. 14.

[210] "*AO, ticari sırlar istisna edilirse, camdan bir evde oturmalıdır.*" Bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 471, s. 317.

[211] Korunması gereken diğer şirket menfaati kavramının kapsamına ortaklığın tüm sırlarının dahil olacağı ve dolayısıyla gereksiz bir tekrarlama yapıldığı yönünde bkz. Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 84.

[212] Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 84; Mehmet Helvacı/Emin Çamurcu/İsmail Türkyılmaz, "Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 322; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 14, dn. 32'de yer alan yazarlar; **Pulaşlı**, Şerh, s. 242; Sucu, s. 542. *Sucu* pay sahibinin bilgi alma hakkının nisbi kazanılmış hak sayılmasını da bu durumu bağlamaktadır.

[213] Bu ilke, TTK m. 437/3 hükmünde de aynen benimsenmiştir. Ancak bu sonucun kanun koyucunun her uyuşmazlıkta ortaklık menfaatlerinden yana bir tercih kullandığı yönünde bir peşin hüküm yaratmadığı vurgulanmaktadır. Zira aksi yönde kabul Akbay'ın da belirttiği üzere menfaat çatışmalarının dengelenmek yerine çatışmaların üstünü örtmek anlamına gelecektir; bkz. Akbay, s. 49.

[214] Peter Böckli, **Schweizer Aktienrecht**, 4., völlig überarbeitete und erweiterte Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, 2009, N. 2, s. 2256. (Akbay, s. 49'dan naklen).

[215] Bilgi alma davalarında hakimin rolü ve hakimin değerlendirmesinin önemi için bkz. Özcanlı, **Hakimin Rolü**, s. 214 vd.

veya korunması gereken ortaklık menfaatlerinin bilgi verilmesine engel teşkil edip etmediğini tahlil edecek, bu noktada somut olayın özellikleri önem taşıyacaktır. Dolayısıyla bilgi alma davalarında hakimin pay sahiplerinin bilgi almadaki menfaati ile ortaklık menfaatleri arasında bir denge gözeteceği söylenebilir. Bu dengenin sağlanmasında da hakkın kötüye kullanılması yasağından türetilen ölçülülük ilkesi[216] yardımcı olacaktır[217]. Zira ölçülülük ilkesi kapsamında hakkın kullanımı amaç-araç ilişkisi açısından bir değerlendirmeye tabi tutulur ve ölçüsüz kullanımlara izin verilmez. Bu kapsamda pay sahiplerinin bilgi almada menfaati olsa da bilgi verilmemesini haklı kılacak yasal nedenlerin varlığı halinde bu hakkın kullanımı korunmayacaktır.

III. Bilgi Alma Hakkının Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile İlişkisinin Değerlendirilmesi

A. Genel Olarak Kamuyu Aydınlatma İlkesi

Bilgi alma hakkı ile yakın ilişki içerisinde bulunan kamuyu aydınlatma ilkesine de kısaca değinmek gerekir. Köken olarak Anglosakson hukuk sistemine dayanan[218] kamuyu aydınlatma ilkesini ifade etmek üzere Birleşik Krallık ve ABD'de "*disclose"*[219] fiilinin isimleştirilmiş hali olan "*disclosure*" kelimesi kullanılmıştır. Kavramın Alman hukukundaki karşılığı ise "*Publizität*" kelimesidir. Türk hukukunda ise "kamuyu aydınlatma"[220] terimi benimsenmiştir.

---

[216] Ölçülülük ilkesi için bkz. Rona Serozan, **Medeni Hukuk-Genel Bölüm, Kişiler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, (Yayına Hazırlayanlar B. İlkay Engin/ Yeşim M. Atamer), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 283-284.

[217] Hakkın kötüye kullanılması bilgi alma hakkının sınırını da teşkil eder. Bkz. İkinci Bölüm, III, B, 3.

[218] Kavramın ortaya çıkışı ve kökeni ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Haluk Kabaalioğlu, **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul, İktisadi Yayın Ltd. Şti, 1985, s. 17 vd; Mustafa İhtiyar, **Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2006, s. 6 vd.

[219] Disclose fiilinin kökeni Latince "*disclaudere*" kelimesine dayanmaktadır. Kelime, Türkçe'de esasen açmak, açığa vurmak olarak karşılık bulsa da ilgili sözcüğün tam olarak ifade ettiklerinin anlaşılması adına İngilizce karşılığına yer vermekteyiz: *To open up (that which is closed or shut); to unclose, unfold; to unfasten to open up to the knowledge of others; to make openly known, reveal, declare (secrets, purposes, beliefs, etc.)* Bkz. John A. Simpson/Edmund S. C. Weiner, **The Oxford English Dictionary: Volume IV (Creel-Duzepere)**, 2nd Ed., Oxford: Clarendon Press, 1991, s. 737-738.

[220] Terim ilk olarak Hirsch ve Tekinalp tarafından 1963 yılında Ticaret Bakanlığı'na sunulan bir raporda yer almıştır; bkz. E. Ernst Hirsch/Ünal Tekinalp, **Anonim Ortaklıkların İşlemlerinin İlgili**

Kamuyu aydınlatma kavramına yer veren uluslararası alandaki önemli çalışmalardan biri, OECD tarafından hazırlanıp, 1999 yılında onaylanan Kurumsal Yönetim İlkeleri'dir[221]. OECD, 2004 yılında Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni revize ederek yayımlamıştır[222]. İlkeler son olarak G20/OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri[223] başlıklı metinle 2015 tarihinde güncellenmiştir. G20/OECD ilkelerinin beşinci başlığı "Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık" adıyla düzenlenmiş ve ilke kapsamında şu açıklama yapılmıştır: "*Kurumsal yönetim çerçevesi şirketin finansal durumu, performansı, ortaklık yapısı ve yönetimi dâhil olmak üzere şirkete ilişkin her türlü önemli konuda zamanında ve doğru açıklamaların yapılmasını sağlamalıdır.*"[224].

Kamuyu aydınlatma ilkesinin ülkemizde gelişimine bakıldığında ilkenin önemine daha çok halka açık anonim ortaklıklarda vurgu yapıldığı görülmektedir[225]. Ancak ilke, halka kapalı anonim ortaklıklar için de geçerli olacak şekilde[226] 6102 sayılı TTK'da açıkça benimsenmiştir[227]. 6102 sayılı TTK ile kamuyu aydınlatma ilkesi altında pay sahibine bazı yeni haklar tanınmış, bazı haklar ise güçlendirilmiştir.

Kanun koyucu tarafından kamuyu aydınlatma ilkesine ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Öğretide sıklıkla yararlanılan *Tekinalp*'in tanımına göre kamuyu aydınlatma, "*ortaklık pay sahipleri ve alacaklılarının menfaatlerini korumaya ve haklarını bilinçli ve etkili bir şekilde kullanmaya yardım eden; gelecekteki pay ve tahvil sahiplerinin ve sermaye piyasasının diğer ilgililerinin aldatılmalarını önleyip, ortaklık yararına kazanılmalarını sağlayan; özel ekonomik gücün, milli iktisadın gereklerine ve faydasına uygun çalışmasını gerçekleştiren; gerek iç, gerek dış denetimi*

Bakanlıkça Denetlenmesini Düzenleyen Nizamname İçin Düşünceler (Ticaret Bakanlığına Verilen Rapor), İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 1966, s. 7.

Kamuyu aydınlatma kavramının Türk hukukunda ortaya çıkışı ve gelişimi için bkz. Veliye Yanlı, **Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2005, s. 95 vd.

"Kamuyu aydınlatma" ifadesinin yerindeliği, özellikle kavramda yer alan "kamu" ifadesinin yanıltıcı olabileceği sebebiyle tartışılmış olsa da ifade zamanla öğretide ve uygulamada kabul görmüştür; bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 199.

[221]https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C/MIN(99)6&docLanguage=En (E.T. 13.02.2022)

[222] https://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf (E.T. 13.02.2022)

[223] OECD, **G20/OECD Principles of Corporate Governance**, OECD Publishing, Paris, 2015 (http://dx.doi.org/10.1787/9789264236882-en) (E.T. 13.02.2022).

[224] OECD, **Turkish Version**, s. 41.

[225] Tekil, s. 59; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 246.

[226] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 203.

[227] eTTK döneminde de kamunun aydınlatılmasına ilişkin düzenlemeler mevcut olsa da ilke ağırlıklı olarak halka açık anonim ortaklıklarla özdeşleştirilmiştir. eTTK döneminde kamuyu aydınlatmaya ilişkin düzenlemelerin tespiti ve bu düzenlemeler arasında eTTK m. 362 ve 363'ün gösterilmesi hakkında bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 32, 33.

*kapsamı içine alan, ilkelerin tümü"*dür[228]. Bu detaylı tanımın ışığında, ilkeyi geniş kapsamda ele alan bir yaklaşımla, ortaklık içi ilgililerinin ve diğer ilgililerin (*menfaat sahipleri=stakeholder*) anonim ortaklığın ekonomik durumu ve faaliyetleri kapsamında bilgi edinmesi için yapılan açıklamaların tümü kamuyu aydınlatma ilkesi içerisinde mütalaa edilebilir[229]. Bu sebeple pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakları, geniş anlamda kamuyu aydınlatma ilkesinin içerisinde değerlendirilebilecektir[230].

Kamuyu aydınlatma ilkesinin sermaye piyasası açısından özel önem taşıdığı açıktır. Nitekim SerPK'nın[231] birinci maddesinde kanunun amacının; *sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişi ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesi* olduğu belirtilmiştir. İlkenin uygulanması her ne kadar halka açık ortaklıklarla özdeşleştirilse de ilkenin korumayı hedeflediği kitle değerlendirildiğinde, hudutlarının halka açık ortaklıklarla sınırlı olmadığı anlaşılacaktır[232]. Bu kapsamda kamuyu aydınlatma ilkesinin amacının; ortaklığın ekonomik durumu, performansı gibi ortaklıkla ilgili temel konularda tüm ilgililerin aydınlatılması olduğu söylenebilir[233]. Tüm ilgililerin çıkarına olacak bu aydınlatma da gerçeğe uygun, yeterli ve açık bilgilerin dürüstlükle paylaşılmasıyla gerçekleşecektir. Kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında ortaklık içi ve ortaklık dışı ilgililerin, ortaklığın içinde bulunduğu ekonomik durum ve faaliyetleri hakkında esaslı bilgiye kolay

---

[228] Ünal Tekinalp, **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri (Kamuyu Aydınlatma İlkesi İle)**, 2. Bası, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1979, s. 53. Diğer tanımlar için bkz. Çağlar Manavgat, **Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz**, Ankara, BTHAE, 2016, s. 187; Nevin Meral, **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 12-13; Cem Veziroğlu/Abdurrahman Kayıklık, "Sürdürülebilirlik ve Şirketlerin Kamuyu Aydınlatma Yükümlülüğü", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay Anısına: Anonim Şirketler Hukukunun Gelecek On Yılı**, (Ed. Emek Toraman Çolgar/Cem Veziroğlu/Abdurrahman Kayıklık), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2023, s. 138. Kavramın geniş ve çok boyutlu bir anlam kazanması nedeniyle tanım vermekten imtina eden yazarlar için bkz. Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 96 vd Kaya, **Bilgi Alma,** s. 17, 18; Güzin Üçışık/Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku Cilt I**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 68; İhtiyar, s. 59-63. Aynı yönde *Aydoğan* da, ilkeyi tüm yönleriyle ortaya koyan ve zaman sınırlarını aşan bir tanım getirebilmenin mümkün görünmediğini belirtip; ilkenin, kamuyu aydınlatmanın kapsamına dahil konularda ortaklığın muhataplara aktif olarak ve belirli şekillerde gerçekleştirdiği nitelikli bir bilgi aktarımı olarak tasavvur edilmesinin yeterli olacağını ifade etmiştir; bkz. Gökhan Aydoğan, **Anonim Şirketlerde Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk**, Ankara, BTHAE, 2021, s. 10.

[229] Benzer ifade için bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 199.

[230] Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 101; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 28-29; Aydoğan, s. 108.

[231] RG, T. 30.12.2012, S. 28513.

[232] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 200.

[233] Kamuyu aydınlatma ilkesinin amacı hakkında bkz. Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 105-106; Tekinalp, **Bilanço**, s. 13 vd.; Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 74 vd; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 200; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 18 vd.; Aydoğan, s. 54 vd.; Meral, s. 13 vd.

erişebilmeleri temin edilmiş olacaktır. Bu şekilde piyasa unsurlarının, yanıltıcı olmayan açıklamalarla bilgilendirilmiş olması ve yatırımların piyasanın güvenli olduğu bilinciyle yapılıyor olması sağlanır. Pay sahipleri de ortaklık içerisinde haklarını daha bilinçli olarak kullanıyor olacak, yatırımları hakkında karar verebileceklerdir[234]. Aynı şekilde potansiyel yatırımcılar da güven içerisinde yatırım kararı verebileceklerdir[235]. Nitekim yatırımcının ortaklığa sermaye getirebilmesi için yatırımının güvende olacağını hissetmesi gerekir; ki bu da ortaklığın şeffaf bir yönetime sahip olduğunu izleme olanağına kavuşturulması ile gerçekleşir[236].

B. Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile Bilgi Alma Hakkının İlişkilendirilmesi

Kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında ortaklığın ekonomik durumu ve faaliyetleri hakkında açık, güvenilir ve yeterli bilgiye sahip olan pay sahipleri; ortaklığın geleceği noktasında sağlıklı çıkarımlarda bulunabilecek, pay sahipliği haklarını bilinçli olarak kullanabilecek ve aslında ortaklığa sermaye getirmek suretiyle yapmış olduğu yatırımın gidişatını değerlendirebilecektir. Bu sebeple kamuyu aydınlatma ilkesinin, pay sahiplerini aydınlatıcı bir hak olan bilgi alma hakkı ile ilgisi olduğu rahatlıkla söylenebilir. Kamuyu aydınlatma ilkesinin tüm boyutlarıyla incelenmesi konumuzun sınırlarını aşacağından, ilke ile bilgi alma hakkının örtüştüğü ve farklılaştığı alanlar kısaca değerlendirilecektir. Bu değerlendirmelerin yukarıda açıklandığı üzere bilgi alma hakkının geniş manada kamuyu aydınlatma ilkesinin kapsamında yer aldığı[237], kamuyu aydınlatma ilkesinin izlerinin izlenebildiği TTK düzenlemelerinden birinin bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemeler olduğu kabulüyle yapıldığına ayrıca dikkat çekmek isteriz.

---

[234] Ortaklık tarafından yapılan düzenli açıklamaların pay sahiplerinin, hem oy haklarının yönüne dair karar vermelerinde hem de ortaklık paylarını alıp almama, elde tutma veya satma konusunda karar verirken yatırımlarını diğer ortaklıklardakilerle karşılaştırmalarına olanak tanıyacağı belirtilmektedir; bkz.: Andreas Cahn/David Donald, **Comparative Company Law: Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA**, 2nd edition, Cambridge, Cambridge University Press, 2018, s. 641.

[235] Cahn/Donald, s. 641.

[236] Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 75; Melis Turgut, **Borsaya Kote Anonim Ortaklıklarda Elektronik Genel Kurul**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 130.

[237] Bkz. Birinci Bölüm, III, A.

TTK'da yer alan kamunun aydınlatılması kapsamında değerlendirilebilecek hükümlerin[238] bir kısmı, ortaklık içinde yer alan ilgililere; bazıları ise tüm ilgililere yönelik düzenlemelerdir[239]. Ortaklık içi ilgililer kapsamında olan pay sahiplerinin bilgilendirilmesine ilişkin aydınlatıcı haklar, kamunun aydınlatılması şemsiyesi altında yer almaktadır[240]. Nitekim kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında 6102 sayılı TTK ile etkisi güçlendirilen, sağlam bir zemine oturtulan haklardan biri de bilgi alma hakkıdır. Ancak burada farklılık, bilgi alma hakkının ve kamuyu aydınlatma ilkesinin yöneldiği çevreye ilişkindir[241]. Kamuyu aydınlatma ilkesinin yöneldiği çevre pay sahiplerini de kapsar şekilde tüm ilgililerdir. Buna göre çalışanlar, ortaklık alacaklıları, yatırımcılar ve hatta genel anlamıyla kamu da ilgili çevresine dahildir[242]. Bilgi alma hakkında ise ilgili çevresi pay sahibiyle sınırlıdır[243].

Bilgiyi veren taraf açısından da farklılaşma söz konusudur. Kamuyu aydınlatma ilkesi ve TTK m. 437/1 hükmü bağlamında bilgi sunumu, ortaklığın ve dolayısıyla ortaklığın idare ve temsil organı olan yönetim kurulunun yetki ve görev alanındadır. TTK m. 437/2 çerçevesinde bilgi alma hakkında ise yönetim kuruluna ek olarak denetçi de kendisine yöneltilen talebi karşılama zorunluluğu altındadır.[244]

---

[238] Örneğin; bilgi alma hakkı (TTK m. 437), özel denetim isteme hakkı (TTK m. 438), şirketin mali durumu ve faaliyetleri hakkında tescil ve ilana tabi hususlar (TTK m. 336, 338, 353, 354, 399...) ... Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 202 vd.

[239] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 205.

[240] Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 205; Asuman Turanboy, **Halka Açık Banka ve Hissedarının Korunması**, Ankara, BTHAE, 2002, s. 187; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 29; Asuman Turanboy, **Insider Muameleleri**, Ankara, BTHAE, 1990, s. 187; İsmail Kayar, **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Konya, Mimoza Yayıncılık, 1997, s. 19-22; Ünal Tekinalp, "İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etmek Hakkı", (Finansal Bilgi), **MED.**, S. 21-22, 1980, s. 13-17; Kabaalioğlu, s. 26; Meral, s. 50; İhtiyar, s. 105. Paslı ise *"...ilgililerin menfaatlerinin muhafazasını hedef alan, ortaklığın malvarlığının korunmasına yönelik kanun hükümleri veya yönetim kurulu üyelerinin hukuki ve cezai sorumluluklarına ilişkin hükümler ya da özel denetçi tayini gibi kurumlar, kamuyu aydınlatma ilkesi ile yakın bir ilişki içinde bulunsalar da ilkenin kapsamına dahil değillerdir*." şeklindeki ifadeleriyle aslında açıkça bilgi alma hakkının ilkenin kapsamı içerisine dahil olmadığını belirtmese de; açıklamaların bağlamından yazarın bilgi alma hakkının ilkenin kapsamı içinde tutan görüşü paylaşmadığı anlaşılmaktadır; bkz. Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 246. Kanaatimizce böyle bir ayrıma gidilmesinin pratik bir yararı bulunmamaktadır. Kamuyu aydınlatma ilkesinin geniş anlamı ile dar anlamı birbirinden farklıdır. İlke geniş anlamıyla mülahaza edildiğinde bilgi alma hakkının ilkenin içeriğine dahil olacağı kanaatindeyiz.

[241] Öğretide bu hususta muhatap yönünden farklılık ifadesi kullanılmaktadır; bkz. Aydoğan, s. 104; İhtiyar, s. 104. Çalışmamızın devamında bilgi alma hakkının muhatabı ifadesi ile bilgi alma hakkının yöneltileceği kişiler esas alınacağından bu noktada muhatap ifadesini kullanmak yerine hakkın ve ilkenin çevresi ifadesini tercih etmekteyiz.

[242] Birçoğu yerine bkz. Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 102-105; Üçışık/Çelik, **I. Cilt**, s. 67.

[243] Her ne kadar bilgi alma hakkının sahibi pay sahipleri olsa da belirli durumlarda bilgi alma hakkı kapsamında paylaşılan bilgilerden pay sahipler çevresini aşan çevreler de yararlanmaktadır. Örneğin bilgi alma talepleri ve talebe yönelik cevapların yazıldığı genel kurul toplantı tutanaklarının ortaklığın internet sitesinde yayımlanması durumunda pay sahipleri dışında kitleler de ilgili bilgilerden yararlanabilecektir.

[244] Aydoğan, s. 106.

Kamuyu aydınlatma kapsamında bilgi edinilmesi ile bilgi alma hakkı kapsamında bilgi edinilmesinde amaç yönünden hem benzerlik hem farklılık mevcuttur. Aslında ortak amaç ilgililerin aydınlatılması olarak kısaca ifade edilebilir[245]. Amaç noktasında farklılık teşkil eden yön ise esasen büyük ölçüde ilgili çevresinin farklılığından kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda bilgi alma hakkı ile kamuyu aydınlatma ilkesinin farklı ihtiyaçları karşıladığı söylenebilir[246]. Kamuyu aydınlatma ilkesinde öncelikli amaç, belirli bir menfaat grubunun korunmasından öte piyasadaki tüm aktörlerin bilgilendirilmesi, aydınlatılması ve bu yolla piyasanın dürüstlük, açıklık içinde çalışacağı yönünde güven ortamının sağlanmasıdır[247]. Kamuyu aydınlatma ilkesi; tüm aktörlerin gerçeğe uygun, doğru, açık bilgilerle aydınlatılmasını sağlamakta ve özellikle yatırımcıların mevcut ve muhtemel yatırımlarının getirilerini değerlendirme ve yatırım kararlarını şekillendirmede etkilidir[248]. Bilgi alma hakkında ise aslında amaç *Kaya*'nın da belirttiği üzere iki yönlüdür[249].

Bilgi alma hakkının tesis edilmesinde güdülen amacın bir yönü, pay sahibinin bilgilendirilmesi suretiyle ortaklık içi menfaatlerin dengelenmesidir[250]. Buna göre bilgi alma hakkı sayesinde pay sahiplerinin aydınlatılmasıyla; pay sahiplerinin diğer pay sahipliği haklarının bilinçli olarak kullanabilmesi, ortaklığı hakimiyetinde bulunduran kişilerin muhtemel yolsuzluklarını önlenmesi, çoğunluğun görüşleri doğrultusunda hareket etme eğilimi bulunan yöneticilerin dolaylı olarak denetlenmesi, bu kişilere karşı ileride kullanılabilecek hakların harekete geçirilmesi sağlanmış olacaktır.

Bilgi alma hakkının tesisinde güdülen amacının bir diğer yönünü ise pay sahibinin yatırımının akıbetini tayin edebilmesi oluşturur. Buna göre pay sahibi, ortaklığın ekonomik durumu, faaliyetleri, ortaklığın yönetiliş şekli hakkında değerlendirme yapma imkânı bulur; payının değeri ile ortaklığın ekonomik geleceği

---

[245] Aydoğan, s. 103.
[246] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 21; Aydoğan, s. 103.
[247] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 100.
[248] Domaniç, s. 798; İmregün, **AO**, s. 306; Ansay, s. 250; Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 105; Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 15; Peter Jaeggai, "Anonim Ortaklıklar Hukukunun Çözümlenememiş Sorunları", (Çeviren: Ömer Teoman), **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 32, S. 1, 1975, s. 30; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Üstüne", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C.18, S.1, 1972, s. 22; İhtiyar, s. 103; Çevik, s. 703.
[249] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 22.
[250] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 20; Üçışık/Çelik, **I. Cilt**, s.73.

hakkında sağlıklı bir görüşe sahip olur ve yatırımının gidişatına karar verebilir[251]. Dolayısıyla bilgi alma hakkında, ortaklık içerisinde pay sahiplerini bilgilendirme suretiyle menfaatleri dengelemek ve pay sahibinin yatırım kararını değerlendirmesini sağlamak öne çıkarken; kamuyu aydınlatmada tüm ilgililerin aydınlatılması ile özellikle muhtemel pay sahiplerinin piyasadaki hile ve aldatmacalara karşı korunması öne çıkmaktadır[252].

Öğretide bilgi alma hakkında pay sahibinin soru sorma suretiyle aktif bir konuma geçebileceği ancak kamuyu aydınlatma ilkesinde ilgililerin pasif bir konumda bulunduğu ve hiçbir zaman aktif statü kazanmadığı belirtilmektedir[253]. Bu noktada kamuyu aydınlatmadan farklı olarak bilgi alma hakkının somut olayda derine inebilen dinamik ve aktif bir hak olduğu ancak kamuyu aydınlatma ilkesinin statik ve pasif bir nitelik arz ettiği vurgulanmaktadır [254]. Kamuyu aydınlatma ilkesinde ilgililerin aktif bir konumunun olmadığı düşüncesinin ardında, kamuyu aydınlatmada sadece mevzuat gereği açıklanması zorunlu olan bilgilerin, mevzuatta gösterildiği şekliyle, ilgililerin şahsi taleplerine yer vermeden kamuya sunulduğu kabulü yer almaktadır[255]. Bilgi alma hakkında ise pay sahibinin kendisine sunulan hususlar dışında ek bilgiler edinebileceği belirtilerek aralarındaki fark açıklanmaya çalışılmaktadır[256].

İlgili açısından hak incelendiğinde, bilgi alma hakkının salt aktif boyutunun bulunmadığına, TTK m. 437/1'de düzenlenen pasif boyutun da mevcut olduğuna dikkat çekilmelidir. Mezkûr fıkrada finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisinin, genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, ortaklığın merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulacağı düzenlenmiştir. Burada düzenlenen bilgilendirme esası bilgi alma hakkı sahibi olan pay sahibinin talebine bağlı değildir. Dolayısıyla bilgi alma hakkının pasif yönünü oluşturmaktadır. Aktif bilgi alma hakkı ise pay sahibinin soru sorması, inceleme talep

[251] Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 105-106; Kaya, Bilgi Alma, s. 18 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 100.
[252] İhtiyar, s. 103.
[253] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 30; Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 15; İhtiyar, s. 104-105.
[254] Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 15. Öğretideki bir görüşe göre 2003 yılında kabul edilen BEHK ile kamuyu aydınlatma ilkesi, edinilen bilgilerle kısmen de olsa daha aktif hale gelmiştir. Bkz. Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 97.
[255] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 30; Üçışık/Çelik, **I. Cilt**, s. 73; Meral, s. 50.
[256] İhtiyar, s. 105.

etmesi, haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle mahkemeye başvurması boyutunu oluşturur.

Kamuyu aydınlatma ilkesin aktif yönü bulunup bulunmadığını mülahaza ederken kamuyu aydınlatma ilkesinin geniş anlamda bilgi alma hakkını da kapsadığını hatırlamak gerekir. Dolayısıyla zaten bilgi alma hakkını bünyesinde barındıran, bilgi alma hakkında da kamuyu aydınlatma ilkesinin izlerinin olduğu gözetildiğinde ilkenin de aktif- pasif boyutunun var olduğu görülecektir. Sonuç olarak kamuyu aydınlatmada ilgililerin pasif bir konumda bulunduğu ve hiçbir zaman aktif bir statü kazanamayacakları yönündeki tespiti[257] paylaşmamaktayız. Ayrıca çalışmamızın dördüncü bölümünde temas edeceğimiz yatırımcı ilişkileri bölümünün de etkisiyle kamuyu aydınlatma ilkesinin yalnızca pasif boyutunun bulunduğundan bahsedilemeyeceği kanaatindeyiz. Kurumsal Yönetim Tebliği[258] m. 11/5'te belirtildiği üzere "*ortaklık pay sahiplerinin ortaklık ile ilgili yazılı bilgi taleplerini yanıtlamak*" yatırımcı ilişkileri bölümünün görevleri arasındadır. Buna göre ortaklıkla yatırımcılar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi amacıyla tesis edilmiş olan yatırımcı ilişkileri bölümü de, görevleri itibarıyla kamuyu aydınlatma ilkesi içerisinde mütalaa edilebilecektir.

IV. Bilgi Alma Hakkının Pozitif Düzenlemeler Çerçevesinde Tarihsel Gelişimi

A. Türk Hukukunda

1. 6102 sayılı TTK Öncesindeki Dönem

Öğretide, 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ve 1926 tarihli 865 sayılı Ticaret Kanunu'nda aktif anlamda bilgi alma hakkının doğrudan düzenlendiği bir hüküm bulunmadığı belirtilmekle birlikte 865 sayılı TTK'da geniş anlamda bilgi alma hakkı

[257] İhtiyar, s. 104-105.
[258] RG, T. 03.01.2014, S. 28871.

olarak değerlendirilen düzenlemeler (m. 359[259], m. 373[260]) olduğuna işaret edilmektedir[261]. Ancak bu hükümlerin, bir pay sahipliği hakkı olarak bilgi alma hakkını düzenlemekten öte pay sahiplerinin yönetim ve denetim işlerine etki imkânı veren haklar olduğu ifade edilmektedir[262]. Dolayısıyla hukukumuzda pay sahibinin bilgi alma ve inceleme haklarının bugünkü anlamıyla ilk olarak 6762 sayılı eTTK'nın 362 ve 363. maddelerinde düzenlendiği söylenebilir. eTTK'nın 362 ve 363. maddelerinin mehazını ise 1936 tarihli İsviçre Borçlar Kanunu m. 696 ve 697 hükümleri teşkil etmektedir.

6762 sayılı eTTK'nın "Malumat Alma Hakkı" üst başlığı altında "Bilanço" başlıklı 362. maddesinde[263] bilgi alma hakkı esasen pasif yönüyle düzenlenmiştir. Düzenleme, ilgili maddede yer verilen bilgi kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle yetersiz ve işlevsiz bulunmuştur[264]. "Ticari defterler ve sır saklama mükellefiyeti ve ceza" başlıklı eTTK m. 363'te[265] ise aktif yönüyle bilgi alma hakkı düzenlenmiştir

---

[259] "*Her hissedar şirketin meclis-i idaresi azası veya müdürler aleyhlerinde murakıplara müracaat edebilir. Vaki olan müracaatı murakıplar tahkike mecburdurlar. Netice-i tahkikatta müracaat-ı vakıanın sıhhati taayyün eylerse keyfiyet murakıpların senelik raporuna derç edilir.*
Müracaat edenler sermaye-i şirketin onda birine muadil hisse senedatına malik oldukları surette murakıplar müracaat-ı vakıaya mütedair olan fikir ve mütalaalarını raporlarında bildirmeye ve lüzum gördükleri halde heyet-i umumiyeyi fevkalade olarak derhal davet etmeye mecburdurlar.
İkinci fıkraya tevfikan murakıplara müracaat edenlerin bâlâda zikrolunan miktardaki hisse senedatını muteber bir bankaya tevdi etmeleri lazımdır.
İşbu senedat ilk heyet-i umumiye içtimaının hitamına kadar bankada kalır." Bkz. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/406T.pdf (E.T. 20.02.2022)

[260] "*Hakk-ı reyi haiz her hissedar yevm-i içtimadan laakal on beş gün evvel mevcudat defteriyle kâr ve zarar hesabını ve bilançoyu ve murakıplar ile meclis-i idarenin raporlarını merkez-i şirkette tetkik ve bir suretini ahzetmek hakkını haizdir*." Bkz. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/406T.pdf (E.T. 20.02.2022)

[261] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 103.

[262] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 103; Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler I Umumi Hükümler**, 3. Bası. İstanbul, İÜHF Yayınları, 1960, s. 215; Ernst Hirsch, **Ticaret Hukuku Dersleri**, 2. Bası, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1946, s. 406.

[263] "*Kar ve zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın nasıl dağıtılacağı hususundaki teklifler, murakıplar tarafından verilecek raporla birlikte umumi heyetin adi toplantısından en az on beş gün önce şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin emrine amade bulundurulur.*

Bunlardan kar ve zarar hesabı, bilanço ve yıllık rapor, toplantıdan itibaren bir yıl müddetle pay sahiplerinin emrine amade kalır. Her pay sahibi masrafı şirkete ait olmak üzere kar ve zarar hesabiyle bilançonun bir suretini istiyebilir.
Hamile yazılı hisse senetleri ihracedilmiş ise yukarda adı geçen vesikaların pay sahiplerine açık bulundurulduğu keyfiyeti 37 nci maddede anılan gazeteden başka esas mukavele ile muayyen şekilde dahi ilan olunur.
Pay defterine kaydedilen nama yazılı hisse senedi sahiplerine ayrıca tebligat yapılır."

[264] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 68-69; Karasu, **Bilgi Alma**, s 73; Ocak, s. 719. eTTK m. 362 hükmünün amacı gerçekleştirmek açısından yetersiz kaldığı, bilgi alma hakkından ziyade kamuyu aydınlatma hükmü olarak ortaya çıktığı yönünde eleştiri için bkz. İhtiyar, s. 101.

[265] *"Pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkat nazarlarını çekmeye ve lüzumlu izahatı istemiye salahiyetlidirler.*
Şirketin ticari defterleriyle muhaberatının tetkiki yalnız umumi heyetin açık bir müsaadesi veya idare meclisinin kararıyle mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek

ancak ilgili maddenin de eksik ve yetersiz bir şekilde düzenlendiği belirtilmektedir[266]. Pay sahipleri için arzında doğrudan etkili olmadıkları bilginin yeterli olmayacağı, ilave bilgi alma ihtiyacı duyulacağı, eTTK'nın ise bu ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu ifade edilmektedir[267]. Gerçekten de eTTK m. 363'te soru sorma suretiyle bilgi alma hakkı, ortaklık defter ve belgelerini inceleme hakkı oldukça yetersiz ve muğlak[268] bir şekilde düzenlenmiştir[269]. Dava yoluyla bilgi alma hakkına ise madde metninde yer verilmemiştir. Bu eksiklik sebebiyle hüküm, bilgi alma hakkına tanıması gereken işlevselliği sağlamaktan muhtaçtır[270].

Pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin eTTK düzenlemelerinin eleştirisi[271] *Tekinalp*[272] tarafından isabetli bir şekilde şu ifadelerle yapılmıştır:

> "*TK'nın en çok değişmeye muhtaç tarafı, çok yetersiz ve eksik bir şekilde yasada yer alan kamuyu aydınlatma ilkelerine ilişkin hesaplar bölümü ile bilgi alma hakkının düzenlendiği sanılan, ancak gerçekte düzenlenmemiş olan bilgi alma hakkıdır.*"

Ezcümle, eTTK'nın, uygulamanın ve öğretideki gelişmelerin gerisinde kabul edilen pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemeleri; 6102 sayılı TTK ile günümüz ihtiyaçlarına cevap verir bir şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır.

---

sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak şirketin iş sırlarını öğrenmeye salahiyetli değildir. Her ortak, her ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu, şirkete ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını zayi etmiş olsa dahi, daima gizli tutmaya mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getirmiyen ortak, meydana gelecek zararlardan şirkete karşı mesul olduğu gibi şirketin şikayeti üzerine, her hangi bir zarar umulmasa dahi, bir yıla kadar hapis veya beş yüz liradan on bin liraya kadar ağır para cezasiyle veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır.
Pay sahiplerinin malümat alma hakkı esas mukavele ile veya şirket organlarından birinin kararıyle bertaraf veya tahdidedilemez."

[266] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 69; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 73; Öztek, s. 303 vd.; Ocak, s. 720. eTTK m. 363'te düzenlenen bilgi alma hakkının tamamen yönetim kurulu ve genel kurulun takdirine bırakılmak suretiyle fiilen işlemesi mümkün olmayan başarısız bir düzenleme olduğu yönünde eleştirisi için bkz. İhtiyar, s. 101-102.

[267] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 69.

[268] Hükümde her ne kadar yalnızca denetçilerden bahsedilse de yöneticilerin de hakkın muhatabı olduğu eTTK döneminde ittifakla kabul edilmektedir; bkz. Öztek, s. 306.

[269] Hükmün bu haliyle genel kurul dışında denetleme kuruluna soru sorma ve bilgi isteme imkânı verdiği yönünde bkz. Arslan Kaya, "Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1997, s. 159.

[270] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 97.

[271] Eleştiriler için birçoğu yerine bkz. Kaya, **Bilgi Alma-40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, s. 156 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 73; Öztek, s. 303-304; Ocak, s. 740; Okutan Nilsson, **Corporate Governance**, s. 211.

[272] Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 20.

2. 6102 sayılı TTK Dönemi

Yetersizlik ve eksikle nitelendirilen pay sahibinin bilgi almasına ilişkin düzenlemeler, 6102 sayılı TTK ile büyük ölçüde değiştirilmiştir. Kanunun felsefesi ışığında bilgi alma hakkına karşı yaklaşım TTK m. 437'nin gerekçesinde açıkça şu ifadelerle gösterilmiştir:

> "*6762 sayılı Kanunda, pay sahibinin genel kurulda bilgi almasına ilişkin hakkı, yani "bilgi alma hakkı" gerçek anlamı ile düzenlenmemişti. Ayrıca 6762 sayılı Kanun, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi almasına, yani inceleme hakkına teknik anlamı ile yer vermemiştir. 437 nci madde, çeşitli ülkelerin düzenlemeleri değerlendirilerek ve bağlı şirketler gerçeği de gözönünde tutarak bu eksikliği gidermeyi amaçlamıştır. Bu sebeple Tasarıyla, pay sahibine çağdaş ölçülerle örtüşen ve kamuyu aydınlatma, kurumsal denetim ve dürüst hesap verme ilkelerine göre düzenlenmiş bulunan kapsamlı bir bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmıştır. Hüküm her iki hakkı da içermektedir*."

TTK m. 437 ele alındığında ilk fıkrada pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulan belgeler üzerinden bilgi edinilmesinin düzenlendiğini görülmektedir. Buna göre finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulacaktır. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar ise diğerlerinden farklı olarak bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibinin, gideri ortaklığa ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteme hakkı da mevcuttur. Öğretide TTK m. 437/1'in üst başlık olarak pay sahibinin bilgi alma hakkı içerisinde yer almadığı yönünde görüşler mevcuttur[273]. Ancak pay sahiplerinin bilgiye ulaşmalarını sağlama amacına yönelmiş olması nedeniyle hakkın, "bilgi alma ve

[273] Kaya, Bilgi Alma, s. 53. Karş. Dolu, s. 15.

inceleme hakkı" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde de görüş mevcuttur[274].

Hükmün ikinci fıkrasında ise pay sahibinin genel kurulda yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebileceği düzenlenmiştir. Bilgi verme yükümünün TTK m. 200 çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsadığı ayrıca belirtilmiştir. Hükmün ifadesinde özellikle genel kurula vurgu yapılması nedeniyle soru sorma yoluyla bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağı anlaşılsa da yine aynı fıkrada pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilginin gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verileceği belirtilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde de detaylıca açıkladığımız üzere TTK m. 437/2 hükmünün birinci cümlesi ile dördüncü cümlesi arasında hakkın kullanıldığı yer noktasında bir farklılaşma söz konusudur[275]. Bunun nedeni iki cümlenin kaynaklarının farklı olmasıdır[276].

TTK m. 437/2 hükmünde; verilecek bilgilerin, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olması gerektiği belirtilerek bilginin niteliği yönünde bir ölçüt sağlanarak hakkın tam anlamıyla amacına hizmet edebilmesi güvence altına alınmıştır.

Hükmün üçüncü fıkrasında bilgi talebinin reddine ilişkin gereklilikler düzenlenerek keyfiyetin önüne geçilmiştir. Buna göre yalnızca istenilen bilgi verildiği takdirde ortaklık sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ileri sürülerek hakkın kullanımı reddedilebilecektir.

Hükmün dördüncü fıkrasında inceleme hakkı düzenlenmiştir. Buna göre ortaklığın ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı ile

[274] Sümer, s. 23.
[275] Akbay, s. 103.
[276] TTK m. 437 İsvBK kaynak alınarak düzenlenirken, TTK m. 437/2 hükmünün son iki cümlesi APOK kaynak alınarak düzenlenmiştir.

incelenebileceği hüküm altına alınmıştır. Fıkranın devamında izin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabileceği belirtilmiştir.

Hükmün dördüncü fıkrasında ise hakkın ihlali halinde mahkemeye başvuru imkânı eTTK'nın aksine açıkça düzenlenmiştir. Buna göre bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve TTK m. 437/5 anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hallerde de makul bir süre sonra ortaklık merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurabilecektir. Başvuru, basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.

Nihayet hükmün son fıkrasında bilgi alma ve inceleme hakkının, esas sözleşmeyle ve ortaklık organlarından birinin kararıyla kaldırılamayacağı ve sınırlandırılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm ileride inceleneceği üzere TTK m. 437 hükmünün (nisbi) emredici niteliğini açığa vurmaktadır. Bilgi alma hakkının kullanımını kolaylaştıran, hakkı iyileştiren düzenlemeler ise geçerlidir[277].

B. İsviçre Hukukunda

1. 1992 yılında Yürürlüğe Giren Değişiklik Öncesi Dönem

Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının eskiden beri kanun ile düzenlendiği ülkelerin başında İsviçre'nin geldiği belirtilmektedir[278]. Bilgi alma ve inceleme hakkı 1881 tarihli İsviçre Borçlar Kanunun 641. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında yer almaktadır. Bu düzenlemelerin bilgi alma ve inceleme haklarını ana hatlarıyla konu edindiği belirtilse de ilgili hükümlerin yürürlükte olduğu dönem boyunca bilgi alma hakkına ilişkin sair problemlere ve hakkın uygulamasına değil hakkın yardımcı bir hak olup olmadığı sorununa odaklanıldığı ifade edilmektedir[279].

---

[277] Ersin Çamoğlu, "Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 148; Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 84.
[278] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 88.
[279] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 88-89.

1937 tarihli İsviçre Borçlar Kanunu döneminde ise 1962 sayılı eTTK'da yer alan m. 362 ve 363 hükümlerine mehaz teşkil eden pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin İsvBK m. 697 hükmü mevcuttu. Ancak bu düzenlemeler de eleştirilmiş ve eleştiriler ışığında 1992 yılında yürürlüğe giren değişiklikle madde yeniden düzenlenmiştir.

2. 1992 Tarihli Değişiklik Sonrası Dönem

1992 tarihli değişiklik sonrası yeniden kaleme alınan İsviçre Borçlar Kanunu'nun 696 ve 697. maddeleri TTK m. 437 için mehaz teşkil etmiştir.

İsvBK m. 696[280] hükmünün ilk fıkrasında genel kurul toplantısından 20 gün önce şirket faaliyet raporu ile denetleme raporunun şirketin merkezinde ortakların incelemesine amade tutulması gerektiği ve her pay sahibinin bu belgelerin bir suretinin gecikmesizin kendisine verilmesini isteyebileceği hüküm altına alınmıştır. İkinci fıkrada ise nama yazılı pay senedi sahiplerinin yazılı olarak haberdar edileceği, hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin ise esas sözleşmede öngörülen şekilde ve İsviçre Ticaret Sicili Gazetesi'yle bilgilendirileceği düzenlenmiştir. Hükmün son fıkrasında ise her pay sahibinin genel kurul toplantısından sonraki bir yıl içinde şirket faaliyet raporu ile denetim raporunun genel kurul tarafından onaylanmış şeklini isteyebileceği hüküm altına alınmıştır.

İsvBK m. 697[281] hükmünün ilk fıkrasında ise pay sahiplerinin genel kurul toplantısında, yönetim kurulundan ortaklığın faaliyetleri hakkında, denetçilerden ise denetimin icrası ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilecekleri düzenlenmiştir.

Hükmün ikinci fıkrasında hukukumuzdan farklı olarak bilginin ancak pay sahibinin paya bağlı haklarını bilinçli bir biçimde kullanabilmesi için gerekli olması kaydıyla verilebileceği hüküm altına alınmıştır[282]. Fıkranın devamında ise pay sahibinin bilgi alma talebinin ancak ortaklık sırrının muhafazası ya da korunması

[280] Hükmün çevirisi için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 92-93, dn. 19.
[281] Hükmün çevirisi için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 93, dn. 20.
[282] Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1488. Hukukumuzda gereklilik kriterinin aranmamasının eleştirisi için bkz. Pulaşlı, **Şerh II**, 1489. Detaylı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, IV, C.

gereken diğer ortaklık menfaatlerinin zarar göreceği gerekçesiyle reddedilebileceği ifade edilmiştir.

Hükmün üçüncü fıkrasında ortaklık sırrının korunması kaydıyla genel kurulun açık izni veya yönetim kurulu kararıyla ortaklığın ticari defterleri ile muhaberatının incelenmesinin mümkün olduğu düzenlenmiştir.

Hükmün son fıkrasında ise bilgi alma ve inceleme talebi haksız bir biçimde reddedilen pay sahiplerinin ortaklık merkezinin bulunduğu yer mahkemesine müracaat hakkının bulunduğu açıkça düzenlenmiştir.

3. 2020 Yılında Yapılan Değişiklikler Sonrası Dönem

İsviçre'de parlamento, 19.06.2020 tarihinde Borçlar Kanunu'nda anonim ortaklıklar hukuku alanında yapılacak birtakım değişiklikler kabul etmiştir[283]. Federal Konsey tarafından değişikliklerden bazılarının daha önce yürürlüğe gireceği belirlenmiş[284], kalan değişikliklerin ise 2022 yılında yürürlüğe girmesinin beklendiği 11.09.2020 tarihli resmî duyuruda[285] belirtilmiştir. Ancak ilgili düzenlemeler 2022 yılında yürürlüğe girmemiş, 02.02.2022 tarihli resmi duyuruda[286] ilgili düzenlemelerin 1 Ocak 2023'te yürürlüğe gireceği belirtilmiştir ve bu yönde hukuki düzenleme de yapılmıştır[287].

İsvBK'da yapılan değişiklikler ile anonim ortaklıklar hukukunda yaşanan gelişmelere uyum sağlanması, kanunun modernize edilmesi, özellikle genel kurulun yapısını ve çalışma düzeninin modernleştirilmesi, halka açık anonim ortaklıklarda olduğu gibi kapalı anonim ortaklıklarda da kurumsal yönetimin geliştirilmesi, ortaklığın sermaye yapısının daha serbestçe düzenlenmesini sağlama amaçlarının hedeflendiği belirtilmektedir[288]. Revizyonun en güçlü hedeflerinden birinin pay

---

[283] 19.06.2020'de kabul edilen revizyon tasarısının Almanca metni için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2020/1302/de. (E.T. 04.04.2022)

[284] Örneğin cinsiyet kotasına ilişkin İsvBK m. 734f hükmü 1 Ocak 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

[285] Bkz. https://www.bj.admin.ch/bj/de/home/aktuell/mm.msg-id-80358.html. (E.T. 04.04.2022)

[286] https://www.bj.admin.ch/bj/de/home/aktuell/mm.msg-id-87016.html. (E.T. 10.04.2022)

[287] https://www.bj.admin.ch/dam/bj/de/data/wirtschaft/gesetzgebung/archiv/aktienrechtsrevision14/vo-inkraftsetzung-aktienrecht.pdf. (E.T. 02.06.2023)

[288] Ercüment Erdem, İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı ve Taslağın Türk Hukukuna Etkisi, **Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, BTHAE, 2015, s. 141; Ayşe Şahin, "İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku Revizyonu Kapsamında Genel Kurullara İlişkin Olarak Öngörülen Değişiklikler", **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu, MEF**

sahiplerinin haklarını herhangi bir engele takılmadan kullanabilmeleri, hakların kullanılmasına ilişkin prosedürlerden kaynaklanan güçlüklerin giderilmesi[289] ve bu yolla pay sahipliği haklarının etkisinin güçlendirilmesi olduğu vurgulanmaktadır[290]. Bu kapsamda etkisi güçlendirilip, iyileştirilmesi amaçlanan haklardan birisi de bilgi alma ve inceleme hakkıdır[291].

Revizyon öncesinde "Yıllık Faaliyet Raporunun Açıklanması" (*Bekanntgabe des Geschäftsberichtes*) başlığı altında m. 696; "Bilgi Alma ve İnceleme" (*Auskunft und Einsicht*) başlığı altında m. 697 düzenlenmekteydi. Bu düzenlemeler üst başlık olarak "Pay Sahiplerinin Denetim Hakkı" (*Kontrollrechte der Aktionäre*) başlığı altında yer almaktaydı. Revizyon sonrasında TTK m. 437/1'e mehaz teşkil eden İsvBK m. 696 kaldırılmış ve genel kurula ilişkin düzenlemeler arasına taşınmıştır. Ayrıca "Pay Sahiplerinin Denetim Hakkı" üst başlığı yerine "Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı" (*Auskunfts und Einsichtsrecht*) başlığı kullanılmış ve bilgi alma hakkı m. 697; inceleme hakkı m. 697a; bilgi alma/inceleme talebinin ihlal edilmesi halinde mahkemeye başvuru imkanı ise m. 697/b'de düzenlenmiştir.

Bilgi alma hakkının revizyon öncesi mevcut hali ile revizyon sonrası hali içerik yönünden karşılaştırıldığında görülen en temel değişiklik; payları borsaya kote edilmemiş ortaklıklarda, sermayenin veya oy haklarının en az %10'unu temsil eden pay sahiplerine genel kurul dışında yazılı olarak, yönetim kurulundan ortaklık işleri hakkında bilgi talep etme hakkı tanınmasıdır[292]. İsvBK m. 697/3 uyarınca yönetim kurulunun talebe dört ay içinde cevap vermesi gerekli görülmüş ancak cevap verilme biçimine ilişkin herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir[293]. Fıkranın devamında ise yönetim kurulunun genel kurul dışında verdiği cevapların, en geç takip eden ilk genel kurulda pay sahiplerinin incelemesine sunulması gereği düzenlenmiştir. Bilgi alma

---

Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 20-22 Temmuz 2020, (Ed. Havva Karagöz/F. Beril Özcanlı/Seda Palandüz), İstanbul On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 396; Sümer, s. 36.

289 https://www.erdem-erdem.av.tr/en/insights/draft-bill-on-swiss-corporate-law-reform. (E.T. 11.04.2022)

290 Sümer, s. 36; Erdem, **Kanun Taslağı**, s. 142.

291 Peter Nobel, **Das Aktienrecht: Systematische Darstellung, Berner Kommentar**, Stämpfli Verlag, Bern, 2017, N. 216, s. 246-247; Peter Forstmoser/Marcel Küchler; Schweizer Aktienrecht 2020, EF 1-2/16, 2016, s. 86. (Sümer, s. 36, dn. 64'ten naklen)

292 Bu suretle genel kurul dışında bilgi alma hakkı bireysel bir pay sahipliği hakkı olarak değil azınlık hakkı olarak öngörülmüştür; bkz.: Sümer, s. 38-39; Veliye Yanlı, "Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Yatırımcı İlişkileri Bölümünün İşlevi", **BUHFD**, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 20, dn 20; Şahin, s. 407.

293 Şahin, s. 407.

hakkında yapılan bir diğer değişiklik de bilgi talebinin reddedilmesi halinde yazılı olarak gerekçelendirilme yükümlülüğüdür (İsvBK m. 697/4).

İnceleme hakkının revizyon öncesi mevcut hali ile revizyon sonrası hali karşılaştırıldığında ise hakkın artık bireysel bir pay sahipliği hakkı olarak değil teknik anlamda azınlık hakkı olarak düzenlendiği göze çarpmaktadır[294]. Revizyon kapsamında bilgi alma hakkı gibi ayrı bir maddede düzenlenen inceleme hakkı (İsvBK m. 697a), sermayenin veya oy haklarının %5'ini temsil eden azınlık pay sahiplerine tanınmış ve yönetim kurulunun izin talebine dört ay içinde yanıt vermesi gereği öngörülmüştür (İsvBK m. 697a/2). Burada göze çarpan bir diğer değişiklik, incelemeye izin verecek organın yalnızca yönetim kurulu olarak belirlenmesidir[295]. Revizyon öncesi düzenlemede yer alan "genel kurulun açık izni" ibaresine yer verilmemiştir[296]. Yine bilgi alma hakkında olduğu gibi inceleme hakkında da inceleme talebinin genel kurul tarafından reddine karar verilmesi halinde ortaklığın yönetim kurulunun bu kararı yazılı olarak gerekçelendirmesi gerekmektedir (İsvBK m. 697a/3).

Bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali halinde mahkemeye başvuru hakkı revizyon öncesinde İsvBK m. 697/4'te süre belirtilmeksizin tanınmışken yeni düzenleme artık bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin maddelerden ayrı olarak m. 697b hükmünde süre belirtilmek suretiyle düzenlenmiştir.

İsvBK'da yapılan revizyon kapsamında bilgi alma ve inceleme hakları ciddi değişikliklere uğramış ve bu değişiklikler TTK m. 437'nin mehaz hukuktan farklılaşmasına sebep olmuştur. Bu kapsamda bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin kaynak hukuktaki hükümler, hukukumuzdaki düzenlemeden ilk olarak hükümlerin yer bakımından ayrı olarak düzenlenmiş olması yönüyle ayrılmaktadır. Bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemelerde ise hakkın genel kurulda kullanılması kuralı varlığını devam ettirmektedir. Ancak bununla birlikte hakkın, halka kapalı anonim ortaklıklarda azınlık hakkı niteliğinde kavuşturularak genel kurul dışında yazılı olarak kullanılabilmesi ve yönetim kurulunun talebe dört ay içinde cevap vermesinin gerekli kılınması; bilgi alma

---

[294] Sümer, s. 40; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 20, dn. 20; Şahin, s. 408.

[295] Sümer, s. 41; Şahin, s. 408, dn. 46.

[296] Defterlerin incelenmesinin ortaklık sırları yönünden sakıncalı olup olmadığını genel kurulun değerlendirebilecek konumda olmamasının ve genel kurul ile yönetim kurulu arasında yetki noktasında çakışmanın giderilmesi, bu değişikliğin gerekçeleri arasında gösterilmektedir; bkz. Sümer, s. 41; Şahin, s. 408, dn, 46.
İnceleme hakkının kullanılmasında yönetim kurulu kararının yanında alternetif olarak genel kurulun açık iznine yer verilmemesi, düzenlemeyi limited ortaklıklara ilişkin düzenlemeye yaklaştırmıştır. Bkz. TTK m. 614.

hakkına ilişkin kaynak düzenlemeyi hukukumuzdaki düzenlemeden farklılaştırmıştır. İnceleme hakkının bireysel bir hak olmaktan çıkarılması; incelemeye izin verecek organın genel kurulla birlikte değil yalnızca yönetim kurulu olarak belirlenmesi; yönetim kurulunun izin talebine dört ay içinde yanıt vermesi gereği de inceleme hakkını hukukumuzdaki düzenlemeden farklılaştırmıştır. Son olarak bilgi alma ve inceleme taleplerinin reddinin yazılı olarak gerekçelendirilmesi zorunluluğu; bilgi alma ve inceleme hakkının mahkeme aracılığıyla kullanılmasında öngörülen 30 günlük dava açma süresi de farklılaşmaya sebebiyet veren diğer değişikliklerdir.

C. Alman Hukukunda

1. 1965 tarihli APOK Öncesi Dönem

Alman Hukukunda pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin ilk düzenleme 1937 tarihli APOK ile yapılmıştır[297]. 1937 tarihli APOK'ya kadar geçen ve 1897 tarihli HGB'ye tekabül eden süreçte bireysel bilgi alma hakkına ilişkin kanunda açık bir hüküm bulunmamakta, bu yönde talebi reddedilen pay sahibinin konuyu genel kurul gündemine taşıyabileceği kabul edilmektedir[298]. Bu yaklaşımın arkasında anonim ortaklığın tüzel kişiliği sebebiyle bilgi alma hakkının münferit pay sahiplerinin keyfi talepleriyle değil ortakların çoğunluğunun iradesiyle[299] mümkün olabileceği düşüncesinin yer aldığı belirtilmektedir[300].

1937 tarihli APOK döneminde ise kanunun 112. maddesi ile pay sahiplerinin bilgi alma hakkı hüküm altına alınmıştır. Düzenlemenin hakkın kapsamının geniş ele alması nedeniyle kötüye kullanımlara açık olduğu belirtilmektedir[301]. Hükme göre pay sahiplerinin genel kurul toplantısı gündemindeki konularla ilgili hususlarda sorduğu

---

[297] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 94; Bahadır Ünal, **Alman ve Türk Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021, s. 8; Christop van der Elst, "Question Time? The Shareholder Right to Ask Questions as Appropriate Stewardship Tool", **Law and Economy**, Vol. 4, N. 4, 2012, s. 38.

[298] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 93-94.

[299] Ortaklık genel kurulunun çoğunluk kararıyla pay sahibine bilgi verilmesine onay vermesi halinde pay sahibine bilgi verme yükümlülüğünün doğacağı yönünde Alman Yüksek Mahkemesi kararlarının değerlendirmeleri için bkz. Ünal, s. 8.

[300] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 94.

[301] Ünal, s. 10.

soruların ortaklık yetkililerince yanıtlanması gerekir[302]. Ancak ortaklığın üstün bir menfaati ya da halk ve devletin çıkarlarının gerektirmesi halinde cevap verilmesinin reddedilebileceği öngörülmüştür[303].

Bilgi alma hakkının kullanımında yönetim kuruluna tanınan rolün ağırlığı eleştirilmektedir. APOK m. 112/3 uyarınca bilgi verip vermemekle ilgili olarak takdir[304] hakkına sahip olan yönetim kurulu "*kendi kendinin yargıcı*" olarak görülmekteydi[305].

Bu dönemde anonim ortaklıkta ortaklık defter ve kayıtlarının pay sahipleri tarafından incelenmesine ilişkin bir hak kanun tarafından tanınmamıştır[306].

Ayrıca yönetim kurulu tarafından pay sahibine bilgi vermekten kaçınılması halinde pay sahibi tarafından ortaklık aleyhine yargı yoluna başvurulabileceği- bu yönünde kanuni düzenleme bulunmasa da- kabul edilmektedir[307].

2. 1965 tarihli APOK Dönemi

Pay sahibinin bilgi alma hakkı 1965 tarihli APOK'nın 131. maddesi ile yeniden düzenlenmiştir.

Halen yürürlükte olan ilgili hükmün birinci fıkrası uyarınca her pay sahibine, toplantı gündeminde yer alan konuların gereği gibi değerlendirmesinin yapılabilmesi için gerekliyse[308], talepleri üzerine genel kurul toplantısında yönetim kurulu tarafından

---

[302] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 94; Ünal, s. 9; van der Elst, **Question Time**, s. 38; Bernhard V. Falkenhausen/Ernst C. Steefel, "Shareholders' Rights in German Corporations (AG and GmBH)", **The American Journal of Comparative Law**, Vol. 10, No. 4, 1961, s. 428.

[303] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 94-95; Ünal, s. 9; van der Elst, **Question Time**, s. 38; Falkenhausen/Steefel, s. 428.

[304] Berger, s. 737.

[305] Ünal Tekinalp, "Yeni Alman Paylar Kanunu Tasarısının Getirdikleri", **Batider**, C. 3, S. 1, 1965, s. 138, Sümer, s. 42-43; Berger, s. 738; Öğretide *Tekinalp*, pay sahibi tarafından istenilen bilginin APOK m. 112/3 kapsamında bir bilgi olup olmadığını değerlendiren yönetim kurulunun bu değerlendirmeyi yaparken "görevini hakkıyla yapan bir kimsenin" ölçüleri ile hareket edeceğini belirtmektedir. Bu yönde bir çekişme olursa yargının yönetim kurulunun görevini kötüye kullanıp kullanmadığını inceleyeceğini eklemektedir. 1965 tarihli APOK için hazırlanan tasarıda ise yargıcın aynı zamanda yönetim kurulunun bilgiyi verip vermemesi hususunu da inceleyeceğini ifade ederek bilgi alma hakkına ilişkin farklılıklara temas etmektedir; bkz. Tekinalp, **Yeni Alman Paylar Kanunu**, s. 137-138. 1965 tarihli APOK yürürlüğe girdikten sonra yapılan aynı yönde açıklamalar için bkz. Berger, s. 737-739.

[306] Falkenhausen/Steefel, s. 428.

[307] Falkenhausen/Steefel, s. 428.

[308] Bu gerekliliğin tespitinde Alman mahkemeleri tarafından rasyonel pay sahibinin ölçüt alındığı belirtilmektedir; bkz. van der Elst, **Question Time**, s. 46. Gereklilik kriteri diye adlandırılan bu kriterin

ortaklık işleriyle ilgili bilgi verilir[309]. Bu düzenleme ışığında bilgi alma hakkının toplantı gündeminin müzakeresi için gerekli olan bilgilerle sınırlı olarak sadece genel kurulda kullanabileceği ve bu şekilde hakkın yer, zaman ve içerik yönünden sınırlandırıldığı belirtilmektedir[310].

APOK m. 131'de açıkça ifade edildiği üzere hakkın muhatabı yönetim kuruludur[311]. Yönetim kurulunun hangi nedenlerin varlığı halinde bilgi vermekten kaçınabileceği ise Türk ve İsviçre Hukukuna oranla detaylı bir düzenlemeyle hükmün üçüncü fıkrasında yer almaktadır[312].

Hükmün dördüncü fıkrasında ise genel kurul dışında verilen bilginin, diğer bir pay sahibinin istemi halinde, genel kurulda, gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilmesi için gerekli olmasa dahi verileceği düzenlenmiştir.

Hükmün beşinci fıkrasında ise pay sahibine bilgi verilmemesi durumunda, pay sahibinin bilgi verilmeme gerekçesinin toplantı tutanağına eklenmesini talep edebileceği açıkça düzenlenmiştir.

Bilgi alma hakkının ihlal edilmesi halinde mahkemeye başvuru imkânı, Alman hukukunda Türk ve İsviçre hukuklarının aksine ayrı bir düzenleme ile madde 132'de düzenlenmiştir. APOK m. 132 ile eski APOK'dan farklı olarak, kendisine bilgi alma talebi yöneltilen yönetim kurulu üyelerinin ilgili bilgiyi paylaşma noktasında takdir yetkisini kötüye kullanıp kullanmadığının tespiti ile sınırlı olmayan, yönetim kurulunun bilgiyi paylaşması gerekip gerekmediğini belirlemeye yönelik bir yargı denetimi getirilmiştir[313]. İki düzenleme arasında karşılaştırma yapılırken mahkeme tarafından verilen hükmün etkili olup olmadığı da tartışılmaktadır. Eski düzenleme döneminde, pay sahipliği haklarının kural olarak yalnızca genel kurul toplantısında

---

ve genel olarak APOK m. 131'in 2007/36/AT sayılı Direktif ile örtüşüp örtüşmediği yönünde tartışmalar mevcuttur; bkz. Christoph Teichmann, "Information Rights of Shareholders in German Company Law", **Research Handbook on Shareholder Inspection Rights** (Ed. Randall Thomas/Paolo Giudici/Umakanth Varottil), Edward Elgar Publishing, 2023. Gereklilik kriterinin Direktif'e uygun olduğu yönünde Federal Almanya Temyiz Mahkemesi kararı için bkz. Ünal, s. 16-17.

[309] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 95; Ünal, s. 11; van der Elst, **Question Time**, s. 46; Cahn/Donald, s. 642; Teichmann, s. 131.

[310] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 96. Bu sebeple Alman hukukunda, pay sahiplerinin ortaklıktan bilgi alma konusunda nispeten sınırlı bir hakkı olduğu söylenebilir. Çünkü bilgi alma hakkına ilişkin sistem genel kurul etrafında şekillenmektedir ve bilgi istemi gündem maddeleri ile sınırlıdır; bkz. Cahn/Donald, s. 642; Teichmann, s. 131.

[311] van der Elst, **Question Time**, s. 48. Türk hukukunda olduğu gibi denetçilerin pay sahiplerine karşı bilgi verme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

[312] Bu düzenleme içerisinde gösterilen sebeplerin 2007/36/AT Direktifiyle uyumlu olup olmadığı yönünde inceleme için bkz. van der Elst, **Question Time**, s. 52.

[313] Berger, s. 738, dn. 283.

kullanılması karşısında mahkeme tarafından pay sahibi lehine hüküm verilse de bu hükmün pay sahibine yalnızca bir sonraki genel kurul toplantısında bir cevap alma hakkı tanıdığı ifade edilmektedir[314]. Bu nedenle, yeni APOK'nın pay sahiplerine daha fazla koruma sağladığı belirtilmektedir[315].

D. Avrupa Birliği Hukuku'nda

14.07.2007 tarihli "Borsada İşlem Gören Ortaklıklarda Pay Sahiplerinin Belirli Haklarının Kullanılması" hakkındaki 2007/36/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi[316] ile pay sahipleri ile ortaklık arasındaki ilişkileri düzenleyen belirli hükümler ihdas edilmiştir. Bu hükümlerden biri de pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin "soru sorma hakkı" (*right to ask questions*) başlıklı dokuzuncu maddedir.

İlgili hükmün ilk fıkrasına göre her bir pay sahibinin, genel kurul gündem maddeleri ile ilgili soru sorma hakkı olduğu; ortaklığın, pay sahipleri tarafından kendisine yöneltilen soruları cevaplayacağı hüküm altına alınmıştır. İlgili düzenleme pay sahiplerine genel kurul gündem maddeleri ile sınırlı bir bilgi alma hakkı bahşetmesi[317] ve soruların ortaklık[318] tarafından cevaplanmasını belirlemesi yönüyle TTK düzenlemelerinden ayrışması dikkate değerdir.

Hükmün ikinci fıkrasında ise özellikle ortaklığın gizlilik alanının muhafazası, ortaklık çıkarlarının korunması için üye devletlerin alabileceği veya ortaklıkların almasına izin verebileceği önlemlerle pay sahiplerinin soru sorma hakkının ve bu soruların cevaplanması yükümlülüğünün üye devletler tarafından regüle edilebileceği

---

[314] Berger, s. 738.
[315] Berger, s. 739.
[316] Council Directive 2007/36/EC on The Exercise of Certain Rights of Shareholders in Listed Companies, 2007, OJ L. 184/17. İlgili direktif 20.05.2017 tarihli "Pay Sahiplerinin Uzun Vadeli Bir Şekilde Yönetime Katılmasının Teşvik Edilmesi" hakkındaki 2017/828/AT sayılı direktif ile tadil edilmiştir; bkz. Council Directive, 2017/828 Amending Directive 2007/36/EC as regards The Encouragement of Long-Term Shareholder Engagement, 2017, OJ L. 132/1. Ancak pay sahiplerinin bilgi alma hakkına ilişkin dokuzuncu madde değişikliğe uğramamıştır.
[317] Ancak üye ülkelerin pay sahiplerinin gündem maddeleri dışında da soru sormasına izin veren bilgilendirme sistemi benimseyebileceği ve pay sahiplerine genel kurul dışında soru sorma hakkı tanıyabileceği belirtilmektedir; bkz. van der Elst, **Question Time**, s. 45.
[318] Soruların cevabının sağlayıcısı olarak direktif doğrudan ortaklığı göstermiş, bilgi verme görevlileri denetçi veya yönetim kurulu üyesi olarak somutlaştırılmamıştır; bkz. van der Elst, **Question Time**, s. 47.

düzenlenmiştir. Hükmün devamında ise üye devletlerin, ortaklıkların aynı içeriğe sahip sorulara tek bir toplu yanıt vermelerine izin verebileceği düzenlenmiştir.

Yine hükmün ikinci fıkrasında ilgili bilgilerin daha önce ortaklığın internet sitesinde soru-cevap formatında mevcut olması halinde üye devletlerin, sorunun cevaplanmış olarak sayılmasını sağlayabilecekleri belirtilerek ortaklıklara bir takdir alanı bırakılmıştır.

Yönerge esasen pay sahiplerine bilgi alma hakkı kapsamında asgari düzeyde bir koruma sağlamakla[319] birlikte, üye devletlerin Yönerge'de yer alan düzenlemeden daha geniş bir bilgi alma hakkı tanıması mümkündür. Yönerge, bu kapsamda üye devletlerin ortaklıklara ilişkin mevzuatlarının Yönerge ile uyumlu hale getirilmesi için değişiklikler yapılmasına yol açmıştır[320]. Bu kapsamda yukarıda Alman[321], İsviçre ve Türk Hukuku açısından yer verdiğimiz pozitif düzenlemeler kısaca Yönerge ile uyumluluk açısından değerlendirilebilir.

Almanya'nın üye ülke olduğu gözetildiğinde, Yönerge ile belirlenen asgari korumayı pay sahiplerine bahşetmesi zorunludur. Yönerge'de bilgi alma hakkının genel kurul gündem maddeleri ile sınırlı bir bilgi alma hakkı bahşetmesi gözetildiğinde, Avrupa Birliği üyesi olan Almanya'da APOK ile Yönerge'yle uyumlu bir şekilde sınırlı bir bilgi alma hakkı tanınmışken, Avrupa Birliği üyesi olmayan İsviçre'de ve ülkemizde bilgi alma hakkının gündemle sınırlandırılmamış olması dikkate değerdir.

Yönerge'de bilgi alma hakkının içerik yönünden gereklilik kriteriyle sınırlandırılabilmesine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Alman ve İsviçre Hukuku'nda ise mevcut olan gereklilik kriterinin, hukukumuzda aranmaması esasen daha geniş bir bilgi alma hakkının varlığını göstermektedir[322].

---

[319] Christop van der Elst, **Questioning the Board of Directors - How the Shareholder Can Become a Steward**, 2012, s. 4. (https://ssrn.com/abstract=2086338). Aynı yönde bkz. Ünal, s. 17.

[320] Alman Hukuku'nda 30 Eylül 2009'da kabul edilen "the Gesetz zur Umsetzung der Aktionärsrechterichtlinie (ARUG)" bu kapsamda yer almaktadır. Diğer ülkelerdeki değişiklikler için bkz. van der Elst, **Questioning the Board of Directors**, s. 4-5.

[321] Almanya'da her ne kadar Yönerge'nin iç hukuka aktarılmasına yönelik değişiklik yapılsa da, ARUG soru sormaya dayalı bilgi alma hakkına ilişkin hakkına ilişkin bir değişiklik içermemektedir. Bu sebeple Yönerge'den sonra APOK m. 131. değiştirilmemiştir. Bkz. van der Elst, **Questioning the Board of Directors**, s. 5; Ünal, s. 16.

[322] Alman Hukuku'nda toplantı gündeminde yer alan konuların gereği gibi değerlendirmesinin yapılabilmesi için gerekliyse bilgi verilmesi esası, Yönerge ile uyumluluk noktasında tereddüt yaratmışsa da APOK düzenlemesinin Yönerge'ye aykırı olmadığına karar verilmiştir. Bkz. Ünal, s. 16-17.

Alman, İsviçre ve Türk hukuklarında ayrıca Yönerge'nin dokuzuncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında bilgi alma hakkının sınırları da düzenlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM
BİLGİ ALMA HAKKININ NİTELİĞİ, KONUSU VE GENEL KURULDA KULLANIM USULÜ

I. Terminoloji

"Bilgi alma ve inceleme hakkı" ifadesi hususunda terminolojide bir birlik bulunmamaktadır. Kullanılan ifadeler birden fazla olduğu gibi bu ifadelere yüklenen anlam da öğretide farklılaşmaktadır. Türk öğretisinde kullanılan ifadelerden birkaçı şöyledir: bilgi alma hakkı[323], bilgi isteme hakkı[324], finansal bilgi alma hakkı[325], finansal bilgi elde etmek hakkı[326], inceleme ve bilgi alma hakkı[327], soru sorma hakkı ve inceleme hakkı[328], bilgi alma ve denetleme hakkı[329], bilgi alma inceleme ve denetleme hakkı[330], inceleme ve denetleme hakkı[331], denetim hakkı[332], denetleme hakkı[333]...

Kanuni terminolojide ise "bilgi alma ve inceleme hakkı" ifadesi kullanılmaktadır. Bilgi alma ve inceleme hakkı başlıklı TTK m. 437; pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulan belgeler üzerinden bilgi edinilmesini, soru sorma suretiyle bilgi edinilmesini, ortaklığın ticari defterleriyle yazışmalarının ilgili kısımlarının genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun kararı kapsamında incelenmesi suretiyle bilgi edinilmesini, bilgi alma ve inceleme istemlerinin hukuka

---

[323] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 52
[324] F. von Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku**, 3. Basıdan Çeviri, (Çeviren: Tahir Çağa), İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1968, s. 205.
[325] Haluk Kabaalioğlu, "Türk ve Mukayeseli Hukukta Finansal Bilgi Alma Hakkı", **MED.**, Y. 6, S. 21-22, 1980, s. 20.
[326] Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 13.
[327] Aytaç, **İbra**, s. 70.
[328] Öztek, s. 304, 309.
[329] Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1994.
[330] Ocak, s. 710 vd.
[331] Kendigelen, **İmtiyaz**, s. 44.
[332] Tekil, s. 392-393; İmregün, **AO**, s. 306.
[333] Fatih Bilgili/ Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı, Bursa, Dora Yayınları, 2013, s. 504.

uygun bir şekilde karşılanmaması halinde dava yoluyla bilgi edinilmesini düzenlemektedir.

TTK'dan mülhem, bilgi alma ve inceleme hakkı ifadesi artık sıklıkla tercih edilse de[334] bilgi alma hakkı ifadesinin üst başlık[335] olarak kullanıldığı da görülmektedir. Madde kapsamında düzenlenen hususların her birinin özünde pay sahibinin bilgi alması söz konusu olduğundan üst başlık niteliğinde geniş anlamda "bilgi alma hakkı" ifadesini tercih edilebilir görmekteyiz. Ancak kanuni terminolojiye sadık kalarak bilgi alma ve inceleme hakkı ifadesini kullanmanın yararlı olacağını düşünmekte; bilgi alma ve inceleme haklarının birbirinden ayırt edilmesi ve bilgi alma hakkının dar anlamıyla ifade ettiği hususu netleştirmek gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim bu yönde ifade seçimi, çalışmamızın konusunu oluşturan pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alması ifadesinden anlaşılacak kapsamı da netleştirecektir.

Çalışma kapsamında kullandığımız terminolojinin sarih bir şekilde anlaşılması için öncelikle TTK m. 437'de düzenlenen ve geniş anlamda "bilgi alma hakkı" olarak adlandırılabilen hakkın aktif ve pasif boyutunu tespit etmek gerekmektedir. Bu noktada TTK m. 437/1'de düzenlenen pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulan belgeler üzerinden bilgi edinilmesine ilişkin hakkı hükmün diğer fıkralarında düzenlenen haklardan ayırt etmek gerektiği kanaatindeyiz. Buna göre TTK m. 437/1 pay sahibinin talebini gerektirmeksizin bir bilgilendirme esası içerdiğinden pasif nitelikteyken, hükmün diğer fıkralarında aktif nitelik söz konusudur[336]. Öğretide *Kaya*, geniş anlamıyla bilgi alma hakkı kapsamına eTTK m. 362 (TTK m. 437/1)'in dahil olabileceğini ancak gerçek ve teknik anlamıyla bilgi alma hakkı ile kastedilenin aktif yönüyle bilgi alma hakkı olduğunu, bunun kapsamının da soru sormaya dayalı bilgi alma hakkı, talebe bağlı izin veya karar neticesinde bizzat ortaklığın defterlerini ve yazışmalarını inceleme hakkı, talep olunan bilgileri mahkeme yoluyla elde etmek hakkı ve özel denetçi talebi olduğunu belirtmektedir[337, 338]. Ancak

---

[334] Birçoğu yerine bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 62 vd.; Atalay, s. 53 vd.; Ali Murat Dolu, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 14; Durgut/Kaplan, s. 123 vd.; Cengiz, s. 12; Murat Can Atakan, "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkının İhlalinden Dolayı Sorumluluğu", **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 14, Özel Sayı, 2019, s. 79.

[335] Bulut, s. 7-8. Öğretide *Ünal*, çalışmasının genelinde bilgi alma hakkını üst başlık olarak kullansa da bazı noktalarda bilgi alma hakkı ve inceleme hakkı ayrımına yer vermiştir; bkz. Ünal, s. 170.

[336] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 52.

[337] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 54.

[338] *Kaya*, bilgi alma hakkı ifadesi ile ne anlaşılması gerektiği hususunu şöyle açıklamaktadır: "*Her ne kadar İsviçre ve Türk Hukukunda kanundaki düzenlemeden hareketle bilgi alma hakkı kavramı altında bilgi alma hakkının pasif, retrospektif ve statik yönü ile pay sahibinin talebine dayanan bilgi alma ve*

biz ise bilgi alma hakkının gerçek ve teknik anlamını bir adım daha ileriye giderek daraltmakta ve hükmün aktif cephesinde de ayrım yapılarak bilgi alma hakkı ifadesinin altının doldurulması gerektiğini düşünmekteyiz.

Buna göre hükmün aktif nitelik taşıyan cephesi incelendiğinde bilgi alma ve inceleme hakkının da birbirinden ayırt edilmesi gerekecektir. Bu kapsamda TTK m. 437/2'de düzenlenen hak, dar anlamda bilgi alma hakkını teşkil etmektedir. TTK m. 437/4'te düzenlenen hak ise inceleme hakkını teşkil etmektedir. Kanun koyucu pay sahibinin bilgi alması ile inceleme yapması hususlarını farklı haklar olarak düzenlese de bu iki hakkı ortak bazı esaslara tabi kılmıştır. Bilgi alma ve inceleme yapma istemleri hukuka aykırı olarak karşılanmayan pay sahiplerinin TTK m. 437/5'te düzenlenen dava hakkı, gerekçede hem bilgi almayı hem de inceleme hakkını kapsadığı belirtilen ve hakların sınırını çizen TTK m. 437/3 hükmü, TTK m. 437/6'daki hakkın hukuki niteliğine ilişkin hükümler bu hususu göstermektedir. Öyle ki ortak hükümler nedeniyle pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkı üst başlığında düzenlenmiş olan bu iki hak, öğretide "*aynı bilgi alma sisteminin farklı ihtiyaçlara cevap veren parçaları*" olarak adlandırılmaktadır[339].

Sonuç olarak "bilgi alma hakkının" dar anlamıyla kullanılması ile hem TTK m. 437/1 hükmü hem de inceleme hakkı hakkın kapsamından çıkacaktır. Bu ayrım hakların genel kurul dışında kullanılması ihtimalinde de takip edilmelidir. Ancak hükmün gerekçesinde, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması ifadesi ile inceleme hakkının kastedildiğine ilişkin bir ifade mevcuttur[340]. Bu ifade "inceleme hakkı" ile "bilgi alma hakkı" arasındaki ayrımı gözetmemektedir ve dar/gerçek/teknik anlamıyla bilgi alma hakkı kavramına aykırıdır. İlgili anlamıyla soru sorma suretiyle bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması ihtimalini yadsımaktadır. Bu noktada belirtmek gerekir ki pay sahibinin genel kurul dışında bilgi aldığı tek durum

---

inceleme hakkı bir arada anılsa da, teferruata inildiğinde bilgi alma hakkı ile gerçekte bu hakkın ikinci yönünün kastedildiği ve anlaşıldığı bir gerçektir." Bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 53. Öğretide Dolu ise TTK m. 437/1 hükmünün pasif bilgi alma hakkı niteliğinde olduğu görüşünü paylaşmadığını şu ifadelerle açıklamaktadır: "*Ancak özü itibariyle bir inceleme işlemi olan TTK m. 437/1 pay sahibinin bilgi alması açısından pasif değil aktif bir davranıştır. Eğer pay sahibi şirketin merkezine veya şubelerine giderek inceleme yapmayı tercih etmezse, pasif bilgi alma hakkının kullanıldığından söz edilemez. Burada pasiflikten kasıt, madde metninde sayılan belgelerin talep olmaksızın incelemeye hazır tutulmasıdır. Ancak, bu şekilde bir yorumda TTK m. 437/1'in esasında bir haktan ziyade şirket açısından bir yükümlülük olduğu anlaşılacaktır. Zira talep hakkın unsurlarından biridir. Birinci fıkradaki düzenlemenin talep hakkına yer vermediğini, ancak bir pay sahipliği hakkı olan bilgi alma hakkının bir türü olarak düzenlendiğini öne sürmek doğru olmayacaktır.*" Bkz. Dolu, s. 15.

[339] Dolu, s. 14.

[340] Bkz. Kaya, TTK, s. 531. Aynı yönde kullanım için bkz. Bulut, s. 9.

da bu değildir. Pay sahibinin genel kurul dışında sorduğu sorulara yine genel kurul dışında cevap verilmesiyle maddi anlamda genel kurul dışında aydınlanma ihtimali söz konusu olabileceği gibi; herhangi bir soru yöneltilmeden, genellikle yönetim erki ile yakın ilişkide olunması nedeniyle pay sahibine genel kurul dışında bilgi aktarımı yapılması da söz konusu olabilmektedir[341].

Özetle, "pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alması" ifadesini inceleme hakkını dışarıda bırakmak suretiyle kullanmakta, kapsamına yalnızca pay sahibinin aktif iradesiyle bilgi aldığı durumları dahil etmekteyiz. Bu noktada öncelikli olarak inceleyeceğimiz husus bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması ihtiyacının gerçekten var olup olmadığına cevap aramaktır. Bu araştırmayı yapmak için pay sahibinin genel kurul içerisinde bilgi alma hakkını kullanış sürecine usul yönünden odaklanmak ve eksiklikleri tespit etmek gerekecektir. İşte bu bölümde bilgi alma hakkının genel kurul toplantısı ile ilişkisine değinilecek, hakkın genel kurul içerisinde nasıl kullanılacağı tespit edilecektir. Bir sonraki bölümde ise hakkın genel kurul dışında kullanılmasına odaklanılacak, genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunulmasının bilgi verme yükümlülüğü doğurup doğurmayacağı tartışılacak, bilgi verme görevlilerinin pay sahibine genel kurul dışında bilgi vermesi ihtimalinin sonuçları değerlendirilecektir.

[341] Pay sahibinin genel kurul dışında bilgi aldığı bu son ihtimalde herhangi bir hak kullanımından söz edilemeyecektir. Bkz. Üçüncü Bölüm, I, B.

II. Hakkın Niteliği

A. Bireysel Hak Niteliği

Bilgi alma hakkı TTK'da bireysel hak olarak düzenlenmiştir[342]. Hakkın bireysel nitelikte olması, her bir pay sahibine tanınmış olduğunu[343], hakkın kullanılması için pay sahipliği sıfatından başka bir koşul aranmadığını[344] gösterir. Bu yönüyle bilgi alma hakkı, hakkı kullanan her bir pay sahibinin bireysel menfaatine

---

[342] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 291; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2018; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 583; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 76; Paslı, **Kurumsal Yönetim**, s. 101; Aslı Gürbüz Usluel, **Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırların Korunması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 164; Baştuğ, s. 337; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62, 63; Sami Karahan, Hayri Bozgeyik, **Şirketler Hukuku**, ed. Sami Karahan, 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayıncılık, 2015, s. 663; Ersin Çamoğlu, "Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 148; Bulut, s. 12; Fatih Bilgili/ Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 505; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 39; Atakan, s. 77; Dolu, s. 63; Durgut/Kaplan, s. 128; Atalay, s. 57; Akbay, s. 67; Sümer, s. 49; Cengiz, s. 33 vd; Ünal, s. 173-174; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 358; Limited ortaklıklarda ortakların bilgi alma hakkına ilişkin olarak aynı yönde bkz. Ozan Can, **Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2015, s. 43; Mineliler, s. 15; Mehmet Emin Bilge, "Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 1-2, 2005, s. 433-434.

[343] Hakka bireysel nitelik bahşeden her bir pay sahibine bağımsız olarak tanınması olgusu, anonim ortaklığın kendisinden veya genel kurul organından bağımsız olarak her bir pay sahibinin hakkı kullanabileceğini ifade etmektedir; bkz. Pulaşlı, **Şerh**, s. 2018-2019; Atakan, s. 77, dn. 1; Akbay, s. 68.

[344] Bilgi alma hakkının bireysel hak olarak niteleyen çalışmalarda bazı yazarlar, hakkın kullanılmasında belirli bir sermaye çoğunluğuna sahip olmaya ilişkin bir şartın aranmamasını vurgulayarak, bu yönüyle hakkın azınlık haklarından ayrıldığını ifade etmektedir; bkz.: Pulaşlı, **Şerh,** s. 2019; Dolu, s. 63; Can, s. 43; Zorluer, s. 24-25. Bu noktada bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemelerin temelinde azınlığın korunması amacının bulunup bulunmadığına ilişkin doktrindeki görüşlere kısaca değinilebilir. Öğretide *Kayıklık* azınlık kavramını belirli bir pay sahipliği oranına sahip olma önkoşuluyla değerlendirmemekte; münferiden her bir pay sahibine tanınan hakların önemli bir kısmının aslında azınlık pay sahiplerini koruma amacı taşıdığını, bu yüzden bir hakkın azınlığı koruyan sistemin bir parçası olup olmadığını pay oranı gibi o hakkı kullanmak için gerekli şartlarla belirlenemeyeceğini ileri sürmektedir. Azınlığı koruyan kanuni mekanizmaları tabi tuttuğu tasnifte sınıflandırmanın katı anlaşılmaması gerektiğini, bazı mekanizmaların birden fazla kategoriye dahil edilebileceğini ekleyerek bilgi alma hakkını da azınlığı koruyan kanuni mekanizmalar arasında "altyapısal haklar" başlığı altında değerlendirmektedir. Yazarın yapmış olduğu tasnife göre bilgi alma hakkı; pay sahiplerinin şirket iradesinin oluşumu ve düzeltilmesi aşamasında korunmalarını sağlayan haklar olan söz ve çıkış haklarının gereği gibi kullanımına imkân sağlayan hukuki altyapıyı kuran mekanizmalar arasındadır; bkz. Kayıklık, s. 415, 447. *Akbay* ise TTK m. 437 vd. ile düzenlenen bilgilendirme sisteminin, azınlığa koruma sağladığını belirtmekte ve bilgilendirme sistemi açısından bir ayrım yapmaktadır. Buna göre özel denetim isteme hakkı kapsamında mahkeme aşamasına geçildiğinde ancak "teknik anlamda azınlık" özelliği taşıyan pay sahibi ya da sahiplerinin TTK m. 439'da yer alan istemde bulunabileceğini ifade etmektedir; bkz. Akbay, s. 55-56. *Atalay* ise azınlık sıfatına ilişkin herhangi bir orana değinmeyerek, azınlık pay sahiplerinin şirket işleri ve şirketin genel durumu hakkında bilgi sahibi olmalarının, yöneticiler ve çoğunluk karşısında kendi kaderlerini tayin noktasında önemli olduğunun altını çizmekte ve anonim şirketlerde azınlık pay sahiplerinin korunmasına hizmet eden düzenlemeler arasında bilgi alma ve inceleme hakkını saymaktadır; bkz. Atalay, s. 53-54. *Can* ise konuyu limited ortaklıkta ortakların bilgi alma hakkını değerlendirirken, hakkın kullanılması için belirli bir katılım oranı belirlenmediği ve ortak olmanın başlı başına yeterli olduğundan bahisle hakkın azınlık hakkı olarak değerlendirilmeyeceğini ancak azınlık haklarının korunmasında önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedir; bkz. Can, s. 43.

hizmet etmektedir. Ancak TTK m. 437'nin, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasını amaçlayan sistematiği incelendiğinde hakkın genel kurul toplantısında kullanılması ile diğer tüm pay sahipleri de bilgilenmiş olacaktır. Bu durum bilgi alma hakkının kolektif bilgilendirmeye de hizmet ettiğini göstermektedir[345]. Kolektif bilgilendirilmenin bir sonucu olarak pay sahiplerinden oluşan genel kurul da sağlıklı bir şekilde karar verebilecektir.

Anonim ortaklıkta pay sahibinin kişisel hakları dışında kural olarak oransallık ilkesi geçerlidir[346]. Ancak Kanun kimi hakların kullanımında belirli oranlarda sermayeye katılım veya asgari itibari değer gibi şartlar aramaktadır[347]. Bilgi alma hakkının, hakkın kullanılmasında bu tür şartlar aranmaksızın bireysel bir hak olarak düzenlenmesi, anonim ortaklık yapılanmasında pay sahiplerinin aydınlatılmasına verilen önemi göstermektedir.

B. Bağımsız Hak Niteliği

Bilgi alma hakkı pay sahibinin diğer haklarıyla yakından ilgilidir. Yeterli ve sağlıklı şekilde bilgilendirilmiş pay sahibi; oy hakkını daha bilinçli olarak kullanabilecek, kanun veya esas sözleşme hükümlerine aykırı olan genel kurul kararlarını belirleyip bu kararlar aleyhine iptal davası açabilecek, yönetimin ortaklığı zarara uğratıcı fiillerini tespit ederek sorumluluk davası açabilecektir. Bu yönüyle bilgi alma hakkı diğer pay sahipliği haklarıyla maddi olarak ilintilidir ancak bu durum bilgi

---

345 Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, Güncellenmiş ve Yeniden Yazılmış 14. Bası, 2019, s. 59; Ünal, s. 174. *Tekinalp* kolektif bilgilendirme hususunda Kurumsal Yönetim Tebliği'nin eki olan Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin 1.3.5. numaralı ilkesine işaret etmektedir; bkz. Tekinalp (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 59. İlgili ilkede, genel kurul toplantısı sırasında sorulan tüm sorular ile bu sorulara verilen cevapların, en geç genel kurul tarihinden sonraki otuz gün içerisinde yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından ortaklık internet sitesinde kamuya duyurulacağı düzenlenmiştir. Gerçekten de bir pay sahibinin sorusunun ve soruya verilen cevabın tüm pay sahiplerinin ve hatta tüm menfaat sahiplerinin erişimine açılması bilgi alma hakkının kolektif bilgilendirmeye de hizmet ettiğini daha açık olarak göstermektedir.

346 Oransallık ilkesi ve istisnaları dışında bkz. Tekinalp(Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s. 687 vd.; Pulaşlı,Genel Esaslar, s. 243-244; Şehirali Çelik(Kırca/Manvgat), s. 118 vd.

347 *Kayıklık*, bir hakkın kullanılmasında asgari sermaye oranı şartı aranmasının ardındaki nedeni, Kanun'un azınlık/azlık ifadesini kullanırken değindiği oranlara (sermayenin en az %10'unu, halka açık şirketlerde en az %5'ini temsil eden pay sahipleri) atıf yaparak değerlendirmektedir. Buna göre ilgili oranlar; şirket üzerinde hâkimiyetini artırmak isteyen hakim pay sahibinin oranını %90'ın üzerine taşıması, azınlık pay sahibinin ise kendini daha iyi koruyabilmek adına %10 veya fazla pay edinmesi yönünde teşvik edecektir. Azınlık pay sahibinin sahip olduğu pay oranı yükseldikçe haklarını kötüye kullanarak şirkete zarar verme davranışı, kendisinin de daha fazla zarara uğrayacak olması nedeniyle azalacaktır; bkz. Kayıklık, s. 425.

alma hakkının herhangi bir hakka tâbi olduğunu göstermez[348]. Kaldı ki bilgi alma hakkı sadece diğer pay sahipliği haklarının kullanılmasında işlev gören bir hak da değildir. Pay sahibinin yatırımına ilişkin önemli kararlar almasında da etkin rol oynamaktadır. Nitekim ortaklığın işleri ve mali durumu hakkında yeterli ve sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmiş olan pay sahibi ortaklıkta kalmaya veya paylarını devretmeye de karar verebilecektir[349].

Bilgi alma hakkı pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma koşuluna bağlı değildir[350]. Mehaz kabul edilen İsviçre Borçlar Kanunu'nun aksine pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma koşulunun aranmadığı, böyle bir koşulun aranmasının bilgi alma hakkının kullanılmasını tehlikeye sokacağı TTK m. 437'nin gerekçesinde belirtilmiştir[351].

Sonuç olarak bilgi alma hakkı başlı başına kullanılabilen, pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma koşuluna bağlı olmayan, ayrıca kullanılması için başka bir hakkın da kullanılmasına bağlı olmayan bağımsız bir haktır[352]. Bununla birlikte bilgi alma hakkının kullanılmasının, ön koşul olduğuna da rastlanmaktadır[353].

C. Vazgeçilmez Hak Niteliği

Vazgeçilmez haklar pay sahibinin kendi rızasıyla dahi bertaraf edilemeyen, pay sahibinin yoksun bırakılamayacağı haklardır[354]. Bu haklar yalnızca pay sahibinin menfaati için değil, aynı zamanda anonim ortaklığın karakteristik yapısının muhafaza

---

[348] Aynı yönde bkz. Akbay, s. 58-50.
[349] Akbay, s. 59, 61; Karahan (Bozgeyik), s. 664.
[350] Bkz. II. Bölüm, IV, C.
[351] Kaya, **TTK**, s. 532.
[352] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 77-78; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2021; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 584; Sümer, s. 50; Cengiz, s. 40; Durgut/Kaplan, s. 128-129; Dolu, s. 66; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 39-40; Atalay, s. 57; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 15; Atakan, s. 77, dn. 2 ve orada anılan yazarlar; Bulut, s. 12; Karahan(Bozgeyik) s. 664. eTTK için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 77-78; Tekinalp, **Finansal Bilgi**, s. 21; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 76; Öztek, s. 92. Limited ortaklıklar açısından bkz. Can, s. 41-42; Bilge, s. 434; Mineliler, s. 15.
[353] TTK m. 438 kapsamında özel denetim isteme hakkının kullanılması için bilgi alma hakkının kullanımı, ön şart olarak öngörülmüştür. Bunun dışında esasen bilgi alma hakkından ayrı bir hak teşkil etmemekle birlikte TTK m. 437/5 aracılığıyla bilgi alma davası açılması için de daha önce bilgi alma hakkının kullanılmış olması gerekir.
[354] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2019; Can, s. 38.

edilebilmesi için de öngörülmüştür[355]. Bilgi alma hakkı da, vazgeçilmez bir haktır[356]. TTK m. 447/1'de vazgeçilmez haklara ilişkin "a" bendinde değil "b" bendinde yer verilmesi, bilgi alma hakkının vazgeçilmez niteliğini etkilememektedir[357].

Hesap verilebilirlik ilkesi kapsamında anonim ortaklıkta bilgilendirme sisteminin mevcudiyeti; kişilerin, yatırım kararı alarak anonim ortaklık finansmanına dahil olmasını teşvik etmektedir. Nitekim pay sahipleri yatırımının akıbetini değerlendirebilecekleri, yönetim erkine sahip olmasalar da ortaklığın işleri hakkında bilgi sahibi olabilecekleri ve bu yolla aslında yönetim erkini bir nevi denetleyebilecekleri, yöneticilerin de bunun bilinciyle hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak sorumluluklarını yerine getireceği güvenilir bir sistem bünyesine dahil olmaktadır. Bilgi alma hakkının pay sahibinin bireysel tasarrufuna bırakılmamasıyla yalnızca pay sahibinin menfaatini değil anonim ortaklığın temel yapısını gözeten bir sistem temin edilmiş olacaktır[358].

Bir hakkının vazgeçilmez hak niteliğinde olması, pay sahibine ilgili hakkı kullanma sorumluluğu yüklemeyeceği gibi; hakkın kullanılmaması da haktan feragat edildiği anlamına gelmeyecektir[359]. Örneğin somut bir konuda pay sahibinin yönetim kuruluna soru yöneltmemesi, hakkın vazgeçilmez niteliğini etkilemeyecektir.

---

[355] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 353; Akbay, s. 63; Dolu, s. 69; Can, s. 38; Nuri Erdem, "6102 Sayılı 'Yeni' TTK'ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin "Müktesep' (Kazanılmış) Hakları, **REGESTA**, C. II, S. 1, 2012, s. 31.

[356] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 76; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 378; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 56; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2019; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 583; Ocak, s. 718; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 78; Bilgili/Demirkapı, s. 504; Atalay, s. 57; Bulut, s. 14; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; Akbay, s. 63 vd.; Dolu, s. 68 vd.; Durgut/Kaplan, s. 130-131; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 41; Atakan, s. 77; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 15; Ünal, s. 175-176; Yurtman, s. 681; Cengiz, s. 35; Sümer, s. 61 vd. Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 40. maddesinin ilk fıkrasında "*İç yönerge, Kanunun izin verdiği durumlar dışında, ortakların genel kurula katılma, oy kullanma, dava açma, bilgi alma, inceleme ve denetleme gibi vazgeçilemez nitelikteki haklarını, toplantı başkanlığının Kanundan kaynaklanan görev ve yetkilerini sınırlandıran veya ortadan kaldıran hükümler içeremez*." şeklindeki ibare de hakkın vazgeçilmez niteliğini açıkça ortaya koymaktadır. İlgili hükümde bilgi alma, inceleme ve denetleme hakkı şeklindeki kullanım da dikkate değerdir.

[357] *Tekinalp*, TTK m. 447/1'de bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarının da vazgeçilmez olduğunu belirtmekte ancak "a" bendinde yer verilen vazgeçilmez hakların aksine ilgili hakların genel kurul kararıyla sınırlandırılabilmeleri nedeniyle farklı bir bentte tasnif edildiğini açıklamaktadır; bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 403. TTK m. 437/1-b'de "*Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran*", şeklindeki kullanım *Kırca*'nın da belirttiği üzere bilgi alma hakkının farklı bir bentte konumlandırılmasında geçerli bir neden teşkil etmemektedir; bkz. İsmail Kırca, **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş 3. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 32.

[358] Akbay, s. 63; Dolu, s. 69-70.

[359] İmregün, **AO**, s. 329; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2019; Kırca, s. 24; Akbay, s. 63; Dolu, s. 72; Can, s. 39; Bulut, s.15.

Öğretide pay sahibinin bilgi alma hakkının vazgeçilmez hak niteliği tespit edilmekle birlikte müktesep hak[360] niteliği de değerlendirilmektedir.

Anonim ortaklıklarda müktesep hak kavramıyla pay sahibinin rızası olmaksızın elinden alınamayan ve sınırlandırılamayan haklar ifade edilir[361]. Öğretide, müktesep hakların çoğunluk gücü karşısında ve çoğunlukla yakın ilişki içerisinde olduğu durumlarda yönetim kurulunun pay sahiplerinin haklarını kısıtlayan ve ortadan kaldıran tasarruflarına karşı korunma imkânı verdiği belirtilmektedir[362]. Müktesep hak kavramında esas teşkil eden, hakkı karakterize eden husus ise hak sahibinin iradesinin etkisidir[363]. Bu nedenle TTK m. 452'nin gerekçesinde[364] vazgeçilmez hakların bir yönüyle müktesep hakların bir türü olduğuna ilişkin ifadeye katılmamaktayız[365]. Zira vazgeçilmez hakta pay sahibinin haktan kendi iradesiyle yoksun kalması söz konusu olmadığı için pay sahibinin iradesiyle hakkın sınırlandırılması veya ortadan kaldırılması zaten mümkün olmayacaktır[366]. Bu nedenle vazgeçilmez bir hak olan bilgi alma hakkının müktesep hak niteliği taşımadığı kanaatindeyiz[367].

Öğretide ise bilgi alma hakkının müktesep hak niteliğinde olduğu sıklıkla belirtilmektedir[368]. TTK m. 437/6 (eTTK m. 363/3) uyarınca hakkın esas sözleşmeyle ve ortaklık organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılamaz olduğu gerekçe gösterilerek hakkın müktesep hak niteliğinde olduğu sonucuna varılmaktadır.

---

[360] Müktesep hak kavramının gelişimi hakkında birçoğu yerine bkz. Kırca, s. 17 vd.; Bilge Aytuğar, **Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 59 vd.

[361] Arslan Kaya, "Müktesep Haklar", **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1997, s. 147; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 72; Erdem, **Müktesep Haklar**, s. 31; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 264; Durgut/Kaplan, s. 129; Can, s. 40; Ocak, s. 716.

[362] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 73.

[363] İrfan Baştuğ, **Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri**, İzmir, 1974, s. 342; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 264; Akbay, s. 63.

[364] Kaya, **TTK**, s. 545.

[365] Bu yönde bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 154; Kırca, s. 23.

[366] Vazgeçilmez hakların sahibinin rızası ile dahi ortadan kaldırılamayan pay sahipliği haklarını ifade ettiği ve bu yönüyle müktesep haklardan ayrıldığına ilişkin bkz. Erdem, **Müktesep Haklar**, s. 31.

[367] Ocak, s. 718. Limited ortaklıklar açısından benzer yönde açıklamalar için bkz. Can, s. 41. Sümer ise hakkın vazgeçilmez nitelikte olduğuna vurgu yaparak, bilgi alma ve inceleme hakkının oybirliği halinde dahi ortadan kaldırılıp sınırlandırılamaması nedeniyle mutlak ve nisbi müktesep hak olarak ayrılmasına ihtiyaç olmadığını belirtmektedir. Yazar TTK uyarınca artık nisbi müktesep hak kavramının geçerli olmadığını da belirtmektedir. Ayrıca bilgi alma ve inceleme hakkının, ortaklık sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilmesi ve inceleme hakkının genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararına tabi tutulmasının hakka nisbi müktesep hak niteliği vermediğini; sadece hakkın sınırlarının belirlenmesi ve ortaklık ile pay sahibi arasındaki menfaat dengesinin sağlanması amacına yönelik düzenlemeler olduğunu belirtmektedir; bkz. Sümer, s. 59.

[368] Pulaşlı, **Şerh**, s. 2020; Kaya, **Özel Denetim**, s. 62; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 77-78; Atalay, s. 57; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 15; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 40; Öztek, s. 302; Cengiz, s. 40-41; Atakan, s. 77, dn. 3; Durgut/Kaplan, s. 129-130; Dolu, s. 74; Bulut, s. 13; Bilge, s. 435; Ünal, s. 178.

Ayrıca hakkın nispi müktesep hak olduğu görüşü de kabul görmektedir[369] [370]. Buna gerekçe olarak hakkın birtakım sınırlamalara tabi tutulmuş olması gösterilmektedir: TTK m. 437/3 uyarınca bilgi alma talebinin ortaklık sırrı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaati gerekçe gösterilerek reddedilebilmesi ve TTK m. 437/4 uyarınca inceleme hakkının kullanılabilmesi için genel kurulun açık izni veya yönetim kurulu kararı gerekmesi. Bu kapsamda hakkın ortaklığın üstün menfaati gerekçe gösterilerek sınırlanabildiği sonucuna varılmaktadır[371].

Hak sahibinin haktan yoksun bırakılamaması ve hakkın sınırlandırılamaması şeklindeki sonuca vazgeçilmez haklarda mutlak bir surette ulaşılabilecekken; müktesep haklarda hak sahibinin rızasının olmaması halinde ulaşılır. Pay sahibinin bilgi alma hakkının esas sözleşmeyle ve ortaklık organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılamaz olması müktesep hak nitelemesi için yeterli değildir. Zira anonim ortaklıkta bilgi alma hakkı pay sahibinden oy birliği ile yahut bizzat pay sahibinin rızasıyla dahi alınamaz. Her pay sahibinin bilgi alma hakkının olması şeklindeki kurala, TTK m. 437/3 hükmü ile öngörülen ortaklık sırrı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaati gerekçe gösterilerek hakkın reddedilebilmesi ile istisna getirildiğinden bahisle hakka nispi müktesep hak nitelemesi yapılması kanaatimizce uygun değildir. Zira yönetim kuruluna, bilgi alma talebine yönelik açıklanacak bilginin ortaklık sırrı/korunması gereken ortaklık menfaati kapsamına dahil olup olmadığını değerlendirmeye ilişkin verilen takdir yetkisi "hakkı sınırlandırılmış" olsa bile bu sınır esasen hak sahibinin iradesinden kaynaklanmamaktadır. TTK m. 437/3 hükmü yalnızca çıkar çatışmalarının varlığı nedeniyle bilgi alma hakkının çerçevesinin Kanun tarafından belirlenmesine yönelik bir hükümdür.

TTK m. 437/4 uyarınca inceleme hakkının kullanılabilmesi için genel kurulun açık izni veya yönetim kurulu kararının aranmasına ilişkin hükmün de inceleme hakkına sınır getirdiği sonucuna ulaşılamaz. Zira genel kurulun izni veya yönetim

---

[369] Pulaşlı, **Şerh**, s. 2020; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 77-78. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 15; Cengiz, s. 41; Atakan, s. 77, dn. 3; Bulut, s. 13; Ünal, s. 178-179. Akbay ise Kanun'da belirli bir sınıra işaret etmesi ve hakkın özünü korumak suretiyle pay sahibinin elinden alınamayacağını belirtmesi karşısında bilgi alma hakkının nispi müktesep hak olduğunun da ileri sürülebileceğini belirtmekte ancak hakkın vazgeçilmez karakterinin hakkı aslen şekillendirdiğini vurgulamaktadır; bkz. Akbay, s. 66-67.

[370] Bilgi alma hakkının müktesep hak niteliği tespit edilirken aktif ve pasif bilgi alma hakkı yönünden ayrım yapan görüşler de mevcuttur. Buna göre pasif bilgi alma hakkının mutlak müktesep hak olduğu (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 75; Öztek, s. 302; Durgut/Kaplan, s. 130) aktif bilgi alma hakkının ise nisbi müktesep hak olduğu belirtilmektedir (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 75-76; Durgut/Kaplan, s. 130).

[371] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 74-75.

kurulu kararı soruyu ilgilendiren evraka ilişkin olarak verilebilir ve TTK m. 437/3 hükmünün inceleme hakkı için de uygulanması nedeniyle inceleme talebinin ortaklık sırrı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerini zarara uğratma tehlikesi yoksa bu taleplerin kabul edilmesi zaruridir. Kanaatimizce, genel kurul ve yönetim kurulu bunların ötesine geçerek ret kararı veremez zira böyle bir takdir hakkı tanınmamıştır. Aksinin kabulü inceleme hakkının işlevsiz kılınması tehlikesini doğuracaktır. Buradan hareketle ilgili hükmün belirli ölçüler dahilinde, ortaklığın kendi sırlarını ve kritik menfaatlerini koruması için bilinçli olarak öngörülen bir aşamadan ibaret olduğu söylenebilir. Pay sahibi, yalnızca daha önce sorulan soruyu ilgilendiren hususlara dair ortaklık evrakı üzerinde inceleme yapabilecektir. İnceleme hakkında da pay sahiplerinin kendi rızaları ile haktan mahrum bırakılabilecekleri ileri sürülemez.

III. Hakkın Konusu ve Sınırları

A. Hakkın Konusu

TTK m. 437/2 hükmü ile pay sahibinin genel kurulda, yönetim kurulundan, ortaklığın işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebileceği düzenlenmiştir. Yine aynı hükümde bilgi verme yükümünün, TTK m. 200 çerçevesinde bağlı ortaklıkları da kapsadığı belirtilmiştir. Buradan hareketle bilgi alma hakkının konusunun ortaklığın işleri ve denetimin yapılma şekli ve sonuçları olduğu belirlenecektir.

Ortaklığın işleri ve denetim faaliyetleriyle ilgili olan her husus, içerik bakımından herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın bilgi alma hakkının konusunu oluşturacaktır[372]. Buna göre pay sahipleri yönetim kurulundan *ortaklığın mali tablo ve raporları, ortaklığın yönetimi, organizasyonu, işletme stratejisi, ortaklığın içinde bulunduğu genel ekonomik durum, bağlı işletmelerle hukuki ve ticari iş ilişkileri* hakkında bilgi talep edebileceklerdir[373]. Aynı şekilde denetçilerden de denetimin icrası ve sonuçlarına ilişkin olmak üzere her konuda bilgi talep edilebilecektir. Örneğin,

[372] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 202; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 84-85; Dolu, s. 172.
[373] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 84.

denetimde uygulanan yöntem, denetim sırasında kaç uzmanın çalıştırıldığı, denetim raporundaki ifadeler hakkında bilgi talep edilmesi mümkündür[374].

TTK m. 437/2'de bilgi verme yükümünün, TTK m. 200 çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsadığı belirtilmiştir. Hâkim şirket ile bağlı şirket veya şirketler arasındaki ilişki ve işlemler, şirketler topluluğunun durumunu ve bireysel bir bakış açısıyla pay sahibinin yatırımıyla ilgili kararları üzerinde etkiye sahiptir[375]. Bu sebeple TTK m. 200 hükmü getirilmiş ve TTK m. 437/2'de ilgili hükme atıf yapılarak bağlantı kurulmuştur[376]. Bağlı şirketler hakkında bilgi alma başlıklı TTK m. 200 hükmü ise şu şekildedir: "*Hâkim şirketin her pay sahibi genel kurulda, bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine uygun, doyurucu bilgi verilmesini isteyebilir*."

Hâkim ortaklık pay sahibinin, bağlı ortaklık hakkında bilgi alma talebinde bulunurken, adeta bağlı ortaklığın da pay sahibiymişçesine bağlı ortaklığın iç işleri ve denetim faaliyetlerine ilişkin bilgi alma talebinde bulunması mümkün değildir[377]. Öğretide *Tekinalp* bu hususu hâkim ortaklığın pay sahiplerinin ancak "*genel resmi görmeye ve anlamaya yönelik*" sorular sorabileceğini belirterek ifade etmektedir[378]. Zira bağlı ortaklıklarla ilgili bilgi alma TTK m. 200 ile sınırlıdır. Bilgi alınabilecek konulara örnek olarak, bağlı ortaklığın finansal durumu, finansal tablo sonuçları, ilişkili taraf işlemleri gösterilmektedir[379].

---

[374] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 85.
[375] Dolu, s. 178.
[376] *Okutan Nilsson*, bağlı ortaklıklarla ilgili bilgi alma hakkının pay sahibinin bilgi alma hakkının bir parçası ve aynı ilkelere tabi olacağının ortaya koyulduğunu ifade etmektedir. Ayrıca pay sahibinin bağlı ortaklıkların finansal durumları ve topluluk içi ilişkiler ve topluluk içi işlemlerin sonuçları hakkındaki bilgi alma taleplerinin, ortaklık türüne göre pay sahibinin bilgi alma hakkını düzenleyen hükümlerle birlikte yorumlanması gerektiğini belirtmektedir; bkz. Gül Okutan Nilsson, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 536.
[377] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61; Dolu, s. 179.
[378] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 379.
[379] Okutan Nilsson, **Şirketler Topluluğu**, s. 535; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 61; Çelebi, s. 522 vd.

B. Hakkın Sınırları

Anonim ortaklıkta cari olan tek borç ilkesi sebebiyle kural olarak pay sahipleri sermaye koyma borcu dışında başka bir borç veya yükümlülük altında değildir. Bu sebeple pay sahiplerinin ortaklığa karşı sadakat yükümlülüğü ve sadakat yükümlülüğünün bir uzantısı olarak kabul edilebilecek rekabet etmeme yükümlüğü bulunmamaktadır[380]. Bu durum, pay sahiplerinin ortaklığın karışında konumlandığı bazı menfaat çatışmalarına sebep olmaktadır. Zira pay sahiplerinin menfaatleri ile ortaklığın menfaatleri her daim aynı yönde değildir[381]. Üstelik pay sahiplerinin ortaklığın rakibi olabileceği de dikkate alındığında, bilhassa bilgi alma hakkı kapsamında karşı karşıya gelen menfaatler arasında bir denge kurulmalıdır. Aksi takdirde ortaklık ekonomik alanda varlığını sürdürmek noktasında tehlikeye düşecektir. Tüm bu sebepler, anonim ortaklığın bir koruma sahasına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Bu ihtiyaç ortaklığın gizlilik alanının muhafaza edilmesi amacıyla, bilgi alma hakkı tahtında TTK m. 437/3 ile karşılanmaya çalışılmıştır.

Anılan düzenleme şu şekildedir: "*Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket*

---

[380] Öğretide baskın olan pay sahibinin sadakat yükümlülüğü reddeden görüşle birlikte pay sahibinin ortaklıkla rekabet etme yasağının da bulunmadığı kabul edilmektedir. Bkz. Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s. 20, dn. 54; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 255; Yaşar Can Göksoy, Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan,** C. 9 (Özel Sayı), 2007, s. 647. *Nomer* ise pay sahibinin sadakat yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmekle birlikte, sadakat yükümlülüğünün tek başına pay sahibine rekabet yasağı getirmeye elverişli olmadığını belirtmektedir.
Öğretide bir diğer görüş kapsamında ise adi ortaklıkta rekabet yasağına ilişkin TBK m. 626 (eTBK m. 526) hükmünün, TTK m. 1 ve 126 (eTTK m. 1 ve 138) hükümleri aracılığıyla anonim ortaklık pay sahipleri hakkında da uygulanacaktır. Bkz. Hayri Domaniç, **Anonim Ortaklıklar Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul 1988, s. 628; Turgut Kalpsüz, "Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları", **Prof. Dr. H. C. Oğuzoğlu'na Armağan**, Ankara 1972, s. 365. Benzer yönde bkz. Fatih Aydoğan, **Ticaret Şirketlerinde Rekabet Yasağı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s.85.

[381] Anonim ortaklıkta pay sahiplerinin menfaati de her zaman aynı yönde değildir. Anonim ortaklık her ne kadar sermaye ortaklığı olsa da kapalı, küçük ölçekli, kişisel unsurların ağır bastığı aile ortaklıkları şeklinde yapılanabileceği gibi; geniş ve heterojen bir pay sahibi kitlesine sahip, büyük ölçekli ortaklıklar olarak da yapılanabilir. Tek tipte bir ortaklık olmadığı düşünüldüğünde bu ortaklıklardaki pay sahiplerinin menfaatlerinin her zaman aynı yönde olmadığı, pay sahiplerinin pay sahibi olmaları ve yatırımlarının geleceğini değerlendirme noktasında amaçlarının da birbirinden farklı olabileceği göz önünde tutulmalıdır. Öyle ki aynı ortaklık içerisinde de her bir pay sahibinin ekonomik menfaati her zaman aynı olmamakta; dahası aynı ekonomik menfaati paylaşan pay sahiplerinin dahi bu menfaate erişmek üzere ortaklığın nasıl yönetilmesi gerektiği ile ilgili farklı kanaatleri olabilmektedir. Detaylı bilgi için birçoğu yerine bkz. Grant M. Hayden/Matthew T. Bodie, "One Share, One Vote and the False Promise of Shareholder Homogeneity", **Cardozo Law Review**, Vol. 30, 2008, s. 449. Sonuç olarak anonim ortaklıkta pay sahiplerinin her zaman homojen bir kitleden oluşmadığı tespit edilerek, pay sahipleri ile ortaklığın da menfaatlerinin eşdeğer olmadığı belirtilmelidir.

menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir." İlgili düzenlemeden bilgi alma hakkı kapsamında pay sahibinin bilgilenmedeki menfaati ile ortaklığın sırlarını ve diğer çıkarlarını gözetmedeki menfaati çatıştığında bilgi isteminin reddedilebileceği anlaşılmaktadır. Görüldüğü üzere pay sahipleri ve ortaklığın menfaatlerinin dengelenmesi amacıyla "ortaklık sırrı" ve "korunması gereken diğer ortaklık menfaati" kavramlarıyla bilgi alma hakkının içerik bakımından sınırı çizilmiştir.

Bilgi alma hakkının içerik bakımından sınırlarının yanında, kullanım yeri açısından sınır da mevcuttur.

Yine Kanun'da belirtilen sınırlar dışında bilgi alma hakkının hudutlarını belirleyen genel sınırlar da bulunmaktadır.

1. Hakkın İçerik Bakımından Sınırları

a. Ortaklık Sırrı

Kanun'da ortaklık sırrı[382] ve korunması gereken ortaklık menfaatleri kavramları isabetli olarak tanımlanmamıştır[383]. Sır kavramı öğretide de tanımlandığı üzere, herkes tarafından bilinmeyen veya herkesin rahatlıkla erişemeyeceği ve açıklanması sırrın sahibi olan kişinin menfaatlerine zarar veren veya verme tehlikesi olan bilgidir[384]. Buna göre ortaklığın iktisadi hayatına ilişkin, herkesçe bilinir ve kolaylıkla erişilebilir olmayan ve ortaklığın haklı menfaatlerinin açıklanmamasını gerektirdiği her türlü bilgi ortaklık sırrı teşkil edecektir[385].

---

[382] Gürbüz Usluel, bir işletme veya ortaklığa ilişkin sırların tamamının ticari sır olarak nitelendirilmesi gerektiği kanaatindedir. Bu sebeple ortaklık sırrı diye yeni bir sırrı tanımlamaya çalışmanın ve bunu isimlendirmenin uygun olmadığını ifade ederek "ticari sır" kavramını kullanmaktadır Bkz. Gürbüz Usluel, s. 54, 162 vd.

[383] Tanım yapılmasından kaçınılmasının sebebi gerekçede şu şekilde izah edilmiştir: "*Bunun sebebi, dar veya geniş bir tanımla uygulamayı dondurmamak veya genişletmemek özenidir.*" Bkz. Kaya, **TTK**, s. 517. Esasen sır kavramının her somut olay açısından ayrı olarak değerlendirilmesi gereği ve kavramın kişiden kişiye değişebileceği gerçeği de ticari sırrın tanımını yapmayı zorlaştırmaktadır; bkz. Muhammed Sulu, **Ticari Sırların Korunması**, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 10.

[384] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 263. Diğer tanımlar için bkz. Bilge, s. 5; Asuman Turanboy, Ticarî Sır, **Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006, s. 368; Gürbüz Usluel, s. 23; Sulu, **Ticari Sır**, s. 12; Bulut, s. 41.

[385] Öztek, s. 320; Nomer, s. 125; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 89.

Pay sahiplerinin edindikleri bilgileri kendi lehine ve ortaklık zararına kullanması mümkün olduğundan, ortaklıkla rekabet içerisinde olan bir pay sahibinin bilgi alma hakkının ardına sığınarak ortaklık sırlarına erişmesi ortaklığa zarar verecek sonuçlar doğuracaktır[386]. Bu tehlikeye işaret etmek üzere öğretide, rakiplerin ortaklığın resmî açıklamalarından, analizlerden, bizzat yaptığı araştırmalardan ortaklık hakkında adeta bir *puzzle* oluşturduğu ve pay sahibi olarak bulundukları genel kurul toplantılarında hedef bir bilgi talep ederek puzzle'ın eksik parçasını tamamlayacak olması varsayılarak hareket edilmelidir[387]. Aksi takdirde ortaklığın piyasadaki rekabet pozisyonu zarar görebilecektir[388]. Ayrıca anonim ortaklığın genel kurulunda paylaşılan bilgilerin, genel kurullarda pay sahipleri dışında da katılımcılar olması nedeniyle kamuya açıklanan bilgi hükmünde olduğu da kabul edilmektedir[389]. Bu sebeple ortaklığın gizlilik alanının muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Ortaklığın gizli tutulmasında haklı menfaatinin olduğu bilgilerin tayini ise her zaman rahatlıkla yapılamamaktadır. Bilgi alma hakkı kapsamında pay sahiplerine bilgi verilmesinden kaçınılmasının oldukça istisnai olması yönündeki anlayış kapsamında pay sahiplerinin talep ettikleri bilgilerin ortaklık sırrı teşkil edip etmediği dikkatle incelenmelidir. Öğretide kabul gören anlayışa göre bir bilginin ortaklık sırrı teşkil etmesi nedeniyle bilgi talebinin reddedilebilmesi için ortaklık menfaatlerinin tehlikeye düştüğünün somut bir şekilde ortaya konması ve ileri sürülen tehlikenin gerçekleşmesinin muhtemel olması ispat edilmelidir[390].

Öğretide ortaklık sırlarının mutlak ve nisbi ortaklık sırları olmak üzere ayrıma tabi tutulduğuna rastlanmaktadır[391]. Buna göre mutlak ortaklık sırrı ortaklığın üçüncü kişilerle arasındaki sözleşme veya genel hükümler sebebiyle açıklamamakla yükümlü olduğu sırlardır[392]. Bu sırların ortaklığın yapısı ve ortaklığı oluşturanların iradesinden bağımsız olduğu, ortaklığın tasarruf alanının dışında olduğu ifade edilmektedir. Bu tür sırlara, sağlık alanında faaliyet gösteren bir anonim ortaklığın müşterilerine ait bilgiler, pay sahiplerinin banka hesap numaraları gibi bilgiler örnek gösterilmektedir[393].

---

386 Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90.
387 Peter Böckli, **Schweizer Aktienrecht: Darstellung für den Praktiker**, 2., erweiterte. und vollständig überarbeitete Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, 1996. (Pulaşlı, Şerh, s. 2030'dan naklen)
388 Karasu, **Bilgi Alma**, s. 90.
389 Kaya, **Bilgi Alma**, s. 255; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91.
390 Pulaşlı, **Şerh**, s. 2030.
391 Öztek, s. 320; Orhan Nuri Çevik, **Anonim Şirketler**, Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş 3. Baskı, Ankara, 1998; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 266 vd; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2032-2033.
392 Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267.
393 Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2032.

Mutlak ortaklık sırları yalnızca üçüncü kişilerle ilgili değildir, genelin menfaatini içeren ortaklık sırları da mevcuttur. Örneğin kamusal faaliyet gösteren veya kimya, silah sanayi gibi faaliyet gösterdiği alan itibarıyla kamusal ve iktisadi menfaatlere hizmet eden ortaklıkların bu bağlamdaki sırları mutlak ortaklık sırrı kapsamındadır[394].

Nisbi ortaklık sırları ise bizzat ortaklığın sahibi olduğu ve istifade ettiği, mutlak sırların dışında kalan sırlardır. Bu sebeple bilgi verme yükümlüsünün belirli şartların varlığı halinde bu sırları açıklaması mümkün kabul edilmektedir[395]. Bu sırların açıklanması durumunda hangi hallerde ortaklığın zarar göreceği somut olayın özelliklerine göre değerlendirilecek ve bilginin paylaşıp paylaşılmayacağına bu suretle karar verilebilecektir[396]. Bu tür sırlara ortaklığın müşteri çevresi, belirli işleri, ortaklığın iştigal alanı kapsamındaki tüm ticari bilgileri, üretim sürecine ilişkin usuller, patent bilgileri, know how gibi bilgiler örnek gösterilmektedir[397].

b. Korunması Gereken Diğer Ortaklık Menfaatleri

TTK m. 437/3'te kullanılan "korunması gereken diğer şirket menfaatleri" ifadesindeki "diğer" kelimesinden de anlaşılacağı üzere ortaklık menfaati, esasen bünyesinde ortaklık sırlarını da barındıran üst bir kavramdır[398]. Bu sebeple ortaklık sırları açıklandığı takdirde ortaklık menfaati zarara uğrayacak olsa da sırların ifşa edilmesi dışındaki bazı sebeplerle de ortaklık menfaati zarar görebilecektir[399] [400]. Bu tür sebeplere örnek olarak *Karasu*, pay sahibinin sorusunun yönetim kurulu üyelerine veya denetçilere yönelik hakaretler içermesi halinde ortaklığın itibarının zedelenmesi ve bu suretle ortaklık menfaatinin zarar görmesini göstermiştir[401]. *Tekinalp* de bu tür menfaatlere "*ihale, kriz yönetimi bir konsorsiyumdaki ilişkilerdeki uyuşmazlıklar, bir*

[394] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2032.
[395] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 267; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2032.
[396] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 268.
[397] Örnekler için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 268; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2032.
[398] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91; Sulu, **Şirket Menfaati**, s. 34. eTTK döneminde ortaklık sırrı ile ortaklık menfaati kavramlarının eş anlamlı olarak da kullanıldığına rastlanmaktadır; bkz. Öztek, s. 319 vd.; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 91.
[399] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91.
[400] Tekinalp'e göre bu menfaatlerin ortaklık sırrından ayrılan yanı, anonim ortaklığın imkanları, kaynakları, ürünleri, müşterileri ile ilgili değil, ilişkileri ile bağlantılı olmasıdır; bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 63.
[401] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 91.

rekabet mücadelesindeki silahlar ve taktikler gibi güncel olaylar bağlamındaki menfaatleri" örnek olarak göstermiştir[402].

Son olarak, ortaklık sırrında olduğu gibi bilgi alma talebinin reddedilmesi için de mutlaka ortaklık menfaatinin zarara uğraması aranmayacağı, bu yönde bir tehlikenin mevcudiyetinin yeterli olacağı belirtilmelidir[403].

2. Hakkın Yer Bakımından Sınırı

TTK m. 437/2 hükmünde pay sahibinin yönetim kurulundan ortaklığın işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında "genel kurulda" bilgi isteyebileceği, açıkça düzenlenmiştir[404]. Ayrıca Kanun'da da pay sahiplerinin kanuni istisnalar dışında, ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurul toplantılarında kullanacağı da hüküm altına alınmıştır (TTK m. 407/1). Bu sebeple anonim ortaklıkta bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması zorunluluğunun mevcut olduğu, hakkın kullanımında genel kurul toplantısıyla bu şekilde ilişki kurulması gözetildiğinde[405]; hakkın kullanımı bakımından genel kurulun, "yer bakımından bir sınır" teşkil ettiği söylenebilir[406, 407].

---

[402] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 63.

[403] Karasu, Bilgi Alma, s. 91.

[404] eTTK döneminde bilgi alma hakkının kullanım yeri ile ilgili Kanunda açık bir hüküm bulunmadığı ancak çeşitli maddelerden (eTTK m. 358, m. 353, Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik m. 20) ve pay sahipliği haklarının esasen genel kurulda kullanılır nitelikte olmasına ilişkin TTK m. 360'tan bilgi alma hakkının kural olarak genel kurulda kullanılabileceği sonucuna varılmıştır; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280, 281; Öztek, s. 304, 314; Aytaç, **İbra**, s. 74; Zühtü Aytaç, "Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü", **Batider**, C. 10, S. 1, 1979, s. 199; Esra Cenkci, **Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2011, s. 99; Bulut, s. 50-52.

[405] Bkz. İkinci Bölüm, IV, A.

[406] TTK m. 614/1'de limited ortaklıklarda her ortağın, müdürlerden ortaklığın işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebileceği ve belirli konularda inceleme yapabileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere anonim ortaklıklardan farklı olarak limited ortaklıklarda bilgi alma hakkının, genel kurulda kullanılma zorunluluğu bulunmamaktadır; bkz. Çamoğlu, s. 156. Limited ortaklıklarda hakkın kullanımının yer bakımından sınırlandırılmış olmamasının, ortakların bilgi alma hakkına esneklik ve etkinlik kazandırdığı belirtilmektedir; bkz. Çamoğlu, s. 156.
Bu noktada ayrıca bilgi alma hakkınına ilişkin İsvBK düzenlemesinin revizyon sonrası hali ile de karşılaştırma yapılabilir. İsvBK m. 697/2'de, payları borsaya kote edilmemiş ortaklıklarda sermayenin veya oyların en az yüzde 10'unu temsil eden pay sahiplerinin, yönetim kurulundan ortaklığın işleri hakkında yazılı olarak bilgi talep edebileceği düzenlenmiştir. TTK m. 437 hükmünden farklı olarak, bilgi alma hakkının genel kurulun yanı sıra genel kurul dışında da kullanılabilmesini sağlayan bu düzenleme hakkın kullanımına esneklik ve etkinlik kazandırmıştır.

[407] Öğretide pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurulda kullanacağı ancak bu durumun pay sahibinin genel kurulda cevaplandırılmak üzere genel kurul öncesinde soru yöneltmesini engellemeyeceği

Bilgi alma hakkının kullanımı, TTK m. 437/2 ile yer bakımından genel kurul ile sınırlandırılırken, yine aynı hükümde, pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmesinin sonuçlarının düzenlenmiş olması dikkate değerdir. Bu durum, belirli pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgilendiği durumların varlığının da kanun koyucu tarafından görmezden gelinmediğini gösterir[408, 409].

Ayrıca TTK m. 437/5 hükmünde bilgi alma hakkının ihlali halinde başvurulan mahkemede, "*mahkeme kararının bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebileceğinin*" öngörülmüş olması da dikkat çekmektedir. Buna göre kanun koyucunun hakkın kullanımını genel kurula özgülediği bir yandan da hakkın genel kurul dışında kullanımına da yabancı olmadığı anlaşılmaktadır[410].

3. Kanun'da Yer Almayan Diğer Sınırlar

"Hukukun uygulanmasının sınırı"[411] olarak ifade edilen genel nitelikli kurallar olan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı, bilgi alma hakkının da sınırını teşkil edecektir.

Hak sahibinin, haktan yararlanmak için hakkı kullanırken TMK[412] m. 2 ile ifade edilen dürüstlük kuralı kapsamında belirlenen davranış kurallarına uyması gerekir[413]. Dürüst davranma başlığını taşıyan mezkûr hükmün birinci fıkrası ile herkesin, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken doğruluk ve dürüstlüğe dair objektif kurallara uyması zorunluluğu hüküm altına alınmışken; ikinci fıkrası ile

---

belirtilmektedir. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 281-282; Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Dural, s. 278; Özcanlı, s. 209; Sümer, s. 228.

[408] Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1, a ve Üçüncü Bölüm, II, B, 1, c, ii.

[409] KYT m. 1/3 ile kapsamı belirlenen halka açık anonim ortaklıklarda ise, genel kurul dışında soru sorma suretiyle bilgi alınmasına bizzat mevzuat eliyle izin verilmiştir. Ortaklık ile yatırımcılar arasında iletişimin sağlanması amacıyla öngörülen yatırımcı ilişkileri bölümünün görevlerinden birisi, KYT m. 11/5-(b) düzenlemesi uyarınca "*ortaklık pay sahiplerinin ortaklık ile ilgili yazılı bilgi taleplerini*" yanıtlamaktır. Görüldüğü üzere KYT m. 11/5-(b) düzenlemesi ile bilgi alınmasının sınırları arasında, bilgi alma hakkından farklı olarak, hakkın genel kurulda kullanılması yer almamaktadır. Bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 18, karş. Sümer, s. 233. Ayrıca bkz. Dördüncü Bölüm, II, C.

[410] Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1, a.

[411] BGE 45 II 398 (Antalya/Topuz, s. 454, dn. 16'dan naklen)

[412] RG, T. 08.12.2001, S. 24607.

[413] Kemal Oğuzman/Nami Barlas, **Medeni Hukuk: Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, 27. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 242

hakkın kötüye kullanılması yasağı ve yaptırımı düzenlenmiştir[414]. Buna göre hak sahibi, hakkını kullanırken tümüyle serbest olmayacaktır[415]. Haklar, öngörülüş amacına uygun olarak ve bu amacın belirlediği meşru çerçeve dahilinde kullanılmalıdır. Hakkın amacını aşar şekilde kullanımı dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz ve hak kötüye kullanılmış olur[416].

Bilgi alma hakkının da hakkın tanınmasındaki amaca riayet edilerek kullanılması gerekir. Pay sahipleri için bilgi alma hakkının amacı, en geniş manasıyla bilgi alma için kendilerine sağlanan imkanlar sayesinde aydınlatılmalarıdır. Bu suretle bilgilenen pay sahiplerinin yatırımlarının gidişatını değerlendirmesi, diğer pay sahipliği haklarının bilinçli olarak kullanabilmesi, çoğunluğun görüşleri doğrultusunda hareket etme eğilimi bulunan yöneticilerin dolaylı olarak denetlenmesi, ortaklığı hakimiyetinde bulunduran kişilerin muhtemel yolsuzluklarının önlenmesi, bu kişilere karşı ileride kullanılabilecek hakların harekete geçirilmesi sağlanmış olacaktır. Bilgi alma hakkının bu çerçeve dışında, hakkın sınırlarını aşındırır şekilde kullanılması hakkın kötüye kullanılması teşkil edecektir. Örneğin pay sahibinin genel kurul toplantısını işlemez hale getirmek için bir soru ardından peşi sıra çok fazla sayıda soru sorması, gereksiz ve anlamsız sorularla bilgi verme görevlilerini meşgul etmesi[417], kötüye kullanma amacıyla salt ortaklıkla rekabet etmek üzere bilgi talep etmesi[418] ve yanıtlanan soruların defalarca tekrar yöneltilmesi gibi haller hakkın kötüye kullanımı teşkil etmektedir. Ancak pay sahibinin bilgi alma talebinin hakkın kötüye kullanılması teşkil etmesi nedeniyle reddedilebilmesi için, hakkın amacı dışında kullanıldığını ispat yükü ortaklık üzerindedir[419]. Pay sahibinin hakkı kullanmasındaki menfaatini ve amacını açıklanması kendisinden istenemeyecektir[420].

Bilgi verme yükümlüsünün bilgi vermekten imtina edebilmesi için dayanabileceği sebeplerden birisi de, hakların sakınılarak kullanılması ilkesidir. Dürüstlük kuralı kaynaklı[421] hakların sakınılarak kullanılması ilkesi[422], varılmak

---

[414] Osman Gökhan Antalya/Murat Topuz, **Medeni Hukuk: Giriş-Temel Kavramlar-Başlangıç Hükümleri**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 495.
[415] Oğuzman/Barlas, s. 247.
[416] Oğuzman/Barlas, s. 247; Antalya/Topuz, s. 491.
[417] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 271.
[418] Kaya, **Bilgi Alma**, s 270.
[419] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 270-271.
[420] Bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 1, d.
[421] Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 45.
[422] Anonim ortaklıkta hakların sakınılarak kullanılması ilkesini pay sahibinin sadakat yükümlülüğü ile birlikte değerlendiren görüş için bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94-95. Krş. Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması** s. 53-54.

istenen amaç ile amaca ulaşmak için kullanılan araç arasında denge kurulmasına hizmet eder[423]. Bu meyanda pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanması ile elde edeceği menfaat ile bu kullanım sonucunda ortaklığa veya pay sahiplerine verilen zarar arasında büyük bir oransızlık varsa, bilgi talebinin hakların sakınılarak kullanılması ilkesi gerekçesiyle reddedilebileceği kabul edilmektedir[424]. Ayrıca mezkûr ilke, pay sahiplerine haklarını kullanırken bir davranış ölçütü de sunmaktadır: bilgi alma hakkı kullanılırken şirkete daha az zarar verecek bir yol varsa öncelikli olarak bu yol tercih edilmelidir[425]. Bu kapsamda örneğin pay sahibinin çok sayıda ayrıntılı sorusu varsa genel kurulun makul bir süre içerisinde bitmesi gereğini gözeterek; toplantıda tüm detaylarıyla soru listesini okumadan, önemli kısımları soru olarak yöneltmesi gerekir[426]. Bir diğer olasılıkta, sorulan sorular uzun süreli araştırma ve değerlendirmeler yapılmasını gerekiyorsa, pay sahibinin genel kurul toplantısından önce bilgi verme yükümlüsüne talebi hakkında bilgilendirme yapması gerekir[427]. Aksi takdirde pay sahibinin talebinin karşılanabilmesi için genel kurulun işleyişi sekteye uğrayabilir veya diğer pay sahiplerinin bilgi alma, konuşma haklarını kullanmaları sınırlanıp, engellenebilir[428]. Bu tür bir durumda yönetim kurulu, genel kuruldan itibaren makul bir süre sonra bu soruları yazılı olarak yanıtlamak için de süre isteyebilir[429].

Öğretide sadakat yükümlülüğü bilgi alma hakkının bir diğer sınırı olarak gösterilmektedir. Anonim ortaklıkta pay sahibinin ortaklığa ve diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı hususu tartışmalıdır. Bu kapsamda ileri sürülen görüşlerden biri pay sahiplerinin ortaklığa ve diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğü bulunduğu yönündedir[430]. Zira ortakların ortak bir amaca erişmek üzere sermayelerini bir araya getirmesi ortaklar arasında sadakat yükümlülüğünün varlığına delalet etmektedir[431]. Bu görüşün karşısında yer alan diğer görüşe göre ise pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunmamaktadır[432]. Bu

[423] Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 65.
[424] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 95.
[425] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94.
[426] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94.
[427] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 94; Dolu, s. 128.
[428] Dolu, s. 128-129.
[429] Bilgi verilmesinin ertelenmesi hakkında bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 2, c.
[430] Bu yönde bkz. Nomer, s. 22 vd.; Akın, s. 89 vd.; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 92; Aker, s. 172 vd.
[431] Nomer, s. 76-77; Akın, s. 121-122.
[432] Bu yönde bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 97-98; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 12; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 13; Okutan Nilsson, **Paysahipleri**

kanaatte olan yazarlardan *Paslı*, görüşünü şu şekilde detaylandırmaktadır: *"belki de tarafları arasındaki yakınlığın en asgari düzeyde olduğu hukuki ilişki olan anonim ortaklık yapısı içerisinde sözleşmesel ilişki içinde olup olmadıkları dahi tartışmalı olan pay sahiplerinin birbirlerine ve ortaklık tüzel kişiliğine karşı sadakat/bağlılık yükümlülüğünün bulunduğunun kabulü kanaatimce doğru değildir."*

Bir diğer görüş kapsamında ise pay sahibinin sadakat yükümlülüğü genel anlamda reddedilmekle birlikte dürüstlük kuralı ve güven ilkesini aşan düzeyde bir sadakat yükümlülüğü bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır[433]. Kanaatimizce de tek borç ilkesi nedeniyle pay sahiplerinin ortaklığa karşı sadakat yükümlülükleri bulunmamaktadır. Sadakat yükümlülüğü kapsamında pay sahiplerini ortaklığa karşı sorumlu tutarak, pay sahiplerinin ortaklığa zarar verici gayeler güderek ortaklığı zarara uğratmasını engellemek mümkün değildir. Pay sahiplerinin haklarını kullanırken hakkın amacını aşan, hakkın sınırlarını aşındıran kullanımların önüne zaten dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanımı yasağı ile geçilebilecektir. Dolayısıyla sadakat yükümlülüğünün bilgi alma hakkının sınırı olduğuna ilişkin görüşe katılmamaktayız[434].

Son olarak öğretide bilgi alma hakkının bir diğer sınırının objektif imkansızlık olduğu belirtilmektedir. Buna göre örneğin; pay sahibine bilgi verilmesi yönetim kurulu üyelerinin cezai veya hukuki sorumluluğuna sebep olması durumunda[435], yalnızca eski yönetim kurulu üyelerinin elinde bulunan bilgilere mevcut yönetim kurulu üyelerinin ulaşamaması halinde[436], talep edilen bilgilerin verilmesini yasaklayan bir mevzuat hükmü varsa[437] bilgi alma talebi objektif imkansızlık nedeniyle reddedilebilecektir.

Sözleşmeleri s. 40; Akdağ Güney, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s. 54; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 362; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 597; Paslı, **Kontrol Sahibi**, s. 349.

[433] Yanlı, **Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması**, s. 234-235; Altay, **Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, s. 631.

[434] Karş. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 93; Sümer, s. 273.

[435] Kaya, s. 277; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 96; Sümer, s. 277-278.

[436] Sümer, s. 277.

[437] Kaya, s. 277.

IV. Genel Kurulda Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Esaslar

A. Genel Kurul Toplantısı ve Bilgi Alma Hakkı Bağlantısı

Pay sahiplerinin genel kurula katılma hakkı; oy hakkı, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı gibi beraberinde birtakım hakları da getirmektedir. Pay sahiplerine ortaklığın geleceğini etkileme imkânı veren bu haklardan birisi de bilgi alma hakkıdır[438]. Kanun'da da pay sahiplerinin kanuni istisnalar dışında, ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurul toplantılarında kullanacağı hüküm altına alınmıştır (TTK m. 407/1). Bu sebeple bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gereken haklardan olduğu tespit edilmektedir[439]. Bu sonuç TTK m. 437/2 hükmünden de çıkarılmaktadır. Nitekim hükümde pay sahibinin yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında "*genel kurulda*" bilgi isteyebileceği açıkça düzenlenmiştir[440].

Hakkın kullanılması bakımından, olağan ve olağanüstü genel kurul toplantıları arasında bir ayrım bulunmamaktadır[441]. Ayrıca bilgi alma hakkının kullanılabilmesi için genel kurul toplantısı öncesinde bilgi alma talebinin yönlendirilmesi de gerekmemektedir[442]. Doğrudan toplantı içerisinde talep yöneltilebilir.

Bilgi alma hakkının genel kurul toplantısında kullanılması, genel kurul toplantısının işlevlerini de artırmaktadır. Pay sahiplerinden müteşekkil olan genel kurul esas itibarıyla ortaklığa ilişkin kararların alındığı organdır. Bu yönüyle genel kurul, karar organı olarak da adlandırılır[443]. Pay sahipleri veya temsilcileri genel kurul toplantılarında bir araya gelerek gündemde olan konuları müzakere eder, fikir alışverişinde bulunur ve oylama yaparak şirket iradesini teşkil edecek olan kararlar alırlar. Bu şekilde genel kurul toplantılarıyla katılımcılara adeta bir forum temin

---

[438] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 55; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim-Cilt I 1971-1982**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 462-463; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim- Cilt I 1971-1982**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 61; Turgut, s. 134.
[439] Bkz. İkinci Bölüm, III, B, 2.
[440] Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1, a.
[441] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 281; Aytaç, **İbra**, s. 74 vd.; Öztek, s. 304; Akbay, s. 103; Bulut, s. 52.
[442] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 281; Bulut, s. 52.
[443] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 9; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 308.

edilir[444]. Bu forumda pay sahipleri; ortaklıkla ilişkisini güçlendirir, birbirleriyle temas kurar, ortaklığın gidişatı ile ilgili görüş alışverişinde bulunur[445]. Müzakere edilen konularla ilgili sağlıklı karar verebilmek için bilgi talep edebilir; ortaklığın işleri, şirketin denetiminin sonuçları ile ilgili soru sorabilir ve bu kapsamda yetkili makamlarca bilgilendirilir[446]. Bu yönüyle genel kurul toplantılarının sadece karar alma fonksiyonu değil, pay sahiplerini bilgilendirici işlevi de vardır. Genel kurul toplantıları sırasında pay sahibinin yönelttiği sorular yine toplantı sırasında cevaplandırılacağından diğer pay sahipleri de bilgilendirilecektir. Genel kurulda gerçekleşen bu bilgi akışı, kolektif bilgilendirmeye hizmet etmektedir[447].

Sonuç olarak, genel kurul toplantısı ile bilgi alma hakkının ilişkisi düşünüldüğünde bilgi alma hakkının, esas itibarıyla genel kurulda kullanılması gereken haklardan olduğunu kabul etmek gerekir. Zira bilgi alma ve inceleme hakkı başlıklı TTK m. 437 hükmünün, TTK'nın "Anonim Şirket" başlıklı dördüncü kısmının dördüncü bölümü olan "Genel Kurul" bölümünde "F) Pay sahibinin kişisel hakları" başlığı altında yer alması da bu esası doğrulamaktadır.

Bilgi alma hakkının genel kurulla bu denli ilişkilendirilmesi, hakkın kullanımını da güçleştirmektedir. Zira pay sahibinin bilgi almasını yalnızca genel kurul toplantısına özgülemek, ortaklık işleri veya denetimin sonuçları hakkında bilgi almak isteyen pay sahibinin olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmadığı sürece yılda bir kez yapılan olağan genel kurul toplantısını beklemesini zorunlu kılmaktadır. Bu durumun, pay sahipleri açısından hakkaniyetli olmayan haller yaşanmasına sebebiyet vermesi mümkündür[448].

Ayrıca hakkın genel kurulla ilişkilendirilmesine rağmen genel kurul dışında bilgi alınması da olasıdır. Zira kanun da, genel kurul dışında bilgi alınması gerçekliğine yabancı olmayıp, genel kurul dışında bilgi alınmasını bir yönüyle TTK m. 437/2-c.4 ile düzenlemiştir. Bu kapsamda pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma

---

[444] Zengin, s. 6; Akbay, s. 103; Falcıoğlu, s. 32.
[445] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 306; Zengin, s. 6-7.
[446] Müzakereler sırasında sorulan sorular ve bunlara verilen cevaplar pay sahiplerinin gündem maddesine ilişkin kullanılacak oyun yönünü etkileyeceğinden genel kurul iradesinin şekillenmesine hizmet edecektir; bkz. Nurdan Orbay Ortaç, **Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Başkanı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 133.
[447] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 282; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **C. II**, s. 55; Akbay, s. 103; Yurtman, s. 700.
[448] Bkz. Üçüncü Bölüm, I.

ihtiyaçlarının varlığı tartışılarak, genel kurul dışında bilgi alınmasının sonuçlarını değerlendirmek gerektiği kanaatindeyiz[449].

B. Bilgi Alma Hakkı ve Gündeme Bağlılık

Genel kurulda müzakere edilecek ve karara bağlanacak konular, toplantının gündemini oluşturur. TTK m. 437/2 uyarınca kanuni istisnalar dışında gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Gündeme bağlılık kuralının mevcudiyeti, pay sahipleri açısından öngörülebilirlik sağlar. Böylece pay sahipleri toplantıda hangi konuların görüşüleceğini öğrenir, buna göre toplantıya katılıp katılmayacağına karar verebilir ve hazırlık yapabilir, istisnai haller dışında gündemde ilan edilen konular haricinde toplantıda bir karar alınamayacağının bilincinde olur.

Bilgi alma hakkı, gündeme bağlılık kuralı çerçevesinde incelenirken iki soruna temas edilmektedir[450]: Bilgi alma hakkının kullanılması için hakkın kullanılmasına ilişkin bir maddenin gündemde yer almasının gerekip gerekmediği; toplantı gündeminde ilan edilen konular dışında bir konuda bilgi alma hakkının kullanılıp kullanılamayacağı.

Öğretide ilk sorun kapsamında bilgi alma hakkının kullanılabilmesinin, hakkın kullanılmasına yönelik gündemde bir maddenin var olması şartına bağlı olmadığı belirtilmektedir[451]. Bu yönde olan bir görüşe göre bilgi alma hakkının kullanılması

---

[449] Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1.

[450] Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Akbay, s. 198 vd.

[451] Cenkci, s. 101. eTTK döneminde *Kaya*, bilgi alma ve inceleme talebinin olağan genel kurul gündemine geniş anlamda dahil olduğunu belirtmektedir. Yazara göre, olağan genel kurul toplantısı gündemini düzenleyen TTK m. 369 hükmünde yer alan ortaklığın bilanço ve kar-zarar hesabı ile kazancının dağıtılması hakkındaki tekliflere ilişkin kararların oluşturması; eTTK m. 362 uyarınca da kar ve zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın nasıl dağıtılacağı hususundaki tekliflerin incelenmek üzere ortaklığın merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin emrine amade bulundurulacağı birlikte değerlendirildiğinde bu belgeler ve bunların dayanağı olan ortaklık defter ve muhaberatının incelenmesi hususu gündeme bağlılık kuralı iddiasıyla reddedilmemelidir. Yazar görüşünü desteklemek için bilgi alma hakkının uzantısı olarak nitelediği özel denetçi atanmasına ilişkin mevzuat hükümlerini de örnek göstermektedir. Görüldüğü üzere yazar esasen "inceleme hakkı"nın gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olduğunu mevzuat hükümlerine temas ederek tespit etmiş; bilgi alma (soru sorma yoluyla bilgi alma) hakkı açısından ise mevzuat hükümlerine atıf yapmadan, hakkın gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olduğunu belirtmekle yetinmiştir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 284. Yazar TTK döneminde de Alman mevzuatıyla farklılığa temas ederek gündemde bulunan hususlar hakkında bilgi istenmesi, inceleme talep edilmesi için gündemde ayrıca pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanacağına ilişkin bir maddenin bulunmasına gerek olmadığını belirtmektedir; bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 64.

esasen görüşülüp karara bağlanabilecek bir husus olmadığından bilgi alma hakkının kullanılması içerikli bir madde de gündemde yer alamayacaktır[452]. Bu sebeple bilgi alma hakkının gündeme bağlılığın istisnası olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır[453].

Öğretide ikinci sorun kapsamında bilgi alma ve şirket defter ve belgelerinin incelenmesi talebinin gündemde yer alan konularla ilgili olması şartını aramanın hakkın niteliğine uygun olmadığı[454], aksi durumun bilgi alma ve inceleme hakkını dolaylı olarak çoğunluk gücüne tabi kılacağı da belirtilmektedir. Bu görüşe göre gündemi hazırlayıp toplantıya çağrı sürecini yürüten organ olan yönetim kuruluna dikkat çekilmektedir. Genel kurulda çoğunluk tarafından seçilen yönetim kurulu, gündemi düzenlerken yalnızca çoğunluğun görüşülmesini istediği konuları esas alabileceğinden, bilgi alma hakkının ardında yatan amaca halel gelebilecektir[455].

Hukukumuzda genel kurul toplantı gündemi bilgi alma hakkı bakımından sınırlayıcı değildir[456]. Zira pay sahibini, sormak istediği bir soru için sorunun ilgili olacağı bir gündem maddesinin bulunduğu bir genel kurul toplantısını beklemeye mecbur kılmak hakkın amacıyla bağdaşmamaktadır. Ayrıca TTK m. 437/2-c.1'de pay

---

[452] Cenkci, s. 100. *Cenkci*, genel kurulda soru sorma yoluyla bilgi alma hakkının kullanılması durumunda yetkili makam tarafından cevap verildiğini, bu cevabın da hukuki işlem niteliğini haiz olmadığından "karar" olmadığını belirtmekte ve bu sebeple bilgi alma hakkının gündeme bağlılık kuralının bir istisnası olmadığı sonucuna ulaşmaktadır. Yazar ayrıca pay sahibi tarafından bir husus hakkında bilgi istenmesi ve cevap verilmesi şeklindeki bilgi aktarımının, "müzakere" anlamına gelmeyeceği ve böylelikle gündemde bulunmayan bir konunun müzakere edilememesini de kapsayan gündeme bağlılık prensibinden etkilenmeyeceğini de belirtmektedir. Ancak ticari defter ve belgelerin incelenmesi talebi karşısında eTTK m. 363/2'de düzenlendiği üzere izin verilip verilmemesine ilişkin genel kurul kararı gerektiğinden bu durumu hariç tuttuğunu da belirtmektedir; bkz. Cenkci, s. 100.

[453] Cenkci, s. 100. Bilgi alma hakkının gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olmadığı kanaatinde olan diğer yazarlardan *Ulusoy*'un gerekçesi şöyledir: Genel kurulun, bilgi alma hakkının kullanılıp kullanılmamasıyla ilgili karar alma yetkisi bulunmadığından bilgi alma hakkı gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olarak yorumlanamaz; bkz. Erol Ulusoy, "Azınlık Hakları-Anonim Şirket Genel Kurul Toplantıları: Doğrular ve Yanlışlar", **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları**, 2. Baskı, (Ed. Erol Ulusoy), Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 59. Yine aynı kanaatte olan *Akbay*'ın gerekçesi ise şu şekildedir: Pay sahibi gündemden bağımsız bilgi alma taleplerinde bulunabilecek olsa da toplantının düzgün yürütülmesi için toplantı başkanının, gündem maddelerinin tartışılmasını gündem maddelerinden bağımsız sorularla böldürmeyip; bu soruları gündem maddelerinin tartışılmasından sonra ilgililerine yöneltecek olması gündeme bağlılık ilkesinin bir istisnası olarak değerlendirilemez. Zira soru ve cevaba dayalı bilgi alma hakkında gündem içinde veya dışında herhangi bir genel kurul kararı alınmamaktadır; bkz. Akbay, s. 201.

[454] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 284; Akbay, s. 199 vd.; Cenkci, s. 101.

[455] Dolu, s. 151.

[456] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 284; Güzin Üçışık/Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku II. Cilt**, Ankara 2022, s. 329; Sümer, s. 92-93; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 15; Dolu, s. 148; Akbay, s. 113; Durgut/Kaplan, s. 135; Atalay, s. 56; Yurtbaşı, s. 125, dn. 120; Ünal, s. 239-240. Nitekim madde gerekçesinde de bilgi almanın gündem ile sınırlı olmadığı açıkça ifade edilmiştir (bkz. Kaya, **TTK**, s. 517). Karş. Sıtkı Anlam Altay, "Anonim Ortaklıklarda Özel Denetimin Koşullarına İlişkin Düşünceler", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 2, 2013, s. 68.

sahibinin "yönetim kurulundan şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları" hakkında bilgi isteyebileceği şeklindeki ifade gözetildiğinde hakkın kapsamının gündemle ne ölçüde ilişkilendirileceği de ayrı bir tartışma konusu yaratmaktadır. Zira bilgi alma hakkının "şirketin işleri ve denetimin yapılma şekli ve sonuçları" olarak belirlenen konusu, spesifik bir gündem maddesiyle ilişkilendirilmekten öteye geçen genel ifadelerdir[457]. Kanaatimizce pay sahipleri, gündemde pay sahiplerinin bilgi alma hakkını kullanmasına ilişkin bir madde olmasına gerek olmaksızın, isterlerse gündemdeki bir maddeyle ilgili; isterlerse gündemde ilan edilen konular dışında bir konuya ilişkin bilgi isteyebilir. Bu istemlerin gündeme bağlılık gerekçe gösterilerek reddedilmesi mümkün değildir. Bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin esaslar bu yönde olmasına rağmen TTK m. 437/2-c.4 bir çelişki yaratmaktadır.

TTK m. 437/2-c.4 hükmü şu şekildedir: "*Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir*." Hükümde kullanılan "*gündemle ilgili olmasa da*" ifadesiyle, kanun koyucunun bilgi alma hakkını kural olarak toplantı gündemiyle sınırlı tuttuğu ve bu kuralın da istisnasını öngördüğü düşünülebilir. Zira ilgili cümlede, bilgi alma hakkının gündeme bağlılık prensibine tabi olduğu ancak genel kurul dışında bir pay sahibine bilgi verilmiş olması durumunda aynı bilginin kendisiyle de paylaşılmasını isteyen pay sahibine bu bilginin verilmesi için artık toplantı gündemine bakılmayacağı şeklinde bir izlenim yaratılmıştır[458]. Buna benzer bir düzenleme Alman Hukukunda APOK m. 131/4 hükmünde yer almaktadır. APOK m. 131/1 ile her pay sahibine, toplantı gündeminde yer alan konuların gereği gibi değerlendirilebilmesi için

---

[457] Hemen hemen her konunun hakla ilişkili olduğu ve gündemde yer alan her konunun bilgi alma hakkıyla irtibatlandırılmasının mümkün olduğu yönünde bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 231; Ünal, s. 240.

[458] Aynı yönde bkz. Halil Ali Dural, "Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları", **Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler-Tartışmalar) 19 Haziran 2019**, (Ed. Murat Alışkan/ Sinan Sarıkaya/Bilge Utkan Mersin) On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 279-280. *Altay* ise 437/2-c.4'ün istisna teşkil ettiği, bilgi alma ve inceleme hakkının gündemle ilişkili konuları kapsadığı görüşündedir; bkz. Altay, **Özel Denetim**, s. 68. Aynı şekilde Memişoğlu da "genel kurul dışında verilen bilginin pay sahibine aktarılması" durumunu gündeme bağlılığın istisnaları arasında saysa da yönetim kurulunun şirketin işlerine ilişkin bilgi verme yükümlülüğünün gündemle sınırlı olmadığını belirtmektedir; bkz. Özgür Memişoğlu, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Gündemi, Gündeme Bağlılık İlkesi ve İstisnaları", **Legal Hukuk Dergisi**, S. 133, 2014, s. 69. Bilgi alma hakkının gündeme bağlılık ilkesine tabi olduğu ancak şirketin finansal ve ekonomik durumu hakkında önemli olarak nitelendirilebilecek ve şirketin kaderini etkileyecek nitelikte bilgiler talep ediliyorsa, pay sahibinin gündemle bağlı olmadığı yönündeki görüş için bkz. Pulaşlı, **Şerh**, s. 2029; Atakan, s. 80.

gerekliyse bilgi verileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere Alman hukuku açısından bilgi alma hakkı, TTK m. 437 hükmünden farklı olarak toplantı gündemiyle sınırlı bulunmaktadır[459]. Hükmün dördüncü fıkrasında ise genel kurul dışında verilen bilginin, diğer bir pay sahibinin istemi halinde, genel kurulda, "gündemle ilgili olmasa dahi" verileceği düzenlenmiştir[460]. Buna göre APOK m. 131/4, toplantı gündeminin bilgi alma hakkı bakımından bir sınır teşkil ettiği Alman sisteminde çelişkiye yer vermeyecek bir düzenlemedir. Ancak bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılabilmesi için gündemle ilişkililik koşulu aranmayan İsviçre sistemini esas alan TTK m. 437 sistematiği ile TTK m. 437/2-c.4 örtüşmemektedir[461]. TTK m. 437/2-c.4'ten hareketle, sistemimizde bilgi alma hakkının gündemle sınırlı olduğu sonucuna ulaşılması mümkün değildir. İlgili hükümdeki gündem vurgusu, gündeme bağlılık kuralı açısından önemsiz olsa da[462] bir pay sahibine genel kurul dışında verilen bilginin diğer pay sahiplerine de verilmesi için yer bakımından genel kurulu işaret etmesi nedeniyle dikkate değerdir.

---

[459] Hakkın kullanılması noktasında gündemle ilişki kurulmasının esas nedeninin genel kurul toplantısının anlamsız ve boş sorularla bölünmesini engellemek olduğu belirtilmektedir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 231; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 88. TTK tasarısı zamanında talep edilen bilginin Alman hukukunda olduğu gibi "*gündemde yer alan konu veya konular hakkında gerçeğe uygun bir karar alınmasında gerekli olması*" şeklindeki şartın tasarı metnine alınmaması öğretide olumlu karşılanmıştır; bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 87. Zira aksi halde, bilgi almak isteyen pay sahibinin, ilgili bilgiye gündemde yer alan konulara ilişkin oy hakkı gibi pay sahipliği haklarını kullanmak için ihtiyacı olduğunu ispat yükümlülüğü altına gireceği; bu durumun da hakkın bağımsız karakterini ortadan kaldırarak hakkın kullanılmasını zorlaştıracağı yönünde bkz. Karasu, Bilgi Alma, s. 87. *Karasu, Bilgi Alma*, anlamsız ve içi boş soruların engellenmesi suretiyle genel kurulun işleyişini kolaylaştırması için Alman hukukunda olduğu gibi gündemle ilişkili bir gereklilik kriteri getirilmesine lüzum olmadığını; pay sahiplerinin şirkete ve diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğü ve hakların sakınılarak kullanılması ilkesine aykırılık nedeniyle bu tür soruların her zaman reddedilebileceğini belirtmektedir. Bu durumda gündemle ilişki kurulan gereklilik kriterinin olumsuz etkisi olarak görülen pay sahibinin ispat yükümlülüğü yerine sadakat yükümlülüğüne aykırılığın tespitinde ispat külfeti şirkette olacaktır; bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 88.

[460] APOK m. 131/4 hükmünde gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilmesi için gerekli olmasa dahi ifadesi ile TTK m. 437/2'de kullanılan "gündemle ilgili olmasa da" şeklindeki ifade arasındaki farklılığa dikkat çekilmiştir. Buna göre hukukumuzdaki düzenleme ile, Alman hukukundan farklı olarak pay sahibinin talep ettiği bilginin gündemdeki konuların gereği gibi değerlendirilmesine etkisinin incelenmesi bir yana, gündemle bir ilgisinin olması dahi aranmamaktadır; bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 21.

[461] Dural, s. 278.

[462] Ünal, s. 302.

C. Bilgi Alma Hakkı ve Gereklilik Kriteri

TTK m. 437 hükmünde bilgi alma hakkının kullanılabilmesi için pay sahibinin paya bağlı diğer haklarını kullanması için talep edilen bilginin gerekli olması[463] gibi bir koşula yer verilmemiştir. Hükmün mehazı kabul edilen İsvBK m. 697 hükmünün ikinci fıkrasında ise; talep edilen bilginin ancak pay sahibinin paya bağlı haklarını bilinçli bir biçimde kullanabilmesi için gerekli ise verileceği düzenlenmiştir. TTK m. 437/2 gerekçesinde bilgi alma hakkının İsviçre hukukunda olduğu gibi gereklilik kriterine bağlanmasının hakkın kullanılmasını tehlikeye sokacağı belirtilmiştir[464].

Öğretide gereklilik koşulunun hukukumuzda aranıp aranmamasına ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Gereklilik kriterinin hukukumuzda aranmamasını yerinde bulan bizim de katıldığımız görüşe göre, pay sahipleri talep ettikleri bilgi hakkında zaten yeterli veriye sahip olamayacaklarından, istemlerinin gerekliliğini ispat etme noktasında güçlük yaşayacaklardır ve bu durum da hakkın kullanımını zorlaştıracaktır[465]. Ayrıca gereklilik koşulu hakkın bağımsız karakteri ile bağdaşmayacaktır. Bilgi alma hakkının ortaklık sırrı ve korunması gereken ortaklık menfaatleri olarak belirlenen sınırın yanında hakkın kötüye kullanılması yasağı da[466] beraberinde düşünüldüğünde bilgi alma talebinin reddi için bir de gereklilik kriterini eklemenin bilgi alma hakkını uygulaması olmayan bir hakka dönüştüreceği de belirtilmektedir[467].

Gereklilik kriterinin hukukumuzda aranmamasını olumsuz karşılayan görüş kapsamında *Pulaşlı* ise TTK m. 438'de yer alan gereklilik kriterinin, TTK m. 437 ve 438 birlikte düşünüldüğünde 437. maddede de yer alması gerektiği kanaatindedir[468]. Yazara göre pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma koşulu hakkı sınırlandırmamaktadır[469]. Gereklilik koşulu hakkın amaca uygun kullanılmasına hizmet etmekte, kötü niyetli pay sahiplerinin ilgisiz birçok konuda soru sormak

---

[463] Bilgi alma ve inceleme hakkından farklı olarak TTK m. 438 hükmü ile özel denetim talebinde bulunma hakkı pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gereklilik koşuluna bağlanmıştır.
[464] Kaya, **TTK**, s. 532.
[465] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 87.
[466] *Bilgili/Demirkapı* da hakkın kötüye kullanılması ilkesi ile gereklilik koşulu için temelde yatan kötüye kullanımların engellenebileceği, dolayısıyla pay sahibinin her konuda bilgi alma hakkına sahip olduğunu belirtmektedir; bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 505, dn. 1301.
[467] Sümer, s. 197.
[468] Pulaşlı, **Şerh**, s. 2022.
[469] Pulaşlı, **Şerh**, s. 2023.

suretiyle genel kurulun işleyişinin bozulmasını engellemekte, bu tür soruları cevap verilmemesi nedeniyle açılacak iptal davalarının önüne de geçilmesini sağlamaktadır[470].

Akdağ Güney ise kanunda gereklilik kriterine yer verilip verilmemesinin hakkın kullanımı açısından bir farklılık yaratmayacağını belirtmektedir[471]. Yazara göre TTK'da gereklilik kriterine yer verilmemesi hakkın sınırsız ve gelişigüzel kullanılacağı anlamına gelmemekte, hakkın öngörülüş amacı doğrultusunda yorum yapılması gerekmektedir[472]. Yazar bilgi alma hakkının kullanımının pay sahibi açısından gerekli olmasının zorunlu olduğunu belirtmektedir. Aksi halde pay sahibinin talebi, pay sahipliği haklarının kullanımına hizmet etmeyecek ve pay sahibine menfaat sağlamayacaktır. Bu tür durumlarda hak amacı dışında kullanılmış olacağından, bilgi verilmesi zorunlu olmayacaktır[473].

Akbay ise gereklilik koşulunun sınır şeklinde değil, kapsam hükmü teşkil etmek üzere değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Yazara göre gereklilik ilkesi her ne kadar TTK m. 437'de öngörülmese de bilgi alma hakkı bakımından da uygulanabilecektir. Buna göre özel denetimin de bilgi alma ve inceleme hakkının da bilgilendirme sisteminin bir parçası olduğu ve aynı amaca hizmet ettiği düşünülerek; özel denetime ilişkin TTK m. 438'de yer verilen gereklilik koşulu, yasada yapılan bilinçli tercihe rağmen TTK m. 437 açısından da kıyasen uygulanmalıdır[474]. Ancak yazar, bilgi alma hakkına ilişkin "ortaklık menfaatleri" dışında sınırlayıcı hükme yer verilmediğine işaret ederek, TTK m. 437 için de uygulanacak olan gereklilik koşulunun, sınırlayıcı şekilde yorumlanamayacağını belirtmektedir[475]. Gereklilik koşulu, bilgi alma hakkının varlığı tespit edildikten sonra verilecek bilginin kapsamını belirlemek için bir ilke olarak kabul edilmelidir[476].

Kaya ise eTTK döneminde bilgi almanın sair pay sahipliği haklarının kullanılması için gereklilik arz etmemesi halinde bilgi alma talebinin karşılanmayacağını belirtmekle birlikte[477]; TTK döneminde bilgi alma ve inceleme

---

[470] Pulaşlı, **Şerh**, s. 2023.
[471] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 51, dn. 36.
[472] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 51.
[473] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 51.
[474] Akbay, s. 293 vd.
[475] Akbay, s. 294.
[476] Akbay, s. 294.
[477] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286.

hakkının mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'nda olduğu gibi "diğer pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma" koşuluna bağlanmamış olduğu tespitini paylaşmaktadır[478].

Gereklilik kriterinin hukukumuzda aranmamasını yerinde bulan görüşe biz de katılmaktayız. Bilgi alma hakkının kullanım süreci esasen niteliği itibarıyla zor bir süreçtir. Pay sahibinin talebini somutlaştırmasının yanında zaten hakkında yeterli veriye sahip olmadığı bilgiye ihtiyacının gerekliliğini ispat etmekle yükümlü tutulmaları, bu hakkın kullanımını daha da zorlaştıracaktır. Ayrıca hakkın bağımsız karakteri de gereklilik incelemesini ortadan kaldırmaktadır. Zira bir bilgiye ihtiyaç sadece sorumluluk davası açma, ibra oylamasında oyun yönünü etkileme gibi diğer pay sahipliği haklarının kullanımı için gerekmemekte, aynı zamanda pay sahibinin payını devredip devretmemek şeklinde yatırımının gidişatını da değerlendirmekte de etkilidir. Sırf bu kararı değerlendirmek dahi, bilginin gerekliliği için yeterli bir sebep kabul edilebileceğinden ayrıca bir gereklilik incelemesi yapılmamalıdır.

D. Bilgi Alma Hakkının Kullanım Süreci

1. Bilgi Alma Amacıyla Soru Yöneltilmesi

Anonim ortaklıkta pay sahipleri, pasif bilgi alma hakkı olarak nitelendirilen TTK m. 437/1 kapsamında bilgi edinmesi için kendisine açık tutulan belgelerden her zaman bilgi ihtiyacını tam olarak karşılayamayabilir[479]. Bu sebeple pay sahibine ihtiyacı olduğu bilgiye soru sorma suretiyle de ulaşması imkânının sağlanması gerekir. TTK m. 437/2 pay sahiplerine bu imkânı sağlamaktadır. TTK m. 437/2'de yer alan "*Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir.*" şeklindeki ifade, hakkın kural olarak genel kurulda kullanılacağı yönünde bir esas getirse de hakkın nasıl kullanılacağına ilişkin açık ölçütler barındırmamaktadır. Örneğin soruların genel

[478] Kaya, **Özel Denetim**, s. 64.
[479] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 3; Şener, s. 520; Öztek, s. 303; Atalay, s. 54; Ali Ergin Çelebi, "Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket Pay Sahiplerinin Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma Hakkı", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 2, 2018, s. 521; Bulut, s. 16.

kurulun hangi aşamasında yöneltileceği, sorunun yazılı mı sözlü olarak mı ileri sürüleceği, sorunun anlaşılabilirlik kriterlerinin ne olduğu, talep edilen bilginin asıl yükümlüsünün kim olduğu gibi hususlara ilgili hüküm cevap vermemektedir. Hakkın kullanım sürecine ilişkin bu detayların belirlenmesi için, esas sözleşme esas alınacaktır. Ancak esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde bilgi alma hakkının bağımsız, vazgeçilemez niteliği ve bilgi alma hakkının temelinde yatan ihtiyaç ve menfaatler göz önünde bulundurularak bir sonuca varılmalıdır[480].

a. Sorunun Toplantı Sırasında Kime Yöneltileceği

Kanun'da pay sahiplerinin yönetim kurulundan ve denetçilerden bilgi isteyebileceği öngörülmüştür. Ancak öğretide hükmün lafzına rağmen asıl bilgi verme yükümlüsünün yönetim kurulu veya denetçiler değil de ortaklık tüzel kişiliği olduğu belirtilmektedir[481]. Nitekim bilgi verme yükümlüsü ortaklığın kendisi olduğu için bilgi alma talebi reddedilen pay sahipleri, TTK m. 437/5 uyarınca yönetim kurulu veya denetçilere değil ortaklığa karşı dava açmaktadır[482].

Öğretide bilgi verme yükümlüsü(borçlusu) kavramının yanında "bilgi alma talebinin muhatabı" ve "bilgi verme görevlisi" kavramlarına da yer verilmekte ve aralarında ayrım yapılmaktadır[483]. Buna göre bilgi alma talebinin muhatabı toplantı başkanıdır[484]. Pay sahibinin bilgi alma talebini genel kurulda kural olarak toplantı başkanına yöneltmesi gerekir. Toplantı başkanı, toplantıyı yönetim yetkisi kapsamında

---

[480] eTTK döneminde benzer yönde yorumlar için bkz.: Kaya, **Bilgi Alma**, s. 285; İlhan Yiğit, **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 199; Işık Özer, **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve Genel Kurulun Elektronik Ortamda Toplanması ve Karar Alması**, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006, s. 139.

[481] Çamoğlu, s. 146; Sümer, s. 152-153; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81; Dolu, s. 111; Akbay, s. 136; Bulut, s. 31; Çelebi, s. 528-529; Yurtbaşı, s. 123; Ünal, s. 202. Limited ortaklıklar açısından aynı yönde bkz. Can, s. 61; Bilge, s. 436; İrfan Baştuğ/Y. Can Göksoy, "Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 51; Mineliler, s. 16. Öğretide yönetim kurulu veya denetçilerin bilgi verme aşamasında şirketi sadece temsil ettiği belirtilmektedir; bkz. Bulut, s. 31; Karasu, Bilgi Alma, s. 81. *Akbay* da yönetim kurulunun bilgilendirme yükümlülüğünün ifasında anonim ortaklığı temsil ettiğinin belirtilebileceği kanaatindedir; bkz. Akbay, s. 151.

[482] Çamoğlu, s. 146; Sümer, s. 152-153; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81; Dolu, s. 111; Ünal, s. 202; Çelebi, s. 528-529; Bulut, s. 31; Baştuğ/Göksoy, s. 51; Mineliler, s 16. *Atalay*, TTK m. 437/5 kapsamında açılan bilgi alma davasında davalının, dava konusu hakkın muhatabı ve ifa borçlusunun pay sahibinin hakkını ihlal eden anonim şirket olduğunu belirtmektedir; bkz. Atalay, s. 66.

[483] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 166 vd.; Akbay, s. 136 vd.; Dolu, s. 110 vd.

[484] Akbay, s. 138.

toplantı sırasında vuku bulan bilgi alma taleplerini ilgililere yöneltmekle görevlidir[485]. Toplantı başkanının talepleri bizzat karşılama yükümlülüğü yoktur[486], ancak sürecin eşgüdümü hakkında yükümlülüğü vardır.

Genel kurul sırasında gündemde yer alan konuların müzakeresi sırasında pay sahiplerinin ilgili konulara ilişkin bilgi alma talepleri olabilir. Bunun dışında yukarıda tespit edildiği üzere[487] gündemde yer almayan bir konuya ilişkin de pay sahiplerinin aydınlanma talebi söz konusu olabilir. Bu sebeple genel kurul süresince sorulan soruların kime ve ne zaman yöneltileceği toplantının düzeni açısından önemlidir. Gündemde yer alan konuların sırasıyla görüşülmesi, pay sahipleri tarafından sorulan soruların cevaplandırılması ve genel olarak toplantı düzeninin sağlanması, toplantı başkanının görevidir[488]. Zira TTK m. 419 hükmüyle esas sözleşmede aksine bir düzenleme yoksa, genel kurul tarafından seçilen, pay sahibi sıfatını taşıması şart olmayan bir başkanın toplantıyı yöneteceği düzenlenmiştir[489].

Toplantı başkanının görev ve yetkilerinin, toplantıda söz alma usulünün iç yönergeye yazılması zorunludur[490]. Zira toplantı başkanının toplantıyı yönetirken dikkat edeceği kaynaklardan birisi de TTK ve esas sözleşmenin yanında ortaklığın iç yönergesidir[491]. Ayrıca toplantı başkanının görevini TTK, Toplantı Yönetmeliği ve ilgili mevzuata uygun olarak tarafsız, dürüst ve özenli şekilde yapmakla yükümlü olduğu; Toplantı Yönetmeliği m. 39/1 ile hüküm altına alınmıştır. Bu yükümlülüğe aykırı davranışlarından ötürü ortaklığa ve pay sahiplerine karşı sorumlu olduğu da m. 39/3'te düzenlenmiştir. Tüm bu hükümler ışığında belirtmek gerekir ki bilgi alma taleplerinin toplanması, uygun bir zamanda cevaplandırılması için ilgililere

---

[485] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 167; Akbay, s. 138.

[486] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 167; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81; Akbay, s. 138.Toplantı başkanının bu talebi bizzat karşılaması halinde verilen bilginin TTK m. 437 kapsamında geçerli bir bilgi olmayacağı; toplantı başkanının kişisel görüşü niteliğinde olacağı ve ortaklığı bağlamayacağı yönünde bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 81.

[487] Bkz. İkinci Bölüm, IV, C.

[488] Bu esas Kurumsal Yönetim Tebliği'nin 1.3.5. numaralı Kurumsal Yönetim İlkesi'nde halka açık anonim ortaklıklarda geçerli olacak şekilde de bu esas teyit edilmektedir: "*Genel kurul toplantısında, gündemde yer alan konuların tarafsız ve ayrıntılı bir şekilde, açık ve anlaşılabilir bir yöntemle aktarılması konusuna toplantı başkanı özen gösterir. Pay sahiplerine eşit şartlar altında düşüncelerini açıklama ve soru sorma imkanı verilir. Toplantı başkanı, genel kurul toplantısında ortaklarca sorulan ve ticari sır kapsamına girmeyen her sorunun doğrudan genel kurul toplantısında cevaplandırılmış olmasını sağlar...*"

[489] Toplantı Yönetmeliği m. 23'te de esas sözleşmede aksine herhangi bir düzenleme yoksa genel kurul tarafından seçilen başkan tarafından toplantının yönetileceği belirtilmektedir; bkz. RG, T. 28.11.2012, S. 28481.

[490] Toplantı Yönetmeliği m. 41.

[491] Bkz. Toplantı Yönetmeliği'nin eki olan İç Yönerge Örneği m. 7/4.

yöneltilmesi toplantı başkanının görev ve yetkileri içerisindedir. Bu görevini hukuka aykırı olarak icra ederse toplantı başkanının Toplantı Yönetmeliği kapsamında sorumluluğu doğacaktır.

Toplantı başkanı, pay sahiplerinin pay sahipliği sıfatına bağlı olan; genel kurulda kullanılan müzakerelere katılma, görüş bildirme ve öneride bulunma, muhalefetini tutanağa geçirme, bilgi alma gibi hakların etkin bir şekilde işleyişini sağlamakla mükelleftir[492]. Bu hakları gözetmek ve toplantıyı tarafsız bir şekilde yürütmekle görevlidir. Toplantı başkanı, pay sahibinin bilgi alma hakkının toplantı düzeninin sağlanmasına yönelik zorunluluklar dışında ve ölçüsüz bir şekilde sınırlandırmamalıdır. Örneğin hakaret, küfür, kişilik haklarına saldırı teşkil eden ifadeler kullanılmadan, makul süreye riayet edilerek soru soran pay sahibinin sözünün sürekli kesilmesi, susturulmaya veya toplantıdan çıkarılmaya çalışılması toplantı başkanının görevini ihlal ettiğini gösterir. Bir diğer ihtimalde bazı pay sahiplerinin sorduğu soruların cevaplanması için soruyu ilgililere yönlendirirken başka pay sahiplerinin sorularını sürüncemede bırakmak da toplantı başkanının tarafsız bir şekilde toplantıyı yönetme görevini ihlal ettiğini gösterir. Öğretide de temas edildiği üzere pay sahibinin bilgi alma hakkı dahil olmak üzere öneride bulunma, konuşma, oy kullanma, muhalefetini tutanağa geçirme gibi hakların toplantı yönetiminin zorunlu kıldığı sınırlar dışında kısıtlanması ve toplantının taraflı olarak yönetilmesi alınan kararların iptal edilebilirliğini doğurur[493].

Bilgi verme görevlisi olarak ise öğretide yönetim kurulu ve denetçiler gösterilmektedir[494]. Yukarıda da belirtildiği üzere TTK m. 437/2'de yer alan "*Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir.*" şeklindeki ifadeden bilgi verme yükümlülüğünün "*pay sahibiyle ortaksal ilişkide bulunan*" anonim ortaklık tüzel kişiliğine ait olduğu; bilgi verme yükümlüsünün yönetim kurulu veya denetçiler değil

---

[492] Moroğlu, s. 132.

[493] Moroğlu, s. 132-133; Yiğit, s. 139-140.

[494] Dolu, s. 110; Akbay, s. 147 vd. *Dolu* da bilgi verme yükümlüsü ile bilgi verme görevlisi kavramlarını birbirinden ayırmakta ve bilgi verme yükümlüsü olarak yönetim kurulu ve denetçileri göstermenin TTK m. 437/4 dikkate alındığında çelişki yarattığını belirtmektedir. Bu yaklaşımla, ilgili hükümde ortaklığın ticari defterleriyle yazışmalarının incelenebilmesi için genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerektiği belirtildiğinden bu durumda genel kurulun da bilgi verme yükümlüsü olması gerekir; bkz. Dolu, s. 111. Ancak biz bu gerekçeye katılmamaktayız. Zira ortaklığın ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için genel kurul sadece izin vermektedir; herhangi bir bilgi paylaşımı yapmamaktadır. Genel kurul bilgiye vakıf olan, açıkça bilgiyi paylaşabilecek organ konumunda değildir.

anonim ortaklığın kendisinin olduğu; ilgili hükümle esasen bilgi verme görevlilerine hangi alanlarda soru sorulacağının düzenlendiği sonuçlarına ulaşılmaktadır[495].

Belirtmek gerekir ki, her ne kadar pay sahiplerinin toplantı sırasında sorularını cevaplandırılmak üzere toplantı başkanına yönlendirmeleri kural olsa da muhatabı anlaşılmayan sorular[496]; toplantı başkanı yerine doğrudan bilgi verme görevlisine veya şirket çalışanına yöneltilen sorular[497] da somut olaya göre TTK m. 437 kapsamında geçerli bir bilgi alma talebi olarak kabul edilebilir[498]. Zira toplantı başkanının toplantı sırasında cereyan eden talepleri toplaması, değerlendirmesi gerekir. Ayrıca açık olmayan noktalarda toplantı başkanının toplantının yönetimi yetkisi kapsamında belirsizlikleri gidermesi gerektiği kanaatindeyiz[499]. Bu kapsamda kime yöneltildiği belli olmayan veya görüş açıklaması mı yoksa soru niteliğinde mi olduğu anlaşılmayan ifadelerle karşılaşıldığında toplantı başkanının pay sahibine ilgili hususları netleştirmesi için söz vermesi gerekebilir. Öğretide de muhatabı belli olmayan sorular söz konusu olduğunda, asıl bilgi verme görevlisinin yönetim kurulu olması nedeniyle sorulan soruların kural olarak yönetim kuruluna yönlendirildiği kabul edilerek; TTK m. 437 kapsamında geçerli bir bilgi alma talebinin varlığı sonucuna ulaşılmaktadır[500].

b. Sorunun Toplantının Hangi Aşamasında Yöneltileceği

Genel kurul toplantısında yürütülen müzakereler ya toplantı gündeminde yer alan ya da usulüne uygun şekilde önerilen bir konu üzerinde yürütülür. Genel kurul toplantısında -usulüne uygun olarak gündem maddelerinin görüşülme sırası değiştirilmedikçe- gündemde yer alan sıraya riayet edilerek gündem maddeleri değerlendirilir ve karara bağlanır. Gündemdeki maddelerin karara bağlanması için yapılan görüşmeler esnasında pay sahiplerinin ilgili maddeye ilişkin soru sorması da mümkündür. Zira pay sahibinin alacağı bilgi kullanacağı oyun yönünü değiştirebilir,

---

[495] Dolu, s. 110.
[496] Akbay, s. 169.
[497] Akbay, s. 138, 169.
[498] Bu soruların yöneltildiğini ispat noktasında toplantı tutanağı önem arz edecektir. Bkz. İkinci Bölüm, D, 3.
[499] Alman hukuku açısından bu yönde bkz. Goette Wulf/ Mathias Habersack/ Susanne Kalss (Kubis), **Münchener Kommentar zum Aktiengesetz**, Band 3, München, 2013, No: 26. (Akbay, s. 170'ten naklen)
[500] Akbay, s. 169-170.

diğer pay sahipliği haklarını kullanmasını etkileyebilir ya da genel itibarıyla ortaklığa pay sahibi olmak suretiyle yapmış olduğu yatırımın geleceğine ilişkin kararını etkileyebilir. Bu yüzden pay sahiplerinin belirli bir gündem maddesi görüşülürken, ilgili maddeye ilişkin aklına takılan hususlarla ilgili bilgi talep etmesi tabii bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacını ise, o gündem maddesi çerçevesinde yürütülen müzakereler esnasında karşılamak üzere soru soracaktır[501].

Müzakerelerin toplantı başkanı tarafından nasıl yönetileceği hususunda eTTK döneminde[502] mevzuatta bir açıklık bulunmamaktayken TTK m. 419/2 ile genel kurulun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralların iç yönerge ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda Toplantı Yönetmeliği m. 41 ile iç yönergede yer alması zorunlu hususlara yer verilmiş olup; bunlardan toplantı düzeni ve bilgi alma hakkıyla ilişkilendirilebilecek hususlardan bazıları şöyledir: "*Toplantı başkanlığının görev ve yetkileri*", "*Gündemin görüşülmesine geçilmeden önce yapılacak işlemler ve gündem*" ve "*Toplantıda söz alma ve oy kullanma usulü*". Toplantı Yönetmeliği'nin 5 numaralı ekinde örnek olarak gösterilen iç yönergenin 10 ve 11. maddelerinde olduğu gibi, ortaklıklar gündem maddelerinin görüşülmesini ve toplantıda söz alma usulünü belirli bir düzene bağlar. İç yönerge örneğinde gösterilen toplantıda söz alma başlıklı 11. madde bilgi alma talebinin ileri sürülmesi açısından da yol gösterici olacaktır. İlgili madde şu şekildedir:

> "*(1) Görüşülmekte olan gündem maddesi üzerinde söz almak isteyen pay sahipleri veya diğer ilgililer durumu toplantı başkanlığına bildirirler. Başkanlık söz alacak kişileri genel kurula açıklar ve başvuru sırasına göre bu kişilere söz hakkı verir. Kendisine söz sırası gelen kişi, toplantı yerinde bulunmuyor ise söz hakkını kaybeder. Konuşmalar, bunun için ayrılan yerden, genel kurula hitaben yapılır. Kişiler kendi aralarında konuşma sıralarını değiştirebilirler. Konuşma süresinin sınırlandırılması halinde, sırası gelip konuşmasını yapan bir kişi, konuşma süresi dolduğu zaman, ancak kendinden sonra konuşacak ilk kişi konuşma hakkını verdiği takdirde konuşmasını, o*

[501] Pay sahibinin, bilgi alma hakkını kullanmak üzere, soru sorması her zaman bu amaçla konuştuğu bir sırada gerçekleşmeyeceği; bilgi alma hakkının kullanılmasının müzakerelere katılma hakkıyla birlikte de gerçekleşebileceği yönünde bkz. Akbay, s. 171.

[502] Bu dönemde toplantının yürütülmesinde Dernekler Kanunu'nun, TBMM İç Tüzüğü'nün uygulanması gerektiği yönünde farklı görüşler ileri sürülmüştür: Bkz. Yiğit, s. 139.

kişinin konuşma süresi içinde tamamlamak koşuluyla sürdürebilir. Diğer bir biçimde konuşma süresi uzatılamaz.

(2) Toplantı başkanınca, görüşülen konular hakkında açıklamada bulunmak isteyen yönetim kurulu üyeleri ile denetçiye sıraya bakılmaksızın söz verilebilir.

(3) Konuşmaların süresi, başkanın veya pay sahiplerinin önerisi üzerine, gündemin yoğunluğu, görüşülmesi gerekli konuların çokluğu, önemi ve söz almak isteyenlerin sayısına göre genel kurulca kararlaştırılır. Bu gibi durumlarda, genel kurul, önce konuşma süresinin sınırlanmasının gerekip gerekmeyeceğini ve sonra da sürenin ne olacağı konularında, ayrı ayrı oylamayla karar verir.

(4) Kanunun 1527 nci maddesi uyarınca genel kurula elektronik ortamda katılan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin görüş ve önerilerini iletmelerine ilişkin olarak anılan madde ve alt düzenlemelerde belirlenmiş usul ve esaslar uygulanır."

Buna göre görüşülmekte olan gündem maddesi üzerinde söz almak isteyen pay sahipleri, durumu toplantı başkanlığına bildirecek; başkan pay sahiplerine söz hakkı verecek, pay sahibinin konuşma süresi ise gündemin yoğunluğu, toplantı sırasında değerlendirilecek konuların çokluğu ve önemi, söz almak isteyenlerin sayısına göre belirlenecektir. Bu usul takip edilerek pay sahibinin bilgi alma ihtiyacı karşılanabilir. Ancak belirtmek gerekir ki bir gündem maddesinin görüşülmesi tamamlanıp, başka bir gündem maddesinin görüşülmesine geçildikten sonra önceki gündem maddesi hakkında pay sahibinin bilgi alma talepleri gündem maddesi görüşmelerinin tamamlandığı gerekçesiyle reddedilemeyecektir. Pay sahibinin somut olayın şartları değerlendirilerek toplantının her aşamasında soru sorabileceği kabul edilmelidir. Toplantı başkanı ise yönetim yetkileri çerçevesinde, sorunun cevaplanacağı zamanı belirleyecektir[503].

Bilgi alma hakkı gündemle sınırlı olmadığı için pay sahibinin gündemle ilgili olmayan sorularının da nasıl yöneltileceği ve karşılanacağının belirlenmesi gerekir. Bu kapsamda kazuistik bir belirleme yapmaktansa toplantı düzenini bozmayacak şekilde,

[503] Akbay, s. 169.

toplantı akışı içerisinde soru sorulabilmesini kabul etmek gerekir[504]. Bu tür soruların uygulamada, toplantı kapatılmadan önce son aşama olan dilek ve temenniler[505] bölümünde gündeme getirildiğine rastlanmaktadır[506].

c. Sorunun Anlaşılabilir Olması Külfeti

Bilgi alma amaçlı sorulan sorunun muhatabı tarafından anlaşılması için muğlak olmayan ifadelerle açık, somut, anlaşılabilir şekilde sorulması gerekmektedir[507]. Zira başka anlamlara da gelebilecek sorularda bilgi verme görevlileri soruyu farklı anlayıp, buna göre cevap verebilir. Bu tür durumlarda pay sahibinin bilgi alma hakkını kullandığından bahsedilemeyeceği gibi; bilgi verme talebinin gerçeğe uygun olmayan, eksik ve özensiz bir şekilde cevaplandığı da söylenemeyecektir[508]. Bu bahisle TTK m. 437/5'te yer alan dava hakkı veya TTK m. 438 kapsamında özel denetim isteme hakkı da kullanılamayacaktır. Zira pay sahibi hakkını kullanırken anlaşılabilir soru sorma külfeti altındadır. Bu külfetini yerine getirip getirmediği somut olaya göre değerlendirilecektir.

Öğretide pay sahibinin bir bilgiye ulaşmaya çalıştığının anlaşılabildiği durumlarda, örtülü taleplerin de yeterli olduğu kabul edilmektedir[509]. Ancak bir beyanın bilgi talebi olup olmadığı noktasında şüphe varsa, bilgilendirme görevlilerinin pay sahibine karşı sorular sorarak talebini açıklatmaları gerektiği de belirtilmektedir[510]. Bu noktada toplantı başkanına ve bilgilendirme görevlilerine pay

---

[504] Toplantının düzgün yürütülmesini sağlamak için toplantı başkanının, gündem maddelerinden bağımsız sorularla, gündem maddelerinin tartışılmasının bölünmesine izin vermeyeceği, bu tür soruları gündem maddelerinin tartışılmasından sonra ilgililerine yöneltip, cevaplamalarını isteyeceği yönünde bkz. Akbay, s. 201.

[505] Dilek ve temenniler bölümüne gündemin olağan içeriğinin belirlendiği Toplantı Yönetmeliği m. 13'te yer verilmemiştir. Ancak uygulamada gündemin son başlığı olarak ilgili bölüme yer ayrıldığına rastlanmaktadır. Dilek ve temenniler bölümü, toplantı başkanının toplantıyı kapatmadan önce pay sahiplerine ortaklıkla ilgili beklenti ve dileklerinin olup olmadığını sorduğu ve söz alanların birkaç cümle ile sınırlı olarak görüşlerini dile getirdiği bölümdür. Bu sebeple dilek ve temenniler bölümünün pay sahiplerinin gündem maddelerine ilişkin son sözlerini söylediği bir aşama yerine toplantının kapatılmasına ilişkin ön hazırlık aşaması olduğu ifade edilmektedir; bkz. Orbay Ortaç, s. 180.

[506] Bilgi alma ve inceleme hakkı talebinin dilek ve temenniler bölümünde değerlendirilebileceği öğretide de kabul edilmektedir: bkz. Çamoğlu, s. 157.

[507] Sümer, s. 220; Özer, s. 139.

[508] Akbay, s. 170-171.

[509] Klaus J. Hopt/Herbert Wiedemann, **Aktiengesetz Großkommentar, Fünfter Band, Mitbestimmungsgesetz §118-149**, Berlin, 2008, §131, No: 96. (Akbay, s. 172'den naklen)

[510] İsviçre öğretisinde bu yöndeki görüşler için bkz. Akbay, s. 172.

sahibinin talebini açıklattırma yükümlülüğü yüklenmektedir. Bu yükümlülüğün gerekçesi olarak da pay sahibinin açıkça soru sormamasından faydalanılmaması, pay sahibinin anlaşılabilir soru sorma külfetinin arkasına sığınılmaması gösterilmektedir[511].

Pay sahibinin bilgi alma talebine ilişkin şüpheli durumların nasıl çözümleneceği de tartışılmaktadır. Bilgi alma talebi nihayetinde bir irade beyanıdır. Alman öğretisine göre şüpheli durumlar, ulaşması gerekli irade beyanlarına ilişkin kuralların kıyasen uygulanması yoluyla çözümlenmelidir[512]. Bu noktada objektif düşünen ortalama bir pay sahibi esas alınarak bir ölçüt belirlenmesi gerektiği savunulmuştur[513].

Son olarak pay sahibinin genel nitelikte soru sormaması; sorusunu detaylandırıp, somutlaştırması gerektiği belirtilmelidir[514]. Ancak nihayetinde pay sahibi talep ettiği bilgiye vakıf olmadığı için sorusunu ayrıntılandırması da durumun gereği hesaba katılarak kendisinden beklenebilecektir[515].

d. Bilgi Alma Talebini Gerekçelendirme Zorunluluğunun Bulunmaması

Pay sahibi hakkını kullanmak için bilgi almadaki özel menfaatini belirtmek, hakkı hangi saiklerle kullandığını açıklamak zorunda değildir[516]. Bilgi alma hakkı pay sahibine sadece pay sahibi sıfatına haiz olması nedeniyle tanınmıştır, hakkın

---

[511] Akbay, s. 172.

[512] Wulf/Habersack/Kalss/(Kubis), §131, No: 28. (Akbay, s. 173'ten naklen)

[513] Hans C. Grigoleit/Sebastian Herrler, **Aktiengesetz:AktG**, 2. Baskı, Verlag C.H. Beck, München, 2020 (Sümer, s. 220'den naklen.); Akbay, s. 173. *Akbay*, pay sahibinin soracağı sorunun teknik anlamda muhatabının toplantı başkanı olmasına rağmen sorunun toplantıdaki diğer pay sahipleri ve yönetim kurulu üyelerince de anlaşılması bekleneceğinden hareketle; bu kişilerin de doğrudan veya dolaylı olarak sorunun muhatapları olduğuna işaret etmektedir. Yazar bu sebeple muhatapların çokluğu karşısında ortalama bir pay sahibine göre tespitte bulunulmasını olumlu karşılamaktadır; bkz. Akbay, s. 173-174.

[514] Kaya, s. 286, 329-330; Çamoğlu, s. 152; Akbay, s. 170; Sümer, s. 220, 288; Yurtman, s. 695. Öğretide "*şirket işleri hakkında bilgi verin, şirket hakkında bir şeyler anlatın*" gibi yeterince somut olmayan taleplerin dikkate alınmayacağı belirtilmektedir; bkz. Bilge, s. 437.

[515] Bilge, s. 437-438; Mineliler, s. 17.

[516] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286; Sümer, s. 220; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82; Akbay, s. 180. Öğretide bilgi alma hakkının gerekçelendirilmesi zorunluluğu bulunmadığı tespit edilmiş ancak pay sahibine bilgi verilip verilmeyeceğine; verilecekse hangi ölçüde verileceğine karar verilmesinde hakkın gerekçelendirilmesinin önem kazanacağı belirtilmektedir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 286; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82-83; Akbay, s. 181.

kullanılması için özel bir menfaat ispatı gerekmez[517]. Hakkın kullanım amaçlarından biri de aydınlanma ihtiyacı olduğu için bu amaç, pay sahibini hakkı kullanmaya iten saikleri açıklama yükümlülüğünden tek başına kurtarır niteliktedir. Zira bilgi alma hakkını kullanan pay sahibi her zaman; yolsuzluk, şirketin ekonomik durumunun kötüye gidişi, yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ihlal etmesi gibi olumsuz hallerin varlığını araştırmak amacıyla hareket etmemektedir[518]. Bu sebeple hakkın kullanılmasının gerekçesi olarak olumsuz gidişata ilişkin şüpheleri araştırmak gibi sebepler gösterilmesi beklenemez.

Bilgi verme yükümlüsünün pay sahibinin bilgi almadaki niyetini araştırıp, bilgi talebini buna göre karşılaması söz konusu değildir[519]. Ancak bu noktada bilgi alma hakkının kanuni sınırlar dışındaki sınırlarını da dikkate almak gerekir[520]. TMK m. 2 uyarınca herkes haklarını kullanırken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılması hukuk düzeni tarafından korunmamaktadır. Bu sebeple toplantı düzeninin bozmak için soru sorma, ortaklığa zarar verme veya rekabet amaçlı bilgi istenmesi gibi hallerde bilgi alma talebi hakkın kötüye kullanılması yasağı nedeniyle reddedilecektir. Dolayısıyla pay sahibinin saiki, sadece dürüstlük kuralı çerçevesinde değerlendirilebilir. Ancak pay sahibinin bilgi alma hakkını kötü niyetli kullanımına ilişkin şüphelerin varlığında dahi kendisinden hakkı kullanmaktaki menfaatini açıklaması, saiklerini beyan etmesi istenemez. Pay sahibinin bu tür saiklerle hareket ettiğini bilgi verme yükümlüsünün ispat etmesi gerekir.

e. Bilgi Alma Talebinin Sözlü veya Yazılı Olarak İleri Sürülmesi

Bilgi alma hakkının yazılı veya sözlü kullanılacağına ilişkin olarak mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktadır[521]. Bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasını esas alan TTK m. 437, hakkın kullanım usulü açısından açık bir düzenleme barındırmasa da yol göstericidir. Zira hakkın kullanım yeri açısından genel kurulun

---

[517] Aksi halde hakkın kullanımının zorlaşacağı yönünde bkz. Akbay, s. 180.
[518] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 379; Akbay, s. 181.
[519] Akbay, s. 181.
[520] Bkz. İkinci Bölüm, III, B, 3.
[521] Elektronik genel kurul toplantılarında bilgi alma hakkının sözlü veya yazılı olarak kullanılacağına ilişkin bir düzenleme bulunmasa da ikincil mevzuatta elektronik ortamda görüş belirtmeye ilişkin düzenlemeler, bilgi alma talebinin yazılı olarak ileri sürülmesi noktasında zorunluluk doğurmaktadır; bkz. İkinci Bölüm, IV, 4.

işaret edilmesi ve genel kurulun sözlü işleyen yapısı gözetildiğinde, bilgi alma hakkının da sözlü olarak kullanılması söz konusudur. Hakkın genel kurula ve müzakerelere katılma hakkı ile bağlantısı düşünüldüğünde de bilgi alma hakkının kullanımında akla ilk gelen yol, sözlü kullanım olacaktır. Ancak bu durum hakkın yazılı olarak kullanılmasını da engellemeyecektir. Zira hakkın yazılı olarak kullanılmasına bir engel bulunmamaktadır[522] ve kimi durumlarda yazılılık, hakkın amacına ulaşması için daha elverişlidir. Bilgi alma talebi kimi durumlarda yazıyla desteklenerek talebin esasları daha net ortaya konulabilir ve bilgi verme yükümlüsünün soruyu daha iyi anlaması sağlanabilir[523]. Ayrıca sorunun cevabının kapsamlı olması halinde bilgi verme cevabının daha kapsamlı ve gerekçeli olarak hazırlaması yazılı usulde daha kolay olacaktır[524].

Bu tür durumlarda bilgi verilmesinin de yazılı usulde olması hakkın daha etkin kullanılmasına katkı sağlayabilecektir. Ancak yazılı cevabın sadece soruyu soran pay sahibiyle paylaşılması kolektif bilgilendirme amacına hizmet etmeyeceğinden, cevabın toplantıda bulunan her bir pay sahibine de açıklanması gerekecektir. Bu noktada yazılı cevabın genel kurul toplantısında okunması önerilebilir.

Hakkın her iki usulde de kullanılabilmesine kanunun cevaz verdiği tespit edildikten sonra hakkın sadece sözlü veya sadece yazılı olarak kullanılmasına ilişkin esas sözleşme, iç yönerge veya pay sahipleri sözleşmesi ile bir düzen öngörülüp öngörülemeyeceği de değerlendirilmelidir.

Hakkın yalnızca yazılı olarak kullanılabileceğine ilişkin esas sözleşmeye bir hüküm eklenmesinin mümkün olmadığı yönünde öğretide oybirliği vardır. Bilgi alma hakkının yazılı mı sözlü mü olacağına ilişkin bir koşul kanunda öngörülmediğinden hakkın yazılı kullanılmasına ilişkin bir hükmün TTK m. 340'ı ihlal edebileceği belirtilmektedir[525]. Ancak hakkın yazılı olarak kullanılmasını zorunlu kılmayan,

---

[522] Yazılılık, toplantı başkanlığına sunulan bir önergede somutlaşabilecektir.
[523] Dolu, s. 189; Akbay, s. 174.
[524] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 287; Akbay, s. 174.
[525] Dolu, s. 189; Akbay, s. 175. *Akbay*, ayrıca görüşünü TTK m. 447/1-b hükmüne de dayandırmaktadır. Buna göre pay sahibinin, bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını yasal olarak izin verilen ölçü dışında sınırlandıran genel kurul kararları kesin hükümsüzdür. Bu hüküm karşısında bahsedilen yönde bir esas sözleşme hükmünün kesin hükümsüz kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir; bkz. Akbay, s. 176. Ancak *Akbay*'ın işaret ettiği TTK m. 447 hükmünün genel kurul kararlarının iptaline ilişkin olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Böylelikle TTK m. 447/1-b bendi yalnızca hakkın kullanımının sadece yazılı şekilde olacağına ilişkin esas sözleşmeye bir hüküm eklenmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği kararının batıl olduğunun tespitinde gündeme gelecektir. Bu sebeple ortaklığın ilk esas sözleşmesiyle bu yönde bir düzenin getirilmesi halinde ilgili hükmün akıbeti değerlendirilirken TTK m. 447/1-b hükmü uygulanamayacaktır.

yönlendirme niteliğinde hükümler varsa bunların düzenleyici kural olarak değerlendirilebileceği de belirtilmektedir[526]. Kanaatimizce bilgi alma hakkının sadece yazılı olarak kullanılabileceğine ilişkin esas sözleşme hükümlerinin yanında sadece sözlü olarak kullanılabileceğine ilişkin esas sözleşme hükümleri de geçersiz kabul edilmelidir[527]. Zira hakkın ne yönde kullanılacağına ilişkin kanunda bir belirleme yapılmadığından sözlü kullanım da yazılı kullanım da mümkündür. Hakkın bu kullanımlardan yalnızca birine özgülenmesi hakkın kısıtlandığını gösterir. Oysa TTK m. 437/6 hükmünde bilgi alma ve inceleme hakkının, esas sözleşmeyle ve ortaklık organlarından birinin kararıyla kaldırılamayacağı ve sınırlandırılamayacağı belirtilmiştir. Bu sebeple bu yöndeki esas sözleşme hükümleri, emredici hüküm niteliğindeki TTK m. 437/6'ya aykırıdır ve dolayısıyla TBK[528] m. 27 uyarınca kesin hükümsüz sayılacaktır.

Esas sözleşme ile hakkın yazılı veya sözlü kullanılmasına ilişkin düzenleme yapılamayacağına göre iç yönergeye de bu yönde hüküm eklenemeyecektir[529]. Ayrıca iç yönergenin, pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme gibi vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran hükümler içeremeyeceğine ilişkin Toplantı Yönetmeliği m. 40/1 gözetildiğinde de bu yönde bir düzenleme yapılamayacaktır[530].

Pay sahiplerinin aralarında yapacakları bir pay sahipleri sözleşmesine hakkın yalnızca sözlü veya yalnızca yazılı olarak kullanılmasına ilişkin bir hüküm eklenmesi halinde bu hükmün de geçersiz olduğunu belirtmek gerekir. Zira pay sahipleri sözleşmesi, esas sözleşmeye eklenmesi mümkün olmayan hükümlerin derç edilmesini mümkün kılan sonsuz bir serbestiyet sahası tanımamaktadır[531]. Esas sözleşmeye eklenmesi emredici hüküm niteliğinde olan TTK m. 437/6'ya aykırılık nedeniyle TBK m. 27 kapsamında kesin hükümsüz sayılan düzenlemenin, pay sahipleri sözleşmesiyle getirilmesi de mümkün değildir.

---

[526] Akbay, s. 176.
[527] Dolu, s. 189.
[528] RG, T. 04.02.2011, S. 27836.
[529] Akbay, s. 176.
[530] Aynı yönde bkz. Akbay, s. 176-177.
[531] Kanunun emredici hükümleri, bu hükümlerin düzenlediği bir konuyu ilgilendiren pay sahipleri sözleşmesi hükümleri açısından uyulması gereken bir sınır oluştururlar; bkz. Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 115-116.

Nihayet toplantı başkanının yönetim yetkisi kapsamında da hakkın kullanımına ilişkin yazılılık veya sözlülük bağlamında bir koşul getiremeyeceğini eklemek gerekir[532]. Ancak toplantı düzeninin aksamaması adına alınabilecek bazı önlemler hakkın kullanım usulünü de etkileyebilecektir[533].

2. Bilgi Alma Talebinin Karşılanması

Genel kurulda bilgi alma hakkını kullanan pay sahibi, yönelttiği talep üzerine farklı karşılıklar bulur. Yönetim kurulu ve denetçiler doğrudan istenen bilgiyi verebilir, daha sınırlı kapsamda bilgi verebilir veya talebi reddedebilir. Ret kararının en önemli sonucu, bilgi alma istemi haksız olarak reddedilmişse TTK m. 437/5 uyarınca pay sahibinin bilgi alma davası açılabilmesidir. Ancak bilgi alma davasının açılması için sadece ret kararı aranmaz, zira bazı fiili durumlar ret ile aynı sonucu doğurur. Bunlar kanun koyucu tarafından şu şekilde belirlenmiştir: Bilgi alma isteminin cevapsız bırakılması, ertelenmesi ve TTK m. 437/5 anlamında bilgi alınamaması. Aşağıda bilgi alma talebi üzerine doğabilecek olan bu ihtimaller değerlendirilecektir.

a. Bilgi Verilmesi

Kanuni sınırlar içerisinde olan bilgi istemi herhangi bir kişinin, organın onayı aranmaksızın karşılanır. Buna göre bilgi verme görevlileri olan yönetim kurulu veya denetçi, pay sahibinin isteminin yalnızca kanuni sınırlar içerisinde olup olmadığını değerlendirir ve buna göre bilgi paylaşımı yapar.

Anonim ortaklıkta denetçi organ niteliğinde olmadığından denetçinin cevap vermesi için kurul kararı gerekmemekte, toplantıda hazır bulunan kişi tek başına bilgi paylaşımında yetkili olmaktadır. Bu sebeple aşağıdaki başlıkta yalnızca yönetim kurulunun bilgi vermesine ilişkin süreç değerlendirilecektir, ancak bilgi verilmesine

[532] Akbay, s. 177-178.
[533] Akbay, s. 177. Detaylı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, IV, 4.

ilişkin başlık altındaki diğer başlıklar hem denetçinin hem de yönetim kurulunun bilgi paylaşım esasları açısından ortak değerlendirmeleri içermektedir.

i. Bilgi Verilmesi için Yönetim Kurulu Kararı Gerekmesi

TTK m. 437'de genel kurulda pay sahibinin "yönetim kurulundan" ortaklığın işleri hakkında bilgi isteyebileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere hükümde işaret edilen makam yönetim kurulu üyeleri değil, yönetim kuruludur. Yönetim kurulunun bilgi verme noktasında yetki ve yükümlüğünün kaynağı bilgi vermenin bir organsal bir işleve dayanmasıdır[534]. Zira esasen anonim ortaklığın kendisi bilgi verme yükümlüsüdür, bilgi verme de ortaklığın tüzel kişiliği gözetildiğinde organ eliyle yerine getirilmektedir. Bu sebeple yönetim kurulu bilgi alma talebini kurul olarak karar alma süreciyle karşılayacaktır[535].

TTK m. 407/2 hükmüyle murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin ve denetçinin genel kurul toplantısında hazır bulunmasının şart olduğu, diğer yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısına katılabileceği düzenlenmiştir. İlgili hükmün gerekçesinde hükmün amacının pay sahiplerinin yönetim ve denetime ilişkin sorularının cevaplanmasını sağlamak olduğu belirtilmektedir[536]. Görüldüğü üzere yönetim kurulu üyelerinin her birinin, kurul olarak toplantıda bulunmasını zorunlu kılan bir düzenleme yapılmamıştır. Kanun koyucu tarafından pay sahiplerinin ortaklığın gidişatı ve ortaklık işlerine ilişkin sorularının cevaplandırılması için karşılarında en azından bir muhatap bulabilmelerini sağlayan bir düzen getirilmiştir[537]. Bu sebeple her ne kadar bilgi verilmesinin yönetim kurulu kararına dayandığı tespit edilse de TTK m. 407/2 hükmüyle birlikte düşünüldüğünde toplantı içerisinde yönetim kurulu üyelerinden herhangi birisinin pay sahibinin sorusunu karşılaması halinde de

---

[534] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 164; Sümer, s. 155; Akbay, s. 152.

[535] Akbay, s. 152 ve dn. 582'de yer alan literatür. Akbay, bilgilendirme hususunda karar vermenin yönetim kurulunun devredilemez görevlerinden olduğunu tespit ederek bu görevin yönetim kurulu içinden üyelere ya da dışarıdan üçüncü kişilere TTK m. 367 bağlamında devredilemeyeceğini belirtmektedir. Akbay bu sebeple yönetim kurulu üyelerinin, bir pay sahibinin bilgilendirilmesi konusunda tek başlarına karar vermelerinin, yönetimin devriyle dahi mümkün olmadığı; bilgilendirme talepleri konusunda, yönetim kurulunun tek bir üyesinin karar veremeyeceği sonucuna ulaşmaktadır; bkz. Akbay, s. 152.

[536] Kaya, **TTK**, s. 494.

[537] Orbay Ortaç, s. 134.

verilen bilgi geçerli olacaktır[538] [539]. Bu durumda yönetim kurulu üyesinin, kurul kararı olmadan kendi inisiyatifiyle bilgilendirme yapmasının sorumluluğunu doğurabileceğini de tespit etmek gerekir[540]. Örneğin; paylaşılmaması gereken bir bilgiyi toplantı sırasında talep üzerine yönetim kurulu kararı alınmadan tek başına paylaşan yönetim kurulu üyesi, özen yükümlülüğüne aykırı davranmış olacak ve TTK m. 553 vd. kapsamında sorumluluğu gündeme gelecektir.

Yukarıda belirtildiği üzere genel kurulda esasen sözlü bir süreç işlemektedir. Genel kurul toplantısında bilgi alma hakkının kullanılması üzerine çoğu zaman doğrudan soruyla ilgili bilgisi olan yönetim kurulu üyesinin/üyelerinin bilgiyi doğrudan paylaştığı görülmektedir. Genel kurul toplantısı içerisinde TTK m. 390'da öngörülen esaslara uygun olarak ayrıca bir yönetim kurulu toplantısı ve karar alma süreci fiilen işletilmemektedir[541]. Zira toplantı yeter sayısını sağlayacak sayıda yönetim kurulu üyesinin genel kurula katılması zorunlu olmadığından, yeter sayıya ulaşılmaması halinde yönetim kurulu kararı alınamayacağından bahisle pay sahibinin sorularının cevapsız bırakılması, hakkın amacıyla bağdaşmayacaktır. Sonuç olarak genel kurula katılan tek yönetim kurulu üyesinin bile bilgilendirmede bulunmaya yetkili olduğunun kabulü gerekir.

---

[538] *Ulusoy*, talep edilen bilginin şirket sırrı teşkil edip etmediğini veya korunması gereken şirket menfaati kapsamında paylaşılmaması gereken bir bilgi olup olmadığını tahlil noktasında yetkili olanın "yönetim kurulu" olduğunu ancak yönetim kurulu ifadesiyle bilgi istendiğinde genel kurulda hazır bulunan yönetim kurulu üyelerinin kastedildiğini, yönetim kurulu üyelerinden sadece birisi hazırsa, o üyenin karar vereceğini belirtmektedir; bkz. Ulusoy, s. 58. Ulusoy'un görüşünü değerlendiren *Akbay* ise toplantıya yönetim kurulu üyelerinden sadece birisinin katılması ve verdiği bilginin ortaklık menfaatlerini zarara uğratacak bir bilgi olması halinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna gidilip gidilemeyeceğinin değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. *Akbay*, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantılarına katılmasının özen ve sadakat yükümlülüklerinin bir gereği olduğunu öncelikle belirtmektedir. Bu sebeple üyelerden birisi dışında diğerlerinin katılmadığı bir toplantıda verilen bilginin, ortaklık menfaatlerini zarara uğrattığından bahisle yalnızca toplantıya katılıp bilgi paylaşımı yapan üyenin sorumlu tutulmasının; ortaklık işlerine ilgisiz olarak toplantıya katılmayan yönetim kurulu üyelerinin lehine bir durum yaratılması anlamına geleceğini belirtmektedir; bkz. Akbay, s. 152, dn 585.

[539] Öğretide pay sahibinin sorusunun yönetim kurulu üyelerinden birisi tarafından karşılanması halinde, ilgili üye yönetim kurulu tarafından yetkilendirilmemiş olsa dahi pay sahibinin bilgi alma talebine geçerli bir yanıt verilmiş olacağı ve bilginin ayrıca yönetim kurulu kararıyla verilmesinin talep edilemeyeceği belirtilmektedir; bkz. Sümer, s. 155; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 166. Bu hususa gerekçe olarak bilgi verilmesinin hukuki işlem olmadığı, ortaklığı dışa temsile ilişkin karar alma prosedürünün mutlak zorunluluk teşkil etmeyeceği gösterilmektedir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 166.

[540] Akbay, s. 153.

[541] Krş. Akbay, s. 153.

ii. Bilginin Yazılı veya Sözlü Olarak Verilmesi Hususu

TTK m. 437'de sorulan sorulara cevabın nasıl verileceği hususunda bir açıklık bulunmamakla birlikte hükmün gerekçesinde bilginin kural olarak sözlü verileceği ancak yazı ile güçlendirilebileceği ifade edilmiştir[542]. Genel kurulda işleyen sözlü sürecin devamı olarak sorulan sorulara sözlü cevap verilmesi alışılageldik usuldür. Öğretide de talep edilen bilginin yazılı olarak da verilmesi uygun bulunmaktadır[543].

Bilginin yazılı olarak verilmesine olumlu yaklaşırken bazı hususlara dikkat etmek gerekir. İlk olarak yazılı olarak paylaşılan cevabın, toplantıda sorulan soruya doğrudan temas eden, somut bilgiler içermesini sağlamak gereklidir. Toplantıdan önce hazırlanmış genel geçer bilgiler içeren; TTK m. 437/1 kapsamında yer alan dokümanların genel bir tekrarını içeren metinlerle cevap verilmesi uygun olmayacaktır[544]. Bir diğer dikkat edilmesi gereken husus ise yazılı bilgi paylaşımının sadece belirli pay sahibine veya pay sahiplerine yapılmaması, diğer pay sahiplerinin bilgiye ulaşımının kısıtlanmamasıdır. Zira toplantı içerisinde sadece soruyu soran pay sahibine cevap verilmekte gibi gözükse de esasen verilen bilgi sadece o pay sahibiyle değil genel kurula katılan tüm diğer pay sahipleriyle de paylaşılmaktadır. Bu sebeple bilgi alma hakkının kolektif bilgilendirme etkisi de gözetilerek, yazılı olarak paylaşılan bilginin toplantıda olan her bir pay sahibi tarafından bilinir kılınması için gerekli önlemler alınmalıdır[545]. Bu noktada öğretide yazılı olarak paylaşılan bilginin toplantı sırasında okunması veya diğer pay sahiplerine ana hatlarıyla izah edilmesi gerektiği belirtilmektedir[546]. Ayrıca yazılı şekilde cevap verilmesi cevabın aynı zamanda tutanağa geçirilmesi yerine geçmemekte, cevabın ayrıca tutanağa da işlenmesi gerekmektedir[547].

---

[542] Kaya, s. 532.
[543] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 83; Akbay, s. 185-186; Özer, s. 140. *Dolu* ise bilginin yazılı olarak verilmesini ancak gerektiği durumlarda ve bilginin kalitesini güçlendirmek amacıyla başvurulabilecek ikincil bir yol olarak görmekte ve bilgi alma talebine yalnızca yazılı karşılık verilmesinin TTK m. 437'ye aykırı olduğunu belirtmektedir; bkz. Dolu, s. 191.
[544] *Dolu* da benzer sakıncalara işaret ederek hakkın sadece yazılı olarak karşılanmasını hukuka aykırı bulmuştur. Yazara göre sadece yazılı olarak bilgi verilmesi şablon şeklinde bir anlayışla hazırlanmış, haktan beklenen faydayı veremeyecek dokümanlarla taleplerin karşılanmasına yol açacaktır; bkz. Dolu, s. 191-192.
[545] *Akbay*, genel kurul toplantısında yapılacak bilgilendirmede tüm pay sahipleri ve temsilcilerinin sorulan soruya verilen cevabı duyma hakkının olduğunun TTK m. 437/2 c. 4 hükmünden de anlaşılabildiği kanaatindedir; bkz. Akbay, s. 185-186.
[546] Akbay, s. 186; Özer, s. 140; Ünal, s. 260.
[547] Akbay, s. 186.

Öğretide *Çelebi* ise bilginin yazılı olarak verilmesinin mümkün olduğunu savunmaktadır. Yazar, kural olarak bilginin sözlü verileceğini ancak kanunda bir düzenleme bulunmadığından yazılı olarak da verilebileceğini kabul etmekle birlikte yazılı bilgi verilmesi usulünün toplantıda sözlü verilen bilginin sonradan yazılı olarak paylaşılarak güçlendirilmesi şeklinde gerçekleşeceği yönünde bir yaklaşım benimsemektedir[548]. Görüldüğü üzere yazar yazılı bilgi paylaşımını açıkça genel kurul sonrası ile ilişkilendirmiştir. İlgili yaklaşımın genel kurulda sorulan sorular ve cevapların tutanağa geçirilmesi zorunluluğunu da içeriğinde barındıran TTK m. 422 hükmü karşısında etkisiz olduğunu düşünmekteyiz. Buna göre toplantıda sözlü olarak paylaşılan bilgi, bilgilendirme süreci hukuka uygun bir şekilde yürütülür ve TTK m. 422 uyarınca cevaplar tutanağa geçirilirse, yazılı olarak zaten toplantı tutanağında somutlaşacaktır[549]. Yönetim kurulunun toplantıda sözlü olarak paylaşılan ve toplantı tutanağına da geçirilmesi zorunlu olan aynı bilgiyi, aynı kapsam ve ayrıntıda ayrıca sonradan yazılı usulde paylaşmasının hakkı güçlendirdiğinden söz edilemeyecektir. Eğer toplantıda paylaşılan kapsamdan daha geniş, daha detaylı bir bilgi paylaşımı sonradan yapılacaksa bu durumda bu bilginin pay sahiplerine nasıl ulaştırılacağının da incelenmesi gerekecektir. Zira yönetim kurulunun sadece belirli pay sahiplerine genel kurul toplantısı dışında yazılı olarak daha detaylı bilgi vermesi eşit işlem ilkesine aykırı olacak ve TTK m. 437/2-c.4'ün uygulanması ihtimalini de beraberinde getirecektir. Yazılı usulde daha detaylı ve kapsamlı bilgi paylaşımının, soruyu soran pay sahibi olmasından mütevellit sadece soruyu soran pay sahibine yapılması da haklı bir gerekçe olarak kabul edilemeyecektir. Bilgi alma hakkı her ne kadar bireysel menfaatlerin öncelikli olduğu bir hak olsa da kolektif bilgilendirmeye hizmet etmekte olup, sorulan soruların cevabının her bir pay sahibinin erişimine açık olması gerekmektedir. Bu sebeple genel kurulda sözlü olarak cevaplanan sorunun daha detaylı olarak yazılı bir şekilde tekrar cevaplandırılarak bilginin kalitesi güçlendirilmek isteniyorsa bilgi paylaşımının şekline de dikkat etmek gerekir. Bu halde bilgi paylaşımı

[548] Çelebi, s. 530-531.

[549] Bu noktada yazarın yaklaşımının, pay sahibinin sorduğu soruların ve bu sorulara verilen yanıtların tutanağa geçirilmediği veya detayı verilmeden, pay sahibi tarafından bilgi alma hakkının kullanıldığı ve kendisine cevap verildiği keyfiyetini içeren durumlara yönelik olduğu düşünülebilir. Ancak sorulan soruların ve yanıtlarının kanuna aykırı bir şekilde tutanağa dahi geçirilmediği bir anonim ortaklıkta bilginin kalitesini artırmak ve bilgi alma hakkını güçlendirmek için sonradan yazılı surette yanıtın pay sahiplerine aktarılması pek de olası gözükmemektedir. Bir başka deyişle daha bilgi alma hakkının etkin kullanılmasının sağlanamadığı bir ortaklıkta hakkın sonradan güçlendirilmesine ilişkin adımlar atılması de beklenemeyecektir.

yapılırken bilginin her bir pay sahibi tarafından bilinir kılınması için ortaklığın internet sitesi aracılığıyla bilgi aktarılması gibi çözümler önerilebilir.

iii. Verilecek Bilgide Aranan Nitelikler

TTK m. 437/2 ile verilecek bilginin niteliğine ilişkin bir ölçüt getirilmiştir: "*Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır*." Hükmün gerekçesinde verilecek bilginin özelliklerini belirten sıfatlar tanımlanmıştır[550]. Buna göre "özenli" ifadesiyle, "*baştan savma olmayan, sorunun karşılığı niteliğini taşıyan, ilgisiz konuları içermeyen*" bilgilerin ifade edildiği; "gerçeğe uygun" ifadesiyle "*gerçeği aynen yansıtan doğru, yalan ve aldatıcı olmayan*" bilgilerin ifade edildiği belirtilmiştir. Yine gerekçede hesap verme ilkesine uygunluğun Türk hukukunda yeni bir kavram olduğuna değinilerek kavramın, "*hesap verme konumunda bulunan bir kişinin hesap vereceği, yani sorumlu olduğu kişiye vermekle yükümlü olduğu kapsamlı, içerikli ve belgeli*" bilgiyi ifade ettiği belirtilmektedir.

TTK m. 437/2 hükmünde düzenlenen bilgiye ilişkin aranan nitelikler, bilgi verme yükümlüsünün soyut, baştan savma, üstünkörü, gerçeği yansıtmayan cevaplarla pay sahibinin sorusuna "sözde" yanıt vererek hakkı etkisiz kılmasını engellemektedir. Bu kapsamda bilgi verme görevlilerinin şeklen bilgi vermiş olması değil; kapsam açısından yeterli, özenli, sorulan soruya doğrudan temas eden, doğru, eksiksiz, yanıltıcı olmayan, açıklamalarda bulunması beklenmektedir[551].

b. Bilgi Verilmesi Talebinin Reddedilmesi

Bilgi alma talebinin karşılanması yanında reddedilmesi halinin de değerlendirilmesi gerekir. Öğretide pay sahibinin bilgi alma hakkını kanunun öngördüğü koşullara uymaksızın reddeden yönetim kurulu kararlarının butlanın

---

[550] Kaya, **TTK**, s. 532. Verilecek bilginin kalitesine ilişkin ölçütler hakkında detaylı bilgi için bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 380.

[551] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 380; Pulaşlı, **Şerh**, s. 2023-2024; Şener, **Ortaklıklar**, s. 521; Sümer, s. 222-223; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 83; Cengiz, s. 68; Ünal, s. 258-259; Dolu, s. 193-194.

istenebileceği belirtilmektedir[552]. Bu noktada öğretide *Aksu* bir ayrım yapmaktadır: Butlanın tespitinin TTK m. 437/5'te öngörülen on günlük hak düşürücü süre içerisinde istenmesi ve bu süreden sonra istenmesi. Yazara göre bilgi alma istemi haksız olarak reddedilen pay sahibi, reddi izleyen on günlük süre içerisinde butlanın tespitine ilişkin dava açamayacaktır[553]. Zira eda davasının açılmasının mümkün olduğu durumlarda tespit davası açılmasında pay sahibinin hukuki yararı yoktur[554]. Ancak TTK m. 437'de öngörülen on günlük sürede bilgi alma davası açılmamışsa, bu süre geçtikten sonra bilgi alma isteminin reddine ilişkin yönetim kurulu kararının butlanının tespiti istenebilecektir[555]. Zira butlanın tespiti davası herhangi bir süreye tabi değildir. Aksi yönde görüşe göre bilgi alma hakkının bulunduğunun ve bu hakkın kullanılmasına ilişkin istemin ortaklık tarafından haksız olarak reddedilmiş olduğunun tespitini istemede hukuki yarar bulunmamaktadır[556]. Zira bu yönde verilecek bir mahkeme kararı, pay sahibini istediği sonuca kavuşturmaya elverişli değildir[557]. Ancak bu noktada *Aksu*, butlanın tespitine ilişkin mahkeme kararının ileride açılacak sorumluluk davalarında delil olarak kullanılabileceğinden hareketle pay sahibinin butlanın tespiti davasını açmakta hukuki yararı olduğunu belirtmektedir[558].

Öğretide *Sayın* ise, pay sahibinin bilgi alma hakkını haksız bir şekilde reddeden yönetim kurulu kararının butlanını talep edilebileceğini ancak bu talebin pay sahibinin bilgi almasını sağlamayacağından, TTK m. 437/5 gereğince bilgi alma talebi ile mahkemeye başvurulmasının daha yararlı olacağını belirtmektedir[559].

---

[552] Raziye Aksu, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, On İki Levha Yayıncılık, 2022, s. 245, 248; Hediye Bahar Sayın, **Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 183.

[553] Aksu, s. 248.

[554] Aksu, s. 248. *Aksu*, TTK m. 437/5 kapsamında dava açılması ve bu davada bilgi alma isteminin reddedilmesi halinde esasen mahkemece verilen kararın yönetim kurulu kararının da batıl olmadığı tespitini içerdiğini belirtmekte, bu durumda, TTK m. 435 uyarınca açılan davada verilen hükmün kesin olmasından bahisle, artık yönetim kurulu kararının butlanının tespitine yönelik dava açılmayacağını eklemektedir.

[555] Aksu, s. 248-249.

[556] Atalay, s. 65.

[557] Atalay, s. 65.

[558] Aksu, s. 249.

[559] Sayın, s. 122.

c. Bilgi Verilmesi Talebinin Cevapsız Bırakılması, Ertelenmesi, Bilginin Aranan Niteliklere Uygun Olmaması

Pay sahibinin talep ettiği bilgiye ulaşamaması sadece bilginin reddedilmesi halinde söz konusu olmaz. Bilgi alma talebi açık olarak reddedilmek yerine cevapsız bırakılabilir veya bilgi talebinin karşılanması ertelenebilir. Bu ihtimaller halinde de TTK m. 437/5 uyarınca bilgi alma davası açılabilecektir. Bu sebeple öğretide cevapsız bırakma veya cevabı erteleme hallerinin de esasen ret anlamına geldiği belirtilmektedir[560].

Bilgi verme görevlilerinin kendilerine sorulan soru hakkında araştırma yapılıp, genel kurul toplantısından sonra yazılı veya sözlü olarak cevap verileceğine ilişkin açıklamalarda bulunması halinde bilgi alma talebi ertelenmiş olur. Bilgi alma talebinin ertelenmesine, öğretide belirli koşullar halinde farklı sonuçlar bağlanmıştır.

Öğretide bir görüşe göre, bilgi alma taleplerine aynı genel kurul toplantısında cevap verilmesi gerekmekte olup; talebin hangi gerekçeyle olursa olsun bir sonraki genel kurula bırakılması mümkün değildir [561]. Zira sorulan sorular sadece pay sahibini değil, tüm genel kurul katılımcılarını ilgilendirmektedir ve bu sebeple TTK düzeninde ertelemeye cevaz verilmemiştir[562].

Diğer bir görüşe göre ise, bilgi alma taleplerine aynı genel kurul toplantısında cevap verilmesi gerekmekte olup, kim durumlarda erteleme mümkündür[563]. Bu görüş

---

[560] Akbay, s. 419.

[561] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 379; Dolu, s. 192.

[562] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 379; Dolu, s. 192. *Tekinalp,* Kurumsal Yönetim Tebliği'nin eki olan Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin 1.3.5. numaralı ilkesinde yer alan hemen cevap verilemeyecek kadar kapsamlı sorulara sonradan yazılı olarak cevap verilmesini mümkün kılan düzenlemeyi eleştirmekte, hükmün kabul edilemeyeceğini savunmaktadır. Düzenlemenin ilgili kısmı şu şekildedir: "*Sorulan sorunun gündemle ilgili olmaması veya hemen cevap verilemeyecek kadar kapsamlı olması halinde, sorulan soru en geç 15 gün içerisinde Yatırımcı İlişkileri Bölümü tarafından yazılı olarak cevaplanır*." Ancak yazarın bir başka eserinde Türk hukukunda da geçerli olması gerektiğini belirttiği İsviçre Federal Mahkemesi kararında yer alan bir esasa göre, ilk olarak genel kurulda ortaya konan bir bilgi alma istemine cevap verme yükümlülüğü gerekli belgelerin sağlanmasına bağlıdır. Buna göre yönetim kurulu veya denetçiler soru ile ilk olarak genel kurulda karşılaşmışsa ve sorunun cevabı bazı belgelerin incelenmesini gerektiriyorsa cevap ile yükümlü olanlar bu durumu toplantı tutanağına geçirerek cevabı ilk yapılacak genel kurul toplantısına erteleyebilirler. Sonra yapılan genel kurul toplantısında önceki genel kurula göndermede bulunularak ve ilgili bilgi ve belgeler ibraz edilerek cevaplar açıklanır ve tutanağa geçirilir. Tekinalp, cevapların açıklanacağı bu genel kurul toplantısını beklemeden "inceleme davası" açılamayacağını eklemektedir. Bu konuda bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 59-60.

[563] Akbay, s. 419; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 50; Yurtbaşı, s. 137; Cengiz, s. 227; Ünal, s. 262; Sümer, s. 227.

taraftarlarınca erteleme, yönetim kurulu üyelerinin toplantıya hazırlık yükümlülüğü ve bu yükümlülüğün sınırları ile birlikte değerlendirilmektedir[564]. Bu görüş kapsamında *Akdağ Güney*, pay sahibinin genel kuruldaki bilgi alma talebinin, aynı genel kurulda cevaplanması gerektiğini ancak talep edilen bilginin aktarılması için ihtiyaç duyulan dokümanların hazır olmaması ve bunların hemen sağlanmasının mümkün olmaması halinde bilginin sonradan verilebileceği kanaatindedir[565]. Yine aynı görüş taraftarlarından *Sümer*, öncelikle yönetim kurulunun gündem dışı konularda dahi gerekli hazırlığı yapması ve özellikle ortaklığın faaliyet alanları ve ekonomik durumuna ilişkin bilgi sahibi uzman kişileri genel kurul toplantısında hazır bulundurmasının bir yükümlülük olduğunu tespit etmektedir[566]. Ancak birden fazla alanda faaliyet gösteren büyük hacimli anonim ortaklıklarda, bilgi alma talebinin ortaklık belgelerinde ayrıntılı inceleme gerektiren ve gündem dışı konular hakkında olması halinde yönetim kurulunun gerekli incelemeleri yaptıktan sonra genel kurul toplantısı dışında yazılı olarak pay sahibini bilgilendirebileceğini kabul etmektedir[567]. Bu noktada erteleme sonrası yapılacak olan bilgi paylaşımının şekli üzerinde de durulmalıdır.

Öğretide *Sümer*, pay sahibine genel kurul dışında bilgi verilmesinin ilgili pay sahibi ile diğer pay sahipleri arasında farklılık yaratacağına ve eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edeceğine de dikkat çekmektedir. Yazar bu nedenle aynı bilginin uygun araçlarla diğer pay sahiplerine de iletilmesi gerektiği kanaatindedir[568]. Aynı şekilde *Ünal* da, "*şirketin ve bilgi talep eden pay sahibiyle birlikte diğer tüm pay sahiplerinin de buna onay vermesi halinde, eşit işlem ilkesi gözetilerek tüm pay sahiplerinin de bilgilendirilmesi şartıyla, talep edilen bilginin genel kurul toplantısından sonra yazılı olarak verilmesi*"nin bilgi alma hakkının amacına uygun olacağını belirtmektedir[569].

---

[564] Akbay, pay sahibinin sorusunu yöneltmesine ilişkin külfetleriyle yönetim kurulunun hazırlıklı davranma yükümlülüğü arasında bir bağ kurmaktadır. Yazara göre pay sahibinin anlaşılır soru sorma külfetine uyup uymadığı veya -istisnai hallerde geçerli olmak kaydıyla- soracağı soruya ilişkin genel kurul dışında ortaklığı bilgilendirme yükümlülüğüne uyup uymadığı, reddin haksız olup olmadığını da etkileyecektir; bkz. Akbay, s. 419. Zira cevabı kapsamlı araştırma gerektiren soruları olan pay sahibi, yönetim kurulunun gerekli hazırlıkları yapabilmesi için sorularını genel kurul toplantısından önce yönetim kuruluna bildirmek zorundadır; bkz. Akbay, s. 410; Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82, 94. Bu yükümlülüğün kaynağının hakların sakınılarak kullanılması ilkesi olduğu yönünde bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82. Akbay'a göre pay sahibinin bu külfeti yerine getirmediği hallerde, yönetim kurulunun genel kuruldaki olağan hazırlıklı olma yükümlüğünün kapsamını aşan sorulara yanıt vermesi beklenemeyeceğinden; TTK m. 437/5'teki dava hakkı da ortadan kalkacaktır; bkz. Akbay, s. 109-110.

[565] Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 50.

[566] Sümer, s. 227.

[567] Sümer, s. 227.

[568] Sümer, s. 227.

[569] Ünal, s. 262.

Yazar, bu usulle pay sahibinin dava yoluna gitmeden bilgiye ulaşmasının sağlanabileceğini belirtmektedir[570]. *Yurtbaşı* ise bu şekilde erteleme sonrası paylaşılan bilginin, ilk genel kurulda diğer pay sahipleriyle de paylaşılması gerektiğini savunmaktadır[571].

Kanaatimizce cevaplandırılması için kapsamlı bir araştırma yapılması gereken bir soruyla karşılaşan bilgi verme yükümlüsünün, aynı genel kurul toplantısında ilgili soruya cevap vermesi objektif olarak kendisinden beklenemiyorsa, gerekli incelemeleri yaptıktan sonra talebi yanıtlamak adına cevap vermeyi ertelemesi mümkün olmalıdır. Ancak bilgi verme yükümlüsünün cevap vermesini engellemesine neden olan koşulların objektif olarak değerlendirilmesi gerekir. Cevap vermeyi engelleyen koşulların varlığı ortaya konmadan, sorulan sorulara keyfi bir şekilde cevap verilmesinin ertelenmesi mümkün değildir. Bu kapsamda örneğin; cevaplandırılması detaylı bir araştırmayı gerektiren bir soru sorulması ihtimalinde pay sahibi sorusunu genel kurul toplantısından makul bir süre önce yöneltmişse[572], yönetim kurulunun ilgili soruya yönelik cevabın daha sonradan verileceğini ileterek cevap verilmesini ertelemesi mümkün olmayacaktır. Çünkü bilgi verme yükümlüsü bu soruyla ilk defa karşılaşmamış olacak ve genel kurul toplantısı öncesinde de cevaba yönelik hazırlık yapma imkânı olacaktır. Bilgi verme görevlilerinin oldukça geniş kapsamda belirlenen ortaklık işleri ve denetim faaliyetine ilişkin ve gündemle ilgili olmayan konularda dahi hesap verme yükümlülüğü olsa da bu yükümlülüğün rasyonel bir zeminde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple ancak gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra cevap verilmesi mümkün sorularla karşılaşıldığında yukarıda açıklanan şartlara uygun olarak cevap verilmesinin ertelenebileceği kabul edilmeli, bir sonraki aşamada ise sonradan yapılacak bu bilgi paylaşımının şeklinin üzerinde durulmalıdır.

Kanaatimizce zaten talep ettiği bilgiye ulaşması ertelenmiş olan pay sahibine, ilgili bilgiyi vermek için adres olarak yalnızca bir sonraki genel kurul toplantısını göstermek, hakkın amacıyla bağdaşmamaktadır. Bilgi talebi olağan genel kurul toplantısında ileri sürülmüşse, bir sonraki genel kurul toplantısı olağanüstü genel kurul

---

[570] Ünal, s. 262.
[571] Yurtbaşı, s. 137.
[572] Zira pay sahibinin istisnai hallerde sorularını genel kurul toplantısından önce ileri sürmesi zorunluluğu kabul edilmektedir. Bu hususta Akbay'ın açıklaması şu şekildedir: "*Yönetim kurulunun toplantıya hazırlıklı gelme yükümlülüğünü aşacak nitelikte, karmaşık ve kapsamlı araştırma gerektiren soruların, toplantıdan önce ortaklığa bildirilip, yönetim kuruluna genel kurula kadar hazırlık yapma fırsatı tanınması gerekir*.". Bkz. Akbay, s. 506.

toplantısı olmadığı sürece, bilgi paylaşımı için olağan genel kurul toplantısı beklenecektir. Olağan genel kurul toplantılarının TTK m. 409/1 uyarınca faaliyet dönemi bitiminden itibaren üç ay içinde olmak üzere her yıl bir kez yapıldığı ve uygulamada bu hükme uyulmayarak sıklıkla toplantı yapılmadığı da gözetildiğinde, ertelenen bilgi paylaşımı için uzun süre beklenmesi gerekebilecektir[573]. Bu sebeple ilgili pay sahibine genel kurul dışında da bilgilendirme yapılabileceğini kabul etmekteyiz. Ancak *Sümer*'in de belirttiği üzere pay sahibine genel kurul dışında bilgi verilmesinin ilgili pay sahibi ile diğer pay sahipleri arasında farklılık yaratması ve bu durumun eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edecek olması nedeniyle, aynı bilginin uygun araçlarla diğer pay sahiplerine de iletilmesi gerekecektir. Bu durumda "*Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir*." şeklindeki TTK m. 437/2-c.4 hükmü diğer pay sahiplerinin ilgili bilgiye ulaşması için bir imkân tanısa da ilgili hüküm eşit işlem ilkesine aykırılığı zamanında ve ölçülü bir şekilde telafi eden bir çözüm sunmamaktadır. Zira TTK m. 437/2-c.4 kapsamında da diğer pay sahiplerinin genel kurul toplantısını beklemesi gerekecektir[574].

Bazen ise bilgi alma istemi üzerine bilgi verme görevlisi bilgi paylaşımı yapar ancak verilen bilgi aranan niteliklere uygun olmayabilir. Bu duruma ilişkin olarak TTK m. 437/5'te "*bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi*"nin de bilgi alma davası açabileceği belirtilmiştir[575]. Kanunda bilgi verilmesi talebinin reddedilmesi halinde bilgi alma davasının reddi izleyen on gün içinde açılacağı düzenlenirken, "*diğer hallerde*" makul bir süre içerisinde dava açılacağı hüküm altına alınmıştır. Öğretide diğer hallerde ifadesinin kapsamına hangi durumların girdiğine ilişkin farklı ifadelere isabet edilmiştir. Bir görüşe göre on günlük süre pay sahibi tarafından ret veya talebin yeterince karşılanmadığı hallerde geçerlidir; erteleme veya cevapsız bırakmada ise makul süre esas alınır[576]. Diğer görüşe göre ise bilgi alma talebinin açıkça reddedildiği

[573] Ancak örneğin talep, olağanüstü genel kurul toplantısında ileri sürülmüşse ve olağan genel kurul toplantısının yapılmasına az bir zaman kalmışsa bilgi talebinin karşılanması için genel kurul toplantısının beklenmesinde bir sakınca yoktur.

[574] TTK m. 437/2-c.4'te diğer pay sahiplerine bilginin verileceği yer olarak genel kurul açıkça gösterilmese de hükümde kullanılan gündem ifadesiyle bilgi paylaşımının genel kurulda yapılacağı anlaşılmaktadır.

[575] Kanunda kullanılan "*bu fıkra anlamında*" ifadesinin "*bu madde anlamında*" olarak anlaşılması gerekmektedir. Zira TTK m. 437/5, bilgi alma talebinin tam anlamıyla karşılanmasına ilişkin özel ölçütler barındıran bir fıkra değildir. TTK m. 437 hükmünün tamamının değerlendirilmesi, bilgi alma hakkının tam anlamıyla karşılanıp karşılanmadığını tespit ederken daha doğru bir ölçüt sağlayacaktır.

[576] Atalay, s. 67; Ünal, s. 317-318.

günden itibaren on gün içinde; erteleme, cevapsız bırakma, yetersiz bir şekilde bilgi alma taleplerinin cevaplanması hallerinde ise makul bir süre sonra bilgi alma davası açılır[577]. *Yurtman* da "diğer hallerde" ifadesiyle sürüncemede bırakılan taleplere işaret edildiğini belirtmekte, ifadenin kapsamını tam olarak somutlaştırmamaktadır[578].

Kanaatimizce hükümdeki dava açma süresi için kullanılan "*reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra*" ifadesi nedeniyle hükmün açık lafzına aykırı yorum yapılması mümkün değildir. Bilgi alma talebinin haksız bir şekilde reddi dışındaki tüm durumlarda makul süre geçerlidir. Zira birinci görüşte olduğu gibi talebin hiç karşılanmadığı, cevapsız bırakıldığı hallerde pay sahibinin makul sürede dava açabilmesine imkân verilirken; yetersiz de olsa pay sahibinin bir cevaba ulaştığı hallerde ise 10 günlük süreye tabi tutmanın ardında geçerli bir sebep bulunmamaktadır. Pay sahibinin yetersiz ve eksik karşılanan bilgi alma talebi üzerine, kendisine verilen cevabın eksik ve yetersiz olduğunu değerlendirebilmesi açısından da makul sürede dava açabilir olması mantıklıdır[579]. Sonuç olarak hak düşürücü nitelikte olan 10 günlük süreye tabi tutulmayacak, sabit bir süreden bağımsız olarak somut olayın koşullarına göre değerlendirme yapılarak belirlenecek olan makul süre, haksız ret teşkil eden haller dışındaki diğer tüm durumlara özgüdür.

3. Bilgi Alma Hakkı ve Toplantı Tutanağı

Genel olarak sözlü işleyen toplantı sürecinin somutlaştırılıp ortaya konmasına hizmet eden[580] genel kurul toplantı tutanağının, ortaklığa ilişkin birçok konuda etkisi ve önemi büyüktür. Kanunda tutanağa dair en temel hüküm TTK m. 422 hükmüdür. Tutanağın içeriğinin de belirlendiği hükmün ilk fıkrası şu şekildedir: "*Tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir.*"

[577] Akbay, s. 454; Durgut/Kaplan, s. 144-145.
[578] Yurtman, s. 701.
[579] Aynı yönde bkz. Akbay, s. 456.
[580] Akbay, s. 185.

Hüküm incelendiğinde, tutanağın ortaklıklar hukukuna ilişkin birçok uyuşmazlığın telifinde kilit bir rol oynadığı görülmektedir[581] . Tutanağın önem arz ettiği alanlardan birisi de bilgi alma hakkına ilişkin uyuşmazlıklardır.

TTK m. 422 uyarınca toplantıda sorulan soru ve cevaplara tutanakta yer verilmesi gerektiğinden, tutanağın pay sahibinin bilgilendirilme sürecini somutlaştıran bir etkisi vardır[582]. Buna göre pay sahibinin sorduğu soruların tutanakta bulunması pay sahibinin anlaşılabilir soru sorma külfetini yerine getirip getirmediğinin, talep edilen bilginin verilmesinin şirket sırları veya korunması gereken diğer şirket menfaati sebebiyle reddedilip reddedilemeyeceğinin belirlenmesinde etkili olacaktır. Cevapların tutanakta yer alması da bilgi verme görevlilerinin hesap verme ve dürüstlük ilkelerine uygun, doğru, kapsamlı, özenli bilgi verip vermediklerini, bu noktada sorumluluklarını yerine getirip getirmediklerini değerlendirmeye imkân sağlayacaktır. Pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanıp kullanmadığı, bilgi alma davası açılıp açılamayacağı, ikincil niteliği nedeniyle özel denetim talep edilip edilemeyeceği gibi sorular, tutanağın incelenmesini gerektirmektedir[583]. Bu sebeple genel kurul tutanağının içerdiği hususlar dikkate alındığında bilgi alma hakkına ilişkin uyuşmazlıkların telifinde önemli rol üstlenen tutanağın ispat işlevinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Tutanağın ispat gücü noktasında ise öğretide tartışma mevcuttur.

eTTK döneminde ileri sürülen bir görüşe göre genel kurul tutanağı resmi bir memur ve şirketi denetlemekle görevli bakanlığı temsil eden komiser tarafından imzalandığı için resmi sicil ve senetler başlıklı eTMK m. 7 (TMK m. 7) kapsamında bir belge teşkil edecek ve aksi her tür delille ispat edilecektir[584]. Bir diğer görüşe göre bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan tutanak HMK m. 204/2 uyarınca aksi ispatlanana dek kesin delil oluşturacaktır[585].

---

[581] Mehmet Bahtiyar, "Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Tutanağı ve Özellikle Kararların Hükümsüzlüğüne Etkileri", **Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu**, (Ed. Mustafa Topaloğlu/Işık Özer) Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 35 vd. Örneğin, tutanakta her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayıları yer alacağından, toplantıda alınan bir genel kurul kararının karar yeter sayılarına uygun olarak alınıp alınmadığı tutanak ile somutlaşacak ve kararın geçerliliği bu suretle belirlenebilecektir; bkz. Bahtiyar, **Genel Kurul Toplantı Tutanağı**, s. 37-38.

[582] Akbay, s. 185.

[583] Bahtiyar, **Genel Kurul Toplantı Tutanağı**, s. 39.

[584] Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II**, İstanbul, 1988, s. 864

[585] Moroğlu, s. 145.

Öğretide *Bahtiyar* ise bu iki görüşü de eleştirmektedir[586]. Yazara göre genel kurul tutanağı TMK m. 7 anlamında resmi sicil ve senet sayılmaz. Zira resmi senet resmi memurun düzenlediği veya sadece imzayı onayladığı senettir. Tutanakta ise Bakanlık temsilcisi tutanağı düzenlememekte ve imzaları da onaylamamaktadır; sadece tutanağın mevzuata uygun hazırlanmasını gözetmekte ve tutanağı imzalamaktadır. Yazar aynı zamanda eTTK'dan farklı olarak tüm genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisi katılma zorunluluğu olmadığı için birinci görüşe katılma olanağı olmadığını da eklemektedir. *Bahtiyar* ikinci görüşü de her toplantıda temsilci bulunmadığını belirterek eleştirmektedir. Ayrıca temsilci bulunan genel kurul toplantılarında tutanağı Bakanlık temsilcisinin düzenlemediğini, sadece mevzuata uygunluğunu gözeterek imzaladığını gerekçe göstererek tutanağın, HMK m. 204/2'de kesin delil olduğu belirtilen " *...noterlerin tasdik ettikleri senetler ile diğer yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgeler*" kapsamına girmediğini ifade etmektedir. Bu sebeple yazar HMK m. 204/2'nin doğrudan değil kıyasen uygulanabileceği kanaatindedir.

Öğretide *Akbay,* Bakanlık temsilcisinin imzaladığı tutanağın TMK m. 7 anlamında resmi senet olarak değerlendirilebileceği ve ayrıca HMK m. 204/2 uyarınca kesin delil kabul edileceği kanaatindedir. Buna göre Bakanlık temsilcisinin imzaladığı tutanağın, bilgi alma talebinin tutanakta yer aldığı şekilde vuku bulduğuna da TMK m. 7/1 ve HMK m. 204/2 uyarınca kanıt oluşturmaktadır. Ancak TMK m. 7/2 uyarınca, resmi senetlerin içeriğinin doğru olmadığının ispatı kanunda başka bir hüküm olmadıkça herhangi bir şekle bağlı olmadığından, pay sahibinin açtığı olası bir davada usul hukuku çerçevesinde, resmi senet teşkil eden tutanağın içeriğinin doğru olmadığını her türlü delille ispat etmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir[587]. *Akbay,* genel kurul toplantısına bakanlık temsilcisinin katılmadığı durumlarda ise farklı sonuçların doğacağına işaret etmektedir: Resmi olarak belgelenmeyip sadece yazılı olarak düzenlenmiş bir genel kurul toplantı tutanağı, yalnızca üzerinde imzası olanlar leh ve aleyhine delil olabileceğinden; tutanak, pay sahibinin aleyhine bir adi senet olarak delil işlevi göstermeyecektir[588]. Zira tutanak pay sahibi tarafından vücuda getirilmemekte, sadece toplantı başkanının imzasını içermektedir ve bu sebeple

[586] Bahtiyar, **Genel Kurul Toplantı Tutanağı**, s. 51-52.
[587] Akbay, s. 189.
[588] Akbay, s. 189-190.

ortaklık tarafından düzenlenmiş sayılmaktadır[589]. Sonuç olarak yazar, odağında bilgi almanın yer aldığı menfaat uyuşmazlıkları bakımından, tutanağın kural olarak pay sahibi aleyhine delil işlevi gösteremeyeceği kanaatindedir[590].

Öğretide *Altay*, Kanun'da açıklık bulunmadığını ifade ederek bilgi alma hakkının kullanılması halinde, pay sahibi tarafından yöneltilen soruların ve bunlara karşılık verilen yanıtların genel kurul tutanaklarına geçirilmesi gerektiğini ancak uygulamada sadece "*pay sahibi tarafından bilgi alma hakkının kullanıldığı ve buna yönetim kurulu tarafından yanıt verildiği*" keyfiyetinin tutanağa yansıtıldığını belirtmektedir[591]. Ayrıca yazarın da belirttiği üzere genel kurul tutanaklarının düzenlenmesinin toplantı başkanlığı tarafından gerçekleştirildiği ve genel olarak toplantı başkanlığının yönetim kurulunu da seçen çoğunluk pay sahipleri tarafından seçildiği göz önünde bulundurulduğunda bilgi alma hakkının tutanağa geçirilme sürecinde bazı aksaklıklar da yaşanabilecektir[592]. Örneğin pay sahibi bilgi alma hakkını kullanmasına rağmen hakkı kullandığı veya bilgi alma hakkının ne kapsamda ve hangi hususlara yönelik olarak kullanıldığı açıkça tutanağa geçirilmeyebilir, pay sahibi de bu hususların tutanağa işlenmesine muktedir olmayabilir[593]. Bu gibi durumlarda pay sahibinin bilgi alma hakkını kullandığını tanıkla ispat edebileceği kabul edilmektedir[594].

Tutanağın ispat işlevinin yanında bilgilendirme işlevinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira bilgi alma talebinin ve paylaşılan bilgilerin tutanağa geçirilmesi (TTK m. 422/1) toplantıya katılmamış olan pay sahiplerine aydınlanma olanağı tanımaktadır.[595] Pay sahiplerine tanınan bu imkân TTK m. 422/2 ile hayata geçmektedir: "*Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi*

---

589 Akbay, s. 190.
590 Akbay, s. 190.
591 Altay, **Özel Denetim**, s. 62.
592 Altay, **Özel Denetim**, s. 63; Sümer, s. 217. Toplantı başkanının pay sahibinin bilgi alma hakkını gözetmekle ve genel kurulu tarafsız yönetmekle yükümlü olduğu; bilgi alma hakkının yönetimin zorunlu kıldığı sınırlar dışında sınırlanması veya kurulun taraf tutularak yönetilmesi alınan kararların iptal edilebilirliğine yol açacağı yönünde
593 Altay **Özel Denetim**, s. 63; Sümer, s. 217-218. Bu gibi durumlar içerik itibarıyla inceleme hakkının ve özel denetim hakkının işleyişini etkileyebilecektir. Zira TTK m. 437/4 hükmünün lafzında geçen "*pay sahibinin sorusunu ilgilendiren*" ifadesi inceleme hakkının bilgi alma talebinin konusu dahilinde kullanılması gerektiğini göstermektedir. Aynı şekilde bilgi alma veya inceleme talebinin konusu ile özel denetim isteminin konusu arasında da farklılık olmaması gerekir; bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 76.
594 Altay, **Özel Denetim**, s. 63; Sümer, s. 218; Yurtbaşı, s. 143; krş. Gülnur Ceren Uçar Bulut, **Anonim Şirketlerde Özel Denetim**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 s. 76.
595 Akbay, s. 191.

hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur." Aynı esas Toplantı Yönetmeliği m. 29/2'de de ifade edilmiştir: "*Yönetim kurulu tescil ve ilana tabi hususları, ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirir. İnternet sitesi açmakla yükümlü olan şirketler, genel kurul tutanağını hemen internet sitelerinde de ilân eder*." Buna göre her ne kadar genel kurul tutanağının bilgi alma taleplerini ve verilen cevapları içeren kısmı, ticaret siciline tescile ve ilana tabi olmasa da[596] bilgi alma talepleri ve paylaşılan bilgilerin ortaklığın internet sitesine konulmasıyla toplantıya katılıp katılmadığına bakılmaksızın tüm pay sahiplerinin ve hatta tüm menfaat gruplarının bilgi edinmesi sağlanmış olacaktır[597].

4. Genel Kurulda Pay Sahiplerinin Konuşma Hakkı ve Konuşma Hakkına Müdahalelerin Bilgi Alma Hakkına Etkisi

Anonim ortaklıkta her pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula bizzat veya temsilcisi aracılığıyla katılabilir (TTK m. 425). Genel kurula katılma hakkını kullanan pay sahipleri gündem maddeleri görüşülürken tartışmalara katılarak görüş bildirebilir. Konuşma hakkı[598] olarak da adlandırılan bu hak, pay sahiplerinin sermayeye katılım oranına bağlı olmaması nedeniyle mutlak eşitlik prensibi dahilindedir[599]. Bu sebeple her bir pay sahibinin konuşma hakkı kapsamında gündemde olan konuları müzakere edip, diğer pay sahipleriyle fikir alışverişinde

---

[596] Altay, **Özel Denetim**, s. 63.

[597] Bahtiyar, **Genel Kurul Toplantı Tutanağı**, s. 50. TTK m. 1524/1'e göre internet sitesi kurma zorunluluğu TTK m. 397/4 hükmüne göre denetlenen ortaklıklar açısından söz konusudur. Bu sebeple tutanağın internet sitesine yüklenmesi her ortaklık için geçerli olmamaktadır. Öğretide Akbay pay sahibinin, tutanaklara internet sitesi aracılığıyla ulaşabilmesinde TTK m. 397/4'e göre denetlenen ve denetlenmeyen ortaklıklar arasında bu şekilde fark gözetilmesini "*bilgilendirmede eşit işlem bakımından eleştirilir*" bulmaktadır. Yazara göre pay sahibinin toplantı tutanağına en hızlı şekilde erişimini sağlamak için benzer bir mekanizmanın TTK m. 397/4 hükmüne göre denetlenmeyen ortaklıklar açısından getirilmesi; konuya dair açık bir düzenleme yapılana kadar, ilgili ortaklıkların, toplantı tutanağını, pay sahiplerinin bilgilenmesine açık tutmaları gerekmektedir. Akbay ayrıca pay sahiplerinin genel kurul dışında tutanakları incelemek için ortaklıktan talepte bulunabileceğini de belirtmektedir; bkz. Akbay, s. 192.

[598] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 12; Orbay Ortaç, s. 134.

[599] Şükrü Yıldız, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 122; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 145; Ercüment Erdem, "Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi", **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının Sekseninci Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul 2009, s. 404; Teoman, **Konuşma Süresinin Sınırlandırılması**, s. 471; Orbay Ortaç, s. 296; Setenay Yağmur, **Anonim Şirketlerde Eşit İşlem İlkesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 125.
Konuşma hakkındaki mutlak eşitlik prensibinin elektronik genel kurul toplantılarındaki izdüşümü, toplantıya elektronik ortamda katılan pay sahiplerinin görüşlerini eş zamanlı olarak yazı ile iletebilmelerinde görülmektedir.

bulunması mümkündür. Her ne kadar bu müzakereler gündem maddesine ilişkin kullanılacak oyun yönünü ve giderek ortaklığın gidişatını etkileyecek olsa da birtakım gereklilikler, konuşma hakkının sınırlandırılmasına yol açabilmektedir. Genel kurul toplantılarında gündemde görüşülecek maddelerin fazlalığı, söz almak isteyen birçok pay sahibi olması gibi koşullar pay sahiplerinin konuşma süreleriyle birlikte dikkate alındığında; genel kurul toplantısının makul bir süre içerisinde bitmesi için birtakım önlemlere başvurmak kaçınılmazdır[600]. Bu sebeple anonim ortaklıklarda pay sahiplerinin konuşma ve konuşma hakkı ile yakın ilişki içerisinde olması sebebiyle bilgi alma hakkını düzenlemeye gitme ihtiyacı ile karşılaşılmaktadır. Genel kurul toplantısının sağlıklı işleyişini temin etmek adına bu ihtiyaçlar özellikle iç yönerge ile giderilmeye çalışılmakta; örneğin pay sahibi sayısının çok olduğu anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında konuşma süresine ilişkin belirlemeler yapılmaktadır[601].

---

[600] Teoman, **Konuşma Süresinin Sınırlandırılması**, s. 147; Orbay Ortaç, s. 137; Ümit Yayla, **Anonim Ortaklık Genel Kurulları-Elektronik Genel Kurullar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 125.

[601] Konuşma süresine ilişkin esas sözleşme veya iç yönerge ile öngörülebilecek sınırlamaların kesin bir süre içerir şekilde yapılmaması gerektiği; toplantıdaki her bir gündem maddesine ayrılan görüşme süresinin farklılık arz edebileceği ve pay sahibi sayısının zamanla değişebileceği gözetilerek azami bir süre belirlenerek, genel kurul toplantısının bu azami süre içerisinde sona erdirilmesi gibi sınırlamalara yer verilmesinin daha uygun olduğu yönünde bkz. Orbay Ortaç, s. 141-142. Yazar bir diğer yol olarak, pay sahibinin konuşma hakkının makul bir süre ile sınırlanması için toplantı başkanına esas sözleşme veya iç yönerge ile takdir hakkı verilmesi yoluna da başvurulabileceğini belirtmektedir; bkz. Orbay Ortaç, s. 142. Konuşma süresine ilişkin esas sözleşme veya iç yönerge ile belirleme yapılmamışsa, toplantı içerisinde konuşma süresinin sınırlandırabilecek makama ilişkin tartışma mevcuttur. Bir görüşe göre konuşma süresinin sınırlandırılmasına usuli nitelikteki bir genel kurul kararıyla karar verilir. Bu yönde bkz. Teoman, **Konuşma Süresi**, s. 469; Yayla, s. 123. Bu kararın kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı olması durumunda usul kararının ilişkin olduğu asıl genel kurul kararının iptaline gidilebilir. Bu kararın iptal edilmesi içinse usule ilişkin kararın esas kararın alınmış olmasını etkilemesi gerekmektedir. *Teoman*'a göre toplantı başkanının konuşma süresinin sınırlandırılmasına ilişkin yetkisi olduğu kabul edilirse ortada bir genel kurul kararı olmadığı için toplantı başkanının kararının iptaline gidilemeyecektir. Bu sebeple pay sahiplerinin konuşma hakkının sınırlandırılmasının bir genel kurul kararıyla yapılmasının pay sahipleri daha etkin korunabilecektir; bkz. Teoman, **Konuşma Süresi**, s. 469. Diğer görüşe göre ise konuşma süresinin saptanması toplantının yürütülmesi görevi kapsamında yer alır ve konuşma süresinin sınırlandırılmasına toplantı başkanı karar verir. Toplantı başkanı isterse bu hususu genel kurulun onayına sunabilse de genel kurulun vereceği karar TTK kapsamında genel kurul kararı olarak nitelendirilemez. Bağlayıcı niteliği yoktur; bkz. Teoman, **Konuşma Süresi**, s. 468, dn. 11'de yer alan yazarlar; Orbay Ortaç, s. 138-139. *Orbay Ortaç*, yukarıda ileri sürülen görüşten farklı olarak konuşma hakkı genel kurula katılım hakkının kapsamına dahil olmasını gerekçe göstererek; konuşma hakkının haksız olarak sınırlandırıldığı kanaatinde olan pay sahibinin ilgili gündem maddesine ilişkin etkin şekilde görüş belirtemediğini ileri sürerek TTK m. 446/1-b uyarınca kararın iptalini sağlayabileceği kanaatindedir. Yazara göre genel kurula katılma hakkının engellenmesi sadece pay sahibinin toplantı alanına alınmaması gibi dar yorumlanmamalıdır. Konuşma hakkının haksız olarak engellenmesi de genel kurula katılma hakkının haksız olarak engellenmesi kapsamında değerlendirilmelidir; bkz. Orbay Ortaç, s. 139. Mevzuatta ise Top. Yönetmeliği m. 11/3'te "*Konuşmaların süresi, başkanın veya pay sahiplerinin önerisi üzerine, gündemin yoğunluğu, görüşülmesi gerekli konuların çokluğu, önemi ve söz almak isteyenlerin sayısına göre genel kurulca kararlaştırılır. Bu gibi durumlarda, genel kurul, önce konuşma süresinin sınırlanmasının gerekip gerekmeyeceğini ve sonra da sürenin ne olacağı konularında, ayrı ayrı oylamayla karar verir*." şeklindeki hükümle konuşma süresinin sınırlandırılması noktasında genel kurulun yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Ayrıca Yönetmeliğin 5 numaralı eki olan iç yönerge

Sözleşme özgürlüğü kapsamında esas sözleşme ve iç yönerge ile pay sahiplerinin görüş iletmesine ilişkin düzenlemeler getirilse de bu tür düzenlemelerin mevzuat eliyle getirilmeye çalışılmasına temkinli yaklaşmak gerektiği kanaatindeyiz. Zira bu düzenlemelerin baştan, hakkı gereğinden fazla sınırlayıcı şekilde olmaması gerekir. Ayrıca gerek esas sözleşme veya iç yönergeyle gerek mevzuat eliyle olsun bu tür düzenlemelerin bilgi alma hakkını olumsuz etkilememesi gerekir.

Pay sahiplerinin konuşma hakkı ile soru sorma suretiyle bilgi alma hakkı, çoğu zaman iç içe geçer. Örneğin bir gündem maddesi hakkında söz alan pay sahibi görüşlerini bildirirken bir yandan da soru sorabilir. Ancak soru sorma hakkı ile konuşma hakkının birbirinden ayırt edilmesi gerekir. Zira toplantı sırasında söz alan bir pay sahibi konuşma hakkı kapsamında bir gündem maddesiyle ilgili olarak görüşlerini bildirirken yönetim kurulu veya denetçinin pay sahibinin görüşü ile ilgili açıklama yapma zorunluluğu yoktur. Görüş bildiren pay sahibi esasen bu konuşma hakkını gündem maddesinin oylamasında etkili olmak, giderek ortaklığın gidişatını etkilemek için kullanır. Bilgi almak için söz alan pay sahibi ise gündemle bağlı olmadan sorusunu sorar ve esasen bir bilginin verilmesine ilişkin talepte bulunur. Amaç doğrudan kullanılacak oyların yönünü ve ortaklığın gidişatını etkilemek değildir.

Pay sahibinin sorusunu TTK m. 437 çerçevesinde yönetim kurulu veya denetçi soruyu cevaplama yükümlülüğü altındadır. İşte ancak verilen cevabın sonucu olarak oya ve ortaklığın gidişatına dolaylı bir etkide bulunulur. Soru sorma ve konuşma hakkının birbirinden farklı haklar olduğu tespiti, konuşma hakkının sınırlandırılmasının soru sorma suretiyle bilgi alma hakkını etkilememesi gerekliliğini doğurur[602]. Öğretide bu sebeple pay sahibinin bilgi alma hakkının sınırlandırılmasına yol açmaması adına, soru sormak için harcanan sürenin konuşma süresinden sayılmaması gerektiği de ifade edilmektedir[603]. Genel kurul toplantısı sırasında pay sahibinin toplantının sağlıklı işlemesini engelleyecek davranışları sebebiyle başvurulan, konuşma hakkının *tamamen* engellenmesi sonucunu doğuran önlemlerde ise durum farklı olacaktır. Pay sahibinin toplantıdan çıkarılmasına ilişkin önlemlerde bilgi alma hakkı doğrudan etkilenecektir. Zira toplantıdan çıkarılan pay sahibi artık

örneğinde de benzer ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerin toplantı başkanının toplantıyı yürütmek yetkisi karşısında eleştirisi için bkz. Orbay Ortaç, s. 136 vd.

[602] Orbay Ortaç, s. 144; Turgut, s. 146; Yayla, s. 126.

[603] Orbay Ortaç, s. 144.

ilgili genel kurul toplantısı içerisinde soru sorma suretiyle bilgi alma hakkını kullanamayacaktır. Gerçekten de toplantı içerisinde söz alan pay sahibinin diğer pay sahiplerine, yöneticilere, denetçiye onur kırıcı sözler söylemesi; hakaretlerde bulunması; müstehcen ifadeler kullanması; diğer pay sahiplerinin, toplantı başkanının, yöneticilerin konuşmalarını sürekli kesmesi; gürültü ve kavga çıkarması gibi hallerde genel kurul toplantısının sağlıklı biçimde yürütülmesini engelleyen pay sahibinin konuşma hakkına müdahalelerde bulunulması gerekecektir. Bu müdahalelerden birisi de pay sahibinin toplantıdan çıkarılmasıdır. Öğretide de isabetle belirtildiği üzere pay sahibinin toplantıdan çıkarılması son çare olarak başvurulması gereken bir önlemdir. İlgili önleme başvurmadan önce toplantının etkin şekilde yürütülmesini tehlikeye atan pay sahibine rahatsız edici davranışlarını sona erdirmesi için uyarıda bulunulması; özür dilemeye, temiz bir dille konuşmaya davet edilmesi; konuşmasını sonlandırması noktasında uyarılması aksi takdirde toplantıdan çıkarılabileceğinin kendisine ihtar edilmesi gibi önlemlere başvurulması önerilmektedir[604].

Toplantı düzenini bozan pay sahibi yukarıda örnek gösterilen önlemler karşısında da davranışını devam ettiriyorsa veya toplantıda bulunan kişilerin güvenliğini tehlikeye atacak fiziki saldırıda bulunma gibi davranışlarda bulunuyorsa doğrudan toplantıdan çıkarılması gündeme gelebilecektir. Bu durumlarda konuşma hakkına müdahale, konuşma hakkının engellenmesine varmaktadır. Bu önlemle karşılaşan pay sahibi, bilgi alma hakkını kullanmaktan da mahrum edilecektir. Konuşma hakkı ile soru sorma hakkı her ne kadar birbirinden ayrı olsa da pay sahipliği haklarını kötüye kullanarak, toplantının düzenini ısrarla bozan veya toplantıya

---

[604] Bu noktada Meclis içtüzüklerinin toplantı düzenin sağlanmasına ilişkin aşağıda örnek gösterilen hükümlerinden yararlanılması da önerilmektedir.
"*Görüşmelerde genel düzen:*
Madde 65 – Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.
Konuşma üslubu:
Madde 67 – Genel Kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.
Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir
Gürültü ve kavga:
Madde 68 – Başkan, görüşmeler sırasında gürültü veya kavga çıkar ve bu nedenle çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavga devam ederse oturuma en çok bir saat ara verir.
Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır."

katılanların can ve mal güvenliğini açıkça tehdit eden kişinin artık soru sorma suretiyle bilgi alma hakkını kullanması için toplantıda tutulması uygun bir çözüm olmayacaktır.

Ezcümle, pay sahibinin toplantıdan çıkarılmasını gerektiren durumlar dışındaki konuşma hakkına ilişkin müdahaleler, bilgi alma hakkını etkilemeyecektir. Fiziki toplantılar açısından bu sonuç rahatlıkla tespit edilse de, elektronik genel kurullar açısından geçerli olan pay sahiplerinin görüş açıklamasına ilişkin kısıtlayıcı düzenlemeler dolaylı olarak bilgi alma hakkını etkilemektedir.

Elektronik genel kurul toplantılarında EGKS'nin[605] getirdiği, fiziki toplantılara nazaran farklılaşan şartlar pay sahibinin görüş bildirmesini etkilemektedir. Pay sahiplerinin genel kurula katılımının kolaylaştığı ve katılımın bu sebeple fazla olduğu elektronik genel kurul toplantılarında birtakım sınırlamalara başvurulması olağandır[606]. Ancak konuşma hakkı için mevzuatta baştan sınırlayıcı düzenlemelere yer verilmesi ve bu sınırlamaların ikincil mevzuatta yer almasının uygunluğu öğretide tartışılmaktadır. Bu tartışmaların bilgi alma hakkı açısından da değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu sebeple elektronik genel kurul toplantılarında bilgi alma hakkının kullanım sürecinde yaşanan değişikliklere kısaca temas etmek yerinde olacaktır.

---

[605] EGK Yönetmeliği'nin m. 4/1-c bendinde EGKS'nin tanımı şu şekilde yapılmıştır: "*Genel kurullara elektronik ortamda katılmayı teminen 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca payları Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden izlenen borsaya kote şirketler için Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından sağlanacak elektronik platformu ve diğer şirketlerin 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1527 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kuracakları veya destek hizmeti alabilecekleri bilişim sistemi*". Pay sahipleri EGKS ile fiziki ortamda yapılmakta olan toplantıyı eş zamanlı olarak takip eder, görüntü ve ses aktarımı sayesinde fiziken genel kurula katılmaya gerek olmaksızın internet erişimi olan her yerden genel kurulu canlı olarak izleyebilir, görüşülen gündeme ilişkin görüş ve önerilerini eş zamanlı olarak gönderebilir, sorularını sorabilir, gündemin oylamasına geçilmesi üzerine oylarını toplantıya fiziken katılanlarla birlikte kullanabilir. Şirket açısından bakıldığında ise EGKS'nin genel kurul toplantılarına ilişkin ön hazırlık ve gerekliliklerin elektronik yöntemle yerine getirilebildiği, toplantı anına ilişkin her türlü işlemin gerçekleştirilmesine imkân veren sistem olduğu ifade edilebilir; bkz. Leyla Keser Berber/Ümit Yayla, "Elektronik Genel Kurullar Türkiye Uygulaması", **Regesta**, C. 2, S. 3, 2012, s. 26. Payları MKK tarafından kayden izlenen borsaya kote şirketleri MKK tarafından sağlanacak elektronik platform aracılığıyla elektronik genel kurul toplantısı yapılabilecekken; diğer anonim şirketler için MKK tarafından sağlanan platformdan yararlanmak ihtiyaridir.

[606] Turgut, s. 143-144. Ancak belirtmek gerekir ki Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı elektronik genel kurul istatistikleri incelendiğinde ortalama genel kurul süresinin son beş yıl içerisinde 35-43 dk arasında değiştiği görülecektir. Genel kurul toplantı süresinin bu denli kısa olması, genel kurul toplantılarının süresinin uzun sürmesini engelleme amaçlı oldukça kısıtlayıcı düzenlemelere ihtiyaç olup olmadığını sorgulatmaktadır. Son olarak 2022 yılı verilerini içeren istatistik bilgileri için bkz. https://ticaret.gov.tr/data/6214a18c13b876b4f0182f30/Elektronik%20Genel%20Kurul%20Verileri.pdf . (E.T. 08.07.2023)

TTK m. 1527'de, EGK Yönetmeliği'nde[607] ve elektronik genel kurullarda uygulanacak usul ve esasların düzenlendiği EGKS Tebliği'nde[608] pay sahibinin elektronik genel kurul toplantısında bilgi alma hakkını nasıl kullanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Her ne kadar konuşma hakkı ve soru sorma suretiyle bilgi alma hakkı birbirinden ayrı olsa da soru sormak isteyen pay sahibinin söz alması gerekeceğinden, mecburi olarak EGK Yönetmeliği'nin elektronik ortamda görüş iletme başlıklı onuncu maddesi uygulama alanı bulacaktır. İlgili hüküm şöyledir: "*Hak sahibi veya temsilcisi, elektronik ortamda katıldığı genel kurul toplantısında görüşlerini elektronik olarak iletir.*" EGKS Tebliği'nin yine aynı başlıklı olan ancak daha detaylı düzenlemesi ise şu şekildedir: "*Anonim şirketin genel kurul toplantısına elektronik ortamda katılan hak sahibi, görüşülmekte olan gündeme ilişkin görüşünü EGKS'de yazılı olarak iletebilir. Hak sahibi her bir gündem maddesi için en fazla iki adet görüş iletebilir. Her bir görüş en fazla 600 karakter olabilir.*" İlgili düzenlemeden genel kurula elektronik yöntemle katılan pay sahiplerinin görüşlerini ancak yazı ile iletebileceği, yazı ile iletilen görüşlerin de yazı karakteri ve görüş gönderme sayısı gibi sınırlamalara tabi olduğu, görüş iletimi için pay sahiplerine tanınan süre hakkında bir düzenleme yapılmadığı[609] anlaşılmaktadır. TTK m. 1527'de anonim ortaklıklarda genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy vermenin, fizikî katılma ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğuracağı hüküm altına alınmasına rağmen ikincil mevzuattaki düzenlemelerde elektronik ortamda toplantıya katılanlar ile toplantıya fiziken katılanlar arasında eşit işlem ilkesini ihlal eden bir ayrım gözetildiği görülmektedir[610].

---

[607] RG, T. 28.08.2012, S. 28395.
[608] RG, T. 29.08.2012, S. 28396.
[609] *Turgut*, EGKS Tebliği'nin yedinci maddesini dayanak göstererek elektronik genel kurul toplantılarında konuşma süresinin iki dakika ile sınırlı olduğunu belirtmektedir; bkz. Turgut, s. 145-147. Ancak EGKS m. 7 oylamaya ilişkin süreyi göstermekte olup, maddede elektronik ortamda oyların gönderilmesinin iki dakika ile sınırlı olduğu belirtilmektedir. Görüş belirtmenin süreye tabi olmadığı MKK'nın elektronik genel kurul sistemine ilişkin web sayfasında sıkça sorulan sorular bölümünde de ifade edilmiştir. İlgili sayfanın şirketler için ayrılan sorular kısmında "*Elektronik ortamda katılanların görüş göndermeleri için ne kadar beklemeliyim?*" sorusu yer almaktadır. Bu soruya şu şekilde yanıt verilmiştir: "*Belirli bir bekleme süresi yoktur. Elektronik ortamda katılanların ancak yazılı görüş gönderebildikleri de dikkate alınarak makul bir süre beklendikten sonra oylamaya geçilmesi uygun olacaktır.*" Bkz. https://egk.mkk.com.tr/egkweb/Sss.jsp (E.T. 15.05.2023)
[610] Aynı yönde bkz. Orbay Ortaç, s. 134-135; Mehmet Bahtiyar/Esra Hamamcıoğlu, **Yeni TTK'ya göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2014, s. 102; Bulut, s. 169-170.

Elektronik genel kurul toplantılarında yaratılan ayrım, kendisini ilk olarak görüş aktarımının şeklinde göstermektedir[611]. Toplantıya elektronik yolla katılım sağlayan pay sahiplerinin görüşlerini yazılı olarak ileteceğine ilişkin EGKS Tebliği m. 6, elektronik yolla toplantıya katılan pay sahiplerine toplantıya canlı bağlanarak ses ve görüntü iletimiyle görüş aktarma hakkı tanımaması nedeniyle öğretide haklı olarak eleştirilmektedir. Toplantıya elektronik yolla katılan pay sahiplerinin de eş zamanlı olarak ses ve görüntü aktarımı yapabilecek bir yöntemle görüşlerini aktarma imkânı sunan EGKS altyapısının oluşturulması gerektiği öğretide belirtilmektedir[612].

Elektronik genel kurul toplantılarında yaratılan ayrımın ikinci görünümü "konuşma süresi"yle ilgilidir. İkincil mevzuatta genel kurul toplantısına elektronik yolla katılım sağlayan pay sahiplerinin görüşlerini yazılı olarak ileteceği düzenlendiğinden fiziki toplantılarda olduğu gibi teknik anlamda bir konuşma süresi mevcut değildir[613]. Dolayısıyla konuşma süresinin sınırlı olmasından bahsedilemeyecek olsa da fiziki toplantılarda pay sahiplerinin konuşmasına denk düşen elektronik toplantılarda yazılı görüş bildiriminin, mevzuat eliyle 600 karakterlik en fazla iki gönderimle sınırlandırılmasına dikkat çekmek gerekir. Toplantıya fiziki katılanların konuşma hakkı ile karşılaştırıldığında yalnızca 600 karakterlik iki gönderim yapılabilmesi oldukça cüzi bir imkandır ve bu durum fiziki olarak toplantıya katılan pay sahipleriyle elektronik yolla toplantıya katılanlar arasında önemli ölçüde farklılık yaratmaktadır.

Toplantıya elektronik yolla katılan pay sahipleriyle fiziken katılan pay sahipleri arasında yaratılan bu ayrımlar sadece eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmemekte; pay sahiplerinin görüş bildirmelerini baştan oldukça sınırlayıcı bir şekilde kaleme alan

---

[611] Orbay Ortaç bu sebeple ilgili Tebliğ hükmünün uygulanamayacağı kanaatindedir; bkz. Orbay Ortaç, s. 160.

[612] Orbay Ortaç, s. 135; Falcıoğlu, s. 210; Bulut, s. 169, dn. 187. *Hamamcıoğlu*'na göre canlı görüntü aktarımı sayesinde pay sahipleri konuşurken vücut dilini de kullanarak diğer pay sahiplerini ikna etme imkanını elde edecek; fiziken toplantıya katılan bir pay sahibinin sahip olacağı konuşma hakkına etki bakımından yakın veya eşdeğer bir konuşma hakkı fırsatına sahip olabilecektir; bkz. Esra Hamamcıoğlu, "6102 Sayılı TTK ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi II", **Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu**, (Ed. Ömer Teoman/Esra Hamamcıoğlu/Argun Karamanlıoğlu/Onur Görmez), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 154.

[613] Bkz. Orbay Ortaç, s. 135; Falcıoğlu, s. 210; Bulut, s. 169. *Turgut* da bu hususu EGKS yapısı gereği elektronik ortamda genel kurula katılan pay sahiplerinin yazılı şekilde söz aldığını belirterek konuşma süresinin esasen yazma süresine denk düştüğünü ifade etmektedir; bkz. Turgut, s. 142, s. 145, dn. 509.

bu hükümlerin etki sahası sadece konuşma hakkı ile sınırlı kalmamakta; bilgi alma hakkını da etkilemektedir[614].

İkincil mevzuatta konuşma hakkının sınırlarına ilişkin düzenlemeleri bilgi alma hakkı açısından değerlendirdiğimizde pay sahiplerinin soru sormak için ayrı bir kanalının olmadığı, soruların görüşlerle birlikte iletileceği[615]; pay sahiplerinin sorularını gündemde olan konunun görüşülmesinin başlatılmasıyla birlikte ileteceği; görüş ve soruların bir arada gönderilmesi için herhangi bir süre tayin edilmediği ancak pay sahiplerinin her biri 600 karakteri aşmamak üzere en fazla iki gönderim yapabileceği sonuçlarına ulaşılmaktadır. Zira pay sahiplerinin sorularını iletmeleri için ayrı bir kanal olmadığından sorularını görüş iletme ekranından yapabileceklerdir. Bu ekrandan yazılı gönderim yapılması nedeniyle pay sahipleri sözlü olarak soru sorma imkanından mahrumdur. Bu durum toplantıya fiziken katılan pay sahipleriyle elektronik ortamda katılan pay sahipleri arasında bilgi alma hakkının kullanımı açısından eşitsizlik yaratıldığını göstermektedir[616].

Ayrıca yazılı olarak soru sormak isteyen pay sahipleri ilgili gündem maddesinin görüşülmesi sırasında açık olan görüş bildirme kanalından 600 karakterlik iki görüş bildirimi sınırına tabi olarak soru sorabileceklerdir[617]. Bu noktada belirtmek gerekir ki, yukarıda tespit edildiği üzere görüş bildirme (konuşma hakkı) ve bilgi alma hakkı birbirinden ayrı haklar olduğu için gündem maddelerinden birisine ilişkin soru

---

[614] Görüş iletilirken pay sahibinin genel kurulu işlemez hale getirecek şekilde çok sayıda ve çok uzun görüşler iletmesinin önüne geçilebilmesi amacıyla soru ve görüş bildirmede belli sınırların konulmasının gerektiği, EGKS Tebliği m.6'nın da bu kapsamda olduğu yönünde bkz. Keser Berber/Yayla, s. 37. EGKS Tebliği'nden önce de pay sahiplerine uzaktan iletişim yolu ile katılım olanağının sağlanması halinde, ortaklık genel kurulunun bir açıklama, soru ve öneri seli altında kalması ve genel kurul sürecinin işlemez hale gelmesini engellemek içim bir takım kısıtlamalara ihtiyaç duyulacağına işaret edilmiştir; bkz. Nusret Çetin, **Ortaklık Haklarının Elektronik Ortamda Kullanılması**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006, s. 117. Bu kapsamda *Çetin*, pay sahiplerinin görüş açıklama, öneride bulunma ve soru sorma imkanlarına yönelik yazılı metin iletimi sayısı veya metnin kelime sayısına ilişkin kısıtlamalar getirilebileceğini belirtmektedir; bkz. Çetin, s. 118.

[615] *Eyuboğlu*, pay sahiplerinin sorularının EGKS üzerinden görüş açıklama kısmı dışında bir bölümden iletilebilmesi gerektiğini belirterek bu şekilde bilgi alma hakkının kısıtlanmasının engelleneceğini ifade etmektedir; bkz. Eyuboğlu, s. 129.

[616] *Bulut*, mevzuatta elektronik genel kurul toplantılarında bilgi alma hakkının gereği gibi düzenlenmediğini belirtmiş ve EGKS'de konuşarak sorusunu sormak isteyen pay sahiplerinin toplantı öncesinde bu talebini ortaklığa iletebileceğini ve ortaklığın da teknik şartları dikkate alarak bu talebi video konferans gibi elektronik araçlarla karşılamasını çözüm olarak göstermiştir; bkz. Bulut, s. 172. *Eyuboğlu* ise toplantı sırasında video konferans yapılarak elektronik yolla toplantıya katılan pay sahiplerinin de eş zamanlı olarak toplantıya katılıp sözlü olarak sorularını sormasının toplantıda teknik aksaklıklara yol açabileceğini ve toplantının uzamasına sebep olacağını belirterek, soru sorma işleminin yazılı yapılması gerektiğini savunmaktadır; bkz. Eyuboğlu, s. 128.

[617] Eyuboğlu, s. 128-129; Turgut, s. 144, dn 507.

sormak isteyen pay sahibi sorusunu bu gündem maddesinin görüşülmesi sırasında etkin olan görüş bildirme kanalından iletmek zorunda değildir. Çünkü bilgi alma hakkı gündemden bağımsız olduğu için pay sahibi sorusunu toplantı sırasında toplantının sağlıklı işleyişini engelleyecek kötü niyetli kullanımlar hariç olmak üzere toplantının her aşamasında dile getirilebilir. Bu sebeple örneğin pay sahibi bir gündem maddesiyle ilişkili olan sorusunu o gündem maddesinin görüşülmesi sırasında 600 karakterlik iki gönderimle iletirken sorusunun geri kalan kısmını başka bir gündem maddesine ilişkin görüş bildirme kanalından da iletebilecektir. Bu suretle 600 karakterlik iki gönderim sınırı bir şekilde aşılacak olsa da bu durum pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasının önemli ölçüde zorlaştığı ve kısıtlandığı gerçeğini değiştirmeyecektir.

Sonuç olarak, EGKS Tebliği ve Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik'te yer alan düzenlemelerin pay sahiplerinin genel kurula katılımının kolaylaştığı ve katılımın bu sebeple fazla olduğu elektronik genel kurul toplantılarının makul süre içerisinde bitirilmesi için getirildiği anlaşılmaktadır. Ancak pay sahibinin elektronik ortamda görüş iletiminin hudutlarını keskin bir şekilde çizen bu düzenlemeler, pay sahiplerinin görüş bildirmek ve soru sormak noktasında elektronik genel kurul toplantılarında birçok kısıtlamayla karşılaşmasına yol açmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GENEL KURUL DIŞINDA BİLGİ ALMA HAKKINI DOĞURAN HUKUKİ MENFAAT, HAKKIN KULLANILMASI VE ORTAKLIĞIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

I. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurula Özgülenmesinin Etkileri

Kanunun sistematiği ve özel olarak TTK m. 437 incelendiğinde, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gereken haklardan olduğu, bir önceki bölümde tespit edilmişti. Buna göre bilgi alma talebi, genel kurul toplantısı dışında ileri sürülebilir olsa da hakkın muhatabının, bu bilgiyi genel kurul toplantısı dışında karşılama yükümlülüğü bulunmamaktadır. Hakkın bu şekilde yer bakımından kısıtlanması, eşit işlem ilkesi ile uyumludur. Zira bilgi alma hakkının genel kurul toplantısında kullanılması ile sadece talepte bulunan pay sahibi değil, diğer pay sahipleri de bilgilenmiş olacaktır. Toplantıda bulunan pay sahiplerinin bizzat; bulunmayan pay sahiplerinin ise toplantı tutanağı aracılığıyla bilgilenmiş olması, kolektif bilgilenmeye hizmet etmektedir. Ancak yer bakımından yapılan kısıtlamanın olumlu etkilerinin yanında birtakım olumsuz etkileri de mevcuttur. İşte bu olumsuz etkilerin, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması yönünde bir ihtiyaç doğurup doğurmadığının tartışılması gerektiği kanaatindeyiz.

A. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılması İhtiyacının Sorgulanması

Hakkın salt genel kurulda kullanılması, pay sahibinin hakkını kullanmak için genel kurulu beklemesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk, kimi durumlarda hakkın tesisinin ardındaki amaçlardan uzaklaşılmasına sebep olmaktadır. Genel kurul toplantılarının düzenli yapıldığı bir ortaklıkta dahi pay sahiplerinin bilgi alma hakkı ile korunan menfaatlerinin zedelenmesi ihtimali mevcuttur. Zira pay sahipleri kritik

bilgilere ihtiyacı olduğu anda ulaşamayacak, genel kurul toplantısının yapılmasını bekleyecektir.

TTK m. 437/1'de sayılan finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi ve bunların yanında sicil kayıtları, halka açık anonim ortaklıklarda kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında yapılan açıklamalar pay sahipleri için önemli bilgi kaynaklarıdır. Ancak bu kaynaklar, pay sahiplerini bilgi yönünden her zaman tatmin etmeyebilir[618]. Zira bu şekildeki bilgi akışı çoğunlukla retrospektif olup; pay sahibinin aradığı güncellikte değildir. Ayrıca TTK m. 437/1'de sayılan belgelerden finansal tablolar ve konsolide finansal tablolar dışındaki belgeler pay sahibinin incelemesine kısa süreyle açık bulundurulmaktadır. TTK m. 437/1-c.2 uyarınca finansal tablolar ve konsolide tablolar ise bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulsa da pay sahiplerinin, bu kaynaklardan bilgi edinmesi teknik birikim gerektirmektedir. Muhasebe verileri temel alınarak oluşturulan bu belgeler, özel uzmanlığı bulunmayan pay sahiplerinde -kendilerinden kaynaklanan bir sorun olsa da- belirli bir kanaat oluşturmaktan uzaktır[619]. Bu itibarla, incelemesine açık bulundurulan bilgi ve belgelerden ihtiyacı olduğu bilgiyi edinemeyen pay sahibinin elinde olan tek imkân; genel kurul toplantısını bekleyip, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmaktır.

Pay sahibinin özellikle diğer pay sahipliği haklarını kullanmak için ihtiyacı olduğu kritik bilgilere ulaşmasındaki bu gecikme, görüldüğü üzere genel kurul toplantılarının zamanında yapıldığı bir ortaklıkta dahi bilgi alma hakkıyla korunan menfaatlerin tehlikeye düşmesine neden olabilecektir. Öğretide bu tehlikenin, özellikle ortaklık yöneticilerinin sorumluluğuna sebep olabilecek ağır iddiaların söz konusu olması durumunda doğabileceğine işaret edilmektedir. Gerçekten de ortaklık yöneticilerinin sorumluluğunu doğurabilecek esaslı iddialar varken, bilgi alma hakkını kullanmak isteyen pay sahiplerini genel kurul toplantısının yapılmasını beklemek durumunda bırakmak; menfaat dengeleri açısından kusursuz bir yapı oluşturmaktan uzaktır[620]. Zira bu durumda etkin yolları işletebilmek için gerekli bilgilere ihtiyacı olan pay sahipleri, her geçen gün ortaklığın zarara uğraması tehlikesiyle karşı karşıyadır[621].

---

[618] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 3.
[619] Kaya/Yalçın, s. 7-8.
[620] Yurtman, s. 685.
[621] Yurtman, s. 686.

Genel kurul toplantılarının geç yapıldığı veya hiç yapılmadığı bir ortaklıkta ise pay sahiplerinin yüz yüze olduğu tehlike daha ciddidir.

Bilindiği üzere yapılış zamanı açısından genel kurul toplantıları, olağan genel kurul toplantısı ve olağanüstü genel kurul toplantısı olmak üzere ikiye ayrılır. Olağan genel kurul toplantısı, her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılırken (TTK m. 409/1); olağanüstü toplantılar belirli bir zaman dilimi olmaksızın, gerektiğinde yapılır (TTK m. 409/2). Hükümlerden çıkan sonuca göre, bir anonim ortaklıkta olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmadığı sürece, yılda en az bir kez genel kurul toplantısı yapılmaktadır. Bununla birlikte, olağan genel kurul toplantılarının yapılma zamanının belirlendiği hükmün, düzenleyici niteliğini de göz önünde tutmak gerekir[622]. Bir başka deyişle, anonim ortaklıkta her yıl genel kurul toplantısı yapılmasının öngörülmesine rağmen toplantının yapılmamasının da her zaman ihtimal dahilinde olduğuna da dikkat etmek gerekir[623]. Kanun koyucunun bu ihtimali gözeterek ihdas ettiği hükümler mevcut olsa da bu hükümlerin, genel kurul toplantısı ile yakın ilişkisi olan kimi pay sahipliği haklarının işlerliğini ne derece koruduğu sorgulanmalıdır. Örneğin bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ancak toplantı yapılmaması nedeniyle kullanamayan bir pay sahibinin, ortaklığın feshini istemesi hakkın kullanılmasına hizmet etmeyecektir. Ancak genel kurulun toplantıya çağrılması için çeşitli hükümlerden yararlanılabilecektir.

Bilgi alma hakkının yalnızca genel kurulda kullanılabilir olmasının bir diğer olumsuz etkisi de bilgi verme görevlilerinin, pay sahiplerinin bilgi talepleriyle ilk defa genel kurulda karşılaşmasından kaynaklanmaktadır. Yönetim kurulu ve denetçinin bilgi talebiyle ilk defa genel kurulda karşılaşmasının olumsuz iki veçhesi bulunduğu kanaatindeyiz. Birincisi; talebin konusuna ilişkin bilgilerin, genel kurul süresi içerisinde her zaman rahatlıkla toparlanıp, açıklanamamasına ilişkindir. Bu halde pay sahiplerinin yüzeysel, genel nitelikte, eksik veya yanlış bilgilerle karşılaşması riski

---

[622] Hükmün düzenleyici karakteri, genel kurul toplantısı yapılmamasının veya toplantının geç yapılmasının yaptırımının düzenlenmemiş olmasından anlaşılmaktadır. Toplantının geç yapılması, alınan kararların geçerliliğini etkilemeyecek olup; bu durum, genel kurulu toplantıya çağırmaya ilişkin asli yetkinin yönetim kurulunda olduğu gözetildiğinde TTK m. 553 vd. uyarınca sorumluluğa neden olabilecektir; bkz. Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 152; Özge Karaege, **Anonim Şirket Genel Kurulunun Toplantıya Çağrılması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022, s. 20. Kanun'da genel kurul toplantısının yapılmaması ihtimaline yönelik işlev gösteren başka hükümler de mevcuttur. Tek bir pay sahibi veya azlık aracılığıyla genel kurulun toplantıya çağrılmasına imkân sağlayan hükümler ve koşulların bulunması kaydıyla ortaklığın feshini düzenleyen TTK m. 530 hükmü bu hükümlerdendir.

[623] TTK m. 409/1 hükmüne aykırı olarak uygulamada genel kurulların her yıl toplanmamasıyla sıklıkla karşılaşıldığı belirtilmektedir; bkz. Kaya/Yalçın, s. 9.

mevcuttur[624]. Her ne kadar bilgi alma hakkının gereği gibi karşılanmadığından bahisle, TTK m. 437/5 hükmü uyarınca mahkeme yoluyla bilginin talep edilmesi mümkün olsa da bu durumda da pay sahibinin doğru, tam ve güvenilir bilgiye erişimi aksamaktadır. Örneğin genel kurul toplantısında sorulan soruyla ilk defa karşılaşan bilgi verme görevlisi, soruya ilişkin olguları doğru hatırlamakta güçlük çekip yanlış bilgi aktarırsa; öncelikle bu bilginin yanlışlığının tespit edilmesi için belirli bir süre gerekecek, sonrasında TTK m. 437/5 uyarınca açılan davada yargılamanın sonlanması beklenecektir.

Yönetim kurulu ve denetçinin bilgi talebiyle ilk defa genel kurulda karşılaşmasının olumsuz yanlarından ikincisi ise bilgi verilmesinin ertelenmesinden kaynaklanmaktadır. Bir önceki bölümde de belirtildiği üzere; bilgi verme görevlilerinin, bilgi taleplerinin karşılanmasına ilişkin yükümlülükleri rasyonel bir zeminde değerlendirilmelidir[625]. Detaylı bir araştırmayı gerektiren sorulara ilk defa rastlanıldığında, gerekli incelemeler yapıldıktan sonra bilgi talebinin karşılanacağından bahisle cevap verilmesi ertelenebilir. Ertelenen bilginin ancak genel kurulda verileceği kabul edilirse, pay sahibinin bir sonraki genel kurul toplantısını beklemesi gerekecektir. Bu durumda pay sahibi ihtiyacı olan bilgiye zamanında ulaşamamış olacaktır. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, erteleme halinde gerekli araştırmalar yapılıp talep konusu hakkında genel kurul beklenmeden bilgi paylaşımı yapılabilir. Bu görüş kabul edilirse bu defa da bilgi paylaşımın nasıl yapılması gerektiği sorunuyla karşılaşılacaktır[626].

Bilgi alma hakkının salt genel kurul toplantısına özgülenmesinin olumsuz etkileri düşünüldüğünde, hakkın genel kurul dışında da kullanılmasına cevaz verilmesi gerektiği kanaatindeyiz[627]. Mevcut sistemde ise hakkın genel kurul dışında ileri sürülmesi, bilgi verme görevlilerinin talebi karşılaması zorunluluğunu doğurmamaktadır. Bu sistem içerisinde, pay sahiplerinin bilgi alma hakkını

---

[624] Akbay, s. 506; Kaya/Yalçın, s. 9.
[625] Bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 2, c.
[626] Bu soruna yukarıda işaret edilmiştir. Önerimiz için bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 2, c.
[627] Bu yönde bir hak tanınmasının, pay sahibinin genel kurul dışında da yönetim kurulundan şirketin işleyişi ile ilgili somut ve güncel bilgi almasını sağlayacak olması nedeniyle olumlu bulunmaktadır. Bkz. Ercüment Erdem, "Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı", **Hukuk Postası**, 2015, s. 23. Ancak bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması mümkün kılınırken, bazı dengeleme mekanizmalarına da ihtiyaç duyulacaktır. Zira bilgi alma hakkının, belirli bir pay oranına sahip olma şartından bağımsız olarak her bir ortak tarafından kullanılabildiği gözetildiğinde; bilgi verme görevlilerinin her an, her bir pay sahibinin sorusunu cevaplamak durumunda bırakılması ortaklığı işlemez hale getirecektir.

kullanmadaki menfaatlerinin etkin şekilde korunabilmesi için *de lege lata* hukuki imkanların değerlendirilmesi gerekmektedir.

B. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurula Özgülenmesinin Sebep Olabileceği Sorunların Pozitif Düzenlemeler Aracılığıyla Aşılması

Bilgi alma hakkının genel kurul toplantısına özgülenmesinin yarattığı sorunların kaynağı, genel kurul toplantısının yapılmasını bekleme zorunluluğudur. Pay sahiplerinin bilgi alma haklarını kullanabilmesi için yönetim kurulunun bizzat genel kurulu toplantıya çağırmasını beklemek yerine, toplantının yapılmasını sağlamaya ilişkin hukuki imkanlardan yararlanması mümkündür. Bu kapsamda aşağıda TTK m. 411-412 hükümleri uyarınca azınlığın; TTK m. 410/2 uyarınca münferit pay sahiplerinin genel kurulun teşekkülü için atacağı adımların bilgi alma hakkının kullanılmasında etkisi incelenecektir. Bununla birlikte kimi durumlarda genel kurul toplantısı yapılmadan da pay sahiplerinin, TTK m. 437/5 hükmü aracılığıyla bilgi alma hakkını kullanabilmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz. Bu sebeple TTK m. 437/5 hükmünün, bilgi alma hakkının genel kurula özgülenmesinin sebep olduğu sorunların aşılmasındaki rolü değerlendirilecektir.

1. Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması

a. Genel Olarak

Genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili olanlardan birisi de azınlıktır. Bu husus TTK m. 411/1'de şu şekilde ifade edilmiştir: "*Sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri, yönetim kurulundan, yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise, karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler. Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir*.". Buna göre pay sahipleri azınlık teşkil etmek koşuluyla, gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını veya toplantı yapılacaksa karara bağlanmasını

istedikleri konuların gündeme konmasını isteyebileceklerdir. TTK m. 411/3 uyarınca azınlığın yönetim kuruluna yapacağı bu başvurunun, noter aracılığıyla yapılması gerekir[628].

Yönetim kurulu azınlığın istemiyle karşılaştığında, talebi şekli ve maddi açıdan değerlendirir. Şekli incelemede, talepte bulunanın azınlık teşkil edip etmediği ve istemin noter aracılığıyla yapılıp yapılmadığı değerlendirilir. Maddi inceleme ise "gerektirici sebep" yönünden yapılır ve sonuç olarak genel kurulun toplantıya çağrılıp çağrılmayacağına karar verir. Bu değerlendirmeler sonucunda yönetim kurulu azınlığın talebini kabul ederse, genel kurulu en geç kırk beş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağırır. Bu süre içerisinde genel kurulun toplanması sağlanamazsa, yönetim kurulundan istemde bulunan azınlık, mahkemeye başvurma zorunluluğu olmadan TTK m. 411/4 uyarınca toplantıya çağrıda bulunur.

Yönetim kurulunun şekil şartlarına uyularak yapılan, gerektirici sebepleri de içeren talebi karşılamasının zorunlu olup olmadığı hususu öğretide tartışmalıdır. eTTK m. 366/1'de hukuka uygun bir istemle karşılaşan yönetim kurulunun, talebi yerine getirme "mecburiyeti" altında olduğu şu şekilde ifade edilmiştir: "*Şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip olan kimselerin gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin, umumi heyeti fevkalade toplantıya davet etmesi veya umumi heyetin zaten toplanması mukarrer ise müzakeresini istedikleri maddeleri gündeme koyması mecburidir.*" Buna göre eTTK döneminde, azınlığın yazılı olarak belirttiği nedenlerin "gerektirici neden" olduğu kabul ediliyorsa; yönetim kurulunun, azınlığın talebini yerine getirmesinin zorunlu olduğu açıktı. Ancak TTK m. 411 ve 412'de mecburiyet belirten bir ifadeye yer verilmediğinden, yönetim kurulunun talebi yerine getirmesinin zorunlu olmadığı kabul edilmektedir[629]. Öğretide *Can* bu sonucu, çağrı talebini kabul edip etmemenin yönetim kurulunun takdirinde olmasına bağlamaktadır[630]. Talebin yerine getirilmemesinin yönetim kurulunun sorumluluğunu doğurmayacağı da savunulmaktadır[631].

---

[628] Öğretide TTK m. 411/1'de başvurunun yazılı yapılacağı belirtilirken, TTK m. 411/3'te noter aracılığıyla yapılacağının belirtilmesinin çelişki yarattığı savunulmaktadır. TTK m. 411/3 karşısında yazılı talepte bulunulmasının yeterli olmayacağı kabul edilmektedir. Şener, **Ortaklıklar**, s. 472.

[629] Üçışık/Çelik, **I. Cilt**, s. 241; Mustafa Erdem Can, "Azınlığın Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması ve Gündemin Belirlenmesi Konusundaki Yetkileri", **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları**, 2. Baskı, (Ed. Erol Ulusoy), Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 420.

[630] Can/Ulusoy, s. 420.

[631] Üçışık/Çelik, **I. Cilt**, s. 241. Karş. Can/Ulusoy, s. 420; Karaege, s. 71.

Kanaatimizce eTTK'dan farklı olarak kanunun lafzında mecburiyet ifadesi yer almasa da istemin tüm şartları sağladığı tespit edilirse, yönetim kurulunun bu talebi keyfi olarak reddetmesi mümkün değildir[632]. Yönetim kurulunun azınlığın talebi karşısında hiç şüphesiz takdir yetkisi vardır ancak bu yetki; azınlık tarafından ileri sürülen sebeplerin, toplantının yapılması açısından gerektirici olup olmadığını değerlendirmeyi kapsar. Yoksa tüm şartları sağlayan talebin reddedilmesi imkânını vermez. Ayrıca yönetim kurulunun tüm şartların varlığına rağmen talebi reddetmesi durumunda, azınlığın TTK m. 412 uyarınca yargı yoluna başvuracağı da göz önünde tutulmalıdır. Pay sahibinin başvurusu üzerine mahkemece, şekil açısından uygun, gerektirici nedenleri içeren bir istemin reddedilmesine karar verilemeyeceğinden genel kurulun toplantıya çağrılması şeklinde hüküm kurulacaktır. Böyle bir durumda yönetim kurulu sadece hakkın kullanılmasını zorlaştırmış, ertelemiş olmakla kalacaktır. Haksız ret üzerine başvurulan dava yolunda istemin karşılanacak olmasına rağmen yönetim kurulunun dayanaktan yoksun bir şekilde hukuka uygun talebi reddetmesi adeta azınlığı yıldırmaya yöneliktir. Kanun koyucunun ise TTK m. 411 ve 412 hükümleri ile böyle bir sistemi amaçladığını düşünmemekteyiz.

Azınlığın genel kurulun toplantıya çağrılması veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri, yönetim kurulu tarafından reddedilir veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmezse; TTK m. 412 uyarınca mahkeme yoluna başvuru mümkündür. Buna göre, aynı pay sahiplerinin başvurusu üzerine, genel kurulun toplantıya çağrılmasına şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verir. Mahkeme de yönetim kurulunun yaptığı gibi şekli ve maddi şartları inceler. Bu kapsamda başvuranın azınlık teşkil edip etmediği denetlenir. TTK m. 412'de "*aynı pay sahiplerinin başvurusu*" ifadesi kullanıldığı için noter aracılığıyla yönetim kuruluna başvuru yapan pay sahipleri ile mahkemeye başvuran pay sahiplerinin aynı olmasına da dikkat edilir[633]. Bunun yanında azınlığın mahkemeye başvurmadan önce yönetim kuruluna noter vasıtasıyla yapmış olduğu başvurunun içeriği de incelenir. Maddi açıdan yapılan değerlendirmede azınlığın ileri sürdüğü gerektirici sebepler ve gündem incelenir. Bu inceleme kapsamında öğretide *Moroğlu*'nun da belirttiği üzere,

[632] eTTK döneminde şartların mevcudiyeti halinde yönetim kurulunun talebi kabul etmesi yönündeki mecburiyetin, TTK m. 411 ve 412 açısından da geçerli olması gerektiği yönünde bkz. Yurtman, s. 691.
[633] Can/Ulusoy, s. 425. Ancak öğretide "aynı pay sahiplerinin başvurusu" yerine "azınlığın" başvurusu ifadesinin kullanılmasının daha yerinde olacağı ifade edilmektedir. Bu suretle azınlık hakkının belirli kişilere değil, belirli orana ulaşan pay sahiplerine tanınmış bir hak mahiyetine erişmesi tam anlamıyla sağlanabilecektir; bkz. Can/Ulusoy, s. 425.

genel kurulun toplantıya davetini gerektirecek nedenlerin bulunup bulunmadığı, azınlığın önerdiği gündem maddelerinin görüşülmesinde ortaklık ve pay sahiplerinin yararının olup olmadığı değerlendirilir[634]. Mahkeme toplantının yapılmasını gerekli bulursa, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar. Kayyımın görevleri ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkileri mahkeme kararında gösterilir. Zorunluluk olmadıkça dosya üzerinde inceleme yapılarak karar verilir, duruşma yapılmaz. Mahkemenin kararının kesin olduğu TTK m. 412 ile hüküm altına alındığından, kanun yoluna başvuru mümkün değildir.

b. Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasında Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkisinin Gördüğü İşlev

Anonim ortaklıkta yönetim kurulunun, kendilerinin veya kendilerini seçen çoğunluğun çıkarlarını gözeterek genel kurulu toplantıya çağırmaktan veya belirli hususları gündeme eklemekten imtina etmesi mümkündür[635]. Bu kaçınma bazen herhangi bir kötü niyet olmaksızın vuku bulur. Yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırmaması ister bilerek ister ihmalen gerçekleşsin; pay sahiplerinin bu duruma seyirci kalmasını engellemek için yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmalarına veya toplantı yapılacaksa belirli hususları gündeme ekletmelerine imkân tanıyan bir hak ihdas edilmiştir[636].

TTK m. 411 ve 412 hükümlerinde kullanımı belirli şartlara bağlanan ve azınlık hakkı olarak öngörülmek suretiyle dengelenen bu hak; esasen toplantı gündemine madde ekletmekten öte, toplantının yapılmasını sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Zira yönetim kurulunun kastı veya ihmali sonucu genel kurulun toplanamaması, genel kurulda kullanılan pay sahipliği haklarının da kullanılamaması

---

634 Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan**, İstanbul, Prestij Matbaası, 1995, s. 184.

635 Moroğlu, **Toplantıya Davet**, s. 175.

636 Moroğlu, **Toplantıya Davet**, s. 175; Selen Serder Yılmaz, "Anonim Şirkette Pay Sahibi ve Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hakkı", **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları**, 2. Baskı, (Ed. Erol Ulusoy), Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 371-372.

anlamına gelecektir[637]. İlgili hakların kullanılabilmesi için toplantının yapılmasını sağlamak önemli bir kazanım olacaktır.

Kanunda bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasının öngörüldüğü gözetildiğinde; TTK m. 411 ve 412 hükümleri, bilgi alma isteminin karşılanabilecek şekilde ileri sürülebilmesine -bir başka deyişle genel kurulda- ortam sağlayacaktır. TTK m. 411 uyarınca azınlığın genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep edebilmesi için, "gerektirici sebepleri" ve gündemi belirterek istemde bulunması gerekir. Bu noktada akla ilk şu soru gelecektir: Bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ve azınlık teşkil eden pay sahibinin/pay sahiplerinin, "*bilgi alma hakkını kullanma istemi*" toplantıya daveti gerektirecek nitelikte kabul edilecek midir? Kanaatimizce bu soru sınırlı bir şekilde olumlu yanıtlanabilir.

Pay sahibinin genel kurul dışında bilgi isteminde bulunması halinde, yönetim kurulu pekâlâ bilginin genel kurulda paylaşılacağını ileri sürerek, genel kurulun beklenmesi gerektiğine işaret edebilecektir. Zira yönetim kurulu genel kurul dışında talep edilen bilgiyi, yine genel kurul dışında paylaşmakla mükellef değildir. Buna göre pay sahipleri, bilgiye ulaşmak için genel kurul toplantısının yapılmasını; toplantının yapılması için de yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırmasını bekleyecektir. Ancak yönetim kurulunun çağrısını beklemek istemeyen pay sahiplerinin TTK m. 411 ve 412 hükümlerinden yararlanması mümkündür[638]. Bir başka deyişle bilgiye ulaşmak isteyen pay sahibinin, bilgi istemini; bilgi verme görevlilerince karşılamasını zorunlu kılacak şekilde ileri sürebilmesine ortam sağlanması için genel kurulun toplantıya çağrılmasını istemesi mümkündür. Ancak böyle bir istemde bulunulabilmesi için TTK m. 411 hükmünde yer alan şartlara uyulması gerekir.

---

[637] Genel kurul toplantılarının yapılmamasının bilgi alma hakkının kullanılmasına etkisine mahkeme kararlarında da işaret edilmektedir. Bu hususta Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/250 K. 2020/180, T. 13.02.2020 (Lexpera) ve Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/481 K. 2021/606, T. 09.06.2021(Lexpera) künyeli kararlarda kullanılan ifade şu şekildedir: "*Buna rağmen uygulamada şirket yönetim kurulları tarafından olağan genel kurullarının yapılmaması veya zamanında yapılmaması ile ortağın bilgi alma hakkını kullanamamasına sebep olmaktadır. TTK md.411 ile azınlık pay sahiplerine genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep etme hakkı sağlanmıştır. Bu halde azınlık pay sahibi Genel Kurul toplantısı gerçekleştirilmesini sağlayacak ve Genel Kurulda ve öncesinde bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilecektir*."

[638] Aynı yönde bkz. Yurtman, s. 692 vd.

Bu kapsamda, istemde bulunan pay sahibinin/sahiplerinin öncelikle azınlık teşkil etmesi gerekecektir[639]. Azınlığın toplantının yapılması için gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını noter vasıtasıyla istemesi zorunludur. İşte bu noktada, azınlık teşkil eden pay sahibinin/pay sahiplerinin bilgi alma hakkını kullanma isteminin, toplantıya daveti gerektirecek nitelikte olup olmadığı sorusuna neden sınırlı şekilde olumlu yanıt verdiğimiz anlaşılacaktır. Zira sorunun olumlu yanıtlanması için kural olarak, azınlığın "*talep ettiği bilginin*" toplantıya daveti gerektirecek nitelikte olması gerekir.

Azınlık, bilgi alma talebinin cevaplanmasını mümkün kılan ortamın sağlanması için genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep ediyorsa; tek başına, konusu somutlaştırılmayan "bilgi alma hakkının kullanılması" şeklindeki bir gerekçe ileri sürmesi, toplantıya davet için yeterli kabul edilemez. Talep edilen bilginin toplantıya daveti gerektirecek önem ve ağırlıkta olduğunu tespit edebilmek için talebin konusunun somutlaştırılması gerekir. Aksinin kabulü, somutlaştırılmadan ileri sürülen, gerektiricilik ölçütü yönünden değerlendirme yapmaya imkân vermeyen basit bir "bilgi alma hakkının kullanılması" şeklindeki taleple, her an yönetim kurulunun genel kurul toplantısının yapılması için zorlanabilmesi anlamına gelir. Bu şekilde TTK m. 411 ve 412 hükümlerinin azınlığın elinde fevri bir silah haline getirilmesi kabul edilemez. Bilindiği üzere, genel kurul toplantısının yapılması belirli bir hazırlık faaliyeti, masraf ve zaman getirmektedir. Bilgi alma hakkının kullanılması için her koşulda yönetim kurulunu genel kurul toplantısı yapılması için hazırlık işlemlerine sokmak kabul edilebilir değildir ve TTK m. 411 ve 412 hükümlerinin ihdas edilme amacına aykırıdır.

Sonuç olarak bilgi alma talebinin cevaplanmasını mümkün kılan ortamın sağlanması için genel kurulun toplantıya çağrılması talep ediliyorsa, talebin olumlu

---

[639] Bilgi alma hakkının bireysel hak olmasından hareketle, bilgi alma ve inceleme hakkı gerekçe gösterilerek TTK m. 411-412 hükümlerine yapılan başvuruda, azınlık niteliğinin aranmaması kabul edilemez. TTK m. 412 uyarınca açılan davalarda verilen kararın kesin olması nedeniyle istinafın mümkün olmadığı belirtilerek red kararı verilen istinaf mahkemesi kararından, ilk derece mahkemesinin de azınlık niteliğinin mevcudiyetinin zorunlu olduğu kanaatinde olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi, 20. HD., E. 2023/850 K. 2023/712 T. 27.04.2023 (Lexpera). İlgili kararda, uzun süredir genel kurul toplantılarının yapılmadığı bir limited ortaklıkta, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasını gerekçe göstererek, TTK m. 411 ve 412 hükümleri uyarınca genel kurulun toplantıya çağrılması için mahkemeye başvuran davacı ortağın; hakkın azınlığa tanınmış olmasına rağmen bilgi alma ve inceleme hakkı açısından bir istisna tanınması gerektiği, aksi takdirde bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak isteyen ve %10'un altında paya sahip olan ortakların olağan genel kurul toplantısını beklemek zorunda kalacağı yönündeki iddiası ve talebi mahkeme tarafından kabul görmemiştir.

karşılanması için ileri sürülen nedenlerin TTK m. 411 hükmü uyarınca toplantının yapılmasını gerektirdiğinin de ispat edilmesi zorunludur. Bu sebeple alelade bir bilgi talebinde bulunulması yeterli olmayacaktır. Toplantı yapılmasını gerektiren bilgi olarak; pay sahibinin sorumluluk davası açmak gibi diğer pay sahipliği haklarını kullanması için ihtiyaç olunan bilgiler ve yatırımının geleceğini değerlendirmek ve ortaklıktan ayrılıp ayrılmamasına karar vermede belirleyici olan konulara ilişkin bilgiler örnek gösterilebilecektir[640]. Bu noktada her somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiğine de dikkat etmek gerekir. Örneğin son genel kurul toplantısının yapılmasından sonra geçen zamanın uzun olması, pay sahibinin bilgi alma isteminin toplantının yapılmasını gerektirecek ağırlıkta olduğunu gösterir. Gerçekten de uzun yıllardan beri genel kurul toplantısının yapılmaması durumunda artık talep edilen bilgiye duyulan ihtiyacın varlığı da zımni olarak kabul edilebilir. Bu durumda talep edilen bilginin konusunun incelenmesine gerek olmadan; bilgi alma hakkının kullanılması şeklinde gösterilen neden, toplantının yapılmasını gerektirici neden olarak mütalaa olunabilecektir[641].

Ezcümle, toplantıya çağrının yapılması için neden gösterilen bilgi alma hakkının kullanılması şeklindeki gerekçe, kural olarak TTK m. 411 uyarınca toplantıya daveti tek başına gerektiren bir neden kabul edilemez. Ancak uzun süredir genel kurul toplantısının yapılmadığı bir ortaklıkta pay sahipleri bilgi alma haklarını kullanabilecekleri bir ortamda bir araya gelmekten de mahrum olacaklarından bilgi ihtiyaçlarının varlığı gözetilmelidir. Böyle bir ortaklıkta artık talep edilen bilgiye duyulan ihtiyacın ayrıca incelenmesine gerek olmadan, bilgi alma hakkının kullanılması şeklinde gösterilen gerekçe toplantının yapılmasını gerektirici neden

---

[640] Yurtman, s. 692-693.

[641] Genel kurul toplantılarının uzun süredir yapılmadığı bir limited ortaklıkta bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması için azınlığın genel kurulun toplantıya çağrılması talebiyle açılan davanın kabulü yönünde bir ilk derece mahkemesi kararı için bkz. "*Dava; TTK 412 maddesi gereğince açılan genel kurulu toplantıya çağrıya ve davacının TTK 411 ve 614.maddesi gereğince bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına izin verilmesi istemlidir. Antalya Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün ... tarih ve ... sayılı yazı cevabı ile gönderilen ticaret sicil dosyası incelendiğinde; Davalı şirketin ... tarihinden bugüne kadar olağan genel kurul toplantılarının yapılamadığı görülmüştür. Davacı tarafından Antalya ... Noterliğinin ... tarih ve ... yevmiye nolu ihtarnamesinin ... tarihinde tebliğ edildiği ve ihtarname ile verilen ... günlük süre içinde bilgi alma ve inceleme talebi hakkında olmadığı takdirde genel kurulun toplantıya çağrılması hakkında karar verilmesi talep edilmiştir*. (...)*Davalı şirketin ticaret sicil dosyası kapsamında en son genel kurul toplantısının ... tarihinde yapıldığı, bu tarihten itibaren ise genel kurulun yapıldığına ilişkin ticaret sicil dosyasında başkaca belge bulunmadığı, davacının TTK 411/1-3 maddeleri gereğince noter aracılığı ile yönetim kuruluna başvurmasına rağmen istemleri hakkında da olumlu ya da olumsuz bir yanıt verilmediği anlaşılmakla davanın kabulüne dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.*" Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2022/176 K. 2022/372, T. 10.05.2022 (Lexpera).

olarak kabul edilebilecektir. Ancak kural olarak, bilgi alma talebinin cevaplanmasını mümkün kılan ortamın sağlanması için genel kurulun toplantıya çağrılması talep ediliyorsa; talebin olumlu karşılanması için talep edilen bilginin, TTK m. 411 hükmü uyarınca toplantının yapılmasını gerektirecek önem ve ağırlıkta olması gerekir. Bu noktada bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasına ilişkin esaslardan ayrılmış olunmadığını da belirtmek gerekir. Bilgi alma hakkının kullanılması için talep edilen bilgiye duyulan ihtiyacı açıklama zorunluluğu bulunmamaktadır. TTK m. 411 uyarınca bilgi alma hakkını kullanma gerekçesiyle genel kurulun toplantıya çağrılmasını isteyen pay sahibi de esasen bilgi alma hakkını kullanmak için bilgiye ihtiyacını değil; ilgili bilginin toplantının yapılmasını gerektirdiğini ispat etmektedir. Talep edilen bilginin toplantının yapılmasını gerektiren esaslı bir bilgi olduğunu ispat noktasında bilginin konusunun, öneminin, neden bu bilgiye ihtiyaç duyulduğunun, diğer pay sahipliği haklarının kullanılmasındaki etkisinin ortaya konması yararlı olacaktır.

2. Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması

a. Genel Olarak

TTK'nın getirdiği önemli yeniliklerden biri, tek bir pay sahibinin dahi istisnai hallerde genel kurulu toplantıya çağırabilmesine TTK m. 410/2 hükmü ile imkân tanınmasıdır. Mezkûr hükme göre münferit pay sahibi, "*yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması"* durumlarında, mahkemenin izniyle genel kurul toplantısının yapılması noktasında yetkilendirilebilecektir[642]. Mahkemenin kararı kesindir.

Görüldüğü üzere ilgili hüküm genel kurulun, yönetim kurulunun bünyesindeki sorunlar nedeniyle toplanamadığı durumlara özgü olup; pay sahibine istisnai bir yetki vermektedir. TTK m. 410/2 hükmünde yer alan yönetim kuruluna ilişkin sorunlar

[642] Anılan hükümde pay sahibinin, mahkeme izniyle genel kurulu toplantıya çağrı konusunda doğrudan yetkilendirileceği belirlense de bu yetkilendirilmenin, toplantıyla ilgili hazırlık çalışmalarının tek bir pay sahibi tarafından nasıl yapılacağı konusunda bazı belirsizlikleri de beraberinde getirdiği ifade edilmektedir. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s. 543; Karaege, **Genel Kurulun Toplantıya Çağrılması**, s. 66.

değerlendirildiğinde; hükmün esas amacının ortaklığın organsız kalmasının[643] ve feshinin engellenmesi olduğu anlaşılmaktadır[644]. Bilindiği üzere TTK m. 530 hükmü uyarınca yönetim kurulunun uzun süreden beri mevcut olmaması ortaklığın feshine neden olabilir. İşte bu uzun süre henüz dolmadan TTK m. 410/2 hükmüne başvurularak ortaklığın organsız kalmasının önüne geçilebilir. Diğer bir olasılık,TTK m. 530 kapsamında uzun süre geçmesi halinde, ortaklığın feshi için gerekli koşullar oluşsa da feshin engellenmesi için yönetim organının eksikliğinin giderilmesi adına bu yola başvurulmasıdır[645]. Hükmün amacı dikkate alındığında, tek pay sahibinin TTK m. 410/2 kapsamındaki yetkisinin istisnai ve tali nitelikte olduğu ve giderek genel kurul toplantısının gündeminin sınırlı olduğu tespit edilecektir[646]. Öğretide bu görüşü paylaşan *Tekinalp*'e göre TTK m. 410/2 hükmü, organ eksikliği durumunda, yönetim kurulu üyelerinin tümü istifa ettiğinde ya da mevcut üyelerle kurulun karar alamadığı durumlarda yalnızca yönetim kurulunun seçilmesi için genel kurulun toplantıya çağrılmasına imkân tanıyan bir hükümdür[647]. Bir başka deyişle münferit pay sahibinin yetkisi yalnızca yönetim kurulunun seçilebilmesi haline özgüdür; yapılmamış olağan genel kurul toplantıları, olağanüstü çağrılar için kullanılamaz[648].

Kanaatimizce TTK m. 410/2 uyarınca yönetim kuruluna ilişkin sorunlar arasında bir ayrım yapılabilir. Buna göre yönetim kurulunun devamlı olarak

---

[643] Bahtiyar/Hamamcıoğlu, s. 43; Özge Karaege, "Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi (TTK m. 410/II)", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 4, 2015, s. 89; Esra Cenkci, "Anonim Ortaklıkta Tek Pay Sahibinin Yeni Gücü: Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilmesi", **Batider**, C. 33, S. 3, 2017, s.136; Karaege, **Toplantıya Çağrılma**, s. 54.

[644] Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 136-138. TTK m. 410/2'nin gerekçesinde de hakkın "genel kurulun bazı olağanüstü durumlarda toplantıya çağrılabilmesini sağlamak amacıyla" öngörüldüğü belirtilmiş ve hükmün, çoğu varsayımda TTK m. 530 anlamında organ yokluğuna engel olabileceği ifade edilmiştir; bkz. Kaya, **TTK**, s. 498-499.

[645] Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 137-138.

[646] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 313. Karşı görüşte olan Moroğlu'na göre ise, TTK m. 410/2 hükmü kapsamında münferit pay sahibi gündemi serbestçe belirleyebilir; hükümde bu hususun belirtilmemesi eksikliktir; bkz. Moroğlu, Erdoğan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu-Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık 2016, s. 227. Aynı yönde Kaya da TTK m. 410/2'de gündem konusunda sınırlayıcı bir ifade kullanılmadığından, TTK m. 413/1 uyarıca pay sahibi tarafından gündemin kural olarak serbestçe belirlenebileceği kanaatindedir. Bununla birlikte Kanun'da geçmiş hesap dönemine ait finansal tablolar ile yıllık faaliyet raporunun ancak yönetim kurulu tarafından hazırlanacağı emredici olarak düzenlendiğinden (TTK m. 514), bunlara bağlı olan yönetim kurulu faaliyet raporunun müzakeresi, bilanço ve kâr zarar hesaplarının okunması ile kar dağıtımı konularının bu şekilde toplanacak genel kurulda görüşülemeyeceğini savunmaktadır; bkz. Mustafa İsmail Kaya, "Anonim Şirkette Tek Bir Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması, **BTHAE 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 427-429. Bir başka görüşe göre ise pay sahibinin TTK m. 410/2 hükmü kapsamında yetkisi sınırlıdır. Zira pay sahibinin çağıracağı genel kurul toplantısının gündeminde yalnızca genel kurulun toplanmasını gerektiren objektif nedenler yer alır; bkz. Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 141.

[647] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 313.

[648] Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 313; Karaege, **TTK m. 410/II**, s. 90.

toplanamaması halinde, yönetim kurulunun toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması ve yönetim kurulunun mevcut olmaması durumlarından farklı olarak esasen mevcut bir yönetim organı olsa da yönetim kurulu devamlı olarak toplanamamaktadır[649]. Bu yüzden TTK m. 410/2 hükmünün ihdas edilme amacının yalnızca ortaklığın organsız kalmasının ve feshinin engellenmesi olmadığı görülecektir. Öğretide *Cenkci*'nin de belirttiği üzere anılan hükümle, aynı zamanda ortaklığın işlerinin sürüncemede kalmasına engel olunması da amaçlanmıştır[650]. Zira örneğin yönetim kurulu çeşitli uyuşmazlık ve çekişmeler dolayısıyla toplanamıyor veya karar alamıyorsa, genel kurulu toplantıya davet de bu sebeple aksıyorsa; yıllık olarak olağan genel kurul toplantısında yapılması gereken işlemler, görüşülüp karara bağlanması gereken konular sürüncemede kalmaktadır. Ancak yönetim kurulunun toplanamaması veya toplanmasına rağmen karar alınamaması şeklindeki fiili engelin, TTK m. 410/2 hükmündeki yetkiyi vermesi için bu durumun devamlılık arz etmesi gerekir. Yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamamasının tespiti için ölçütün nasıl belirleneceği ise açık değildir[651].

Sonuç olarak, yönetim kurulunun bünyesindeki sorun, ister kurulun mevcut olmamasından veya toplantı yetersayısının oluşmasına imkân bulunmamasından ister kurulun devamlı olarak toplanamamasından kaynaklansın; sonuç olarak yönetim organının karar mekanizması işlememekte ve kurul olarak genel kurulu toplantıya davet dahil hiçbir konuda karar alınamamaktadır. Bu durumlarda kanun koyucu tek bir pay sahibine mahkemeden izin alarak genel kurulu toplantıya çağırması için yetki tanımıştır.

---

649 Yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması halinin geniş yorumlanmasıyla, kurulun toplanmasına rağmen karar alamaması hali de kapsama dahildir.

650 Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 138.

651 Öğretide "*bir konunun genel kurul tarafından karara bağlanmasını geciktirdiği ölçüde yönetim kurulunun toplanamamasının ya da karar alamamasının"* devamlı olduğu ifade edilerek bir ölçüt belirlenmiştir; bkz. Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 149; Karaege, **Genel Kurulun Toplantıya Çağrılması**, s. 61. Öğretide *Karaege*, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması halinin, TTK m. 530 bağlamında uzun süreden beri toplanamamak olarak anlaşılması gerektiğini belirtmektedir; bkz. Karaege, **TTK m. 410/II**, s. 110. *Cenkci* ise, devamlılığın toplanamama veya karar alamama durumunun yalnızca uzun süre devam etmesi şeklinde açıklanamayacağını belirtmektedir. Devamlılığa örnek olarak ise olağan genel kurul toplantılarının hesap dönemi sonundan itibaren üç ay içerisinde yapılmasının geciktirilmesini göstermiştir. Olağanüstü toplantılar yönünden ise "genel kurulda karara bağlanacak konu göz önünde tutularak belirlenecek olan makul süre içerisinde çağrı kararının alınmaması" durumunu örnek göstermektedir. Yazar, bu sürenin geçip geçmediğinin denetiminin, pay sahibinin bildirdiği genel kurul toplantısı yapılmasını gerektirici sebepler dikkate alınarak mahkeme tarafından yapılması gerektiğini de eklemektedir; bkz. Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 148-149.

b. Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasında Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkisinin Gördüğü İşlev

Yukarıda açıklandığı üzere genel kurulu toplantıya çağırmadaki asıl yetkili olan yönetim organının karar alma mekanizmasının işlememesi halinde, TTK m. 410/2 hükmü genel kurul toplantısı yapılması için tek bir pay sahibinin mahkemeye başvurmasına imkân sağlamıştır. TTK m. 410/2 ile her bir pay sahibine tanınan bu hakkın bilgi alma hakkı ile ilişkisi değerlendirilebilir.

Bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gözetildiğinde, TTK m. 410/2 hükmü de bilgi alma isteminin ileri sürülebilmesine ortam sağlaması açısından etkili olabilecektir. Gerçekten de yönetim kurulunun mevcut olmaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan olmaması, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanmaması; yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağır(a)maması sonucunu doğuracaktır. Bu sebeplerle genel kurul toplantısı yapılmaması durumunda, pay sahipleri genel kurulda kullanılması öngörülen bilgi alma hakkını kullanamamış olacaktır. Dolayısıyla bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ancak genel kurul toplantısı yapılmaması nedeniyle kullanamayan pay sahibi, genel kurulun yapılamaması olgusu TTK m. 410/2'de sayılan yönetim kurulunun bünyesindeki sorunlara dayanıyorsa genel kurulu toplantıya çağırmasına izin verilmesi için mahkemeye başvurabilir. Pay sahibinin mahkemeye başvurması için gerektirici bir neden öngörülmediğinden genel kurulun toplantıya çağrılması izni için açılan davada bilgi alma hakkının kullanılmasının gerekçe gösterilmesine de gerek bulunmamaktadır.

3. TTK m. 437/5 Kapsamında Doğrudan Bilgi Alma Davası Açılması

Pay sahiplerinin bilgi taleplerine, bilgi verme görevlilerinin yalnızca genel kurulda bilgi vermekle yükümlü olmasının yarattığı en büyük sorun, genel kurul toplantısının uzun süredir yapılmadığı ortaklıklarda görülmektedir. Zira ortaklık işleriyle ilgili bilgi almak isteyen ancak yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini kullanmadığı için genel kurul toplantısı yapılmayan bir ortaklıkta, pay sahibinin hukuken olmasa da fiilen bilgi alma hakkını kullanması engellenmektedir. Bu durumda bilgi alma hakkını kullanmak isteyen pay sahibi, hakkı

kullanmak için gerekli ortam olan genel kurulun toplanmasını sağlamaya yönelik imkanlara başvurabilecek olsa da bu imkanların ne derece etkin olduğunun da değerlendirilmesi gerekir. Yukarıda açıklandığı üzere bilgi alma hakkını kullanma talebi gerektirici sebep kabul edilerek, TTK m. 411 hükmü uyarınca pay sahibi yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını isteyebilir. Ancak pay sahibinin bu yola başvurmak için azınlık teşkil etmesi gerekmektedir.

Ayrıca genel kurul toplantılarının uzun süredir yapılmaması, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırmaktan bilerek imtina etmesine dayanıyorsa; görevini ihmal eden yönetim kurulundan TTK m. 411 hükmü kapsamında genel kurulu toplantıya çağırmasını talep etmek pek de anlamlı bir çözüm sunmayacaktır. Bir başka deyişle TTK m. 411 hükmü, genel kurulun teşekkülünde etkili olsa da ilgili hüküm kapsamında ilk olarak yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırması isteneceğinden; zaten uzun süredir genel kurulu toplantıya çağırmaktan imtina eden bir yönetim kurulunun, azınlığın talebiyle toplantı çağrısında bulunması çok olası değildir. Yönetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırsa veya genel kurul TTK m. 412 uyarınca mahkeme izniyle toplantıya çağrılsa bile yönetim kurulunun toplantıda bilgi taleplerini karşılamaması da ihtimal dahilindedir. Bu kapsamda bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ancak genel kurul toplantısının uzun süredir yapılmaması nedeniyle kullanamayan pay sahibinin, daha etkin bir çözüme ihtiyaç duyduğu açıktır. TTK m. 437/5 hükmünün ise esasen bu çözümü içinde barındırdığı kanaatindeyiz. Genel kurulun toplanamaması halinde, bilgi alma hakkını kullanmak isteyen pay sahibine TTK m. 437/5 hükmünün sağladığı imkânı değerlendirmek için öncelikle hükmün amacını ve ihdas ediliş sürecini kısaca ele almak gerekir.

eTTK döneminde bilgi alma hakkının haksız olarak reddi halinde, mahkemeye müracaatın Kanun'da özel olarak düzenlenmemiş olması eleştirilmekteydi. Bilgi alma hakkının icrasında zaten güçlükler yaşandığı tespit edilmekte, hakkın kullanılabilir ve sonuç alınabilir şekilde düzenlemesi gerektiği belirtilmekteydi[652]. Hakkın işlevsel kılınması için mahkeme yolunun açık olması gerektiği yönündeki görüşler ışığında bilgi alma hakkının mahkeme aracılığıyla kullanılmasına yönelik düzenleme yapılmış ve bilgi alma ve inceleme hakları güçlendirilmiştir[653]. TTK m. 437/5 hükmünde düzenlenen ve bilgi alma davası olarak adlandırılan bu dava, bilgi alma ve inceleme

[652] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 313.
[653] Kaya, **TTK**, s. 533.

taleplerinin sonuçsuz kalması halinde pay sahiplerine mahkeme yoluyla bilgi edinme ve inceleme yapma imkânı getirmektedir. Buna göre TTK m. 437/5 hükmünün amacının, pay sahiplerinin bilgilenme ihtiyacının etkin bir şekilde karşılanmasını temin etmek olduğu söylenebilir. İlgili düzenleme şu şekildedir:

> "*Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir*."

Bilgi alma davasının açılabilmesinin, maddi şartlarını dikkatlice incelemek gerekir. Görüldüğü üzere bilgi alma davası pay sahibinin, yalnızca bilgi alma talebinin reddedilmesinde değil; cevapsız bırakılması, ertelenmesi ve bu madde[654] anlamında bilgi alınamaması halinde de başvurabileceği bir imkân olarak öngörülmüştür. Buna göre açık bir ret, cevapsız bırakma, cevabın ertelenmesi, TTK m. 437 anlamında bilgi alınamaması şeklindeki dava şartlarının kapsamının değerlendirilmesi elzemdir. Pay sahibinin bilgi alma taleplerinin haksız bir şekilde genel kurul içerisinde açıkça reddedilmesi, cevabın yine aynı genel kurul toplantısında verilmesi mümkün iken cevap verilmesinin ertelenmesi, pay sahibinin sorusunun cevaplandırılmaması halinde bilgi alma davasının açılmasının maddi şartının oluştuğunu tespit etmek nispeten kolaydır. Zira TTK m. 437/5 hükmünde "bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen" pay sahiplerinin bilgi alma davası açabileceği düzenlenirken tam da bu durumlar esas alınmıştır. Bununla birlikte TTK m. 437/5'te "*bu madde(fıkra) anlamında bilgi alamayan*" pay sahiplerinin de bilgi alma davası açabileceği düzenlendiğinden "bu madde anlamında bilgi alamama" şeklindeki şarta özellikle eğilmek gerektiği kanaatindeyiz.

İlgili ifadenin kapsamı düşünüldüğünde akla ilk gelen, pay sahibine hesap verme ve dürüstlük ilkesi bakımından eksik, yetersiz, yanlış veya yanıltıcı bilgiler verilmesi halleri olmaktadır. Gerçekten de ilgili hükmün düzenlediği hallerden birisi,

---

[654] Öncelikle yukarıda belirttiğimiz üzere hükümde yer alan "bu fıkra" ifadesinin "bu madde" olarak anlaşılması gerekir. Zira TTK m. 437/5 yalnızca bilgi alma hakkının mahkeme yoluyla kullanılmasını düzenlemekte olup, bilgi alma hakkının esaslarına ilişkin bir ölçüt içermemektedir. Bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 2, c, dn. 547

TTK m. 437/2'de gösterilen "*hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olma*" şeklindeki ölçüte uymayan bilgi verilmesi ihtimalleridir. Ancak kapsam yalnızca bununla sınırlı değildir. Geniş yorumlandığı takdirde hükmün kapsamına, pay sahibinin içerik bakımından uygun talebine rağmen TTK m. 437 anlamında bilgi alamadığı belirli durumlar da dahil edilebilir. Kanaatimizce pay sahibinin uzun süredir genel kurul toplantılarının yapılmaması nedeniyle bilgi alamadığı haller de TTK m. 437 anlamında bilgi alınamadığını gösterir ve pay sahibine bilgi alma davası açma imkânı verir.

Ortaklık işleriyle ilgili bilgi almak isteyen ancak yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini kullanmadığı için genel kurul toplantısı yapılmayan bir ortaklıkta, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanması engellenmektedir. Yönetim kurulu bilgi alma hakkının kullanım yeri olarak genel kurul toplantısını göstermekte ve genel kurul dışında pay sahibine bilgi vermemekte ancak genel kurul toplantısını da yapmamaktaysa; pay sahibi, TTK m. 437 anlamında bilgi alamamış olmaktadır. Pay sahibinin bu duruma seyirci kalması gerektiğini düşünmek, bilgi alma hakkının tanınma amacına aykırıdır. TTK m. 437/5 hükmünde yer alan "bu madde anlamına bilgi alamama" şeklindeki ölçüt sayesinde, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasını imkânsız hale getiren yönetim kurulu karşısında, hakkın mahkeme aracılığıyla kullanılabileceğini kabul etmek gerekir. Ayrıca bilgi alma talebinin genel kurulda reddedilmesi, cevapsız bırakılması, ertelenmesi halinde pay sahibine bilgi alma davası açma hakkı tanınırken; bu talebin yer bakımından bilgi verme görevlisi tarafından karşılanacak şekilde ileri sürülmesine yönetim kurulu eliyle imkân dahi tanınmadığı durumlarda, dava hakkının varlığını evleviyetle tespit etmek gerekir. Ancak pay sahibinin talep ettiği bilgileri TTK m. 437/5 kapsamında mahkeme yoluyla elde etmesi için bazı külfetleri yerine getirmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Öğretide pay sahibinin bilgi alma talebiyle mahkemeye müracaat edebilmesi için öncesinde bilgi alma maksadıyla ortaklık içi normal yollara başvurması gerektiği, doğrudan mahkemeye başvurmasının mümkün olmadığı belirtilmektedir[655]. Gerçekten de genel kurul içerisinde bilgi alma hakkı kullanılmışsa TTK m. 437/5'teki gerekçelerle mahkemeye müracaat mümkündür. Önemli olan genel kurul dışında yapılan başvuruların, mahkeme yoluyla bilgi alma hakkının kullanılmasını sağlayıp sağlamayacağını değerlendirmektir. Genel kurul dışında pay sahibi bilgi alma hakkını

[655] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 324; Sümer, s. 286.

kullanmak için yönetim kuruluna başvurmuşsa; yönetim kurulunun, talebin yalnızca genel kurulda kullanılabileceği gerekçesiyle bilgi alma istemini reddetmesi hukuka uygundur. Bu durumda kural olarak bilgi alma hakkının ihlali söz konusu olmadığından TTK m. 437/5'e başvuru mümkün değildir. Bununla birlikte yönetim kurulu bilgi alma hakkının kullanım yeri olarak genel kurul toplantısını göstererek, genel kurul dışında pay sahibine bilgi vermemekte ancak genel kurul toplantısını da yapmamakta ise kanaatimizce artık TTK m. 437/5 hükmünde yer alan "bu madde anlamında bilgi alamama" şartının gerçekleştiğini ve bilgi alma davasının açılabileceğini kabul etmek gerekir[656]. Görüldüğü üzere bu durumda pay sahibinin belirli koşul vakıaları ispat etmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi bilgi alma hakkının kullanılması için genel kurul dışında yönetim kuruluna başvurulması, ikincisi yönetim kurulunun bu talebi olumlu karşılamaması, üçüncüsü genel kurul toplantısının da yapılmamasıdır. Genel kurul toplantısının yapılmaması şartı değerlendirilirken en son yapılan genel kurul tarihi, mevcut bir genel kurul toplantısı çağrısı olup olmadığı da değerlendirilir[657].

Öğretide *Yurtman* ise; konuyu diğer pay sahiplerinin talep ettiği bilgiye erişebildiği ancak küçük pay sahiplerinin bilgi alma taleplerinin cevaplanmadığı, düzenli olarak genel kurul toplantılarının yapılmadığı ortaklıklar açısından ele almaktadır. Yazar, TTK m. 437 hükmünün lafzi yorumuyla, bilgi alma davası yoluna başvurulabilmesi için ikinci fıkrada öngörülen yolun tüketilmiş olması gerektiğini tespit etmekle birlikte, TTK m. 437'de örtülü kanun boşluğu olduğu kanaatindedir[658].

---

[656] Öğretide *Özcanlı* genel kurul toplantılarının uzun süredir yapılamıyor olması gibi bir şarta değinmeden, genel kurul dışında yönetim kuruluna yöneltilen bilgi alma taleplerinin, gelecek genel kurulda cevaplayacağına ilişkin bir açıklamada bulunulması ancak genel kurulun "hiç toplanmaması" halinde, bilgi alma hakkının elde edilmesi imkansız hale geleceğini belirtmektedir. Yazar bu durumda bizim işaret ettiğimiz TTK m. 437'de yer alan "bu madde anlamına bilgi alamama" kavramına dayanmadan, doğrudan bilgi alma davası açılabileceği sonucuna ulaşmaktadır. Bkz. Özcanlı, **Bilgi Alma Davası**, s. 209. Benzer şekilde *Sümer* de yönetim kurulu tarafından bilginin yalnızca genel kurulda verilebileceği gerekçesiyle reddedilmesi ve genel kurulun hiç toplanamaması halinde, bilgi alma hakkının kullanıldığı; ancak şirket tarafından talebin yerine getirilmediği kabul edilerek, TTK'nın 437/5. maddesi uyarınca dava açma hakkı sayesinde bilgi alma hakkı kullanılabileceği kanaatindedir. Bkz. Sümer, s. 230.

[657] Örneğin dava açıldıktan sonra genel kurul toplantısının yapılırsa artık pay sahibinin genel kurulda bilgi alma imkânı doğacağından toplantıda bilgi isteminde bulunması gerekecektir. Bu hususta bir ilk derece mahkeme kararı için bkz. "*...davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı şirkete noter yoluyla ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, dava tarihinden sonra davalı şirketin olağan -- yapıldığı, davacı tarafın bu genel kurulda TTK'nun 437. maddesi uyarınca bilgi alma ve inceleme talebinde bulunma hakkının doğduğu, dolayısıyla kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın reddi yönünde (...) hüküm kurulmuştur.*" İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/515 K. 2020/291, T. 01.07.2020 (Lexpera).

[658] Yurtman, s. 701.

Yazara göre, diğer pay sahiplerinin talep ettikleri bilgiye yönetimle ilişkileri nedeniyle ulaştığı, genel kurul toplantılarının devamlı olarak yapılmadığı ortaklıklarda; "*her daim kanun sistematiğine bağlı kalmak, hakkın ihdas edilme amacını ortadan kaldırma riski taşımaktadır*."[659]. Bu sebeple küçük pay sahiplerinin hiçbir surette bilgi alamamasına rağmen bilgi alma haklarını genel kurulda kullanabilmelerini şart olarak görmenin TTK m. 437'nin amacına aykırı olduğunu savunmaktadır. Yazarın örnek gösterdiği ortaklıkta, bilgi alma davası açılması halinde hakkın genel kurulda ileri sürülmüş olmasını şartını aramanın, bilgi alma hakkının amacına aykırı olduğu kanaatini paylaşmaktayız. Ancak kanaatimizce TTK m. 437 hükmünde örtülü kanun boşluğu bulunmamaktadır. Zira yukarıda açıklandığı üzere, örnek gösterilen durumda genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunan ancak talebi reddedilen pay sahibi; TTK m. 437/5 hükmünde ifade edilen bu madde anlamında bilgi alamayan pay sahibi konumunda olduğundan, bilgi alma davasını açabilecektir.

Uygulamada pay sahiplerinin genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma istemlerinin karşılanmaması halinde açılan bilgi alma davalarında verilen kararlarda birlik bulunmamaktadır. Bilgi alma isteminin kabul edildiği davalarda "bu madde anlamında bilgi alınamaması" olgusu değerlendirilmeden, TTK m. 437/5 kapsamında açılan davanın şartlarının oluştuğu belirtilerek pay sahiplerinin hem bilgi alma hem de inceleme istemlerinin karşılanmasına hükmedilmiştir[660]. Reddedilen davalarda ise pay

---

[659] Yurtman, s. 702.

[660] Bu yönde verilen kararlar için bkz. "*Dava, genel kurul dışında şirket kayıtları ile ilgili bilgi alınması ve incelenmesine izin verilmesi davasıdır. Bu nedenle genel kurulda bu talebin ileriye sürülmesi ve reddedilmesi halinde açılmasına dair 437. maddenin ilk 4 bendindeki hükümlerin uygulanma yeri yoktur. 437/5'de bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan ya da haksız olarak reddedilen şirket ortaklarının mahkemeden bu kararı alabilecekleri kabul edilmektedir. ...davacıların 437. maddede tanımlanan finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporları, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kar dağıtımı hususundaki önerisi hakkında şirket tarafından davacılara bilgi verilmesine ilişkin taleplerinin yerinde olduğu; davacıların bunları isteyebilmesi için mutlaka genel kurula katılmış olmalarının gerekmeyeceği*;" İstanbul Anadolu 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/316, K. 2019/918, T. 18.7.2019 (Lexpera).

"*GK toplantısı yapılmadan gk kararları alındığı ve mutlak butlanının tespiti için dava açılmışken toplantıda okunduğu iddia edilen bilançonun verilmesi için bilgi alma davası açılmış ve mah kabul etmiş. Davacı tarafından da dosya kapsamına alınan (...) kayıtları ile davalı şirketin (...) sahibi ortağı bulunduğu, davacının (...) tarihinde davalı şirkete başvurarak bilgi alma talebini ilettiği buna dair davacı talebinin davalı şirkete (...) tarihinde tebliğ edildiği, davacı tarafından (...) cevap için beklenildiği halde davalı şirket tarafından davacı ihtarnamesine her hangi bir yanıtın verilmediği, davacı tarafından davanın ihtarnamede verilen sürenin hitamından 21 gün sonra ikame eylendiği, bu sürede TTK 437 kapsamında makul süre olarak değerlendirilerek davanın esasın incelenmesine geçilmiştir. Dava dilekçesi ve mahkememiz tensip zabtı davalı şirkete tebliğ edilmiş bulunmasına rağmen davalı şirket davacı istemi konusunda kayıtsız kalınması isteminin korunmasına yarar her hangi bir savunma ileri sürmediği gibi şirket finansal tabloları ilân ettiğini ortaya koymamıştır. Nitekim dosya arasına alınan (...) kayıtlarında da bu minvalde her hangi bir hususun bulunmadığı anlaşılmıştır.*

Buna göre, tüm dosya kapsamından davacının isteminin TTK 437 .Maddesi kapsamında kaldığı anlaşıldığından, davanın kabulü ile "davalı şirketin (...) yılına ait (...) bir suretinin gerekçeli kararın

sahibinin doğrudan bilgi alma davası açamayacağı, bilgi alma hakkının dava yoluyla kullanılabilmesi için pay sahibinin bilgi alma hakkını daha önce genel kurulda ileri sürmesi gerektiği, aksi durumda dava şartının oluşmamış sayılacağı belirtilmektedir[661]. Bu noktada bilgi alma isteminin reddedildiği kararlardan biri olan İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi kararının gerekçesine yer vermenin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

> "*...Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere, pay sahibi bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurul toplantısında ileri sürmelidir. Söz konusu hakkın genel kurul dışında kullanılabilir olması da yine genel kurulda ileri sürülmesi sonrasında mümkündür. Mahkememizce tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı--- ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, her ne kadar şirketin genel kurul toplantısının uzun zamandır yapılmadığı da iddia edilmiş ise de; genel kurulun toplantıya çağrılması hususunda --- suretiyle bilgi alma ve inceleme hakkının genel kurulda kullanılması gerekmekte iken davacının talebinin kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın usulden reddi yönünde aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur*[662]."

İlgili karardan, davacı pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurul dışında ileri sürdüğü; talebin karşılanmaması üzerine, bilgi alma hakkının mahkeme aracılığıyla kullanılması istemli dava açıldığı anlaşılmaktadır. Mahkeme ise bilgi alma hakkının genel kurul toplantısında ileri sürülmesi gerektiğini belirterek, "kanunda yazılı şekli şartların" oluşmadığından bahisle bilgi alma davasının usulden reddedilmesine karar vermiştir. Uyuşmazlık açısından dikkat edilmesi gereken husus, ortaklıkta uzun süredir genel kurul toplantılarının yapılmıyor olduğu yönündeki iddialar ve bu iddiaların mahkeme tarafından nasıl değerlendirildiğidir. Kararda bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: "*her ne kadar şirketin genel kurul toplantısının uzun zamandır yapılmadığı da iddia edilmiş ise de; genel kurulun toplantıya çağrılması hususunda -*

---

davalı şirkete tebliğinden itibaren bir hafta içinde gideri davalıya ait olmak üzere davacıya noter aracılığıyla veya posta yoluyla tebliğine" dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. İstanbul Anadolu 4. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/264 K. 2019/1238, T. 25.12.2019 (Lexpera).

[661] Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/527 K. 2022/143, T. 23.2.2022 (Lexpera); Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2022/250 K. 2022/391, T. 28.4.2022 (Lexpera); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 14. HD., E. 2018/1465 K. 2019/791 T. 29.05.2019 (Lexpera).

[662] İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/279 K. 2021/641, T. 07.07.2021 (Lexpera).

-- suretiyle bilgi alma ve inceleme hakkının genel kuruldu kullanılması gerekmekte iken...". Buna göre mahkemenin, genel kurul toplantılarının uzun süredir yapılmamasını tek başına bilgi alma davasını açmak için yeterli görmediği ve genel kurul dışında bilgi alma istemini ileri süren pay sahibine doğrudan bilgi alma davası açmak yerine genel kurulun toplanmasına yönelik yetkilerini kullanmasına işaret ettiği söylenebilir.

Genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma isteminin karşılanmaması nedeniyle açılan bilgi alma davalarında ilk derece mahkemelerinin, genel kurulun toplantıya çağrılması imkanıyla ilişki kurduğuna birkaç kararda daha rastlanmaktadır. Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin benzer gerekçeyle verdiği iki karardaki ifadeler şu şekildedir: "*bilgi edinme ve inceleme hakkının genel kurulda dile getirilmediği veya bu hakkın ileri sürülmesi için genel kurulun toplantıya çağrılmadığı anlaşılmakla, davalı ... Elektrik Üretim A.Ş. hakkındaki davanın, koşulları bulunmadığından reddine karar verilmelidir*.[663]", "*Ancak, bilgi edinme ve inceleme hakkı genel kurulda dile getirilmemiş veya bu hakkın ileri sürülmesi için genel kurul toplantıya çağrılmamıştır. Davalı ... yönünden iş bu koşul sağlanmadan genel tabirlerle ileri sürülen bilgi edinme ve inceleme isteminin reddine karar verilmelidir*.[664]"

Kararlarda görüldüğü üzere davada, genel kurul dışında bilgi isteyen ancak edinemeyen pay sahibinin, bilgi almak adına genel kurulun toplanması için harekete geçip geçmediği de değerlendirilmektedir. Karar gerekçelerinden her ne kadar açık bir şekilde anlaşılmasa da mahkemelerin, bilgi alma davasının açılması için genel kurulun toplantıya çağrılmasını bir külfet olarak yorumlandığı söylenebilir. Biz ise bu görüşe katılmıyoruz.

Pay sahibinin genel kurulun toplanması için etkisi ancak TTK m. 411-412 hükümleri veya TTK m. 410/2 hükmü aracılığıyla gündeme gelebilir. TTK m. 410/2 hükmü, esasen yönetim kurulunun bünyesindeki sorunlar nedeniyle genel kurulun toplanamaması haline yönelik çözüm getirdiğinden; yukarıda yer verilen kararlarda pay sahibinin genel kurulu toplantıya çağırabilmesi için işletebileceği yoldan TTK m. 411 ve 412 hükmüne başvurmasının kastedildiği düşünülmektedir. Gerçekten de genel kurulun uzun süredir toplanamaması halinde, bilgi alma hakkının kullanılması başlı başına bir gerektirici neden kabul edilerek TTK m. 411 hükmü aracılığıyla yönetim

[663] Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/542 K. 2021/866, T. 28.12.2021 (Lexpera).
[664] Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/719 K. 2022/15, T. 18.01.2022 (Lexpera).

kurulundan, genel kurulun toplantıya çağrılması istenebilecektir. Ancak aynı zamanda TTK m. 437/5 uyarınca TTK m. 437 anlamında bilgi alınamamış olması nedeniyle bilgi alma davası da açılabilecektir. Bu imkanlar arasında öncelik-sonralık ilişkisi yoktur. TTK m. 437 anlamında bilgi alınamama olgusunu ispat için pay sahibinin genel kurul dışında talep ettiği bilginin verilmemesi ve toplantının uzun süredir yapılmaması dışında bir şart aranması mümkün değildir. Pay sahibinin bu madde anlamında bilgi alamamış olması için bilgi alma hakkını kullanma gerekçesiyle genel kurulun toplanmasına yönelik yolların da tüketilmiş olması gibi bir şart aranamayacaktır.

Uzun zamandır genel kurul toplantısı yapılmayan bir ortaklıkta, ihtiyaç duyduğu bilginin peşine düşmüş bir pay sahibine, bir de yönetim kurulunun ihmal ettiği görevi külfet olarak yüklemek kabul edilemez. Zira olağan genel kurul toplantıları, yönetim kurulu için bir hesap verme yeridir. Bu yüzden mezkûr hükümle murahhas üyeler, en az bir yönetim kurulu üyesi ve denetçinin toplantıda bulunması zorunlu kılınmıştır. Bu kişilerin genel kurula katılması hem hak hem de yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bunun amacı TTK m. 407/2 hükmünün gerekçesinde belirtildiği üzere, pay sahiplerinin yönetim ve denetime ilişkin sorularının cevaplanmasını sağlamak, hem de yönetim kurulu üyelerinin ve denetçinin görüş açıklayabilme hakları ile gereğinde kendilerini savunabilmeleri ve yaptıkları işlem ve kararları açıklayabilme olanağı tanımaktır[665]. Buna göre yönetim kurulunun genel kurul toplantılarında pay sahiplerine hem hesap verme hem de faaliyetlerini açıklama imkânı verilmiştir. Yönetim kurulu genel kurulu toplamayarak hesap vermekten kaçınarak yükümlülüğünü yerine getirmediği için bilgi alma hakkını kullanmak isteyen pay sahibinin, TTK m. 437/5 uyarınca açtığı davada, genel kurulu toplantıya çağrı için TTK m. 411'e başvurulmasını külfet olarak değerlendirmenin meşru bir gerekçesi bulunmadığı kanaatindeyiz.

Ayrıca, tek bir pay sahibinin sahip olduğu pay oranından bağımsız olarak bilgi alma davası açabilecekken, TTK m. 411 uyarınca genel kurulu toplantıya davet için yetkinin azınlığa tanındığına da dikkat etmek gerekir. Buna göre TTK m. 411'e başvurulmasını külfet olarak değerlendirmek, bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ancak genel kurul toplantısının uzun süredir yapılmaması nedeniyle kullanamayan pay sahiplerinin TTK m. 437/5 uyarınca açacakları davalarda, pay sahipleri arasında farklı

[665] Kaya, **TTK**, s. 494.

sonuçlar doğmasına neden olacaktır. Örneğin %9 oranında paya sahip olan bir pay sahibinin, TTK m. 411 kapsamında genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep hakkı bulunmamaktadır. Dolayısıyla bilgi alma davasında daha önceden böyle bir talepte bulunup bulunmadığı külfet olarak değerlendirilemeyecek olup, şartlar varsa bilgi alma davası kabul edilecektir. Aynı durumda olan ancak %10 oranında paya sahip olan pay sahibinin açtığı davada TTK m. 411'e başvurulmamış olması halinde ise dava reddedilecektir. Buna göre bir hak olarak düzenlenen TTK m. 411, azınlığın bilgiye ulaşmasını zorlaştıran bir engel haline getirilerek; ortaklıkta daha fazla paya sahip olan pay sahibinin bilgiye ulaşımı zorlaştırılmaktadır. Bu durumun kabul edilmesi ise mümkün değildir.

4. Karşılaştırma ve Değerlendirme

Bilgi alma hakkını kullanmak isteyen pay sahiplerinin, bilgi alma taleplerinin bilgi verme görevlileri tarafından karşılanacak şekilde ileri sürülmesine ortam sağlamak adına genel kurul toplantısı yapılması için hukuki imkanlara başvurabilmesi veya şartların mevcudiyeti halinde toplantı yapılmadan doğrudan TTK m. 437/5 uyarınca bilgi alma davası açması mümkündür. Bu hukuki imkanlara başvuruların kesiştiği ve ayrıştığı noktalar olduğunu vurgulamak gerekir.

Bu noktada öncelikle TTK m. 410/2 ile TTK m. 411-412 hükümlerinde izlenecek yolların farklılıklarına temas etmek gerekir. İlk farklılık ilgili hükümlere başvurabilecek kişilerde görülmektedir. TTK m. 410/2 hükmü kapsamında, şartların varlığı halinde genel kurulun toplanmasını sağlamak için her bir pay sahibi yetkili kılınmıştır. TTK m. 411-412 hükümleri ise teknik anlamda azınlık hakkı olarak tesis edilmiştir. Buna göre bilgi alma hakkının her pay sahibine tanınmış olduğu gözetildiğinde, TTK m. 410/2 hükmüne başvuru bilgi alma talebinin karşılanması için genel kurulun toplanmasını sağlama noktasında pay sahibine engel olmayacaktır. Ancak TTK m. 411-412 hükümlerine başvuru için pay sahibinin azınlık teşkil etmesi aranacağından, münferit pay sahiplerinin ortaklık sermayesindeki pay oranından bağımsız olarak başvuru yapması mümkün olmayacaktır.

İkinci farklılık ise TTK m. 410/2 hükmü ile TTK m. 411-412 hükümlerinin farklı fiili ve hukuki durumları düzenlemesinde görülmektedir. Zira hükümler, farklı

amaçlarla ihdas edilmiştir. TTK m. 410/2 hükmü, pay sahiplerine her genel kurul toplantısı yapılmadığı durumda başvurulabilecek bir imkân tanımamaktadır. Genel kurul toplantısı yapılmasını sağlamak için mahkemeye başvuran pay sahibinin, genel kurulun yapılamaması olgusunun TTK m. 410/2'de sayılan yönetim kurulunun bünyesindeki sorunlara dayandığını ispat etmesi gerekir. Bunun için ise TTK m. 411 hükmünden farklı olarak ayrıca toplantının yapılmasının gerektirici sebepleri mahkemeye bildirmesi aranmamaktadır[666]. Zira esasen TTK m. 410/2'de yer alan sorunların ispat edilmesi, yönetim kurulunun karar alma mekanizmasının işlemez hale geldiğini göstermektedir. Bu durum, yönetim kurulunun seçilmesi için genel kurul toplantısı yapılmasını evleviyetle gerektirmektedir. Dolayısıyla pay sahibinin TTK m. 410/2 hükmüne başvurudaki saiki, bilgi alma hakkının kullanılması olsa da genel kurulun toplantıya çağrılmasına izin verilmesini talep ettiği davada, bilgi alma hakkını gerekçe olarak ileri sürmesi aranmayacaktır. TTK m. 411 hükmünde azınlığa tanınan hakkın kullanılabilmesi, yönetim kurulunun birtakım hukuki veya fiili engeller sebebiyle genel kurulu toplantıya çağır(a)mamasına özgülenmemiştir. Bir başka deyişle azınlığa tanınan hakkın kullanılması yönetim kurulunun karar alma mekanizmasının işlemez olmasını gerektirmemektedir[667]. Bilgi alma talebinin cevaplanmasını mümkün kılan ortamın sağlanması için TTK m. 411 hükmü uyarınca genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep eden pay sahibi, TTK m. 410/2 hükmünden farklı olarak gerektirici sebepleri göstermekle yükümlüdür. Bu yüzden bilgi alma hakkının kullanılmasının gerekçe olarak gösterilmesi ve talep edilen bilginin kural olarak TTK m. m. 411 hükmü uyarınca toplantının yapılmasını gerektirecek önem ve ağırlıkta olması gerekir.

İki imkân arasındaki bir diğer fark ise, genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin yetkilendirilmeye ilişkindir. TTK m. 410/2'de pay sahibi yönetim kuruluna başvurmaksızın, mahkemenin izniyle genel kurulu toplantıya çağırabilmektedir. TTK m. 411 hükmünde ise azınlığın yönetim kurulundan gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek genel kurulu toplantıya çağırmasını istemesi öngörülmüştür. Yönetim kurulunun çağrıyı kabul etmesine rağmen genel kurulu süresi içerisinde toplamazsa,

---

[666] Kaya**, Toplantıya Çağırma**, s. 424. Karş. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar I**, s. 543; Cenkci, **Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilme**, s. 159.

[667] Öğretide *Serder Yılmaz*, TTK m. 411'in amacının TTK m. 410/2'den farklı olarak organ yokluğundan doğan sıkıntıların giderilmesinden ziyade diğer azınlık haklarının kullanılabilmesi imkanını sağlamak olduğunu belirtmektedir; bkz. Serder Yılmaz/Ulusoy, s. 382, dn. 47. Kanaatimizce de TTK m. 411, azınlık haklarının ve genel kurulda kullanılan münferit pay sahipliği haklarının işletilmesine hizmet eder.

çağrının istem sahiplerince yapılacağı da düzenlenmiştir. TTK m. 412 hükmünde ise azınlığın çağrı isteminin yönetim kurulu tarafından reddedilmesi veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmemesi halinde genel kurulun toplantıya çağrılmasına mahkeme tarafından karar verileceği düzenlenmiştir.

Pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanabilmek için genel kurulun teşekkülüne yönelik bu imkanların işletilmesi yerine; bilgi alma talebini genel kurul içerisinde ileri sürmeden de bilgi alabilmesi, belirli şartların varlığı halinde TTK m. 437/5 aracılığıyla mümkündür. TTK m. 437/5 hükmü kapsamında bilgi alma davasının açılabilmesi için pay sahibinin bilgi alma taleplerinin sonuçsuz kalması gerekir. Buna göre kural, hakkın genel kurulda ileri sürülmesi olduğundan; pay sahibinin bilgi alma taleplerinin sonuçsuz kaldığını ispat edebilmesi için hakkın daha önce genel kurulda ileri sürülmesine rağmen karşılanmamış olması gerekir. Bu yüzden genel kurul toplantısında ileri sürülmeyen bir bilgi talebinin genel kurul dışında ileri sürülmesi ve bilgi verme görevlisi tarafından karşılanmaması, doğrudan bilgi alma davası açılmasına imkân vermeyecektir.

Bilgi alma ihtiyacı genel kurul toplantısından sonra doğmuş olsa bile böyle bir durumda olan pay sahibinin, yönetim kurulunun bizzat genel kurulu toplantıya çağırmasını beklemesi veyahut şartları sağlanıyorsa TTK m. 411-412 veya TTK m. 410/2 hükümleri kapsamında genel kurulun toplanmasını sağlama yoluna başvurması gerekecektir. Genel kurul içerisinde bilgi alma talebi ileri sürülmeden, doğrudan bilgi alma davasının açılabilmesi ise ancak TTK m. 437/5'te yer alan "*bu madde anlamında bilgi alamama*" şartı kapsamında kısıtlı hallerde söz konusu olabilecektir. Buna göre genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunan pay sahiplerinin bu talepleri, bilgi alma hakkının kullanım yeri olarak genel kurul toplantısı gösterilerek reddedilmesi durumunda genel kurul toplantının yapılmasını beklemekten başka çaresi yoktur. Ancak zaten uzun yıllardır genel kurul toplantısının yapılmadığı bir ortaklıkta, yönetim kurulu bilgi alma hakkının kullanım yeri olarak genel kurul toplantısını göstermekte ve genel kurul dışında pay sahibine bilgi vermemekte ancak genel kurul toplantısını da yapmamakta ise, pay sahibi TTK m. 437 anlamında bilgi alamamış olmaktadır. Bu kapsamda pay sahibinin TTK m. 437/5 hükmünde yer alan "bu madde anlamına bilgi alamama" şeklindeki ölçüt sayesinde pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasını imkânsız hale getiren yönetim kurulu karşısında mahkeme aracılığıyla hakkını kullanabilecektir.

Son olarak, bilgi alma hakkının genel kurula özgülenmesinin sebep olduğu sorunların aşılmasında TTK m. 437/5 hükmünün rolü ile TTK m. 411-412 hükümlerinin oynadığı rolü karşılaştırmanın faydalı olduğunu düşünmekteyiz. Genel kurul toplantılarının uzun süredir ister ihmalen ister bilerek yapılmaması durumunda da pay sahiplerinin, bilgi alma hakkını gerektirici neden olarak göstererek, TTK m. 411-412 kapsamında yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını da isteyebilecektir.

Bununla birlikte azınlığın, TTK m. 411-412 hükümleri aracılığıyla yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırması yönünde istemde bulunması için mutlaka toplantının uzun süredir yapılamıyor olması şartı aranmaz. Örneğin olağan genel kurul toplantısı yapıldıktan kısa bir süre sonra ortaklığın büyük bir yolsuzluğa karıştığı yönünde ciddi iddialar ortaya çıkabilir. Bu durumda ilgili iddiaların doğruluğu, sorumluluk davası açmak için de etkili olacağından; pay sahibinin iddialara yönelik bilgi alma talebini gerekçe göstererek TTK m. 411 kapsamında yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını istemesi mümkündür. İşte bu noktada bilgi alma hakkının kullanılabilmesi için TTK m. 411 hükmü ile TTK m. 437/5 hükmünün çözüm olarak kullanıldığı alanların kimi noktada kesiştiği, kimi noktada ayrıştığı söylenebilir. Zira genel kurul toplantılarının uzun süredir yapılamaması halinde hem TTK m. 411-412 hükmüne başvuru hem de TTK m. 437/5 hükmüne başvuru mümkünken; son varsayımda TTK m. 437/5 kapsamında bilgi alınamadığı iddia edilerek mahkeme aracılığıyla bilgi istenmesi mümkün değildir. Genel kurul toplantısının zamanında yapılması, yönetim kurulu hesap vermek için pay sahiplerinin karşısına çıktığı anlamına gelir. Burada sorusunu sormayan pay sahibinin, bilgi alma ihtiyacı toplantıdan sonra doğmuş olsa bile artık doğrudan bilgi alma davası açma imkânı bulunmaktadır. Yönetim kurulundan genel kurul dışında bilgi isteminde bulunması halinde kurulun, hakkın ancak genel kurulda kullanılacağını gerekçe göstererek talebi reddetmesi hukuka uygundur. Çünkü gerçekten de hak genel kurula özgülenmiştir ve yönetim kurulu, pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasını engelleyecek şekilde genel kurul toplantılarını düzenlemekten kaçınmamaktadır. Bu noktada pay sahibinin, azınlık teşkil etmesi şartıyla; yönetim kurulundan genel kurul toplantısı için çağrıda bulunmasını isteyerek, sorusunu sorabileceği ortamın hazırlanmasını sağlaması mümkün olabilecektir.

C. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurula Özgülenmesinin Sebep Olabileceği Sorunların, Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılmasına Yönelik Sözleşmesel Düzenlemelerle Aşılması

Bilgi alma hakkının genel kurula özgülenmesinin sebep olabileceği sorunların varlığı gözetilerek, bu sorunların en aza indirgenmesi için önlem olarak hakkın genel kurul toplantısı dışında kullanılmasına yönelik sözleşmesel düzenlemelere başvurulabilir. Pay sahiplerinin başvuracağı bu tür düzenlemelere nerede yer verileceğinin ve düzenlemelerin geçerliliklerinin tartışılması, sınırlarının çizilmesi gereklidir.

1. Esas Sözleşmeyle Getirilen Düzenlemeler

Esas sözleşme ile bilgi alma hakkına ilişkin düzenleme yapılıp yapılamayacağı; TTK m. 437/6 hükmü, emredici hükümler ilkesi ve anonim ortaklığın temel yapısı göz önünde bulundurularak cevaplandırılabilir[668].

TTK m. 437/6'da öngörüldüğü üzere bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle veya ortaklık organlarından birinin kararıyla kaldırılmaz ve sınırlandırılmaz[669]. Buna göre esas sözleşmeyle bilgi alma hakkının kullanımını zorlaştıran, hakkı sınırlandıran düzenlemeler getirilmesi mümkün değildir. Bilgi alma hakkını pay sahibi lehine iyileştiren hükümler kabul edilip edilemeyeceği ise, öncelikle TTK m. 340 kapsamında değerlendirme yapmayı gerektirir.

Anonim ortaklığın temel ilkelerinden biri olan emredici hükümler ilkesi TTK m. 340'ta düzenlenmektedir. İlgili hüküm uyarınca, esas sözleşme TTK'nın anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça izin verilmişse

---

[668] Bilgi alma hakkına ilişkin esas sözleşme düzenlemelerinin sınırlarına, eTTK döneminde de yer verilmekteydi. Öğretide *Kaya* tarafından, esas sözleşmeyle yapılan belirlemelerin yalnızca hakkın iyileştirilmesi yönünde olabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte *Kaya*, hakkın maddi içeriğinin, ortaklık menfaatine zarar verecek şekilde genişletilmesinin mümkün olmadığını, pay sahibinin lehine getirilen esas sözleşme hükümlerinin ancak usuli nitelikte ve hakkın kullanılmasını kolaylaştırıcı yönde olabileceğini ifade etmiştir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 356. Öğretide *Bulut* da benzer bir değerlendirme yapmıştır. Yazar, bilgi alma hakkına ilişkin esas sözleşmeye konulan hükümlerin; ek bir bilgi alma hakkının tanınması, bilgi alma hakkının kullanım usulünün düzenlenmesi şeklinde olabileceğini belirtmiş ve hakkın maddi içeriğine dokunmayan hükümlere yer verilmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir; bkz. Bulut, s 15. Limited ortaklıklarda aynı yönde değerlendirme için bkz. Mineliler, s. 15-16; Baştuğ/Göksoy, s. 46.

[669] Detaylı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, II, C.

sapabilir. Bu yönüyle ilkenin, sözleşme özgürlüğünü istisna haline getirdiği söylenebilir[670]. Zira belirli bir hususun esas sözleşmeyle kanunun düzenlediğinden farklı bir şekilde düzenlenebilmesi için kanunda açıkça buna izin verilmiş olması gerekir. Bu sebeple genel kurul dışında bilgi alınmasına imkân veren düzenlemelerin esas sözleşme ile yapılıp yapılamayacağını, öncelikle TTK m. 340 ışığında değerlendirmek gerekir.

TTK m. 437'de bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağı düzenlenmiştir. Bilgi alma hakkının genel kurul dışında da kullanılabilir olması, pay sahiplerinin hakkı yer ve zaman bakımından sınırlama olmaksızın kullanabileceği anlamına gelir. Bu şekilde kanunda öngörülenden farklı bir düzenleme yapılması, TTK m. 340 anlamında bir "sapma" olduğunu gösterir. Esas sözleşmede yer alan bu tür düzenlemelerin geçerli olması için kanunda sapmaya açıkça izin verilmiş olması gerekir. TTK sistematiği incelendiğinde bazı maddelerin lafzında "*aksine esas sözleşmede hüküm yoksa (TTK m. 452)*", "*esas sözleşmede aksi öngörülmemişse (TTK m. 403/5, 485/1)*", "*esas sözleşmede ... öngörülebilir(TTK m. 366/1, 481/1...)*" şeklindeki ifadelere yer verilerek Kanun'dan sapıldığı görülür[671]. Ancak bu tür ifadelere yer verilmese de Kanun'dan sapılmasına izin verildiğinin yorum faaliyetiyle anlaşıldığı kimi hükümler de mevcuttur[672]. Kanaatimizce TTK m. 437/6 bu hükümlerden birisidir. İlgili hükümde bilgi alma hakkının esas sözleşmeyle sınırlandırılmasına izin verilmediği belirtildiğinden, hakkın genişletilebileceği anlaşılmaktadır[673]. Buna göre mezkûr hükmün lafzında her ne kadar kanunda öngörülenden farklı bir düzenleme yapılmasına izin veren bir ifade yer almasa da bilgi alma hakkını iyileştiren düzenlemeler yapılması mümkündür. Bu kapsamda esas sözleşme ile hakkın genel kurul dışında kullanılmasına imkân veren düzenlemelerin TTK m. 340'a aykırı olmadığı sonucuna ulaşılacaktır[674]. Zira bu tür düzenlemelerle, pay sahiplerinin sorularını genel kurul

---

[670] Veziroğlu, s. 335. Emredici hükümler ilkesi ile, TTK'nın anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerinin kural olarak emredici nitelikte kabul edildiği ve bu sebeple anonim ortaklıklarda sözleşme özgürlüğü ilkesi yerine emredici hükümler ilkesinin geçerli olduğu ifade edilmektedir; bkz. Rauf Karasu, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 45; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 157.

[671] Bu vb. ibarelerin yer aldığı Kanun hükümleri için bkz. Veziroğlu, s. 384, dn. 203.

[672] Örneğin, TTK m. 392/6, 371/1... Detaylı bilgi için bkz. Veziroğlu, s. 384.

[673] Aynı yönde bkz. Veziroğlu, s. 385.

[674] Öğretide de bu tür düzenlemelerin TTK m. 340'a aykırı olmadığı farklı bir gerekçeyle tespit edilmektedir. TTK'nın anonim ortaklığa ilişkin hükümlerinden sapmayan, sadece bu hükümleri somutlaştıran veya boşluklarını dolduran esas sözleşme hükümlerinin tamamlayıcı nitelikte hükümler olduğunu; pay sahiplerinin soru sormaya dayalı bilgi alma haklarının da bu şekilde genişletilmesinin bu nitelikte bir esas sözleşme hükmü olduğu ve geçerli olduğu savunulmaktadır. Esas sözleşmede bu şekilde hüküm getirilse mümkün olsa da eşit işlem ilkesi gereği verilen bilgilerin her halükârda en geç

toplantılarının yapılma zamanına ve toplantı yerine bağlı olmadan yönetim kuruluna iletebilmesinin önü açılacaktır. Yönetim kurulunun da bu soruları genel kurul dışında cevaplandırma yükümlülüğü kapsamında ihtiyaç duyulan bilgilere zamanında erişilebilecektir. Esas sözleşmeyle hakkın genel kurul dışında kullanılmasına imkân tanıyan düzenlemeler getirilmesi, bu tür düzenlemelerin bilgi alma hakkının genel kurul toplantısına özgülenmesinin yarattığı sorunları giderecek olması gözetildiğinde, hakkın pay sahipleri lehine iyileştirildiğini gösterir[675]. Ancak bu iyileştirmelerin anonim ortaklığın temel yapısı açısından bir denetime tabi tutulması gerektiği kanaatindeyiz. TTK m. 391/1-b ve TTK m. 447/1-c hükümleri uyarınca anonim şirketin temel yapısına uymayan yönetim kurulu ve genel kurul kararları batıl olduğuna göre anonim şirketin temel yapısına uymayan esas sözleşme hükümleri de geçersiz olacaktır.

Öncelikle bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasına izin veren düzenlemeleri ikiye ayırmakta fayda görmekteyiz. Bilgi verme görevlilerinin yönetim kurulu ve denetçi olmak üzere ikiye ayrıldığı gözetildiğinde; bilgi verme görevlilerini, genel kurul dışında vuku bulan talepleri karşılamakla yükümlü tutan sözleşme hükümlerinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yönetim kurulunu, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini cevaplamakla yükümlü kılan esas sözleşme hükümleri geçerli olmakla birlikte, bu hükümler belirli sınırlarla dengelenmemişse anonim ortaklığın temel yapısına aykırı olacaktır[676]. Örneğin esas sözleşme ile her bir pay sahibine genel kurul dışında bilgi alma taleplerini ileri sürme hakkı tanıyan ve yönetim kurulunun bu talepleri yine genel kurul dışında oldukça kısa sürede cevaplandırması yükümlülüğü getiren esas sözleşme düzenlemeleri geçerli kabul edilemeyecektir. Zira ortaklığın organsal yapısına, ortaklığı anonim ortaklık yapan temel karakteristik özelliklere aykırı olan bu düzenlemeler, aynı zamanda bilgi alma hakkının amacını da aşındırmaktadır. Pay sahibinin ortaklığın yöneticisi gibi ortaklığın iş ve işlemlerine ilişkin sürekli bir bilgi alma yetkisi olmadığı gibi, yönetim kurulu üyelerinin faaliyetlerini doğrudan denetleme yetkisi de bulunamamaktadır. Pay sahiplerinin yönetim ve denetim

bir sonraki genel kurulda açıklanması gerektiği de ayrıca eklenmektedir. Bkz. Çelebi, s. 533 vd.; Sümer, s. 232-233.

675 Aynı yönde bkz. Çelebi, s. 533; Sümer, s. 232-233.

676 "Anonim ortaklığın temel yapısı" kavramına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 162-163; Aksu, s. 166 vd.

üzerindeki etkisi doğrudan değil, dolaylıdır. Ayrıca yönetim kurulunun; her bir pay sahibinin, ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan bilgi alma taleplerini her an cevaplama yükümlülüğü altında olması menfaat dengesini gözeten bir yapı kurmaktan uzaktır. Yönetim kuruluna böyle bir yükümlülük yüklenmesi halinde bilgi istemlerinin karşılanamaması, her an özel denetim talebi ve bilgi alma davalarının da gündeme gelmesi tehlikesini doğurur. Bu da, genel kurul dışında bilgi almaya yönelik esas sözleşmesel düzenlemelerin, pay sahiplerinin elinde yönetim kuruluna karşı *Demokles'in kılıcı* gibi tehdit unsuru haline geldiğini anlamına gelir.

Bu sebeple genel kurul dışında bilgi alınmasına imkân veren düzenlemelerin, pay sahipleri lehine hakkı genişletirken bir yandan da menfaat dengesine uygun bir şekilde karakterize edilmesi zorunludur. Örneğin genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılmasının yalnızca azınlığa tanınması, sadece belirli konulara özgülenmesi; yönetim kurulunun talepleri üç ay içinde karşılama zorunluluğunun getirilmesi, bilgi alma isteminde bulunabilmek için geriye dönük olarak belirli bir süredir pay sahibi sıfatını taşıma zorunluluğunun getirilmesi gibi ek birtakım mekanizmalar dengeleme işlevi görebilecektir. Bu noktada İsvBK'da yapılan yeni düzenlemeyle genel kurul dışında bilgi alma hakkının; yalnızca payları borsaya kote edilmemiş ortaklıklarda, sermayenin veya oy haklarının en az %10'unu temsil eden pay sahiplerine tanınmış olduğuna da dikkat çekilmelidir. Görüldüğü üzere İsviçre Hukuku'nda da ilgili hak, birtakım sınırlamalarla dengelenmiştir.[677]

Denetçileri genel kurul dışında ileri sürülen bilgi istemlerini karşılamakla yükümlü tutan hükümlerinin ise, esas sözleşme ile getirilemeyeceği kanaatindeyiz. Üçüncü kişi konumunda olan denetçinin tarafı olmadığı esas sözleşme ile yükümlülük altına sokulması mümkün olmayacaktır. Bu konuda İsviçre Hukuku'nda da genel kurul dışında bilgi alma hakkına ilişkin yeni İsvBK m. 697/2 düzenlemede; pay sahiplerinin denetçilerden değil, yalnızca yönetim kurulundan talepte bulunacağına yer verilmesi de dikkate değerdir.

[677] Birinci Bölüm, IV, B, 3.

2. Pay Sahipleri Sözleşmesiyle Getirilen Düzenlemeler

Bilgi alma hakkının pay sahipleri sözleşmesiyle düzenlenmesi de söz konusu olabilir. Bu noktada öncelikle belirtmek gerekir ki, TTK m. 437/6 hükmü nedeniyle pay sahiplerinin bilgi alma haklarını kısıtlayan veya kaldıran hükümlerin pay sahipleri sözleşmesiyle de getirilmesi mümkün değildir. Zira TTK m. 437/6 hükmünde öngörülen yasağın, esas sözleşmeyle de pay sahipleri sözleşmesiyle de aşılması mümkün değildir[678].

Bilgi alma hakkına ilişkin diğer düzenlemelerin, pay sahipleri sözleşmelerine dercedilmesi ise bu tür hükümlerin içeriğinin çeşitliliği, sözleşmenin tarafları gibi unsurlar sebebiyle farklı değerlendirmeler yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum pay sahipleri sözleşmelerinin ihtiyaçlara göre şekillenmesi, tek ve tipik bir sözleşme olarak adlandırılamamasının[679] bir sonucudur.

Bilgi alma hakkına ilişkin pay sahipleri sözleşmelerini değerlendirirken yol gösterici olması adına, öğretide *Okutan Nilsson* tarafından yapılan tanıma yer vermeyi faydalı görmekteyiz: "*pay sahipleri sözleşmesi, anonim ortaklık pay sahiplerinin tamamının veya bir kısmının, pay sahibi olarak kendi aralarındaki hukuki ilişkiyi, kendilerinin ortaklıkla olan ilişkilerini veya ortaklığın tabi olmasını arzu ettikleri düzeni belirlemek üzere akdettikleri bir sözleşmedir*[680]*."*. Buna göre pay sahibinin bilgi alma hakkının iyileştirilmesine ilişkin düzenlemelerin; ortaklık ile pay sahipleri arasındaki ilişkiyi, bir pay sahipliği hakkı etrafında düzenleyen sözleşme hükümleri olduğu söylenebilir. Pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmeleri de bu kapsamda mütalaa edilecektir.

---

[678] Okutan Nilsson, TTK'nın belirli bir tasarrufu veya bir sonucu tümden yasakladığı hükümlerin emredici hükümlerin bir alt dalı olarak görmekte ve yasaklayıcı hükümler olarak adlandırmaktadır. Bu nitelikte olan kanunların öngördüğü yasağın ne genel kurul kararıyla ne esas sözleşmeyle ne de pay sahipleri sözleşmesiyle aşılmasının mümkün olmadığını belirtmektedir. Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 116. Biz de TTK m. 437/6 hükmünün bu nitelikte bir hüküm olduğunu düşünmekteyiz. Zira hakkın kaldırılması ve sınırlandırılması sonucunu doğuracak tasarruflar açıkça yasaklanmıştır.

[679] Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 78-79; Sinan Yüksel, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003, s. 43.

[680] Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 4. Diğer tanımlar için bkz. Tolga Ayoğlu, **Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, S. 174; Salih Tayfun İnce, **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Paysahipleri Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 165.

Pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmeleri çeşitli şekillerde düzenlenebilir. Örneğin bu sözleşmeler; belirli pay sahiplerinin, genel kurul dışında tezahür eden bilgi alma istemlerinin, ortaklığın yönetim kurulu tarafından karşılanacağını taahhüt etmesi şeklinde olabilir[681]. Burada pay sahipleri bilgiyi paylaşmayı değil, yönetim kurulu tarafından bilginin paylaşılacağını taahhüt ettiklerinden, üçüncü kişinin fiilini taahhüt niteliğindedir[682]. Üçüncü kişinin fiilini taahhüt sözleşmesinin, taahhüt eden ile lehine taahhüt edilen arasında iki taraflı bir hukuki ilişki olması nedeniyle, ortaklığın yönetim kurulunun bu edimi yerine getirme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Kontrolü elinde bulundurmayan pay sahiplerinin böyle bir taahhüt altına girmesi pek olası değildir. Zira pay sahiplerinin, herhangi bir bağı olmadığı yönetim kurulu üyelerine pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma taleplerini karşılamaları yönünde talimat vermesi mümkün değildir. Bu tür taahhütler, taahhütte bulunan pay sahiplerinin yönetime fiili etkisinin güçlü olduğu, yönetimle yakın olduğu durumlarda anlamlı olabilecektir. Bu durumlarda pay sahiplerinin yönetim kurulunun davranışını şekillendirme yönünde etkisi mevcuttur. Örneğin ortaklıkta çoğunluk teşkil eden blok pay sahiplerinin kendi belirledikleri yönetim kurulu üyelerinin veya yönetim kurulunda temsil edilme imtiyazı olan bir pay grubuna ait payların sahiplerinin kendilerini yönetim kurulunda temsil eden yönetim kurulu üyelerinin (TTK m. 360) davranışları üzerinde fiili etkileri olacaktır. Ayrıca bu pay sahiplerinin, yönetim üzerindeki etkisi ve yönetimle yakınlığı gözetildiğinde; diğer pay sahiplerine oranla bilgiye erişimdeki avantajları üzerinde de durulmak gerekir.

Ortaklığın iş ve işlemleriyle ilgili yönetim kurulu üyesi sıfatıyla daha geniş bilgi alma hakkına sahip olan yönetim kurulu üyelerinin, seçimlerinde etkisi olan pay sahiplerinin menfaatlerini gözetme eğilimi sebebiyle bu pay sahiplerine bilgi aktarımında bulunmaları olasıdır. Bilgiye erişme açısından pay sahipleri arasında yaşanan farklılık özellikle TTK m. 360 kapsamında görülmektedir. Öğretide *Özdin,*

---

[681] Pay sahiplerinin ortaklık organlarında alınacak kararlarda kendilerini veya kendilerinin menfaatlerini temsil eden organ görevlilerinin hangi yönde oy kullanacağı konusunda taahhütte bulunması geçerli kabul edilmektedir; bkz. Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 278; Altay, **Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, s. 259. Bilgi verilmesinin esasen bir yönetim kurulu kararına dayandığı gözetildiğinde, pay sahiplerinin genel kurul dışında tezahür eden bilgi alma istemlerinin, ortaklığın yönetim kurulu tarafından karşılanacağını taahhüt etmeleri de geçerli olacaktır.

[682] Üçüncü kişinin fiilini taahhüt, iki taraflı bir hukuki ilişki olup, kural olarak tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Buna göre sözleşme ile sadece vaat eden borçlu, tazmin borcu altına girerken vaat edilen kural olarak borç altına girmez. Bkz. Melek Bilgin Yüce, **Garanti Sözleşmesinin Bir Türü Olarak Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007, s. 72.

TTK m. 360 kapsamında temsil olunan pay sahiplerinin, temsilci yönetim kurulu üyesinin edindiği bilgileri kendilerine aktarmasını ve böylece esasen pay sahiplerine oranla daha geniş bilgi alma hakkından temsilcileri vasıtasıyla yararlanmak isteyebileceğine işaret etmiştir[683]. Bu kapsamda TTK m. 360 uyarınca seçilen temsilci yönetim kurulu üyesinin ortaklığın iş ve işlemleri hakkında elde ettiği bilgileri, temsilcisi olduğu pay sahiplerine aktarma yetkisinin olup olmadığı tartışılmaktadır[684]. Bu itibarla bir anonim ortaklıkta, bazı pay sahiplerinin esasen genel kurul toplantılarıyla sınırlı olmayan bir şekilde fiili bir bilgi akışının muhatabı olmalarına rastlandığı kolaylıkla söylenebilir. Dolayısıyla böyle bir güce sahip pay sahiplerinin, genel kurul dışında bilgi alma istemlerinin yönetim kurulu tarafından karşılanacağını taahhüt etmesi, pay sahipleri arasındaki bilgi asimetrisinin giderilmesi açısından da dengeleme işlevi görmesi nedeniyle başvurulabilecek bir imkandır.

Pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmelerine, pay sahibi olan yönetim kurulu üyelerinin taraf olması da mümkündür. Bilindiği üzere pay sahipleri sözleşmesi, sözleşmeye taraf olmayan pay sahiplerini, üçüncü kişileri, ortaklığın organlarını ve esasen ortaklık tüzel kişiliğini bağlamaz. Bu sebeple pay sahipleri sözleşmesinden doğan borcun yerine getirilmesi ancak sözleşme taraflarından istenebilecektir. Ancak bazen pay sahipleri sözleşmesinin konusu pay sahiplerinin yetki alanında değil, ortaklığın yönetim organın yetki alanındadır[685]. Bu durumda sözleşmenin ifası yönetim kurulundan talep edilemez. Yönetim kurulu üyelerinin hepsi, pay sahipleri sözleşmesine taraf olsa bile bu sonuç değişmeyecektir[686]. Zira yönetim kurulu üyesi olan pay sahipleri bu sözleşmeyi organ olarak, anonim ortaklığı bağlayacak şekilde akdetmemiş olacaklardır. Ancak yönetim kurulunda yer alan ve bizzat sözleşmeye taraf olan pay sahipleri, pay sahipleri sözleşmesine uygun davranmak yoluna gidebilir. Bu kişilerin sözleşmeye aykırı davranışı halinde ise organsal sorumluluk değil, sözleşmesel

---

[683] Funda Özdin, "TTK m. 360 Uyarınca Seçilen Temsilci Yönetim Kurulu Üyesinin Temsil Ettiği Pay Sahiplerine Bilgi Aktarma Yetkisi (Var Mıdır?)", **I. Ticaret Hukuku Kongresi (2021)**, (Ed. Mehmet Bahtiyar/Mete Tevetoğlu/Betül Aktaş/Hakan Tokbaş), İstanbul, Aristo Yayınevi, 2021, s. 315.

[684] *Özdin,* TTK m. 360 kapsamında yönetime katılma imkânının etkin bir şekilde icra edilebilmesinin; kendisine yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan pay sahiplerinin temsilcileri aracılığıyla bilgi edinmelerini zorunlu kıldığı kanaatindedir. Yazar, ilgili pay sahiplerinin temsilcileri aracılığıyla bilgi edinmelerini, yönetim kurulunda temsil edilme hakkının ayrılmaz bir parçası saymaktadır; bkz. Özdin, s. 327-328.

[685] Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 278.

[686] Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 278-279.

sorumluluk doğabilir[687]. Sözleşmeye uydukları takdirde de bu defa yönetici sıfatıyla sorumlulukları olabilir.

Genel kurul dışındaki bilgi istemlerinin karşılanması da pay sahiplerinin yetkisi dışında olup, ortaklığın yönetim kurulunun yetki alanına girer. Bu durumda pay sahipleri sözleşmesinde böyle bir hüküm yer alsa bile; genel kurul dışındaki bilgi alma taleplerinin karşılanması, ortaklığın yönetim kurulundan istenemeyecektir. Pay sahibi olan yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri sözleşmesine taraf olmaları halinde sözleşmeye uygun davranabilecek olsalar da; yönetim kurulunun, genel kurul dışında bilgi alma taleplerini karşılamaya zorlanması mümkün değildir. Zira yönetim kurulu üyesi olan pay sahipleri, pay sahipleri sözleşmesinin sadece pay sahibi olarak tarafıdır; sözleşmeyi anonim ortaklığı bağlayacak şekilde akdetmemişlerdir. Bizzat yönetim kurulunda yer alan, sözleşmeye taraf olan pay sahiplerinin, pay sahipleri sözleşmesine aykırı davranmaları halinde ise anonim ortaklığa özgü yaptırımlara dayanılamayacaktır.

Pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmelerine, pay sahiplerinin arasındaki anlaşmanın uygulanmasına ortaklığın da katılması amacıyla ortaklığın taraf olup olmayacağı da düşünülebilir. Anonim ortaklığın pay sahipleri sözleşmelerine taraf olması tartışmalı olsa da[688] yönetim kurulunun yetki alanına giren hususlarda ortaklığın pay sahipleri sözleşmelerine taraf olması kabul edilmektedir[689]. Böyle bir durumda anonim ortaklık, pay sahipleri karşısına üçüncü kişi gibi çıkarak[690] pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma taleplerinin karşılanacağını taahhüt edebilir. Bu kapsamda pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmelerine ortaklığın taraf olması da kanaatimizce mümkündür. Bu durumda bilgi alma hakkının genel kurul dışında da kullanılabilmesi, bizzat ortaklık tarafından taahhüt edilmiş olacaktır[691]. Ortaklığın pay sahipleri sözleşmesine taraf olması, yönetim kurulunun ortaklığı temsilen bu sözleşmeyi akdetmesiyle gerçekleşecektir.

---

[687] Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 278-279.
[688] Detaylı bilgi için bkz. Okutan Nilsson, **Pay Sahipleri Sözleşmeleri**, s. 312 vd.; Altay, **Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler**, s. 257 vd.; Yüksel, s. 212 vd.; İnce, s. 78 vd.
[689] Okutan Nilsson, **Pay Sahipleri Sözleşmeleri**, s. 314; Yüksel, s. 214; İnce, s. 79.
[690] Okutan Nilsson, **Pay Sahipleri Sözleşmeleri**, s. 315; Yüksel, s. 214; İnce, s. 79.
[691] Öğretide *Yüksel*, anonim ortaklıkta güçlendirilmiş bir bilgi alma sisteminin ve bilgi alma hakkının ortaklık tarafından taahhüt edilmesinin mümkün olduğunu ve pay sahibinin belirli bir süre için bir ortaklık sermayesine katılarak risk aldığı ilişkilerde bu taahhütlere sıklıkla rastlanıldığını belirtmektedir; bkz. Yüksel, s. 213. Genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetinin ortaklık tarafından taahhüt edilmesinin de bu kapsamda mütalaa edilebileceği kanaatindeyiz.

Ancak bu tür sözleşmelerde yer alan, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini cevaplandırılacağına ilişkin taahhütlerin; yukarıda esas sözleşmede yer alan düzenlemeler için ifade ettiğimiz üzere[692], belirli sınırlarla dengelenmesi gerekmektedir.

II. Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkını Kullanması – Genel Kurul Dışında Bilgi Alması

A. Genel Olarak

Bir önceki ana başlıkta bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasına yönelik ihtiyaç tespit edilmişti. Bu aşamada ise mevcut düzende, hakkın genel kurul dışında kullanımının mümkün olup olmadığı sorgulanacaktır. Bu itibarla, pay sahibinin "*genel kurul dışında bilgi alma hakkını kullanması*" ifadesinden neyin anlaşılacağını tespit etmek için öncelikle üst kavram olarak, pay sahibinin "*genel kurul dışında bilgi alması*" ifadesinin kapsamını değerlendirmek gerekir. Bu noktada ilk adım olarak, ilgili ifadelerin aynı anlama gelip gelmediği tespit edilmelidir.

Genel kurul dışında bilgi alınması, geniş anlamda "hak" kullanımını da içinde barındıran ancak bunun yanında hak kullanımı sayılamayan lâkin pay sahibinin genel kurul dışında bilgilendiği[693] tüm durumları kapsayan bir aydınlanma halidir[694]. Bu yüzden, genel kurul dışında her bilgilenme halinin, bilgi alma hakkının kullanımı sayılamayacağını vurgulamak isteriz.

Tüm bu bilgiler ışığında, genel kurul dışında bilgi alınması sonucunu doğuran durumlardan akla ilk gelen, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma isteminde bulunması üzerine bilgi edinilmesi hali incelenecektir. Akabinde TTK m. 437/5 uyarınca mahkeme aracılığıyla genel kurul dışında bilgi alınması hali değerlendirilecektir. Zira ilgili hükümde yer alan "*Mahkeme kararı, bilginin **genel kurul dışında verilmesi talimatını** ve bunun şeklini de içerebilir*." şeklindeki ifade,

---

[692] Bkz. Üçüncü Bölüm, I, C, 1.
[693] Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1, a.
[694] Bu noktada bilgi alma hakkı ile esasen soru sorma suretiyle bilgi alınmasına yönelik durumları kastettiğimizi önemle hatırlatmak gerekir. Zira herhangi bir istem olmadan fiili bilgi akışı veya TTK m. 437/1 kapsamında pasif olarak bilgilenme durumları konumuzun kapsamının dışındadır. Bkz. İkinci Bölüm, I.

pay sahibinin genel kurul dışında bilgilenebileceğini göstermektedir. Ayrıca uygulamada inceleme hakkının, genel kurul dışında bilgi alınmasına dönüşüp dönüşmeyeceği tartışmasına yer verilecek ve tüm bu bilgilenme şekillerinin sonuçları değerlendirilecektir. Pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgilendiği bu durumlardan hangisinin, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılması sayılacağı da özel olarak tespit edilecektir.

B. Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alması Sonucunu Doğuran Durumlar

1. Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Talep Etmesi Üzerine Bilgi Alınması

a. Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkının Kullanımı Sayılıp Sayılamayacağı

Pay sahibinin genel kurul dışında bilgi talep etmesi hâlinin, TTK m. 437 anlamında bilgi alma hakkının kullanımı olarak mütalaa edilip edilemeyeceği; hakkın kullanım yerine ilişkin tartışmaları incelemeyi gerektirir. Bu bağlamda ilk olarak, öğretideki görüşlere temas edilecek, akabinde ise kanaatimiz yansıtılacaktır.

Öğretide ekseriyetle, bilgi alma hakkının "*kural olarak genel kurulda*" kullanılacağı hem eTTK döneminde[695] hem de TTK döneminde[696] ifade edilmiştir. Bununla birlikte, her ne kadar bilgi alma hakkının genel kurul toplantısı esnasında kullanılması kuralı mevcut olsa da pay sahibinin talebini, genel kurul öncesi veya sonrasında yöneltmesine kanunda engel bir ifade olmadığı da belirtilmektedir[697, 698]. Bu görüş kapsamında pay sahiplerinin bilgi taleplerini genel kurul dışında ileri sürebileceği tespiti, giderek bilgi verme yükümlüsünün bu talepleri genel kurulda karşılayıp karşılamayacağı sorusunu da beraberinde getirmiştir. Bu soruya verilen cevap ise, bilgi yükümlüsünün bilgiyi "*kural olarak genel kurulda*" verebileceği olmuştur[699]. Bu kapsamda pay sahibine genel kurulda bilgi verilmesi esas olsa da genel kurul dışında da bilgi verilebileceği ve verilen bilgilerin geçerli olduğu kabul

---

[695] eTTK döneminde bilgi alma hakkının düzenlendiği 363. maddede, TTK m. 437/2'den farklı olarak, hakkın nerede kullanılacağına ilişkin bir açıklık olmadığına dikkat edilmelidir. *Kaya* da tam da bu sebeple, 363. maddede bir açıklık olmasa da Kanun'un muhtelif hükümlerinden (Örneğin; eTTK m. 353, 358, 360) ve sistematiğinden, hakkın esas itibarıyla genel kurulda kullanılacağının anlaşıldığını belirtmektedir; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280. Yazar, TTK döneminde ise, hakkın kullanım yerinin genel kurul olduğunu bu defa "kural olarak" ifadesini kullanmadan şu şekilde açıklamıştır: "*TTK m. 437/2 ve 5 düzenlemesi uyarınca pay sahibi bilgi isteme hakkını genel kurulda kullanır.*"; bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 64.

Aytaç, **İbra**, s. 74. Yazar ilgili eserinde, pay sahibinin bilgi alma hakkını kural olarak genel kurulda kullanacağını ancak genel kurul dışında ve toplantıdan önce de yazılı olarak hakkını kullanmasının mümkün olduğunu belirtmektedir. *Aytaç* bu şekilde yazılı olarak kullanılan bilgi alma hakkının denetçilere karşı yöneltileceğini belirtmekle birlikte yönetim kuruluna da başvurulabileceği savunmaktadır; bkz. Aytaç, **İbra**, s. 74-75. Ancak bir başka eserinde, bilgi alma hakkının genel kurulla bağlantılı olduğunu belirtmekte ve bilgi alma hakkını denetçilere ve yönetim kuruluna karşı ileri sürülebilecek bilgi alma hakkı olarak birbirinden ayırmaktadır. Bu kapsamda denetçiler karşısında bilgi alma hakkının eTTK m. 358'de yer alan sınırlama nedeniyle kural olarak genel kurul toplantısı sırasında gerçekleştirilebileceğini; yöneticilerden bilgi istenmesinin ise genel kurul toplantısı dışında toplantı öncesinde ve sonrasında yapılabileceğini ifade etmektedir; bkz. Aytaç, **Sır Saklama**, s. 201-202.

[696] Bulut, s. 52; Yurtbaşı, s. 125; Özcanlı, s. 208; Sümer, s. 224 vd.

[697] Öğretide *Kaya*, bu sonuca bilgi alma hakkının, "*Pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkat nazarlarını çekmeye ve lüzumlu izahatı istemiye salahiyetlidirler*." şeklindeki ifadeyle düzenlenerek, "genel kurul" ifadesine yer verilmemiş olan eTTK döneminde ulaşmış olsa da TTK döneminde de aynı kabul benimsenmiştir. eTTK dönemi için bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 281-282; TTK dönemi için bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Dural, s. 278; Özcanlı, s. 209; Sümer, s. 228.

Dural da, TTK m. 437/2-c.1 hükmünden pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurulda kullanabileceği sonucu çıksa da hükmün İsviçre öğretisinde olduğu gibi "*pay sahibinin sorduğu soruya sadece genel kurulda cevap verilebileceği*" şeklinde anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Yazar ayrıca TTK m. 437/2-c.4'ten hareketle, bilginin ancak genel kurulda verilebileceği kuralının da mutlak nitelik taşımadığını ifade etmekte ve pay sahibinin genel kurul dışında da yönetim kurulu ya da denetçiden bilgi alma hakkını kullanarak bilgi talep edebileceği sonucuna ulaşmaktadır. Bkz. Dural, s. 276-278.

[698] Bu kapsamda bilgi alma hakkının kullanımının; hakkın genel kurul toplantısı öncesinde kullanımı, genel kurulda kullanımı, genel kurul sonrasında kullanımı başlıklarıyla üçlü bir ayrım yapılarak incelendiğine tesadüf edilmektedir. Hakkın genel kurul öncesinde kullanılması ile, TTK m. 437/1 (eTTK m. 362/1) uyarınca belirli belgelerin pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurma süresi olan, on beş günlük sürede kullanılması; hakkın genel kurul sonrasında kullanılması ile de genel kurul toplantısına hazırlık için öngörülen on beş günlük süreden önce veya genel kurul toplantısından sonra kullanılması kastedilmektedir. Bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280 vd.; Bulut, s. 50 vd; Sümer, s. 224 vd.

[699] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 282; Kaya, **Özel Denetim**, s. 64; Sümer, s. 229; Dural, s. 278. Yanlı ise bu bilginin, "kural olarak genel kurulda" verileceğini değil, "ancak genel kurulda" verileceğini savunmaktadır; bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 17.

edilmiştir[700]. Buradan hareketle yönetim kurulunun genel kurul öncesinde bilgi vermeye yetkili olduğu ancak yükümlü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır[701].

Bilgi alma taleplerinin genel kurul dışında cevaplanabileceğinin tespiti de, bu şekilde yapılan bilgi paylaşımının sonuçlarını değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda eşit işlem ilkesi yönünden bir değerlendirme yapılmış, genel kurul dışında herhangi bir pay sahibine bilgi verilmişse, diğer pay sahiplerinin aynı konudaki bilgi alma taleplerinin, genel kurulda kullandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca eTTK döneminde, TTK m. 437/2-c.4 benzeri bir hüküm olmadan da ulaşılmış[702], TTK döneminde ise doğrudan konuyu düzenleyen TTK m. 437/2-c.4 hükmünün gündeme geleceği belirtilmiştir[703]. Aktarılan bu görüşlerden, öğretide hakkın genel kurul dışında ileri sürülen taleplerle de kullanımının mümkün görüldüğü anlaşılmıştır.

Aksi yöndeki görüşün eTTK dönemindeki savunucularından *Öztek*'e göre genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanımı mümkün değildir. Yazar, eTTK döneminde genel kurul toplantısından önce ve genel kurul toplantısında denetçilere soru yöneltilebilecek olsa da denetçilerin *sadece* genel kurulda cevap verebileceğini ifade etmiştir[704]. eTTK m. 363/1'de yalnızca denetçiden bahsedilse de hükmün yönetim kuruluna da uygulanacağı kabulüyle yazar, pay sahiplerinin bilgi almada eşitliğinin sağlanması için yönetim kurulunun da pay sahiplerinin sorularına *sadece* genel kurulda cevap verebileceği kanaatini paylaşmıştır[705].

---

[700] Kaya**, Bilgi Alma**, s. 282-283; Yurtbaşı, s. 126; Sümer, s. 229. Sümer, bilginin geçerli olduğu ifadesini yönetim kurulunun bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılacağını ifade etmek için kullanmaktadır.

[701] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283; Aytaç, **İbra**, s. 75; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 17; Dural, s. 278; Akbay, s. 112; Yurtbaşı, s. 128. *Kaya*, bu sonuca "*Esasen denetçiler için öngörülmüş olan sır saklama yükümünün (eTTK m. 358) yönetim kurulu üyeleri için öngörülmediğine göre yönetim kurulu üyelerinin pay sahiplerine genel kurul dışındaki bilgi alma taleplerini bu toplantıdan önce veya sonra karşılamasına hukuken bir mâni yoktur*." şeklindeki açıklamasıyla ulaşmıştır. Sır saklama yükümlüğü ile genel kurul dışında bilgi verilmesi arasında nasıl bir ilişki kurulduğu tam olarak izah edilmemekle birlikte, yazarın yönetim kurulunun genel kurul dışındaki talepleri cevaplamaya yetkisinin bulunduğu kanaatinde olduğu anlaşılmaktadır. Bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283.

[702] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283.

[703] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 17-18; Dural, s. 279; Bulut, s. 53-54; Sümer, s. 229.

[704] Yazar, eserinin atıf yaptığımız kısmında; aslında genel kurul toplantısı esnasında da genel kurul toplantısından önce de denetçilere "soru sorma hakkının" mevcut olduğunu belirtse de aynı eserinde, pay sahibinin genel kurul dışında denetçilere ve yöneticilere soru sorarak bilgi alma konusunda hiçbir hakka sahip olmadığını ifade ettiğinden; burada soru sorma hakkını değil soru yöneltilmesini kastettiği düşünülmektedir. Bu sebeple yazarın görüşü "soru yöneltmek" ifadesi kullanılarak aktarılmıştır. Bkz. ve krş. Öztek, s. 304 ve 309.

[705] Öztek, s. 306.

TTK tasarısı döneminde benzer şekilde, Karasu da "*Tasarı'nın açık ifadesine göre bilgi alma taleplerinin ancak genel kurulda ileri sürülebilir*" olduğunu ifade etmiştir[706]. Aynı şekilde *Dolu* da pay sahibinin, hak sahibi sıfatıyla sorusunu genel kurulda diğer pay sahipleri huzurunda yöneltmesi gerektiğini, bilgi verme görevlisinin de ancak genel kurulda diğer pay sahipleri huzurunda cevap vermesi gerektiğini savunmuştur[707].

TTK döneminde benzer bir sonuca *Erdem* de, genel kurul dışında bilgi alma hakkının bulunmadığını ifade ederek ulaşmıştır[708]. Yazar bilgi alma hakkı ifadesini, inceleme hakkını da kapsar bir şekilde ele almış ve hakkın kullanımını üçlü bir ayrım yaparak incelemiştir[709]: genel kuruldan önce inceleme hakkı, genel kurulda bilgi alma hakkı, genel kuruldan sonra inceleme hakkı. Yazara göre, genel kurul öncesinde inceleme hakkı TTK m. 437/1 uyarınca pay sahiplerinin incelemesine hazır tutulan belgelerin incelenmesinden; genel kurul sonrasında inceleme hakkı da ortaklığın ticari defter ve yazışmalarının genel kurulda sorduğu sorulara ilişkin kısımlarının incelenmesinden ibarettir. Bilgi alma hakkı ise genel kurul sırasında pay sahiplerinin yönetim kurulu üyelerinden ve denetçiden bilgi talep etmelerini kapsamaktadır. Bu kapsamda, yazarın genel kurul dışında bilgi alma ve inceleme hakkını, inceleme hakkı ile sınırlı tuttuğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte *Erdem,* pay sahiplerinin genel kurul dışında yönetim kurulundan yazılı olarak bilgi talep edebilmelerinin hukukumuzda tanınan bir hak olmadığını da açıkça ifade etmiştir[710].

---

[706] Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82. Yazar ayrıca, genel kurul öncesinde bilgi alma talebinin yöneltilmesi şeklinde bir zorunluluğun getirilemeyeceğini eklemiş; sadece hakların sakınılarak kullanılması ilkesi kapsamında, cevaplanması kapsamlı bir incelemeyi gerektirecek soruların genel kuruldan önce yöneltileceğini ifade etmiştir; bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 82. Bu görüşü değerlendiren *Dolu* da, bu şekilde genel kuruldan önce yapılan bir başvurunun bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması anlamına gelmeyeceğini, hak sahibinin sorusunu genel kurulda diğer pay sahipleri huzurunda yöneltmesi gerektiğini, böyle başvuruya da ancak genel kurulda diğer pay sahipleri huzurunda cevap verilmesi gerektiğini savunmuştur; bkz. Dolu, s. 188. Buradan hareketle *Karasu* gibi *Dolu*'nun da bilgi alma talebinin yalnızca genel kurulda ileri sürülebileceği kanaatinde olduğu anlaşılmaktadır.

[707] Dolu, s. 188.

[708] Erdem, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 23.

[709] Erdem, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 21 vd.

[710] Erdem, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 23.

Bilgi alma hakkı kapsamında, genel kurul dışında bilgi alma talebi yöneltilip yöneltilemeyeceğine açıkça cevap vermemekle birlikte hakkın genel kurulda kullanılacağını belirten görüşler de mevcuttur[711, 712].

Özetlemek gerekirse, öğretideki tartışmaların temelini, ***(i)*** *pay sahiplerinin bilgi alma taleplerini genel kurul dışında yöneltip yöneltemeyeceği*; ***(ii)*** *bilgi alma taleplerinin genel kurul dışında yöneltilmesi halinde yönetim kurulunun ve denetçinin bu talepleri genel kurul dışında karşılaması yetkisinin olup olmadığı* hususları oluşturmaktadır. Ayrıca her ne kadar ***(iii)*** *genel kurul dışında yöneltilen taleplerin cevaplanması halinde bilgi alma hakkının kullanılmış sayılıp sayılamayacağına* ilişkin öğretide etraflı bir izahata rastlanmasa da esasen bu hususun da tartışmalarda izleri görülmektedir[713].

Öğretideki görüşleri takiben, tartışmanın temelini oluşturan noktalara ilişkin kanaatimize gelirsek; üçüncü hususa ilişkin değerlendirmeler ilk iki hususa verilen cevabı da şekillendirdiği için, önce üçüncü husus ele alınacaktır.

Bu itibarla, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi talep etmesi üzerine bilgi alınması halinin, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanımı sayılıp sayılmayacağını tespit edebilmek; bilgi alma hakkına ilişkin "hak" nitelendirmesi yönünden bir değerlendirme yapmayı gerektirecektir.

---

[711] Altay, **Özel Denetim**, s. 62; Ahmet Arı, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Özel Denetim", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 100, 2011, s. 1420, dn. 12; Uçar Bulut, s. 74. Öğretide Tekinalp de hakkın genel kurulda kullanılacağını belirtmekle birlikte, TTK'nın getirdiği yeniliklerden birisi olarak, "*pay sahiplerinin sorularını GK'dan önce YK'ya yazılı olarak iletmek olanağı*" olduğunu ifade etmiştir; bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, s. 55 ve 58-59.

[712] Öğretide bazı yazarlarınsa, bilgi alma hakkı kavramını kimi zaman hem bilgi alma hem de inceleme hakkını kapsayacak şekilde kullandığından, ilk bakışta genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılmasına cevaz verdikleri düşünülse de esasen genel kurul dışında inceleme hakkını kastettikleri anlaşılmaktadır. Bu kapsamda örneğin *Atalay*, bir yandan bilgi alma davasının davacısının, genel kurul toplantısında veya toplantı dışında bilgi alma ve inceleme haklarını kullanma talebinde bulunan pay sahibi olduğunu ve dava şartlarından birisinin bilgi alma ve inceleme haklarının genel kurulda veya genel kurul dışında kullanılması olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir yandan ise bilgi alma ve inceleme talebiyle ortaklığa müracaatın ya genel kurulda soru sormak suretiyle bilgi istemek ya da genel kurul dışında yönetim kuruluna müracaatla inceleme talebinde bulunmak şeklinde olabileceğini belirtmektedir. Buradan hareketle yazarın, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağı kanaatinde olduğu çıkarımı yapılabilir. Bkz. Atalay, s. 68.
Aynı şekilde *Durgut/Kaplan*'ın da, her ne kadar bilgi alma ve inceleme hakkının, genel kurul öncesinde de kullanılabileceğini ifade etseler de, kaleme aldıkları eserin bütününden, hakkın genel kurul öncesinde kullanılması ifadesiyle toplantı öncesinde bilgi alma amacıyla soru sorulmasını değil; TTK m. 437/1 uyarınca toplantı öncesinde hazır bulundurulan belgelerin pay sahiplerince incelenmesini kastettikleri anlaşılmaktadır. Bkz. Durgut/Kaplan, s. 131 vd.

[713] Bkz. Dural, s. 276-277; Dolu, s. 188.

İrade ve menfaat teorilerinin yaklaşımlarıyla harmanlanan ve günümüzde ağırlıklı olarak kabul edilen karma teoriye göre hak, *hukuk düzeni tarafından korunan ve sahibine bu korumadan yararlanma yetkisi verilen menfaat* olarak tanımlanmaktadır[714]. Buna göre hak kavramının, temelde iki unsurdan oluştuğu söylenebilir: dış unsur olan irade gücü ve iç unsur olan hukuk düzeni tarafından tanınıp, korunmuş olan menfaatin varlığı[715].

İrade erki ile, kişinin serbest iradesiyle menfaatten yararlanabilmesi ifade edilir[716]. Kuşkusuz ki bu korumadan yararlanma yetkisinin içeriği ve korumadan yararlanmanın şekli yine hukuk düzeni tarafından belirlenmektedir[717].

Hak kavramının iç unsuru, konumuz açısından da özel önem arz etmektedir. Bir menfaatin, hak olarak tanımlanabilmesi için "*hukuken koruma altına alınmış ve devletin yaptırım gücü ile güvence altına alınmış olması"* gerekir[718]. Dolayısıyla tek başına menfaatin varlığı, bu menfaate hak niteliğini kavuşturmaya yeterli değildir. *Serozan* bu hususu şu şekilde ifade etmiştir: "*Devletçe ve hukukça korunmamış bir irade ve menfaat hak değil, ancak her an geri alınıp silinebilir bir lütuf, rica, jest, umut, beklenti konusu olabilir*."[719] .

Bir hakkın aktif öznesi, hakkın sahibidir. Hakkın aktif öznesinin karşısında bir de pasif öznesi, yükümlüsü olur[720]. Aktif hak sahibi ile pasif yüküm sahibi arasındaki hukuki ilişkide, genellikle her bir hakka bir yüküm düşer[721]. Bilgi alma hakkında da pay sahibinin bilgi alma *hakkı* karşısında, hak sahibinin talep ettiği ve konusu ortaklık sırrı teşkil etmeyen veya açıklanması halinde korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerini tehlikeye sokmayan bilginin, paylaşılması *yükümü* mevcuttur. Hak ve yüküm arasındaki ilişki, *"talep"* kavramını da gündeme getirmektedir.

---

[714] Oğuzman/Barlas, s. 133; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 26. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2021, s. 47; Mustafa Dural/Suat Sarı, **Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri**, 17. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022, s. 88; Haluk Nami Nomer/Pakize Ezgi Akbulut, **Medeni Hukuka Giriş-Bölüm I**, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022, s. 74. Hak tanımında, kişinin haktan yaralanmada serbest iradesine yapılan vurgu için bkz. Hüseyin Hatemi, **Medeni Hukuk'a Giriş**, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 122; Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 193.

[715] Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 193; Nomer/Akbulut, s. 74.

[716] Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 193, 195.

[717] Dural/Sarı, s. 88.

[718] Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 193.

[719] Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 193.

[720] Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 196; O. Gökhan Antalya, **Hukuk Teorisi Cilt: 1**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 403.

[721] Hukuki ilişkilerde hakkın karşısında bulunan yüküm arasındaki simetrinin, eksik borçlar gibi ayrık durumlarda bozulması da mümkündür; bkz. Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 199.

Türk mevzuatında talep hakkı tarif edilmemiştir. Alman Medeni Kanunu'nun 194/1 hükmünde ise; talep kavramı, "*bir başkasından bir şey yapılmasını veya yapılmamasını isteme hakkı*" olarak ifade edilmiştir[722]. Bu tariften anlaşılacağı üzere, hak sahibi; hakka saygı duyması gereken taraftan, hakkının gereklerinin yerine getirilmesini isteyebilir ve hakkının ihlal edilmesi veya itiraza uğraması halinde, talebin dava aracılığıyla istenmesi yoluna başvurabilir[723]. Görüldüğü üzere talep haklarında, talebe rağmen talebin gereğinin yerine getirilmemesi ihtimali mevcuttur ve böyle bir durumla karşılaşan hak sahibi, dava yoluyla talep hakkını kullanabilmektedir[724]. *Ubi jus ibi remedium* (*nerede bir hak varsa orada onu koruyan bir dava/hukuki yol vardır*) özdeyişi de bu hususu açıklamaktadır[725].

Bu itibarla, hakkın kullanılış usulünden de anlaşıldığı üzere, bilgi alma hakkının bir talep hakkı olduğu çıkarımı yapılabilir[726]. Zira pay sahibinin TTK m. 437/2 uyarınca genel kurulda bilgi *talep etmesi* halinde, bilginin konusu ortaklık sırrı teşkil etmiyor ve açıklanması halinde korunması gereken diğer ortaklık menfaatleri tehlikeye girmiyorsa; yönetim kurulu veya denetçi bilgiyi paylaşmakla *yükümlüdür*. Hakkın hukuken korunmuş ve devletin yaptırım gücüyle güvence altına alınmış olması nedeniyle, yönetim kurulu veya denetçinin (yükümlünün) bu talebi yerine getirmemesi halinde, pay sahibinin (hak sahibinin) TTK m. 437/5 uyarınca açılan davada verilecek bir karara dayanarak, hakkın korunmasını sağlama yetkisi bulunmaktadır.

Bilgi alma hakkının talep hakkı niteliğinin tespiti, hakkın genel kurul dışında kullanılması bahsinde de yol gösterici olacaktır. Gerçekten de bilgi alma hakkı ile, pay sahibinin ortaklığın işleri ve denetim faaliyeti hakkında bilgilendirilmesine ilişkin

---

[722] Talep hakkına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, (Necip Kocayusufpaşaoğlu/Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı), İstanbul, Filiz Kitabevi, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4'üncü Bası'dan 7'nci Tıpkı Bası, İstanbul, 2017, s. 39 vd.

[723] Antalya, s. 535; Mehmet Helvacı, "Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul, 1998, s. 306. Talep hakkının yerine getirilmesini sağlamak amacıyla dava açılabilecek olsa da hakkın ileri sürülmesi ve gerçekleşmesi için mutlaka dava açılmasına da gerek bulunmamaktadır; bkz. Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, **Kocayusufpaşaoğlu Borçlar Hukuku**, s. 40.

[724] Helvacı, **Azınlık Hakları**, s. 306.

[725] Bu ilke hukuk düzeni içerisinde her hak ihlali için bir koruma mekanizmasının öngörülmesi gereğine dayanmaktadır. Roma hukukundaki hak ve dava arasındaki sıkı bağla ilişkilidir. Hakkı ihlal edilen kişinin hukuk düzeni içerisinde adil bir koruma talep edebileceğini öngörür. İlke hakkında detaylı bilgi için bkz. Serap Helvacı/Murat Topuz, **Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023, s.73.

[726] Öğretide *Helvacı* aynı çıkarımı, olumlu azınlık hakları açısından yapmaktadır. Yazar olumsuz azınlık haklarının bir talep barındırmadığından, teknik anlamda azınlık hakkı olmadığını belirtmektedir. Bkz. Helvacı, **Azınlık Hakları**, s. 308.

menfaati korunur. Bu menfaat TTK m. 437 hükmü ile tanınmış ve güvence altına alınmıştır. Pay sahibi, hak sahibi sıfatıyla bu menfaatten yararlanmakta serbest olmakla birlikte bu yararlanış sınırsız değildir. Pay sahibinin bilgi alma menfaatine yönelik korumadan yararlanma yetkisinin, hakkın yasal şekli sınırına riayet edilerek kullanılması gerekir. Bu sebeple hakkın şekli sınırını da gösteren, TTK m. 437/2'de yer alan "*Pay sahibi **genel kurulda** (...) bilgi isteyebilir*." şeklindeki ifadeye dikkatle yaklaşmak gerekir.

İlgili hükmün yorumlanmasında, mantıksal gereçlere (*argumentum*) başvurmak yararlı olacaktır. Kanaatimizce, bilgi alma isteminin genel kurulda ileri sürülebileceği şeklindeki ifadenin mefhumu muhalifinden (*argumentum e contrario*), istemin genel kurul dışında ileri sürülemeyeceği anlaşılmaktadır. Buna göre, bilgi alma isteminin genel kurul dışında ileri sürüldüğü somut olaylara uygun olarak, yasanın olumlu bir çözüm olmasa da olumsuz bir çözüm sağladığı söylenebilir. Zira kanunun, genel kurul dışında bilgi alma istemine sessiz yaklaşımı, karşıt anlamın =*istemin genel kurul dışında ileri sürülemeyeceğinin* benimsendiğini göstermektedir.

Kanunun lafzından ve amacından bilgi alma hakkının kullanılmasına yönelik talebin, genel kurulda ileri sürülmesinin amaçlandığı görülmektedir[727]. Hakkın talep hakkı niteliği de göz önüne alındığında, ancak genel kurulda ileri sürülen bir bilgi talebinin karşılanmaması halinde, dava yoluna başvuru mümkün olacaktır. Genel kurul dışında ileri sürülen bir bilgi alma talebi ise; pay sahibine, karşı tarafı bu talebi yerine getirmeye zorlama imkanı vermeyecektir. Zira yönetim kurulu veya denetçi, ancak genel kurulda ileri sürülen bir bilgi istemini cevaplamakla mükelleftir, genel kurul dışında ileri sürülen taleplerin yine genel kurul dışında karşılanma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu yüzden genel kurul dışında bilgi alma talebi, talebin konusunun devlet organlarıyla yerine getirilmesini sağlamaya elverişli olmadığından; pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma menfaatine, hak nitelemesi yapılamayacaktır. Genel kurul dışında bilgi alınması istemi, bilgi alma hakkının konusu değil; olsa olsa yönetim kurulu veya denetçiye yönelmiş *bir lütuf, rica, jest, umut, beklenti konusu*[728] olabilecektir. Bu sebeple pay sahibi, yönetim kurulu veya denetçiden "hak sahibi" sıfatıyla genel kurul dışında bilgi isteyemez, deyim yerindeyse ancak *ricacı* olabilir.

[727] Bkz. İkinci Bölüm, III, B, 2.
[728] Serozan/Engin/Atamer, **Serozan Medeni Hukuk**, s. 193.

Kanunun, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasından yana tercihini gösterdiği bir diğer hüküm de TTK m. 437/2-c.4 hükmüdür. Kanun koyucu TTK m. 437/2-c.1 ile bilgi alma hakkı kapsamında pay sahibinin istemini genel kurulda ileri sürülebileceğine ilişkin kural getirse de; TTK m. 437/2-c.4 ile fiiliyatta belirli pay sahiplerine genel kurul dışında bilgi aktarımı yapıldığını görmezden gelmemiştir. Öğretide mezkûr hükmün, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasına imkan verilmesinin dayanağı olarak yorumlandığı[729] görülse de biz bu kanaate katılmıyoruz. Zira ilgili hüküm, kanun koyucunun; bilginin genel kurulda verilmesine yönelik kurala rağmen, yönetimle yakınlık gibi çeşitli durumlarda belirli pay sahiplerine bilgi verildiği gerçekliğini göz önünde bulundurup; bu bilgi aktarımının sakıncalı sonuçlarını gidermeye yönelmesinin bir ürünüdür. Eşit işlem ilkesinin özel bir görünümü[730] olarak kabul edilen bu hüküm; her pay sahibinin elde edemediği bilgilerin, belirli pay sahiplerine genel kurul dışında aktarılmasının sonuçlarını düzenler; yoksa hakkın genel kurul dışında kullanılabilmesine bir dayanak noktası teşkil etmez[731].

Hüküm uyarınca herhangi bir pay sahibine, bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda ***bilgi verilmişse***, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilginin, ***gündemle ilgili olmasa da*** aynı kapsam ve ayrıntıda verileceği hüküm altına alınmıştır. Görüldüğü üzere, kanun koyucu genel kurul dışında bilgi alma hakkını kullanan pay sahibinden bahsetmemektedir. Hüküm, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılmasını değil, genel kurul dışında herhangi bir pay sahibine, pay sahibi sıfatı sebebiyle yapılan bilgilendirmelerin sonucunu eşit işlem ilkesi bakımından düzenlemektedir. Kaldı ki, bu yönde bir hüküm bulunmasaydı da eşit işlem ilkesi kapsamında diğer pay sahipleri eşit muameleye tabi tutulmaları için aynı bilgiyi talep edebilirlerdi.

İlgili hükümde yapılan "*gündem*" vurgusu, genel kurulu işaret etmesi nedeniyle ayrıca dikkate değerdir. Buna göre, eşit işlem ilkesine aykırı surette genel kurul dışında bilgilendirme yapılsa bile; diğer pay sahiplerinden farklı olarak genel kurul dışında

---

[729] Dural, s. 273-274, 277; Sümer, s. 229.
[730] Abuzer Kendigelen, **Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, 2016, s. 339; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 21-22; Şener, **Ortaklıklar**, s. 522; Dolu, s. 55; Özcanlı, s. 213; Sümer, s 79.
[731] Öğretide Yurtbaşı da hükmün eşit işlem ilkesinin bir yansıması olduğu, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılması için "*çıkış noktası*" yapılamayacağı kanaatindedir; bkz. Yurtbaşı, s. 129, dn. 131.

bilgilenen pay sahibi ile diğer pay sahipleri arasındaki eşitsizliğin giderilmesinde, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması esasından sapılmadığı görülmektedir. Görüldüğü üzere, bilgilenmede eşitsiz muameleye tabi tutulan pay sahiplerinin dahi genel kurulda bilgileneceği hüküm altına alınmıştır. Kanaatimizce kanun koyucu, bilgi alma isteminin genel kurul dışında ileri sürülebileceğini kabul etseydi; öncelikle genel kurul dışında paylaşılmış olan bilgiyi talep eden pay sahibinin, istemini genel kurul dışında ileri sürmesine cevaz verirdi.

Tüm bu açıklamalardan hareketle, genel kurul dışında bilgi alma talebine olumlu karşılık verilerek toplantı dışında bir bilgi paylaşımı yapılmışsa, bu durum "hak" kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, bilgi alma hakkı da kullanılmış sayılmayacaktır. Pay sahibi genel kurul dışında bilgi almış olsa da bu bilgilenme bir hak kullanımına değil; yönetim kurulu veya denetçinin inisiyatif alarak maddi bir bilgi aktarımı yapmasına dayanacaktır[732].

Buradan hareketle, ilk hususun değerlendirilmesine dönersek; Türk Hukuku'nda pay sahiplerinin genel kurul dışında soru sorma suretiyle bilgi alma hakkını kullanmasının korunmadığını belirtmek gerekecektir. Şüphesiz bilgi alınması talepleri genel kurul dışında da bilgi verme yükümlüsüne yönlendirilebilir. Ancak bu şekilde yöneltilen sorularla, ne pay sahipleri bilgi verme görevlisinden, bilginin verilmesi şeklindeki davranış yükümlülüğüne uygun hareket etmesini istemeye yetkilidir ne de bilgi verme görevlisi bilgiyi paylaşma yükümlülüğü altındadır.

Tartışmaların temelini oluşturan ikinci hususa ilişkin ise, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılması için yöneltilen bilgi alma taleplerinin ancak genel kurulda cevaplanacağı kanaatindeyiz. Yönetim kurulunun veya denetçinin, bilgiyi genel kurul dışında paylaşma yetkisinin olduğunu kabul etmek, TTK m. 437/2-c.1'e ve eşit işlem ilkesine aykırı hareket edilmesine icazet vermek anlamına gelir. Kanun koyucunun ise böyle bir amacı olduğu düşünülemez.

[732] Bu tespit; her ne kadar hak nitelendirmesi temeline dayanan, teorik bir tartışmanın ürünü olsa da muhtemel uyuşmazlıkların telifinde belirleyici bir rol oynayacaktır. Nitekim bilgi alma hakkının kullanılması aynı zamanda TTK m. 437/5 ve TTK m. 438 vd. hükümleri açısından önem arz etmektedir. Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1,c, ii.

b. Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Talebinin Niteliği

Yukarıda tespit edildiği üzere genel kurul dışında bilgi alma isteminde bulunan pay sahibinin, bu talebin genel kurul dışında yerine getirilmemesi halinde, TTK m. 437/5 uyarınca açılan davada verilecek bir karara dayanarak hakkın korunmasını sağlama yetkisi bulunmadığından, genel kurul dışında ileri sürülen bir talep, bilgi alma hakkının konusu oluşturamayacaktır. Bu sonuç, talebin karşılanması halinde de takip edilmelidir. Zira genel kurul dışında ileri sürülen istem, pay sahibine "hak" tanımına uygun bir yetki tanımamaktadır. Genel kurul dışında bilgi alınması istemi, bilgi alma hakkının konusu değil; olsa olsa yönetim kurulu veya denetçiden bir lütuf, rica, jest, umut, beklenti konusu olabilecektir.

c. Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Talebinin Karşılanması ve Sonuçları

Genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebi karşısında çeşitli olasılıklar ortaya çıkabilir: (i) Talep, genel kurul dışında ileri sürülen soruların toplantı dışında cevaplanması yükümlülüğü bulunmadığı ileri sürülerek, genel kurul toplantısının beklenmesi, bilginin orada verileceği belirtilerek reddedilebilir; (ii) Talep herhangi bir gerekçe gösterilmeden reddedilebilir; (iii) Talep, cevapsız bırakılabilir; (iv) Talep, ileri sürülen sorunun cevaplanmasının, ortaklık sırrının muhafazası ya da korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin zarar göreceği gerekçesiyle reddedilebilir; (v) Talep olumlu karşılanıp, genel kurul dışında bilgi paylaşımı yapılabilir. Aşağıda tüm bu olasılıkların sonuçları incelenecektir.

i. Genel Kurul Dışında Verilen Bilginin Diğer Pay Sahiplerine de Verilmesi Zorunluluğu

Bilgi alma talebinin reddedilmeyip veya cevapsız bırakılmayıp, olumlu karşılanmasının en önemli sonucu TTK m. 437/2-c.4 ile düzenlenmiştir.

TTK m. 437 hükmü bir bütün olarak incelendiğinde; bilgi alma hakkı kapsamında yöneltilecek taleplerin, genel kurulda ileri sürülmesine ilişkin kural getirilmiş olsa da belirli pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgilendiği durumların

varlığının da yadsınmadığı görülür[733]. Gerçekten de özellikle yöneticilerle yakın ilişki içinde bulunan pay sahiplerinin, ortaklık sırrı da dahil olmak üzere, her pay sahibinin elde edemediği bilgilere erişmesi sıklıkla karşılaşılan bir durumdur[734]. Pay sahipleri arasındaki bilgilenme yönünden dengeyi bozan bu durum, TTK m. 357'de düzenlenen eşit işlem ilkesine aykırıdır. Zira anonim ortaklıkta eşit işlem ilkesi, pay sahiplerine aynı şartlar altında eşit şekilde muamele edilmesini ve pay sahiplerinin eşit işleme tabi tutulması esasını zorunlu kılmaktadır[735]. Bu sebeple TTK m. 437/2'nin son iki cümlesiyle bilgi alma hakkında eşitlik[736] tesis edilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Genel kurul dışında bir pay sahibine bilgi verilmesi üzerine, diğer pay sahiplerinin aynı bilgiyi edinme hususunda eşit işleme tabi tutulması esası, TTK ile düzenlemeye kavuşmuştur[737]. İlgili düzenlemeyle, herhangi bir pay sahibine, bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilginin gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilmesi zorunlu kılınmış ve giderek bu halde yönetim kurulunun, ortaklık sırrı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerini gerekçe göstererek bilgiyi vermekten kaçınamayacağı hüküm altına alınmıştır[738].

---

[733] Bkz. Üçüncü Bölüm, I, B, 1, a.

[734] Bu gerçekliğe, Adalet Komisyonu raporunda da temas edilmiştir. Raporda özellikle ortaklık yönetim kurulu, icra komitesi veya diğer yöneticiler üzerinde etkisi bulunan hâkim pay sahiplerinin genel kurul dışında çeşitli kaynaklarından bilgi edinmelerine sıklıkla tanık olunduğu ve pay sahipleri arasındaki farklı muamelenin menfaatler dengesini bozduğu, eşit işlem ilkesine de aykırılık oluşturduğuna değinilmiştir; bkz. Kaya, **TTK**, s. 533. Aynı yönde bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 380-381.

[735] N. Füsun Nomer Ertan, "Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 471.

[736] Türk hukuk öğretisinde, bilgi alma ve inceleme hakkının pay sahipliği sıfatına bağlı olması ve hakkın kullanılmasında başkaca bir şart aranmamasından hareketle, hakkın kullanımında zorunlu olarak mutlak eşitliğin geçerli olduğu görüşü mevcuttur; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 130. Aynı yönde bkz. Yıldız, s. 174; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 145; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 41; Ünal, s. 300-301. İsviçre ve Alman öğretisinde ise mutlak eşitlik görüşünün yanında nisbi eşitlik görüşünün de savunulduğu görülmektedir. Bu görüşe göre bilgilendirmede mutlak eşitlik anlayışı, belirli pay sahiplerinin ortaklıkla olan ilişkilerindeki özel durumlar nedeniyle diğer pay sahiplerine oranla daha fazla bilgiye sahip olması gereğini görmezden gelmektedir ve bu nedenle eleştiriye açıktır. Detaylı bilgi için bkz. Akbay, s. 118 vd.

[737] APOK m. 131/4 kaynak alınarak düzenlenen bu hükmün Kanun'da mevcut olmadığı eTTK döneminde dahi, Alman Hukuku örnek gösterilerek genel kurul dışında verilen bilginin, diğer pay sahiplerinin talebi üzerine paylaşılması gerektiği savunulmuştur; bkz. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283, 284; Yıldız, s. 176.

[738] Öğretide, ilgili hükmün herhangi bir pay sahibinin diğerlerinden farklı bir işlem görmesinin haklı bir gerekçeye bağlanmasını engellediği ve eşitliği özü itibarıyla gerekli kıldığı tespit edilmiştir. Bu sebeple pay sahipleri arasındaki eşit muamelenin, eşit işlem ilkesinden önce TTK'nın 437/2-c.4 gereği uygulandığı tespit edilerek; eşit işlem ilkesinin ikincil planda kaldığı ve "*lex generali*" statüsüne büründüğü sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle, hükmün düzenlediği durumlarda pay sahiplerinin, eşit işlem ilkesi ile birlikte veya bundan bağımsız olarak doğrudan hakkın ihlaline dayanmasının mümkün olduğu belirtilmektedir; bkz. Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), s. 145; Cafer Eminoğlu, "Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından "Eşit Şartlarda Eşit İşlem" İlkesi", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.1, S.1, 2015, s. 82.

Hüküm, genel kurul dışında yapılan her bilgi paylaşımını kapsamamakta olup; pay sahibine yalnızca pay sahibi sıfatı sebebiyle bilgi verilmesi halinde uygulama alanı bulacaktır. Bu sebeple örneğin bir pay sahibinin, ortaklıkta üstlendiği herhangi bir görev nedeniyle edindiği veya ortaklıkla arasında kurulan bir sözleşmenin tarafı olması nedeniyle edindiği bilgiler TTK m. 437/2-c.4 kapsamında talep edilemeyecektir[739]. Ayrıca hükmün uygulanması için bilginin ortaklık tarafından verilmiş olması gerekir[740]. Bu yüzden örneğin pay sahibinin kendisinin bizzat hukuka aykırı yollarla bilgiye erişmesi veya kendisine ortaklık tarafından yetkilendirilmeyen kişilerce bilgi aktarılması halinde ortaklığın diğer pay sahiplerine ilgili bilgiyi açıklama yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır[741].

TTK m. 437/2'nin son iki cümlesinin, genel kurul dışında bilgilenen pay sahipleri ile diğer pay sahipleri arasındaki eşitsizliği gidermede ne derece etkili olduğu ise tartışmaya açıktır. Zira mezkûr hükümden, pay sahiplerinin ilgili bilgiye ancak kendi talepleri halinde ve yine yalnızca genel kurulda ulaşacağı anlaşılmaktadır.

Genel kurul dışında pay sahiplerine verilen bilgilerin diğer pay sahipleriyle paylaşılması sürecinin en zayıf yönü, diğer pay sahiplerinin bilgilenmesinin kendi taleplerine bağlanmasıdır. Pay sahiplerinin böyle bir talepte bulunabilmesi için genel kurul dışında bir pay sahibine bilgi verilmiş olduğuna vakıf olmaları gerekir[742]. Pay sahiplerinin haberdar olmadıkları bir konuda, bilgi alma haklarının mevcut olması ancak bu hakkı kullanmak için bilgi paylaşımı yapıldığını ispat yükü altında olmaları, hükmün uygulanmasını güç hale getirmektedir[743]. Bu durum, Adalet Komisyonu tarafından da dikkate alınmış ve ispat faaliyetine ilişkin belirlemeler yapılmıştır. Komisyon'un hükme ilişkin raporunda bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: "*Eşit işlem ilkesinin ihlal edildiğinin likit delille ispatına gerek yoktur. Bazı pay sahiplerinin genel*

---

[739] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 22; Dural, s. 282; Akbay, s. 127; Dolu, s. 55-56; Ünal, s. 302.
[740] Yanlı da bilginin "*ya doğrudan yönetim kurulu ya da yönetim kurulunun yetkilendirdiği bir çalışan veya dışarıdan da olsa bir danışman tarafından*" bilinçli olarak verilmesinin gerektiğini belirtmektedir; bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 23.
[741] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 23 ve s. 23 dn. 32'de yer alan literatür.
[742] Bu noktada pay sahiplerinin genel kurul esnasında, genel kurul dışında herhangi bir pay sahibine bu sıfatı dolayısıyla bilgi aktarımı yapılıp yapılmadığını ve bilgi verildiyse bunların içeriğini sorarak ilgili hükümle belirlenen dezavantajlı konumunu bizzat değiştirip değiştiremeyeceği sorusu akla gelmiştir. Alman hukuk öğretisinde pay sahiplerinin böyle bir hakkı ve yönetim kurulunun bu tür bir soruyu cevaplandırma yükümlülüğünün olup olmadığı tartışmalıdır; bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 24-25. Kanaatimizce, pay sahiplerinin böyle bir soru sormasına engel bir düzenleme bulunmadığından; yönetim kuruluna bu tür soruların yöneltilmesi mümkündür. Yönetim kurulu da ilgili soruları cevaplamakla ve genel kurul dışında verilen bilgileri paylaşmakla yükümlü olacaktır.
[743] Akbay, s. 129; Dural, s. 281.

kurul dışında bilgi almış olduğunun emareleri varsa, olgular arasındaki ilişki veya ortaya çıkan sonuçlar bilginin birkısım pay sahiplerine verildiği şüphesini güçlendiriyorsa bu hüküm uygulanmalıdır." Bu şekilde ispat faaliyetinde kolaylık[744] tanınsa da pay sahibinin, genel kurul dışında bilgi verilmiş olduğu olgusundan haberbar olması gereği ve bu iddiayı ispat yükünün kendisinde olması gözetildiğinde; TTK m. 437/2-c.4'ün, eşit işlem ilkesini ne derece yansıttığı tartışmaya açıktır[745].

İlgili düzenleme, bilgilendirmenin yeri ve zamanı açısından da eşitliği sağlayamamaktadır. Zira söz konusu bilginin, diğer pay sahiplerine genel kurulda verileceği açıkça belirtilmese de hükümde yer alan "gündemle ilgili olmasa da" ifadesinden, bilginin genel kurulda verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır[746]. Buna göre diğer pay sahipleri, genel kurul dışında bilgi edinen pay sahibinin bilgilenmesinden sonra yapılacak en yakın genel kurul toplantısına kadar beklemek durumunda kalacaktır[747]. Bu durumda ilgili bilgi aynı kapsam ve ayrıntıda paylaşılacak olsa bile, genel kurul dışında bilginin paylaşılma zamanına göre diğer pay sahipleri çok sonra bilgiye erişmek durumunda kalabilecektir. Bu durumun, diğer pay sahiplerinin ilgili bilgiye yönelik menfaatlerinin azaldığı veya ortadan kalktığı; bilginin, üzerinden geçen zaman sebebiyle önemsizleştiği[748]; daha önceden kritik bir bilgiye ulaşan pay sahibinin, bu bilgiyi değerlendirerek, diğer pay sahiplerinden daha önce harekete geçtiği ve avantajlı bir konuma sahip olduğu sonuçlara sebebiyet vermesi olasıdır. Örneğin sermaye artırımına gidilme planının varlığından önceden haberdar olan bir pay sahibi, ekonomik durumunu buna göre ayarlayıp, sermaye artırımına mali açıdan zorluk yaşamadan katılabilecek veya ortaklığın ekonomik durumunda olumsuz bir gidişatı önceden öğrenen bir pay sahibi, paylarını erkenden devrederek zarara uğramadan veya daha az zararla ortaklıktan ayrılabilecektir. Tüm bu sebeplerle, pay

---

[744] *Atalay*, pay sahiplerinden birisine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bilgi verilmiş olduğu vakıasının ispatında; tam ispat ölçüsü aranmaması gerektiğini ve bu vakıanın ispatının senetle ispat zorunluluğuna tabi olmayıp, takdiri delillerle ispatının mümkün olduğunu belirtmektedir; bkz. Atalay, s. 72.

[745] Yanlı, özellikle borsa şirketlerinde halka açık olmaları nedeniyle ispatta kolaylığın çok fazla işe yaramayacağı kanaatindedir; bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 25.

[746] Kaya, **Özel Denetim**, s. 74; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 20-21; Dural, s. 280. APOK m. 131/4'te bilginin genel kurulda verileceği açıkça belirtilmiştir. Bu kapsamda öğretide pay sahiplerinin anılan bilginin kendilerine verilmesini sadece genel kurulda talep edebileceği görüşleri ileri sürülmüştür. Ortaklığın da bu bilgiyi ancak genel kurulda vermesi gerektiği belirtilmiştir; bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 20-21, dn. 22.

[747] Akbay, s. 128.

[748] Akbay, s. 128-129.

sahipleri arasında menfaat dengesini tam anlamıyla kuramayan bu telafi yönteminin, yeniden düzenlenmesine yönelik bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Öğretide, genel kurul dışında bilgi edinen pay sahipleriyle diğer pay sahipleri arasındaki eşitsizliğin giderilmesi için farklı düzenleme önerileri getirilmiştir. Bu öneriler, genel kurul dışında verilen bilginin ilk genel kurulda talebe bağlı olmaksızın paylaşılması[749]; böyle bir bilginin, yapılacak bir ilanla tüm pay sahiplerine duyurulması yükümlülüğünün öngörülmesi[750] şeklindedir. Ancak genel kurul dışında herhangi bir pay sahibine verilen her bilginin, diğer pay sahiplerinin talebine gerek olmaksızın ortaklık tarafından bir bilgi dalgası halinde paylaşılmasının da riskleri olduğuna dikkat çekilmektedir[751]. Bu yüzden, diğer pay sahiplerine genel kurul dışında yapılacak açıklamalar bakımından bir ayrım yapılması önerilmektedir. Bu kapsamda, ana hatlarıyla bilinen vakıa ve verilere ilişkin sorulara yönelik cevapların, genel kurul dışında belirli pay sahipleriyle paylaşılmasının eşit işlem ilkesine aykırı olmadığı kabul edilerek, diğer pay sahipleriyle paylaşılmasına gerek olmadığı; ortaklığın o ana kadar hiç açıklamadığı işlere ilişkin soruların ise diğer pay sahipleriyle paylaşılması gerektiği savunulmaktadır[752].

Kanaatimizce de TTK m. 437/2-c.4 kapsamında genel kurul dışında bir bilgi paylaşımı yapılmışsa bu bilgi talep olmaksızın yapılacak ilk genel kurulda paylaşılmalıdır. Ayrıca somut olayın ve ortaklığın yapısı da gözetilerek ortaklığın ve pay sahiplerinin menfaatine uygun bir çözüm de sağlanabilir. Buna göre örneğin pay sahibi sayısı fazla olmayan ortaklıklarda, ilgili bilginin genel kurul beklenmeden her bir pay sahibi ile paylaşımı ortaklığa büyük bir külfet yüklemeyecekse, çeşitli iletişim araçlarıyla paylaşımı da mümkün kabul edilebilir.

---

[749] Dural, s. 281.
[750] Dörte Poelzig, **Grosskommentar, Aktiengesetz**, München, 2020. (Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 22, dn. 28'den naklen)
[751] Emanuel Max Dettwiler, **Informationelle Gleichbehandlung der Aktionäre**, Basel, 2002, s. 66-67. (Akbay, s. 130'dan naklen)
[752] Dettwiler, s. 67. (Akbay, s. 130'dan naklen). Aynı öneri *Akbay* tarafından da savunulmuştur; bkz. Akbay, s. 130-131.

ii. TTK m. 437/5'te Öngörülen Dava Hakkı ile Diğer Pay Sahipliği Hakları Açısından Ortaya Çıkan Sonuçlar

Bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması zorunlu olduğundan, genel kurul dışında ileri sürülen taleplerin karşılanması mecburiyeti bulunmamaktadır. Bu sebeple, genel kurul dışında ileri sürülen soruların toplantı dışında cevaplanması yükümlülüğü bulunmadığı, genel kurul toplantısının beklenmesi gerektiği, bilginin orada verileceği şeklindeki gerekçelerle talebin reddedilmesi halinde; bilginin paylaşılacağı adres olarak genel kurulun gösterilmesi, hukuka uygun olacaktır. Böyle bir cevapla karşılaşan pay sahibinin; bilgi alma hakkı ihlal edilmediğinden, kural olarak TTK m. 437/5 uyarınca bilgi alma davası açma imkanı bulunmamaktadır. Bilgi alma hakkı kullanılmış sayılmadığından, özel denetim talebinde bulunulması da mümkün olmayacaktır[753].

Genel kurul dışında ileri sürülen talebin, herhangi bir gerekçe gösterilmeden reddedilmesi, cevapsız bırakılması, ileri sürülen sorunun cevaplanmasının, ortaklık sırrının muhafazası ya da korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin zarar göreceği gerekçesiyle reddedilmesi veya talebin olumlu karşılanıp, genel kurul dışında bilgi paylaşımı yapılması durumlarında ise TTK m. 437/5'te düzenlenen bilgi alma davası açılıp açılamayacağı ve özel denetim talep etme hakkının doğup doğmayacağı bakımından öğretide farklı görüşler ileri sürüldüğü görülmektedir.

Bir görüşe göre, genel kurul dışında talep edilen bilgi kapsamında gelişen sürecin sonunda şartlar mevcutsa, TTK m. 437/5 kapsamında bilgi alma davası açılabilecektir[754]. Bu görüşü eTTK döneminde savunan yazarlardan *Kaya*, bilgi alma davasının maddi şartlarını; bilgi alma ve inceleme talebinin genel kurulda veya dışında kullanılması (olumlu şart) ve bilgi alma ve/veya inceleme talebinin haksız olarak reddi veya yetersiz karşılanması (olumsuz dava şartı) olmak üzere ikiye ayırarak incelemiştir[755]. Yazar, olumlu şartın yerine getirilmesine ilişkin açıklamaları

---

[753] Pay sahibinin uzun süredir genel kurul toplantılarının yapılmaması nedeniyle bilgi alamadığı hallerde, TTK m. 437 anlamında bilgi alınamaması gerekçesiyle bilgi alma davası açılabileceği durumlar saklıdır. Bkz. Üçüncü Bölüm, I, B, 3.

[754] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 324 vd.; Dural, s. 282 vd.; Özcanlı, s. 209; Ünal, s. 310 vd.; Sümer, s. 289.

[755] Öğretide *Pulaşlı* bu iki şarta tamamlayıcı koşul adı altında bir şart daha eklemektedir. Yazara göre, "*Bilgi alma ve inceleme hakkının genel kurulda kullanılmış ve reddedilmiş veya redde eşdeğer şekilde yetersiz yanıt verilmiş ve bu hususların genel kurul toplantı tutanağına geçirilmiş olması gerekir*." Bkz. Pulaşlı, **Şerh**, s. 2042. Yazarın bir yandan genel kurul dışında ileri sürülen taleplerin olumlu dava şartını

kapsamında pay sahiplerinin bilgi alma talebiyle doğrudan mahkemeye müracaat edemeyeceğini, bilgi alma davasının açılabilmesi için bilgi alma veya inceleme haklarından birinin kullanılmış ve talebin geri çevrilmiş olması gerektiğini belirtmektedir[756]. Ancak bu koşulların sağlanması için mutlak bir şekilde hakkın genel kurulda kullanılmış ve ret cevabı alınmış olmasının anlaşılmaması gerektiğine dikkat çekmektedir: "*Pay sahipliği hakkı ve bu arada bilgi alma hakkı kural olarak genel kurulda kullanılır. Ancak bu talebin TK. m. 362 f.1'de öngörülen sürede veya bundan önce yahut genel kurul toplantısından sonra ileri sürülmesine engel oluşturmaz. Dolayısıyla genel kurul dışında yöneltilen bir inceleme talebinin yönetim kurulu tarafından reddi, bunu temin amacıyla mahkemeye müracaat için yeterli kabul edilmelidir*."[757].

Buradan hareketle yazarın; bilgi alma ve inceleme taleplerinin genel kurul içinde veya dışında ileri sürülmesi fark etmeksizin, kısmen yahut tamamen reddi veya yetersiz bir biçimde karşılanması halinde, pay sahibinin bilgi alma davası açabileceği kanaatinde olduğu anlaşılmaktadır[758]. Yazarın bilgi alma talebinin gerekçesiz olarak reddedilmesi veya cevapsız bırakılmasında bilgi alma davasının açılamayacağına ilişkin doğrudan bir açıklaması bulunmamaktadır. Ancak genel kurul dışında ileri sürülen taleplerin karşılanma yükümlülüğü olmadığını belirtmesi[759] ve talebin sadece "haksız" olarak reddinin veyahut yetersiz şekilde karşılanmış olmasının bilgi alma davası açma imkanı bahşedeceğine ilişkin açıklaması[760] birlikte dikkate alındığında genel kurul dışında ileri sürülen talebin cevapsız bırakılması veya gerekçesiz olarak reddedilmesi halinde bilgi alma davası açılamayacağı kanaatinde olduğu yorumu yapılabilir.

Bilgi alma davası açılmasının kabul edilmesi gerektiğine ilişkin görüş kapsamında şu gerekçe de ileri sürülmektedir: Genel kurul dışında ileri sürülen talebin yine genel kurul dışında olumlu cevaplanması ancak verilen bilginin hesap verme ilkesine aykırı olarak kanunun aradığı nitelikleri taşımaması halinde, pay sahibinin bilgi alma talebini ne zaman yapılacağı belli olmayan genel kurul toplantısı bekleyerek

---

sağladığını ifade etmesi bir yandan genel kurul toplantı tutanağının ilgili şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmesi eleştiriye açıktır. Benzer yönde bkz. Ünal, s. 311-312.

[756] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 324.

[757] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 325.

[758] Aynı yönde bkz. Özcanlı, s. 209.

[759] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283.

[760] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 327.

bu toplantıda tekrar ileri sürülmesini şart koşmak anlamsızdır[761]. Zira bilgi verme yükümlüsü, genel kurul dışında yöneltilen talebi reddetme imkanı varken tercihini talep edilen bilgiyi vermekten yana kullanmışsa verilen bilginin kanuni nitelikleri taşımaması halinde artık bilgi alma davasının açılması gerekir[762]. Aynı sonucun, talebin ortaklık sırrı veya ortaklık menfaati gerekçesiyle reddi halinde, bilginin bu kapsamda olmadığı kanaatinde olan pay sahibinin bilgi alma talebiyle mahkemeye müracaatı için de geçerli olduğu belirtilmektedir[763].

Aksi yöndeki görüş kapsamında, genel kurul dışında talep edilen bilginin TTK m. 437/5 kapsamında mahkemeye müracaat hakkı vermediği tam olarak ifade edilmese de açıklamalardan bu çıkarım yapılabilmektedir. Bu kapsamda *Atalay* ve *Dolu*'nun görüşleri örnek gösterilebilir. *Atalay*, bilgi alma davasına ilişkin dava şartlarından birini "*bilgi alma ve inceleme haklarının genel kurulda veya genel kurul dışında kullanılmış olması*" olarak göstermekle birlikte bu kapsamda ortaklığa müracaatın, genel kurulda soru sormak suretiyle belirli bir konuda bilgi istemek veya genel kurul dışında yönetim kuruluna başvurularak inceleme talebinde bulunmak şeklinde olacağını belirtmektedir[764]. Bu itibarla yazarın, genel kurul dışında yalnızca inceleme talebinin ileri sürülmesinin dava şartını sağladığı, genel kurul dışında soru sormanın dava şartını sağlamadığı kanaatinde olduğu anlaşılmaktadır. *Dolu* da genel kuruldan önce yapılan başvurunun bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması anlamına gelmeyeceğini, hak sahibinin sorusunu genel kurulda diğer pay sahipleri huzurunda yöneltmesi gerektiğini, bilgi verme yükümlüsünün de ancak genel kurulda diğer pay sahiplerinin huzurunda cevap vermesi gerektiğini, aksi takdirde TTK m. 437 ile düzenlenen bilgi alma sistemine aykırı davranılmış olacağını belirtmektedir[765]. Buradan hareketle yazarın genel kurul dışında bilgi alınmasının, bilgi alma hakkının kullanımı sayılmayacağı ve bu doğrultuda TTK m. 437/5 uyarınca bilgi alma davasına sebebiyet vermediği kanaatinde olduğu çıkarımı yapılabilir.

Genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerinin, genel kurulda bilgi verileceği belirtilerek reddedilmesi dışındaki tüm olasılıklarda, özel denetim hakkı yönünden de bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. TTK m. 438/1'e göre, "*Her*

[761] Dural, s. 282-283; Sümer, s. 289.
[762] Dural, s. 283.
[763] Dural, s. 283; Sümer, s. 289.
[764] Atalay, s. 68.
[765] Dolu, s. 188.

pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir." Buna göre özel denetim istenmesi için daha önce bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmış olması gerekir. "*Bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa*" ifadesinden anlaşılması gereken, bilgi verme yükümlüsüne bilgi alma veya inceleme talebiyle müracaat edilmesidir[766]. Ancak bu müracaatın genel kurul içinde veya dışında yapılması hususu öğretide tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, özel denetim talep edilebilmesi için bilgi alma hakkına ilişkin taleplerin genel kurulda kullanılması gerekir[767]. Bu görüşü savunan yazarlardan *Uçar Bulut,* genel kurul dışında kullanılan bilgi alma hakkı neticesinde, pay sahibine bilgi verilmezse veya pay sahibi verilen bilgiden tatmin olmazsa özel denetim talebinde bulunulamayacağını belirtmektedir[768]. Yazar, ilgili durumda özel denetim istenemeyecek olmasını, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasının bir yaptırımı olarak görmektedir[769]. Bu kapsamda yazarın bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılabileceğini kabul etmekle birlikte, bu kullanımın özel denetim istemenin ön koşulunu sağlamadığı kanaatinde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Aksi yöndeki görüşe göre, pay sahibinin genel kurul dışında talep ettiği bilginin yönetim kurulu tarafından genel kurul dışında verilmesi halinde, bilgi alma hakkını genel kurulda tekrar kullanmasına gerek olmaksızın özel denetim talep edilebilir; zira bilgi alma hakkının daha önce kullanılmış olması koşulu gerçekleşmiş olur[770].

Kanaatimizce, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebinin cevapsız bırakılması veya herhangi bir gerekçe gösterilmeden reddedilmesi durumlarında da bilginin ancak genel kurulda paylaşılabileceği belirtilerek talebin reddedilmesi durumunda açıkladığımız aynı sonuç geçerlidir. Buna göre, bu durumda da pay sahibinin bilgi alma hakkı ihlal edilmediğinden; kural olarak TTK m. 437/5 uyarınca

---

[766] Bu sebeple TTK m. 437/5 kapsamında bilgi alma davasının açılması, özel denetim isteme hakkının kullanılmasının ön koşulu değildir. Bu yönde bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 74; Altay, **Özel Denetim**, s. 64; Şener, **Ortaklıklar**, s. 525; Bilgili/Demirkapı, s. 509-510, dn. 1329; Gözde Engin Günay, **Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 144; Uçar Bulut, s. 73-74; Yurtbaşı, s. 140. Aksi yöndeki görüş için bkz. Şafak Narbay, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim Yapılması Şartları ve Özel Denetçinin Atanması Usulü", **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan**, C.I, İstanbul, 2007, s. 302.

[767] Kaya, **Özel Denetim**, s. 73-74; Uçar Bulut, s. 77.

[768] Uçar Bulut, s. 77.

[769] Uçar Bulut, s. 77.

[770] Dural, s. 284.

bilgi alma davası açma imkanı bulunmamaktadır. Aynı şekilde, bilgi alma hakkı kullanılmış sayılmadığından, özel denetim talebinin önkoşulu da gerçekleşmiş sayılmayacak ve özel denetim talebinde bulunulması da mümkün olmayacaktır. Zira bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması zorunlu olduğundan, genel kurul dışında ileri sürülen taleplerin karşılanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bilgi verme yükümlüsünün, herhangi bir gerekçe ileri sürmeden talebi reddetmesi veya cevapsız bırakması bu sonucu değiştirmeyecektir.

Bilgi alma talebinin, ileri sürülen sorunun cevaplanmasının, ortaklık sırrının muhafazası ya da korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin zarar göreceği gerekçesiyle reddedilmesi veya talep olumlu karşılanıp, genel kurul dışında bilgi paylaşımı yapılması ancak bu bilginin kanunda aranan niteliklere uygun olmaması hallerinde aynı sonucu takip etmek konusunda tereddüt yaşanabilir. Zira gerçekten de TTK m. 437/5 kapsamında doğrudan dava açılamayacağının kabul edilmesi; konusu ortaklık sırrı kapsamında olmayan, açıklanması ortaklık menfaatlerini zedelemeyecek bir bilginin, ortaklık sırrı ve korunması gereken diğer ortaklık menfaatleri gerekçe gösterilerek reddedilmesi halinde, pay sahibinin genel kurul toplantısını bekleyip, talebini orada bir daha ileri sürmesi anlamına gelecektir. Ancak bu durum yine de TTK m. 437/5'ye dayanarak dava açılması sonucunu doğurmamalıdır. TTK m. 437/2 hükmünün lafzı açıktır. İlgili bilginin ret gerekçesinin haksız olduğunu düşünen pay sahibinin, genel kurul toplantısının yapılmasını bekleyip[771], talebini orada ileri sürmesi gerekecektir. Pay sahibinin talebini bu kez geçerli bir şekilde toplantı sırasında gündeme getirirken, genel kurul dışında verilen ret gerekçesinin haksız olduğunu da gerekçelendirerek talebin olumlu karşılanmasını sağlaması da mümkün olabilecektir.

Aynı şekilde, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi talebinin karşılanması ancak paylaşılan bilginin Kanun'daki nitelikleri sağlamaması durumunda da TTK m. 437/5 uyarınca doğrudan dava açılması mümkün olmayacaktır. Konuyu pay sahibinin sorusunun genel kurul dışında yetersiz bir şekilde cevaplanması açısından ele alırsak, esasen genel kurul dışında bilgi verme yükümlülüğünün olmamasına rağmen kısmen de olsa pay sahibine bilgi temin eden yönetim kurulunun; bilginin eksik ve yetersiz olduğu gerekçesiyle ortaklığa dava açılmasına yol açması söz konusu olacaktır. Bu da, hiç bilgi paylaşımı yapılmaması halinde bilgi alma davası açılamayacakken, az da olsa

[771] Talebini genel kurulda ileri sürmek isteyen pay sahibinin, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya bizzat çağırmasını beklemek istemezse, şartların varlığı halinde TTK m. 411 uyarınca genel kurulun toplantıya çağrılmasını istemesi de mümkündür. Detaylı bilgi için bkz. Üçüncü Bölüm, I, B, 1, b.

bilgi paylaşımı yapılması halinde dava açılabilmesi gibi uygunsuz bir sonuç doğması anlamına gelecektir. Olması gereken, eksik bilgi aldığını düşünen pay sahibinin bilgi alma talebini genel kurulda tekrar ileri sürüp, kendisine verilen bilginin Kanun'daki niteliklere uygun bir şekilde tamamlanmasını talep etmek olacaktır.

Bu iki duruma ilişkin özel denetim açısından da aynı sonucun geçerli olması gerekir. Bu durum, pay sahibinin özel denetim isteme hakkını kullanmasının ön koşulu olan, bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılmış olması şartına dayanmaktadır. TTK m. 438'in gerekçesinde bilgi alma hakkının kullanılmış olmasını ispat için genel kurul toplantı tutanağına işaret edilmektedir: "*Önşart, özel denetim istenen konuda, bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılmış olmasıdır. Bu şartın gerçekleştiği genel kurul tutanağıyla ispatlanır (m. 422).*"[772]. Hakkın kullanıldığının toplantı tutanağına geçirilmemesi hali gözetilerek tanıkla da ispatın mümkün olup olmadığı tartışmalarından[773] bağımsız olarak; hükmün gerekçesinde hakkın kullanıldığını ispat noktasında özellikle genel kurul tutanağına yer verilmesinin, esasen bilgi alma hakkının genel kurul esnasında kullanılması gerektiği noktasında kanun koyucunun tercihini göstermektedir. Bu sebeple, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebinin cevaplanmasının, ortaklık sırrının muhafazası ya da korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin zarar göreceği gerekçesiyle reddedilmesi veya talep olumlu karşılanıp, genel kurul dışında bilgi paylaşımı yapılması ancak bu bilginin Kanun'da aranan niteliklere uygun olmaması halinde de doğrudan özel denetim talebinde bulunulması mümkün olmayacaktır. Ayrıca özel denetim talebi zaten genel kuruldan isteneceğine göre, genel kurul toplantısı yapıldığında pay sahibinin bilgi alma talebini bu kez geçerli olacak şekilde genel kurulda ileri sürme imkanı vardır. Bu imkandan yararlanmamış olan pay sahibinin, bilgi alma hakkını kullanmış sayılarak doğrudan özel denetim talebinde bulunmasını kabul etmek TTK m. 437 ve 438 hükümlerine uygun olmayacaktır.

[772] Kaya, **TTK**, s. 535.
[773] Bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 3.

iii. Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Talebinin Karşılanmasının Bilgi Verme Yükümlüsünün Sorumluluğuna Etkisi

TTK m. 437/2'de bilginin, yönetim kurulundan veya denetçiden istendiği belirtilmekle birlikte, genel kurul toplantısı sırasında, bilgi alma talebi esasen toplantı başkanına yöneltilir[774]. Toplantı başkanı, toplantıyı yönetim yetkisi kapsamında, toplantı sırasında ileri sürülen bilgi alma taleplerini ilgililere yöneltmekle görevlidir. Genel kurul toplantısı dışında bilgi alma isteminin ileri sürülmesi, her ne kadar bilgi alma hakkı kapsamında değerlendirilmeyecek olsa da bilgi, yönetim kurulu veya denetçiden isteneceği için talebin yöneltileceği makam da mantıken yönetim kurulu veya denetçi olacaktır. Zira genel kurul toplantısı mevcut olmadığından, toplantı başkanından da söz edilemeyecektir.

Genel kurul dışında bilgi alma taleplerinin karşılanması, eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edeceğinden yönetim kurulunun veya fiilen herhangi bir üyenin bilgi paylaşımı yapması hukuka uygun değildir. Bilgi aktarımı ancak genel kurulda olmalıdır[775]. Ancak öğretide yönetim kurulunun bilgi alma talebini kabul edip, bilgi verme yetkisinin olduğu kabul edilmektedir[776]. Bu kapsamda Akbay, genel kurul dışında ileri sürülen talepler açısından her yönetim kurulu üyesinin, bilgi alma talebine muhatap olabileceğini ancak ilgili üyenin kendiliğinden bilgilendirmeye karar verme yetkisinin olmadığını, yönetim kurulunun bir organ olarak bilgilendirme görevini yerine getireceğini, bu yüzden kendisine bilgi alma talebi yöneltilen üyenin talebi kurula iletmesi gerektiğini belirtilmektedir[777]. Öğretide, genel kurul toplantısından önceki bilgi taleplerinin, yönetim kuruluna izafeten yönetim kurulu başkanına veya doğrudan doğruya yönetim kurulu başkanına yöneltilmesi de önerilmektedir[778].

eTTK döneminde *Kaya*, belirli pay sahiplerinin genel kurul dışındaki bilgi alma taleplerinin kabul edilmesi halinde, genel kurul dışında bilgi edinen pay sahibi ile diğer pay sahipleri arasında yaratılan eşitsiz duruma dikkat çekmiştir. Yazarın, genel kurul dışında bilgi alma talebi ileri sürülebilmesini kabul etmekle birlikte;

---

[774] Bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 1, a.
[775] Öztek, s. 306; Dolu, s. 188.
[776] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283; Aytaç, **İbra**, s. 75; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 17; Dural, s. 278; Akbay, s. 112; Yurtbaşı, s. 128.
[777] Akbay, s. 141-142.
[778] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 167. Bu öneri yönetim kurulunu toplantıya çağırma görev ve yetkisinin esasen yönetim kurulu başkanında olması nedeniyle olumlu karşılanmaktadır; bkz. Akbay, s. 142.

"*yetkili organın bu halde de gözetmesi gereken temel prensiplerden*" birisinin eşit işlem ilkesi olduğunu ve bu kapsamda bilgi verilmesinde eşitsizlik yaratılamayacağını belirttiği ve bu durumda talep halinde genel kurul dışında diğer pay sahiplerine de bilgi verilmesi gerektiğini belirttiği görülmektedir[779]. Aksi takdirde, bilgi alma hakkı eşit işlem ilkesine uygun olarak kullandırılmazsa, eTTK m. 336 (TTK m. 553) hükmü uygulanabilecektir[780].

Yazarın, genel kurul dışında pay sahibine bilgi verilmesinin eşitsizlik yaratacağını kabul etmekle birlikte bilgi verme yükümlüsünün genel kurul dışında bilgi verebileceğini mümkün görmesinden, eşitsizliğin APOK m. 131/4 ile giderileceği düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kanaatimizce, TTK m. 437/2-c.4 hükmü[781], pay sahipleri arasında eşitliği sağlayamamaktadır[782]. Kaldı ki kanunun öngördüğü, genel kurul dışında bilgi verilmesi halinde diğer pay sahiplerine de bilgi verilmesi şeklindeki sonuç, pay sahiplerinin eşit işlem ilkesine aykırılık nedeniyle zarara uğraması tehlikesini veya zarar doğmuşsa zararı ortadan kaldırmamaktadır. İlgili hüküm sadece pay sahipleri arasında eşitliği olabildiğince sağlamaya matuftur. Bu sebeple yönetim kurulu üyelerinin, özen yükümlülüklerine aykırı bir şekilde, TTK m. 437/2-c.1 hükmüne aykırı olarak genel kurul dışında belirli pay sahiplerine bilgi vermesi halinde, herhangi bir zarar doğmuşsa TTK m. 553 vd. hükümleri uyarınca sorumluluklarına gidilmesi gündeme gelebilecektir. Aynı şekilde denetçinin de TTK m. 554 vd. hükümleri uyarınca sorumluluğu gündeme gelebilecektir.

2. TTK m. 437/5 Uyarınca Mahkeme Aracılığıyla Bilgi Alma Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılması

Kanunun sistematiği ve özel olarak TTK m. 437 incelendiğinde, bilgi alma hakkına ilişkin taleplerin genel kurulda ileri sürülmesinin zorunlu olduğu ve bu kapsamda pay sahiplerine genel kurul içerisinde bilgilendirme yapılması gerektiği yukarıda açıklanmıştı. Hakkın genel kurul dışında kullanılmasına ilişkin *de lege*

---

[779] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 284.
[780] Kaya, **Bilgi Alma**, s. 283.
[781] Yazarın eserini kaleme aldığı dönemde eTTK'da APOK 131/4 benzeri bir düzenleme olmamakla birlikte, TTK'da ilgili hüküm kaynak alınarak TTK m. 437/2-c.4 düzenlemesi öngörülmüştür. Bu sebeple bir sonraki cümlede TTK m. 437/2-c.4 üzerinden değerlendirme yapılmaktadır.
[782] Detaylı bilgi için bkz. Üçüncü Bölüm, II, B, 1, c., i.

feranda değerlendirmeler bir kenara bırakıldığında, mevcut hukuk düzeninde bilgi alma hakkı kapsamında ileri sürülen soruların, genel kurulda cevaplandırılması zorunludur. Bu zorunluluğun bir istisnası bilgi alma hakkının ihlali halinde, TTK m. 437/5 uyarınca açılan davada, mahkemenin vereceği hüküm kapsamında gerçekleşecektir.

TTK m. 437/5 hükmü şu şekildedir: "*Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir.* ***Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir.*** *Mahkeme kararı kesindir.*". İlgili fıkranın üçüncü cümlesinde görüldüğü üzere mahkeme, genel kurul dışında davacı pay sahibine bilgi verilmesine hükmedebilecektir.

TTK m. 437/5 hükmü, pay sahiplerine hem bilgi alma hem de inceleme taleplerinin ihlal edilmesi halinde başvurulabilecek bir dava imkanı verir. Pay sahibinin bu talepleri birlikte olabileceği gibi ayrı ayrı da olabilir[783]. Pay sahibi, bilgi alma talebinin cevapsız bırakılması, reddi, ertelenmesi veya TTK m. 437 anlamında bilgi alamaması halinde mahkemeye başvuruyorsa mahkemenin de taleple bağlılık ilkesi kapsamında sadece bilgi alma hakkının kullanılmasına ilişkin hüküm kurması gerekir. Öğretide *Atalay* ise, bilgi alma hakkının kullandırılmasına yönelik davanın kabulüne ilişkin mahkeme kararında, mahkemenin "*pay sahibin sorduğu soruların kapsamıyla sınırlı olmak kaydıyla şirket nezdinde bulunan belge ve kayıtların ilgili kısımlarının suretlerinin ya da elektronik veri taşıyıcısındaki bilgilerin kopyasının davacı tarafa verilmesine*" de karar verebileceğini belirtmektedir[784]. Ancak biz bu görüşe katılmamaktayız.

Şöyle ki, bilgi alma ve inceleme hakkı kullanım şekli ve şartları ayrı düzenlenmiş iki farklı haktır. Bilgi alma hakkı kapsamında pay sahibinin sorusu ortaklık tarafından değerlendirilir ve pay sahibine bu değerlendirmenin sonucu olarak cevap verilir. Yoksa pay sahibi ortaklığa ilişkin defter ve yazışmaları bizzat inceleyip cevabı kendisi almaz. İnceleme hakkında ise pay sahibi, ortaklığın ibraz ettiği

[783] Bilgi alma ve inceleme haklarının bu hakların birlikte kullanılma zorunluluğu olmadığı yönünde bkz. Atalay, s. 68; Kaya, **Özel Denetim**, s. 64-65; Dolu, s. 196.
[784] Atalay, s. 74.

kaynaklardan kendisi inceleme yaparak bilgi ihtiyacını giderir. Bu sebeple, bilgi alma hakkının kullanılması için ikame edilmiş bir davada; pay sahibinin bizzat araştırma yapabilmesi gözetildiğinde, ortaklık menfaatlerini daha derinden etkileyebilecek olan inceleme hakkının kullandırılmasına karar verilmemelidir.

Bilgi alma hakkının kullanılmasına yönelik davada, bilgi verme yükümlüsünün yerine geçerek doğrudan bilginin mahkeme tarafından verilmesi şeklinde hüküm oluşturulamayacaktır. Mahkeme ancak bilginin ortaklık tarafından verilmesi şeklinde hüküm kuracaktır. Öğretide, bilgi alma hakkının kullandırılmasına yönelik mahkeme kararının içeriğinin; mahkemenin belirli bir süre tayin ederek, yönetim kuruluna ya da denetçilere, genel kurul toplantısında pay sahibi tarafından yöneltilen sorulara yazılı olarak, kanunun aradığı niteliklere uygun tam bir cevap verilmesinin emredilmesi şeklinde olacağı belirtilmektedir[785]. Sözlü bilgi verilmesine yönelik kararların, verilen bilginin yeterliliği ve sorulara uygunluğunun denetlenmesindeki sorunlar nedeniyle kabul edilemeyeceği ifade edilmektedir[786].

Ancak kanaatimizce, kanun bilginin yazılı verilmesi zorunluluğu getirmezken, kararın bu yönde kurulmasını şart koşmak uygun değildir. Kaldı ki, kararın esasının yerine getirilmesini temin etmek için bilginin yazılı olarak verilmesi zorunlu değildir. Uygulamada mahkemelerin, bilgi alma ve inceleme talebiyle açılan davalarda soruların sözlü olarak yanıtlanmasına ilişkin de hüküm verdiği, bu hükümlerde bilgi alma hakkının etkin şekilde yerine getirilip getirilmediğini temin için farklı yollara başvurulduğu da görülmektedir. İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin bu yönde vermiş olduğu bir karar şu şekildedir: *"...davacılar veya hazır edecekleri mali müşavir tarafından sorulacak soruları cevaplayacak bilgi ve yeteneğe sahip şirket yetkililerinin de bu incelemede hazır bulundurulması, incelemelerin en çok üç (3) gün sürdürülmesi, mahkememizce verilen bu kararın yerine getirilip getirilmediğinin tespiti için davacıların talep etmesi halinde bir Noter veya katibinin heyete refakat etmesine izin verilmesine..."*[787].

Bu kapsamda bilgi alma talebiyle açılan davanın kabulü ve hükmün icrası ile, genel kurul dışında bilgilenmiş olan pay sahibinin esasen bu bilgilenmesi maddi bir

---

[785] Atalay, s. 74. Öğretide, dava dışı yollarla talebini iletmesine rağmen teşebbüsleri çeşitli sebeplerle sonuçsuz kalmış pay sahibinin açtığı bilgi alma davasının kabulü halinde; hakimin, pay sahibinin sorularının yine cevapsız kalmaması için bilgi alma sürecine nezaret etmesinin önemli olduğu ifade edilmektedir; bkz. Özcanlı, **Hakimin Rolü**, s. 215.
[786] Atalay, s. 74; Durgut/Kaplan, s. 146.
[787] İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/750 K. 2022/79, T. 03.02.2022 (Lexpera).

bilgi aktarımına değil; bilgi alma hakkının mahkeme aracılığıyla kullanılması yoluyla bilgilenmiş olmasına dayanmaktadır. Buradan yapılacak çıkarım; mevcut TTK kapsamında pay sahibinin genel kurul dışında soru sorma suretiyle bilgilenmesinin, ancak mahkeme aracılığıyla bilgi alma hakkının kullanılması suretiyle gerçekleşebilecek olmasıdır[788].

3. İnceleme Hakkının Kullanılmasının Genel Kurul Dışında Bilgi Alınmasına İmkan Verip Vermeyeceği (İnceleme Hakkının Genel Kurul Dışında Bilgi Alınmasına Dönüşmesi)

TTK m. 437/4'te "*Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.*" ifadesiyle düzenlenen inceleme hakkının kullanılacağı yer ve zaman açısından kanunda açık bir ifade mevcut değildir. Ancak hükümde kullanılan "*genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı*" ifadesi hakkın kullanılacağı yer ve zaman açısından, "*pay sahibinin sorusunu ilgilendiren*" ifadesi de hakkın kullanım şartlarını tespit açısından yol gösterici olmaktadır.

Bilgi alma hakkı gibi, bir pay sahipliği hakkı olan inceleme hakkının da ileri sürülebileceği asli yer, genel kurul toplantısıdır[789]. Bununla birlikte, TTK m. 437/4'te

---

[788] Bu noktada karşılaştırma yapmak için limited ortaklıklara ilişkin düzenleme değerlendirilebilir. TTK m. 614/1 uyarınca "*Her ortak, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilir ve belirli konularda inceleme yapabilir*.". Görüldüğü üzere, ilgili hükümde genel kurula bir işarette bulunulmamış, hakkın kullanılması için yer bakımından bir sınıra değinilmemiştir. Öğretide Çamoğlu bu hususu şu şekilde ifade etmektedir: "*Anonim ortaklıklardan farklı olarak, limited ortağın bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılma zorunluluğu yoktur (TTK 437/2). Kanımca böyle bir zorunluluk olmaması, limited ortağın bilgi alma hakkına esneklik ve etkinlik kazandırmaktadır. Yasa bir kural koymadığı için limited ortaklıklarda bilgi alma hakkı (kural olarak hakkın kötüye kullanılmasını oluşturmamak koşuluyla) her zaman kullanılabilir.*"; bkz. Çamoğlu, s. 156. Gerçekten de TTK m. 614/1'de, TTK m. 437/2'den farklı olarak hakkın kullanımı genel kurula hasredilmemiştir. Bilgi alma hakkı bağlamında limited ortaklık ile anonim ortaklık arasında yaratılan bu fark gözetildiğinde, limited ortaklıkta bilgi alma hakkı genel kurul dışında da kullanılabilecekken; anonim ortaklıkta bilgi alma hakkının fiilen genel kurul dışında kullanılması, mahkeme aracılığıyla bilgi edinilmesi suretinde olacaktır.

[789] Öğretide inceleme hakkının kullanılmasına ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş uyarınca TTK m. 437/1'de öngörülen on beş günlük süreye özel önem atfedilmiştir. Buna göre inceleme hakkının bilgi alma hakkında olduğu gibi, kural olarak genel kurulda kullanılacağı, belirtilmekle birlikte, inceleme talebinin TTK 437/1'de öngörülen on beş günlük sürede de ileri sürülebileceği ifade edilmektedir; bkz. Karasu, **Bilgi Alma**, s. 83; Kaya, **Özel Denetim**, s.65. *Kaya* ayrıca inceleme hakkının

inceleme talebinin yönetim kuruluna da yöneltilebiliyor olması sebebiyle, inceleme hakkının genel kurul toplantısı dışında ileri sürülerek de kullanılabileceği anlaşılmaktadır. İnceleme hakkının, genel kurul toplantısı dışında kullanılması mümkün olsa da hakkın, daha önce soru sorulmuş olmasına bağlı olduğu gözetildiğinde ancak genel kurulda yöneltilen sorular çerçevesinde kullanılacağının da tespit edilmesi gerekir[790]. Dolayısıyla, genel kurul toplantısından önce, daha önce yapılan genel kurullarda ileri sürülmemiş, yeni bir soruya ilişkin inceleme hakkı kullanılamayacaktır[791].

Sonuç olarak, daha önce genel kurul toplantısında gündeme getirilen herhangi bir soruya ilişkin olması şartıyla, genel kurul toplantısında veya sonrasında inceleme talebinde bulunulabilecektir. Bu noktada, inceleme talebinin bilgi alma talebinden farklı olarak genel kurul dışında ileri sürülerek kullanılabilmesinin; bilgi alma hakkının da genel kurul dışında kullanılmasına sebebiyet verip vermeyeceği düşünülebilir. Bu durum Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı'nın tartışmalar kısmında inceleme hakkının, bilgi alma hakkına dönüşüp dönüşemeyeceği sorusu üzerinden tartışılmıştır.

Konferansın ilk oturumunda *Pulaşlı* bu hususa ilişkin şu şekilde soru yöneltmiştir: "*Anonim şirketlerde bilindiği gibi 437. Maddede bilgi alma hakkı sadece genel kurulda kullanılma imkanı vardır. (...) Genel kurul haricinde kullanılma imkanı yoktur. İnceleme hakkı ise, genel kurulun dışında kullanılan bir haktır. Şimdi inceleme hakkı kullanılırken tekrardan bilgi alma hakkına dönülmesi acaba mümkün müdür?*"[792].

---

muhataplarından birinin yönetim kurulu olmasından hareketle, hakkın genel kurul toplantısı dışında da toplantı sonrasında mali yıl boyunca ileri sürülüp kullanılabileceğini dile getirmiştir. Bkz. Kaya, **Özel Denetim**, s. 65. Benzer şekilde *Dolu* da, inceleme hakkının bir pay sahipliği hakkı olması sebebiyle kural olarak genel kurulda kullanılabileceğini belirtmiş, hakkın kullanımında yönetim kuruluna izin yetkisi verildiğinden genel kurul toplantısı sonrasında da talebin ileri sürülebileceği sonucuna ulaşmıştır. Bkz. Dolu, s. 206 vd. Bir diğer görüş kapsamında da inceleme hakkının kullanımının ön şartının pay sahibinin daha önce genel kurulda soru yöneltmesi olduğu ve giderek bu soruya ilişkin olarak genel kurul toplantısı sonrasında inceleme hakkının kullanabileceği dile getirilmiştir. Bkz. Erdem, **Bilgi Alma Hakkı**, s. 23; Durgut Kaplan, s. 142.

[790] Ocak, s. 735; Atalay, s. 61.

[791] Aksi yönde görüş için bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 507, dn. 1315. Yazar, genel kurulun inceleme hakkının kullanılmasına yönelik izin verebilmesi için konunun daha önce genel kurul gündemine gelmiş olmasını kabule etmekle birlikte, yönetim kurulunun da inceleme talebi hakkında karar verebilecek olmasından hareketle pay sahibinin daha önce soru yöneltmiş olmasının ön şart olarak kabul edilemeyeceği kanaatindedir.

[792] Hasan Pulaşlı, I. Oturum, Soru Cevap, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 29.

Tartışmaya geçmeden önce, inceleme hakkının bilgi alma hakkına dönüşmesi ifadesinden ne anlaşıldığını incelemek gerekir[793]. Bu ifade; inceleme hakkını kullanan pay sahibinin, ortaklığın ticari defter ve yazışmalarının daha önce sormuş olduğu soruya ilişkin kısımlarını incelerken, bir yandan da incelediği kısımlara ilişkin ek sorular sormasını kapsar. Önemle belirtmek gerekir ki, genel kurul dışında bilgi alma hakkı kullanılamayacağından, inceleme hakkını kullanan pay sahibinin inceleme konusundan farklı bir soru sorması zaten mümkün olmayacaktır. Böyle bir soru genel kurul dışında yöneltilse bile ancak genel kurulda cevaplanacaktır.

Asıl sorun, pay sahibinin inceleme hakkını kullanırken, incelemenin temelini teşkil eden aynı konuyla ilgili ek sorular gündeme getirip getiremeyeceğine ilişkindir. Zira ilgili defter ve yazışmaları inceleyen pay sahibi, kayıtlarda bir problem tespit edip, bu sorunlara ilişkin soru sorma ihtiyacı duyabilir. Bu durum, inceleme hakkının genel kurulun açık izni veya yönetim kurulu kararıyla kullanıldığı veya mahkeme aracılığıyla kullanıldığı tüm durumlarda yaşanabilir.

Tartışmalarda söz alan *Tekinalp*, konuyu TTK m. 437/5 kapsamında inceleme hakkının mahkeme aracılığıyla kullanılması kapsamında ele almış ve TTK m. 437/5'te yar alan "*Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir.*" şeklindeki ifadeden yola çıkarak görüşünü belirtmiştir. Yazara göre, TTK m. 437/5 kapsamında verilen mahkeme kararı, pay sahibinin yalnızca inceleme yapmasına imkan tanımaz; inceleme yaparken anlamadığı noktalara ilişkin soru da sorabilme imkanı tanır. Ortaklık yetkililerinin ise bu sorulara cevap vermesi gerekir[794].

Aksi görüşte olan *Pulaşlı* ise, pay sahibinin inceleme hakkından tatmin olmaması halinde artık geriye dönerek bilgi alma hakkını kullanamayacağı, ancak TTK m. 438 uyarınca özel denetçi atanmasını isteyebileceğini belirtmektedir[795].

Kanaatimize gelirsek, inceleme hakkı esasen ortaklık defter ve yazışmalarının daha önce ileri sürülen bir soruyu ilgilendiren kısımlarının incelenmesini kapsar. İnceleme hakkının kullandırılmasında ortaklığın yükümlülüğü, pay sahibinin

---

[793] Zira Kanun'da veya gerekçede böyle bir ifade kullanılmamıştır. TTK m. 437/4'ün gerekçesinde ilgili ifadenin tam tersi olarak "bilgi alma hakkının genel kurul içinde ve dışında inceleme hakkına dönüşebilmesi" ifadesi kullanılmıştır; bkz. Kaya, **TTK**, s. 533.
[794] Ünal Tekinalp, I. Oturum, Soru Cevap, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 31-32.
[795] Pulaşlı, **Konferans**, s. 32.

incelemeyi yapabilmesi için uygun ortamı sağlayıp, gerekli evrakı pay sahibinin incelemesine hazır bulundurmasından ibarettir. Genel kurul dışında inceleme hakkı kullanılırken pay sahibi, inceleme yaptığı hususlara ilişkin ek soru sorma ihtiyacı duyarsa, bu soruları ileri sürebileceği adres yine genel kurul olacaktır. İnceleme sırasında tespit ettiği sorunlara, çözemediği meselelere ilişkin bir şey öğrenmek isteyen pay sahibi genel kurul dışında ortaklık yetkililerine soru yöneltse dahi bu soruların cevaplanma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Zira bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması zorunludur.

Sadece inceleme talebinde bulunmuş ve bu talep kapsamında inceleme hakkını kullanan pay sahibinin aynı zamanda bilgi alma talepli sorular da sorabileceğinin kabulü; inceleme hakkının içinde bilgi alma hakkını da barındırdığı anlamına gelir ve Kanun'un haklar arasında yapmış olduğu ayrımı anlamsız kılar, kanun koyucunun bilgi alma ve inceleme haklarının şartlarını, kullanım şeklini ayrı düzenlemesine rağmen hakları "bir" hale getirir.

Ayrıca inceleme sırasında tatmin olmayan pay sahibinin, soru sormak yerine ilgili hususların açıklığa kavuşturulması için özel denetim talep etmesi de mümkündür.

III. Bilgi Alma Hakkının Genel Kurul Dışında Kullanılması İçin Esnek Bir Yapı Arayışı

Çalışmamızın buraya kadar olan kısmı dikkate alındığında, Kanun'un sistematiği ve özel olarak da TTK m. 437 hükmünden hareketle, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma talebi üzerine bilgi alma hakkını kullanmasının mümkün olmadığı görülmüştür[796]. Buna göre, hakkın genel kurul dışında kullanılması ifadesi, "olan hukuk" açısından yalnızca bilgi alma hakkının mahkeme aracılığıyla genel kurul dışında kullanılması halini kapsayacaktır[797]. Ancak "olması gereken hukuk" açısından, günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, pay sahibinin bilgi alma hakkının genel

[796] Bu sonuç, halka kapalı ortaklıklar açısından geçerli olacaktır. Zira yatırımcı ilişkileri bölümü kurulması zorunlu olan halka açık ortaklıklar açısından yatırımcı ilişkileri bölümünün etkisiyle pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunarak, bilgi alma haklarını kullanmaları mümkündür. Bkz. Dördüncü Bölüm, II, C.

[797] İlgili ifadenin kapsamına halka açık anonim ortaklıklarda yatırımcı ilişkileri bölümü aracılığıyla genel kurul dışında bilgi alınması hali de dahildir.

kurul dışında da soru sorma suretiyle kullanılmasına imkan tanıyan bir yapıya ihtiyaç olduğu açıktır.

Pay sahiplerine genel kurul dışında da soru sorma suretiyle bilgi alma hakkı tanınarak, pay sahipliği haklarının kural olarak genel kurul esnasında kullanılması ilkesi esnetilebilir. Ancak bu esneklik anonim ortaklığa özünü kazandıran temel prensiplerden uzaklaşılmasına neden olmamalıdır[798]. Pay sahibinin ortaklığın yöneticisi gibi ortaklığın he türlü iş ve işlemlerine ilişkin sürekli bir bilgi alma yetkisi olmadığı gibi, yönetim kurulu üyelerinin faaliyetlerini doğrudan denetleme yetkisi de bulunamamaktadır. Pay sahiplerinin yönetim ve denetim üzerindeki etkisi dolaylıdır. Bu sebeple pay sahiplerinin bilgi alma hakkına ilişkin menfaatlerinin genel kurul dışında da korunmasına imkan veren bir yapı kurmak için ortaklıkla pay sahiplerinin arasındaki organik bağın, yönetim anlamında koparıldığı da dikkate alınmalıdır. Her bir münferit pay sahibine, belirli bir zaman, şekil ve ek şartlar olmaksızın ortaklığa gelişigüzel şekilde soru sormasına imkan veren düzenlemeler, ortaklığın adeta *soru yağmuruna* tutulmasına imkan vermek anlamına gelecek, ortaklığın yönetimini sekteye uğratacak ve ortaklığın organsal yapısına, ortaklığı anonim ortaklık yapan temel karakteristik özelliklere aykırı olacaktır. Ayrıca genel kurul dışında bilgi alma hakkının amacını da aşındıracaktır.

Bu sebeple genel kurul dışında da bilgi alma hakkı verecek yasal düzenlemelerin, özünde yatacak olan çıkar çatışması da göz önünde bulundurularak kaleme alınması gerekir. Bu noktada İsvBK'da kabul edilen değişikliklerden yararlanılabilecektir. İsvBK m. 697/2'de, payları borsaya kote edilmemiş ortaklıklarda sermayenin veya oyların en az yüzde 10'unu temsil eden pay sahiplerinin, yönetim kurulundan ortaklığın işleri hakkında yazılı olarak bilgi talep edebileceği düzenlenmiştir. İsvBK m. 697/3 uyarınca yönetim kurulunun, talebe dört ay içinde cevap vermesi gereği düzenlenmiş ancak cevap verilme biçimine ilişkin herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Fıkranın devamında ise yönetim kurulunun genel kurul dışında verdiği cevapların, en geç takip eden ilk genel kurulda pay sahiplerinin incelemesine sunulması da hüküm altına alınmıştır.

İlgili düzenlemenin kapsamının borsaya kote olmayan ortaklıklarla sınırlı tutulması, genel kurul dışında yapılacak bilgi alma taleplerinin yazılı şekil şartına tabi

[798] Genel kurul dışında bilgi alma hakkına ilişkin esas sözleşme ve pay sahipleri sözleşmeleriyle getirilebilecek düzenlemelerde aynı yöndeki açıklamalarımız için bkz. Üçüncü Bölüm, I, C.

olması ve en önemlisi hakkı esasen bir azınlık hakkı olarak tanınması genel kurul dışında bilgi alma hakkını frenleyen mekanizmalar olarak göze çarpmaktadır. Türk Hukuku'nda da TTK m. 437'de değişikliğe gidilmesi durumunda genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılmasının yalnızca azınlığa tanınması, sadece belirli konulara özgülenmesi; yönetim kurulunun talepleri makul bir süre içinde karşılama zorunluluğunun getirilmesi, bilgi alma isteminde bulunabilmek için geriye dönük olarak belirli bir süredir pay sahibi sıfatını taşıma zorunluluğunun getirilmesi gibi ek birtakım mekanizmalar dengeleme işlevi görebilecektir.

Ayrıca yine İsvBK'da olduğu gibi yönetim kurulunun genel kurul dışında paylaştığı cevapları en geç bir sonraki genel kurul toplantısında pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulmasına ilişkin düzenleme benzeri bir hüküm kabul edilmesi de genel kurul dışında bilgilenen pay sahipleri ile diğer pay sahipleri arasındaki eşitsizliği giderme noktasında TTK m. 437/2-c.4 hükmünden daha elverişli bir çözüm sağlayacağına da dikkat edilmelidir. Bu tür bir düzenleme, genel kurul dışında bilgi verildiğini diğer pay sahiplerinin bilmesi ve buna istinaden talepte bulunmaları koşulunu bertaraf ettiğinden isabetlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
GENEL KURUL DIŞINDA BİLGİ ALMA HAKKININ KULLANILMASINDA HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLARA ÖZGÜ HUKUKİ YAPILAR VE ARAÇLAR

I. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Dışında Düzenli Bilgilendirme Aracı: Özel Durum Açıklamaları

A. Genel Çerçeve ve Pozitif Düzenlemeler

Kamuyu aydınlatma ilkesinin işlev gösterebilmesi için usulüne uygun şekilde düzenlenip yayımlanması gereken belgeler, kamuyu aydınlatma belgeleridir. Bu kavrama esasen "Kamuyu aydınlatma belgelerinden doğan sorumluluk" başlıklı SerPK m. 32'de yer verilmiştir. Hangi belgelerin kamuyu aydınlatma belgeleri kapsamında olduğu, ana düzenleme olan SerPK m. 32'den tespit edilebilmektedir[799]. SerPK m. 32'de yer verilen unsurlardan birisi de "*özel durum açıklaması*"dır.

Anonim ortaklıklarda bir takvim dahilinde belirli dönemler için hazırlanan ve hazırlandığı dönemdeki durumu yansıtan finansal raporlar, çeşitli gelişmelerle güncelliğini yitirebilir[800]. Bu gelişmelerin, sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek olması, "*dönemsel kamuyu aydınlatmadan farklı olarak, gerçekleşmesi herhangi bir takvime bağlı olmayan; ancak sermaye piyasası aracının fiyatını etkileyebilecek nitelikteki bilginin oluşması nedeniyle, derhal yapılması gereken açıklamaları*"[801] gündeme getirir. Zira kamuyu aydınlatma ilkesinin amaç ve işlevlerinin gerçekleşmesi için yeni bilgilerin de sürekli bir bilgi akışı dahilinde,

---

[799] Aydoğan, s. 134.
[800] Yanlı, **Kamunun Aydınlatılması**, s. 133; Aydoğan, s. 206; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 19, dn. 63; E. Hazal Gürler, **Hukuki Açıdan Sermaye Piyasasında Özel Durum Açıklamaları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 28.
[801] Manavgat, s. 210.

gerçekleştiği anda derhal kamuya açıklanması gerekir[802]. Bu yönüyle özel durum açıklamalarının dönemsel kamuyu aydınlatmanın tamamlayıcısı niteliğinde olduğu belirtilmektedir[803].

Türk Hukuku'nda özel durum açıklamalarının yasal çerçevesi SerPK m. 15 ile çizilmiştir. Özel durumlarla ilgili iki de tebliğ bulunmaktadır: "II-15.1 sayılı Özel Durumlar Tebliği"[804] ve "II-15.2 sayılı Payları Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Özel Durumlar Tebliği"[805]. Ek olarak SPK'nın II-15.1 sayılı ÖDT m. 27 çerçevesinde hazırladığı "Özel Durumlar Rehberi"[806] de mevcuttur.

B. Özel Durum Açıklamalarının Konusu

SerPK m. 15/1 hükmü, "*Sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek nitelikteki bilgi, olay ve gelişmeler, ihraççılarca veya ilgili taraflarca kamuya açıklanır*." şeklindeki lafzıyla özel durumlara ilişkin bir tarif getirmektedir.

ÖDT m. 1/n de aynı şekilde özel durumlara ilişkin bir açıklama getirmektedir: "*Sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek içsel veya sürekli bilgiler*".

İki düzenleme karşılaştırıldığında SerPK'da "bilgi, olay ve gelişme" olarak ifade edilen kapsamın ÖDT'de "içsel ve sürekli bilgi" olarak ikiye ayrıldığı görülür. ÖDT m. 1/1-e uyarınca içsel bilgi "*sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek henüz kamuya açıklanmamış bilgi, olay ve gelişmeleri*", ÖDT m. 1/1-p uyarınca sürekli bilgi "*İçsel bilgi tanımı dışında kalan tüm bilgi, olay ve gelişmeleri*" ifade etmek için kullanılmıştır.

Bu tanımlardan hareketle, bir bilginin "içsel bilgi" olarak kabul edilmesi için sermaye piyasası aracının değerini veya sermaye piyasası aracının fiyatını ya da yatırımcıların yatırım kararlarını etkileme[807] olmak üzere üç ana kriter olduğu

[802] Manavgat, s. 189; Aydoğan, s.206; Gürler, s. 28.
[803] Manavgat, s. 240; Yanlı, s. 138.
[804] RG, 23.01.2014, S. 28891.
[805] RG, 23.01.2014, S. 28891.
[806] 27.06.2014 tarih, 2014/19 sayılı SPK Bülteni.
[807] Etki unsuru hakkında detaylı bilgi için bkz. Gürler, s. 74.

belirtilmiştir[808]. Bir bilginin bu kriterlerden herhangi birini sağlayıp sağlamadığı hususunun ise subjektif bir değerlendirmeyi beraberinde getirdiği de eklenmiştir. Ancak bu değerlendirmenin yapılmasına gerek olmaksızın kimi durumlar, özel durum açıklaması niteliğinde olup olmadığı belirtilmeksizin açıklanması emredilmiştir[809].

İçsel bilgilerin, özel durum açıklaması kapsamında kamuya açıklanmasının gerekip gerekmediğine ilişkin kararın sorumluluğa sebebiyet vereceğine de dikkat etmek gerekir. Zira açıklama yapılması gereken bir husus bulunduğu hâlde açıklama yapılmaması veya açıklama yapılması gereken bir hususa ilişkin yapılan açıklamanın gereken kapsamda olmaması halinde sorumluluk gündeme gelecektir[810].

Sürekli bilgilerin ise içsel bilgi dışında kalan bilgiler olduğu kabul edilmiştir. Her ne kadar bilginin "sürekli" olduğu ifade edilse de esasen süreklilik özelliğinin olmaması nedeniyle kullanılan terim eleştirilmiştir[811].

Sürekli bilgilerin de içsel bilgiler gibi kamuyu aydınlatma belgelerinden doğan sorumluluğa dahil olduğu ayrıca belirtilmiştir[812].

C. Özel Durum Açıklamalarının Yapılma Şekli, Zamanı ve Yeri

Özel durum açıklamalarına konu olan bilgilerin belirli nitelikleri karşılıyor olması aranır[813]. ÖDT m. 24/1'de bilgilerin taşıması gereken özellikle şu şekilde ifade edilmiştir: "*Bu Tebliğ kapsamında yapılacak açıklamaların; yatırımcıların karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde, zamanında, doğru, tam, dolaysız, anlaşılabilir ve yeterli olması gerekir. Açıklamaların doğru bir şekilde değerlendirilebilmesi için gerekliyse, açıklamaya konu durumun ilgili olduğu karşı taraf belirtilir; değişikliklerin veya etkilerinin miktar veya tutar olarak ifade edilebilmesi halinde, yapılacak açıklamalarda miktar ve tutara yer verilir*.". Açıklamaların ÖDT m. 24/3 kapsamında da yanlış, yanıltıcı, temelsiz, abartılı veya eksik olamayacağı ve ihraççının mevcut

[808] Aydoğan, s. 215.
[809] Bu konuda verilen örnekler için bkz. Aydoğan, s. 215.
[810] Aydoğan, s. 221
[811] Manavgat, s. 222-223; Aydoğan, s. 226.
[812] Aydoğan, s. 227.
[813] Bu nitelikler hakkında detaylı bilgi için bkz. Gürler, s. 163 vd.

koşullarına ilişkin olarak yatırımcıların yanlış fikir edinmelerine sebebiyet vermemesi gerektiği ayrıca düzenlenmiştir.

Özel durum açıklamalarının yapılma şekline ilişkin genel esaslar ÖDT m. 23 kapsamında düzenlenmiştir. ÖDT m. 23/1 uyarınca açıklamalar kural olarak Türkçe yapılır[814]. Açıklamaların yapılacağı yer olarak genel itibarıyla KAP[815] ve ihraççının internet sitesi gösterilmiştir[816].

ÖDT m. 23/2'de belirtildiği üzere özel durum açıklamalarının "derhal" açıklanması esastır. Bu durum, bilgi, olay ve gelişmelerin özel durum açıklaması kapsamında açıklanması gerekliliği doğar doğmaz, açıklamanın usulüne uygun şekilde yapılması için geçecek makul sürede zaman kaybetmeksizin yapılması anlamına gelecektir[817]. Derhal açıklama prensibi olarak ifade edilen bu esasın istisnalarını ÖDT m. 23/3 ve içsel bilgilerin kamuya açıklanmasının ertelenmesinin mümkün olduğu haller oluşturmaktadır[818].

Özel durum açıklamaları açısından ise açıklama yapılması gerekliliği doğar doğmaz açıklamanın yukarıda açıklanan usule uygun şekilde yapılması için geçecek makul sürenin dışında vakit kaybetmeksizin yapılması zorunluluğunu ifade etmektedir.

D. Özel Durum Açıklamalarının Bilgi Alma Hakkına Etkisi

Kamuyu aydınlatma ilkesinin muhatapları, özel durum açıklamaları sayesinde, ortaklıkla ilgili güncel gelişmeleri sürekli olarak takip edebilirler. Bu sayede potansiyel yatırımcılar yatırım kararlarını alırken, mevcut yatırımcılar da yatırımlarının geleceğini değerlendirirken söz konusu gelişmeleri göz önünde bulundurma imkanı elde ederler. Pay sahiplerinin, TTK m. 437 kapsamında bilgi alma hakkını kullanarak edindikleri bilgilerin de ortaklıkta kalma veya ortaklıktan ayrılma kararı alma noktasında yatırımlarını yönlendirme etkisi mevcuttur. Bu kapsamda pay

---

[814] Türkçe açıklamaların istisnası ÖDT 23/1'de ifade edilmiştir: "*Kurul gerekli görmesi durumunda ortaklığın işlem gördüğü pazar, ortaklığın kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin Kurul düzenlemelerine göre dahil olduğu grup veya Kurulca uygun görülen başka bir kriter gözetilmek suretiyle Türkçenin yanı sıra başka dillerde de açıklama yapılmasını talep edebilir.*".

[815] KAP'a yapılacak bildirimlerde VII-128.6 numaralı Kamuyu Aydınlatma Platformu Tebliği'nin uygulanması gündeme gelecektir.

[816] Detaylı bilgi için bkz. ÖDT m. 23/2.

[817] Aydoğan, s. 229.

[818] Detaylı bilgi için bkz. Aydoğan, s. 229 vd.

sahiplerinin yatırımlarının gidişatını değerlendirme noktasında ihtiyaç duydukları bilgilerin kapsamının, kamuyu aydınlatma ilkesi çerçevesinde yapılan özel durum açıklamaları azalttığı kanaatindeyiz. Zira özel durum açıklamaları sayesinde, sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek içsel ve sürekli bilgilerin aktarımı, herhangi bir takvime bağlı olmadan, derhal açıklanacaktır. Bu sebeple pay sahibinin genel kurul içinde ve dışında bilgi alma ihtiyaçları da özel durum açıklamaları sayesinde belirli ölçüde giderilmiş olacaktır.

Bu sonuç özellikle genel kurul dışında bilgi alma ihtiyaçlarının karşılanmasında daha rahat izlenir olacaktır. Zira genel kurul dışında bilgi alma ihtiyacı daha çok genel kurul toplantısının beklenmesinin pay sahibi açısından sakıncalı sonuçlar doğuracağı zamanlarda ortaya çıkar. Örneğin; ortaklık hakkında medyada olumsuz haber ve söylentiler çıkarsa, bu haber ve söylentilerdeki iddialara ilişkin bilgi almak isteyen pay sahiplerinin olağanüstü toplantı yapılmadıkça yılda bir kez yapılan olağan genel kurul toplantısını beklemesi zarara uğrama ihtimalinin artmasına sebep olabilecektir. Zira bu iddiaların, pay senetlerinin değerini düşürmesi veya düşürmese bile yatırımcıların yatırım kararını etkilemesi olasıdır. Belirli bir haber, içsel bilgi tanımına girecek nitelikteyse özel durum açıklaması kapsamında açıklanması gerekeceğinden[819]; pay sahibinin bu konuda genel kurul dışında ayrıca soru sorma ihtiyacını da belirli ölçüde giderecektir.

Sonuç olarak, özel durum açıklamaları kapsamında ortaklıkla ilgili gelişmelerin kamuyla anında paylaşılması yatırımcıların bilgilendirilmiş şekilde karar almalarına hizmet etmekte ve piyasanın daha etkin, şeffaf ve güvenli hale getirmesini sağlamaktadır[820]. Özel durum açıklamaları bu yönüyle, pay sahiplerinin TTK m. 437 anlamında bilgi alma ihtiyaçlarının azalmasını, pay sahiplerinin TTK m. 437 hükmüne oranla bilgiye daha az maliyetle erişmesini temin etmektedir. Bu durum özellikle genel kurul dışında doğan bilgi alma ihtiyaçlarının karşılanmasında etkili olmaktadır.

[819] Ayrıca ÖDT m. 17/2-b uyarınca "ihraççı hakkında basın-yayın organlarında veya İnternet sitelerinde yer alan haber ve söylentilerin takibi ile buna ilişkin açıklamaların yapılma esasları" kamunun aydınlatılmasına yönelik oluşturulan bilgilendirme politikasında bulunması zorunlu hususlardan olduğu da belirtilmiştir.

[820] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 321; Aydoğan, s. 207; Gürler, s. 29.

II. Yatırımcı İlişkileri Bölümü

A. Yatırımcı İlişkileri Bölümü Kurulması Zorunlu Ortaklıklar

Yatırımcı ilişkileri bölümü kurumsal yönetimin bir parçasıdır[821]. İlgili bölüm, esasen büyük ölçekli ortaklıklarda hem pay sahiplerinin hem de potansiyel yatırımcıların, ortaklığın ilgili birimlerine ulaşmasındaki zorlukları gidermek ve ortaklıkla yatırımcılar arasındaki iletişimin, kurumsal yönetim esaslarına uygun bir düzeyde ilerlemesini sağlamak için öngörülmüştür[822].

SerPK'nın kurumsal yönetim ilkeleri başlıklı 17. maddesine dayanılarak çıkarılan II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'nin (KYT) 11. maddesinin ilk fıkrasına göre "*Ortaklıklar ile yatırımcılar arasındaki iletişimi sağlayan yatırımcı ilişkileri bölümünün oluşturulması (...) zorunludur*.". İlgili maddede yalnızca "ortaklık" ifadesine yer verildiğinden, payları halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan ortaklıklar açısından yatırımcı ilişkileri bölümü kurulma zorunluluğu getirildiği düşünülebilir. Zira tebliğde geçen ifadelerin tanımlarının düzenlendiği KYT m. 3/1-(f)'de tarif edildiği üzere "ortaklık" kelimesi payları halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan ortaklıkları[823] ifade eder. Ancak KYT m. 1/3 ile yatırımcı ilişkileri bölümü kurması zorunlu ortaklıklar sınırlandırılmıştır: "*İkinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen ortaklıklar, bu Tebliğin yatırımcı ilişkileri bölümüne ilişkin 11 inci maddesinde yer alan hükümlerine tabi değildir."*.

Buna göre payları borsada işlem görmeyen halka açık ortaklıklar ile payları Ulusal Pazar, İkinci Ulusal Pazar veya Kurumsal Ürünler Pazarı dışındaki diğer pazar, piyasa veya platformlarında işlem gören ortaklıklar, yatırımcı ilişkileri bölümü kurma zorunluluğuna tabi olmaktan çıkarılmıştır. Bu itibarla, tüm halka açık anonim ortaklıklar değil, yalnızca payları borsanın belirli pazarlarında işlem gören ve görecek olan ortaklıklar açısından yatırımcı ilişkileri bölümünün oluşturulması mecburi kılınmıştır[824]. İlgili ortaklıklar açısından böyle bir bölüm kurulması zorunluluğu getirilse de bu zorunluluğa KYT m. 11/3 ile bir de istisna getirilmiştir[825]. Buna göre

---

[821] Manavgat, s. 147.
[822] Manavgat, s. 147; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 11.
[823] Başka bir ifadeyle, SerPK m. 3/1-(e) uyarınca halka açık anonim ortaklıklar.
[824] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 12.
[825] Burak Işık, **Kurumsal Yönetim Bağlamında Şirket Sekreteri**, Ankara, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022, s. 103.

kamuya açıklanması kaydıyla, yatırımcı ilişkileri bölümünün görevlerinin, çeşitli birimler tarafından da yerine getirilebilme imkanı mevcuttur[826].

B. Yatırımcı İlişkileri Bölümünün Görevleri

Yatırımcı ilişkileri bölümü, en yalın ifadeyle, ortaklık ile yatırımcılar arasında iletişimi sağlamak amacıyla faaliyet gösterir[827]. Bu kapsamda bölümün görevlerine KYT m. 11/5'te yer verilmiştir. Bu görevler genel itibarıyla "*iletişimin doğru ve hızlı kanallarla yapılabilmesi*" ve genel kurul toplantılarının yürütülmesiyle ilgilidir[828]. KYT m. 11/5'te kullanılan "başlıca" ifadesiyle, bu görevlerin fıkrada yer verilen bentlerdeki görevlerle sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. İlgili düzenlemede yer verilen görevler şöyledir:

> *"a) Yatırımcılar ile ortaklık arasında yapılan yazışmalar ile diğer bilgi ve belgelere ilişkin kayıtların sağlıklı, güvenli ve güncel olarak tutulmasını sağlamak.*
>
> *b) Ortaklık pay sahiplerinin ortaklık ile ilgili yazılı bilgi taleplerini yanıtlamak.*
>
> *c) Genel kurul toplantısı ile ilgili olarak pay sahiplerinin bilgi ve incelemesine sunulması gereken dokümanları hazırlamak ve genel kurul toplantısının ilgili mevzuata, esas sözleşmeye ve diğer ortaklık içi düzenlemelere uygun olarak yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak.*
>
> *ç) Kurumsal yönetim ve kamuyu aydınlatma ile ilgili her türlü husus da dahil olmak üzere sermaye piyasası mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesini gözetmek ve izlemek."*

Yatırımcı ilişkileri bölümünün, konumuzla yakın ilişkili bu görevlerinin yanında, KYT'nin ekinde yer alan kurumsal yönetim ilkeleri ile de belirli görevler ve çalışma esasları öngörülmüştür.

Bu ilkelerden ilki, uyulması zorunlu ilkelerden olmamakla birlikte (1.1.1.) numaralı ilkedir. İlgili ilke şu şekildedir: "*Ortaklık organlarının yanı sıra "Yatırımcı*

---

[826] Manavgat, s. 147.
[827] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 11.
[828] Manavgat, s. 147.

İlişkileri Bölümü", başta bilgi alma ve inceleme hakkı olmak üzere pay sahipliği haklarının korunması ve kullanılmasının kolaylaştırılmasında etkin rol oynar."

Uygulanması zorunlu olan, (1.3.1.) numaralı ilkede ise; ortaklığın kurumsal internet sitesinde ve KAP'ta, ortaklığın yapması gereken bildirim ve açıklamaların yanı sıra, yatırımcılara ayrıca duyurulacağı belirtilen hususlardan biri olarak, yatırımcı ilişkileri bölümüne iletilen pay sahiplerinin gündeme madde eklenmesi talepleri anılmıştır: "*ç) Ortaklık pay sahiplerinin gündeme madde konulmasına ilişkin Yatırımcı İlişkileri Bölümü'ne yazılı olarak iletmiş oldukları talepleri, yönetim kurulunun ortakların gündem önerilerini kabul etmediği hallerde, kabul görmeyen öneriler ile ret gerekçeleri*.". Bu ifadeden pay sahiplerinin gündeme madde eklenmesine ilişkin taleplerin yazılı olarak yatırımcı ilişkileri bölümüne ulaştırılmasının da mümkün olduğu çıkarımı yapılacaktır.

Yine uygulanması zorunlu ilkelerden (1.3.5.) numaralı ilkeyle ise, yatırımcı ilişkileri bölümüne konumuz açısından da özel önem arz eden bir görev tayin edilmiştir. İlgili ilke şu şekildedir: "*Genel kurul toplantısında, gündemde yer alan konuların tarafsız ve ayrıntılı bir şekilde, açık ve anlaşılabilir bir yöntemle aktarılması konusuna toplantı başkanı özen gösterir. Pay sahiplerine eşit şartlar altında düşüncelerini açıklama ve soru sorma imkanı verilir. Toplantı başkanı, genel kurul toplantısında ortaklarca sorulan ve ticari sır kapsamına girmeyen her sorunun doğrudan genel kurul toplantısında cevaplandırılmış olmasını sağlar. Sorulan sorunun gündemle ilgili olmaması veya hemen cevap verilemeyecek kadar kapsamlı olması halinde, sorulan soru en geç 15 gün içerisinde Yatırımcı İlişkileri Bölümü tarafından yazılı olarak cevaplanır. Genel kurul toplantısı sırasında sorulan tüm sorular ile bu sorulara verilen cevaplar, en geç genel kurul tarihinden sonraki 30 gün içerisinde Yatırımcı İlişkileri Bölümü tarafından ortaklık İnternet sitesinde kamuya duyurulur*.".

Görüldüğü üzere gündemle ilgili olmayan veya toplantı sırasında hemen cevaplanması mümkün olmayan kapsamlı soruların, yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından en geç on beş gün içerisinde yazılı olarak cevaplandırılacağı; toplantı sırasında sorulan sorular ve cevaplarının da yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından toplantı tarihinden sonraki otuz gün içerisinde ortaklık sitesinde kamuya duyurulacağı düzenlenmiştir. Bu ilke kapsamında yatırımcı ilişkilerine KYT m. 11/5 hükmünde yer almayan bir görev verilmiş olması da ayrıca dikkate değerdir.

Yine uygulanması zorunlu olamamakla birlikte (4.2.7) numaralı ilkede yatırımcı ilişkileri bölümünün yönetim kurulu ile ortaklıkla pay sahipleri arasında etkin iletişimin kurulması vb. konularda işbirliği içinde çalışacağı şu ifadeyle somutlaşmıştır: "*Yönetim kurulu, şirket ile pay sahipleri arasında etkin iletişimin sağlanmasında, yaşanabilecek anlaşmazlıkların giderilmesinde ve çözüme ulaştırılmasında öncü rol oynar ve bu amaca yönelik olarak kurumsal yönetim komitesi ve Yatırımcı İlişkileri Bölümü ile yakın işbirliği içerisinde olur*.".

Son olarak, uygulanması zorunlu ilkelerden (4.5.10) no'lu ilkeyle yatırımcı ilişkileri bölümünün çalışmalarının, kurumsal yönetim komitesi[829] tarafından gözetileceği şu lafızla ifade edilmiştir: "*Kurumsal yönetim komitesi, şirkette kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığını, uygulanmıyor ise gerekçesini ve bu prensiplere tam olarak uymama dolayısıyla meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve yönetim kuruluna kurumsal yönetim uygulamalarını iyileştirici tavsiyelerde bulunur ve yatırımcı ilişkileri bölümünün çalışmalarını gözetir*.". Buradan hareketle, yatırımcı ilişkileri bölümünün işleyişine ilişkin sorumluluğunun, kurumsal yönetim komitesine yüklendiği sonucuna varılmıştır[830].

C. Yatırımcı İlişkileri Bölümünün Bilgi Alma Hakkının Kullanılmasında Etkileri

Yukarıda genel olarak KYT ve kurumsal yönetim ilkelerine yer verilerek çalışma esasları ve görevleri aktarılan yatırımcı ilişkileri bölümünün, pay sahibinin bilgi alma hakkının kullanımı sürecinde etkilerinin özel olarak incelenmesi ve TTK'nın bilgi alma hakkına ilişkin sistematiği ile ne derece uyumlu olduğunun değerlendirilmesi gerekir.

KYT m. 11/5-(b) düzenlemesi ile yatırımcı ilişkileri bölümüne "*ortaklık pay sahiplerinin ortaklık ile ilgili yazılı bilgi taleplerini yanıtlama*" şeklinde bir görev tayin edilmiştir. Bu kapsamda, pay sahiplerine bahşedilen yatırımcı ilişkileri bölümüne

[829] KYT m.5/1'de uyulması zorunlu kılınan kurumsal yönetim ilkeleri arasında (4.5.1) numaralı ilkeye yer verilmektedir. Bu ilkeye göre Yönetim kurulunun görev ve sorumluluklarını sağlıklı bir biçimde yerine getirmesini teminen kurulması öngörülen komiteler arasında Kurumsal Yönetim Komitesi'ne yer verilmiştir. Bu komitenin esas işlevi (4.5.10) numaralı ilkede belirlendiği üzere ortaklıkta kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığının denetimini yapmaktadır. Bu kapsamda komite, yatırımcı ilişkileri bölümünün çalışmalarını da gözetmektedir.

[830] Manavgat, s. 136.

başvuru yoluyla bu bilgi alma imkanı, bilgi alma hakkı ile ilişkilendirilebilecektir. Zira pay sahiplerinin bilgi alma hakkına ilişkin TTK m. 437 hükmü de KYT düzenlemesi de sonuç olarak pay sahiplerinin bilgi edinmesine hizmet etmektedir.

KYT'nin ilgili düzenlemesinde yatırımcı ilişkilerine yöneltilecek bilgi alma taleplerinin sadece şekline ilişkin bir belirleme yapılmıştır. Yatırımcı ilişkileri bölümüne bilgi alma talebi iletme hakkının konusu ve sınırları bakımından herhangi bir belirleme yapılmaması dikkat çekmektedir. Görev sahası düşünüldüğünde yatırımcı ilişkileri bölümü, denetçi gibi denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında değil; TTK m. 437/2-c.1 kapsamında yönetim kurulunun da yükümlü olduğu gibi, ortaklığın işleri hakkında her türlü bilgi talebini karşılama noktasında yetkili olabilecektir.

Yatırımcı ilişkileri bölümünden talep edilecek bilgilerin sınırını emredici nitelikte olan TTK m. 437/3 çizecektir. Bilgi alma hakkının, "*Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir*." ifadesiyle somutlaşan konu bakımından sınırı, yalnızca yönetim kurulu ve denetçinin yapabileceği bilgi paylaşımlarına değil; yatırımcı ilişkileri bölümünün paylaşacağı bilgilere de sınır getirmektedir. Aynı şekilde pay sahiplerinin, dürüstlük kuralı kapsamında belirlenen davranış kurallarına da uyması gerekeceğinden, hakkın kötüye kullanılması yasağı da yatırımcı ilişkileri bölümünden bilgi talep edilmesinin bir sınırı olarak değerlendirilecektir. KYT m. 11/5-(b) düzenlemesi ile bilgi alınmasının sınırları arasında, bilgi alma hakkından farklı olarak, hakkın genel kurulda kullanılması gibi yer bakımından bir sınır ise söz konusu olmayacaktır[831].

KYT m. 11/5-(b) düzenlemesi, pay sahiplerine genel kurul dışında bilgi edinme imkanı tanındığını ortaya koymaktadır[832]. Zira ilgili düzenlemeden pay sahiplerinin, ortaklık ile ilgili yazılı bilgi talebinde bulunabileceği, yatırımcı ilişkileri bölümünün de bu bilgileri paylaşmakla görevli olduğu anlaşılmaktadır[833]. Buradan hareketle, yatırımcı ilişkileri bölümü oluşturulması zorunlu ortaklıklarla diğer ortaklıklar arasında pay sahiplerinin bilgi alma hakkını kullanmaları noktasında farklılaşmaya gidildiği görülecektir. Zira TTK m. 437/2 uyarınca bilgi alma taleplerinin genel

---

[831] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 18, karş. Sümer, s. 233.
[832] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 18.
[833] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 18.

kurulda ileri sürülmesi zorunlu olduğundan, pay sahiplerinin bilgi alma talepleri yalnızca genel kurulda cevaplanacaktır. Ancak yatırımcı ilişkileri bölümünün oluşturulması zorunlu ortaklıklarda, genel kurul dışında da pay sahipleri geçerli bir şekilde ilgili başvuru yapıp, ilgili bölümden bilgi alabilecektir. Bu noktada pay sahiplerinin bilgi alma hakkının, yatırımcı ilişkileri bölümünün kurulması gereken ortaklıklarda sürekli kullanılabilir bir hak haline geldiği[834] ve TTK'ya nazaran pay sahibine daha güçlü bir koruma temin ettiği[835] tespit edilebilecektir.

Bu farklılaşmada ilk temas edilmesi gereken husus, esasen pay sahibinin karşısında bilgi verme görevlisi olarak yönetim kurulu ve denetçinin yanında artık bölümün kurulması zorunlu ortaklıklarda açısından bir de yatırımcı ilişkileri bölümünün yer almasıdır[836]. Hemen belirtelim ki, kanaatimizce yatırımcı ilişkileri bölümü pay sahiplerinin karşısına yönetim kurulundan ayrı bir bilgi verme görevlisi olarak çıkmamaktadır. Zira KYT m. 11 ile yatırımcı ilişkileri bölümünün "*ortaklık genel müdürü veya genel müdür yardımcısına ya da muadili diğer idari sorumluluğu bulunan yöneticilerden birine doğrudan bağlı olarak çalışması*" ve bölümün çalışmalarının, (4.5.10.) numaralı kurumsal yönetim ilkesi kapsamında yönetim kurulu bünyesinde kurulan kurumsal yönetim komitesi tarafından gözetilmesi de dikkate alındığında; yatırımcı ilişkileri bölümü nüvesi itibarıyla yönetim kurulundan ayrı düşünülemeyecektir. Buradan hareketle, yatırımcı ilişkileri bölümünün, yalnızca başvuru anlamında alternatif bir birimi olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Yatırımcı ilişkileri bölümünün pay sahiplerinin sorularını genel kurul dışında kabul edip cevaplama yetkisinin olması, soru sorma suretiyle bilgi almak isteyen pay sahibinin yatırımcı ilişkileri bölümüne başvurmasını zorunlu kılmamaktadır. Pay sahipleri pekâlâ, genel kurul sırasında da yönetim kurulu ve denetçilere soru yönelterek bilgi alma hakkını kullanabilecektir.

Yatırımcı ilişkileri bölümünün genel kurul dışında ileri sürülen soruları cevaplaması halinde pay sahiplerinin, pay sahibi sıfatıyla genel kurul dışında bilgi edinmiş olması sonucu doğacağından TTK m. 437/2-c.4 gündeme gelecektir[837].

---

[834] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 18. Bu görüşe katılmayan Sümer, KYT m. 11/5-(b) düzenlemesinin sermaye piyasası ile ilgili olduğu, TTK m. 437 ile bir ilgisinin bulunmadığını belirtmektedir. Bkz. Sümer, s. 233.

[835] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 25.

[836] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 18.

[837] *Yanlı* da bu hususta, yatırımcı ilişkileri bölümünün de pay sahiplerinin bilgilendirilmesi konusunda kurumsal yönetim düzenlemesinin bir gereği olarak yönetim kurulu tarafından yetkilendirilmiş

Gerçekten de genel kurul dışında yatırımcı ilişkileri bölümüne sorusunu ileten pay sahibinin sorusunun cevaplanması, pay sahipliği sıfatı dolayısıyla kendisine genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmesi anlamına gelecektir. Bu durumda diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilecektir. Bu durumda, TTK m. 437/3 hükmüne fıkrasına dayanmak mümkün olmayacaktır.

Yatırımcı ilişkileri bölümünün genel kurul dışında kendisine yöneltilen bilgileri yanıtlamasının yanında, genel kurulda ileri sürülen talepleri yanıtlamasına ilişkin de düzenleme yapılmıştır. Uygulanması zorunlu kurumsal yönetim ilkelerinden (1.3.5.) numaralı ilkeyle, "*genel kurulda sorulan soruların gündemle ilgili olmaması veya hemen cevap verilemeyecek kadar kapsamlı olması*" halinde, ilgili soruların en geç on beş gün içerisinde yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından yazılı olarak cevaplandırılacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme, bilgi alma hakkının gündemle sınırlı olmaması ve yönetim kurulunun toplantıya hazırlıklı gelme yükümlülüğü dikkate alındığında tartışmaya açıktır.

İlgili düzenleme öğretide eleştirilmekte, hükmün kabul edilemeyeceği savunulmaktadır[838]. Kanaatimizce "*gündemle ilgili olmayan*" soruların sonradan cevaplandırılacağına ilişkin ifadenin kabulü mümkün değildir. Zira bilgi alma hakkı, gündemdeki konulara ilişkin olarak kullanılmak zorunda değildir[839]. Tebliğ düzenlemesinin gündemle ilgili olmayan soruların cevaplanmasını engellemediği, bu soruların genel kurulda olmasa da genel kurul sonrasında da cevaplanacak olmasını düzenlediğine dikkat edilse bile bu durum; hükmün, TTK'nın bilgi alma hakkına ilişkin sistematiğini bozduğu ve pay sahiplerinin bilgi alma taleplerine zamanında cevap verilmesini engellediği, bu itibarla pay sahiplerinin menfaatlerini zedelediği sonucunu değiştirmemektedir.

---

kişilerden oluştuğu ve TTK m. 437/2-c.4'ün uygulanmasına sebebiyet verecek bir bilgi paylaşımı yaptığını belirtmektedir, bkz. Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 23.

838 Öğretide Tekinalp bu eleştirisini şu ifadelerle dile getirmiştir: *"...hemen cevap verilemeyecek kadar kapsamlı sorular ile gündemle ilgili olmayan (?) soruların on beş gün içinde yazılı olarak cevaplandırılacağı belirtilmiştir. Bilgi almanın "düello" olduğu anlayışına dayalı bu hüküm kabul edilemez*.". Bkz. Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 380.

839 Kaya, **Bilgi Alma**, s. 284; Üçışık/Çelik, s. 329; Atalay, s. 56; Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 15; Dolu, s. 148; Akbay, s. 113; Durgut/Kaplan, s. 135; Yurtbaşı, s. 125, dn. 120; Ünal, s. 239-240; Sümer, s. 92-93. Nitekim madde gerekçesinde de bilgi almanın gündem ile sınırlı olmadığı açıkça ifade edilmiştir (bkz. Kaya, **TTK**, s. 517). Karş. Altay, **Özel Denetim**, s. 68. Bilgi alma hakkının kullanımı ve gündeme bağlılık ilkesi ilişkisi hakkında detaylı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, IV, B.

Düzenlemede hemen cevap verilemeyecek kadar kapsamlı olan soruların yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından sonradan cevaplanacak olmasının öngörülmesi ise ayrı bir değerlendirme gerektirmektedir. Zira bilgi alma hakkı kapsamında cevap verilmesinin ertelenmesi bahsinde belirttiğimiz üzere, kanaatimizce cevaplandırılması için kapsamlı bir araştırma yapılması gereken bir soruyla karşılaşan bilgi verme yükümlüsünün, aynı genel kurul toplantısında ilgili soruya cevap vermesi objektif olarak kendisinden beklenemiyorsa, cevap vermeyi ertelemesi mümkündür[840]. İlgili kurumsal yönetim ilkesi de böyle bir durumda bilgi verilmesinin ertelenmesine cevaz vermekte ve bu tür sorulara erteleme sonrası ne kadar sürede cevap verileceğini göstermektedir. Ancak bilgi verme yükümlüsünün cevap vermesini engellemesine neden olan koşulların objektif olarak değerlendirilmesi gerekir. Zira pay sahibinin yönelttiği soruya cevap verilmesinin kapsamlı araştırma gerektirmesi tek başına her zaman cevabın ertelenmesini gerekli kılmayabilir[841].

Yatırımcı ilişkileri bölümünün kurumsal yönetim ilkeleri kapsamında belirlenen görev ve çalışma esasları KYT m. 8 açısından da önem arz etmektedir. KYT m. 8/1 uyarınca ortaklıkların yıllık faaliyet raporlarında; "*kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama dolayısıyla meydana gelen çıkar çatışmalarına ve gelecekte ortaklığın yönetim uygulamalarında söz konusu ilkeler çerçevesinde bir değişiklik yapma planının olup olmadığına*" ilişkin açıklamalara yer verilir. KYT m. 8/2 uyarınca da kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin raporların içeriği ve yayımlanmasına ilişkin esasların Kurul tarafından belirleneceği şu şekilde ifade edilmiştir: "*Kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlarının içeriğine ve yayımlanmasına ilişkin esaslar Kurul tarafından belirlenir ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlarının formatı Kurulca ilan edilir*."

---

[840] Benzer yönde bkz. Akbay, s. 419; Akdağ Güney, **Bilgi Alma**, s. 50; Yurtbaşı, s. 137; Cengiz, s. 227; Ünal, s. 262; Sümer, s. 227. Aksi yönde bkz. Dolu, s. 192; Tekinalp, **Yeni Hukuk**, s. 379 ve karş. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku II**, s. 59-60. Bilgi verilmesinin ertelenmesi hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 2, c.

[841] Bu noktada bilgi verilmesinin ertelenmesi başlığında yer verdiğimiz örneği hatırlatmak isteriz. Pay sahibi genel kurulda cevaplandırılmak üzere, cevaplandırılması detaylı bir araştırmayı gerektiren bir soruyu genel kurul toplantısından önce yöneltmişse, yönetim kurulunun ilgili soruya yönelik cevabın daha sonradan verileceğini ileterek cevap verilmesini ertelemesi mümkün olmayacaktır. Aynı şekilde bu bilginin yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından sonradan cevaplanacağı ileri sürülerek ertelenmesi de kabul edilemeyecektir. Zira bilgi verme yükümlüsü bu soruyla ilk defa karşılaşmamış olacak ve genel kurul toplantısı öncesinde de cevaba yönelik hazırlık yapma imkânı olacaktır. Bkz. İkinci Bölüm, IV, D, 2, c.

Öğretide *Yanlı*, 27.01.2014 tarih ve 2/35 sayılı Karar kapsamında hazırlanacak Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu'nda, toplantı içerisinde sorulan soruların içeriğinin, bu sorulara cevap verilip verilmediği bilgisinin, cevap verildiyse içeriğinin, genel kurul toplantısında cevaplandırılamayan ancak daha sonra yatırımcı ilişkileri bölümü tarafından yazılı olarak cevaplanan sorular ve cevaplarının[842] açıklanacağı belirtilirken; yatırımcı ilişkileri bölümünün dönem içinde cevapladığı sorulara ilişkin yalnızca verilen yanıt sayısının[843] açıklanacağının belirtilmesine dikkat çekmiştir. Yazar bu kapsamda, yatırımcı ilişkileri bölümünün genel kurul dışında sağladığı ve tüm pay sahiplerini ilgilendirebilecek nitelikte olmakla birlikte KAP üzerinden yayımlanmayan bilgilerin, genel kurul toplantısında sorulan sorulara verilen cevaplarda olduğu gibi ortaklığın internet sitesinde ilan edilerek kamuya duyurulması gerektiğini belirtmektedir[844]. Yazara göre böylelikle pay sahiplerinin bilgilendirilmesi konusunda eşitlik sağlanmış olacak, aksi takdirde borsa şirketlerinde bilgi bağlamında pay sahipleri arasındaki eşitsizlik, diğer şirketlere göre daha fazla gündeme gelecektir[845].

Öncelikle belirtmek gerekir ki, KYT m. 8/2 uyarınca kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporuna ilişkin Kurul tarafından ilan edilen son format, 10.01.2019 tarih ve 2019/2 sayılı SPK Bülteni'nde yayımlanan 10.01.2019 Tarih ve 2/49 sayılı Karar'da gösterilen formattır[846]. Bu kararla KYT uyarınca yapılan kurumsal yönetim uyum raporlamasının, KAP üzerinden Kurumsal Yönetim Uyum Raporu (URF) ve Kurumsal Yönetim Bilgi Formu (KYBF) şablonları kullanılarak yapılmasına karar verilmiştir. Yürürlüğe giren yeni raporlama şablonları ile, 27.01.2014 tarih ve 2/35 sayılı Kurul kararı ekinde kamuya duyurulan Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu formatı lağvedilmiştir.

---

[842] İlgili açıklamalar Rapor formatının "*2.3. Genel Kurul Toplantıları*" başlıklı maddesinde "*...genel kurul öncesi ne tür bilgilerin hangi yollarla pay sahiplerine duyurulduğuna, genel kurulda pay sahiplerinin sorduğu sorulara, bu sorulara toplantı esnasında cevap verilip verilemediği bilgisi ile verilen cevaplara, genel kurul toplantısında cevaplandırılamayan ancak daha sonra Yatırımcı İlişkileri Bölümü tarafından yazılı olarak cevaplanan sorular ve cevaplarına (...) ilişkin bilgiye yer verilecektir*." şeklindeki ibare kapsamında yapılmaktadır.

[843] İlgili açıklamalar Rapor formatının "*2.1. Yatırımcı İlişkileri Bölümü*" başlıklı maddesinde "*...dönem içinde bölümün yürüttüğü başlıca faaliyetler, dönem içinde bölüme yapılan başvuru ve pay sahiplerine verilen yanıt sayısı açıklanacaktır.*" şeklindeki ibare kapsamında yapılmaktadır.

[844] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 26.

[845] Yanlı, **Yatırımcı İlişkileri Bölümü**, s. 26.

[846] Bkz. https://spk.gov.tr/kurumsal-yonetim-ilkeleri/kurumsal-yonetim-uyum-raporu-formatlari (E.T. 04.08.2023)

Yeni formatta "*1.2. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*" başlığı altında yer alsa da yalnızca genel kurul toplantısında kabul edilen özel denetçi talebi sayısının işleneceği görülmektedir. Formatın "*Genel Kurul Toplantıları*" başlıklı bölümünde ise "*kurumsal internet sitesinde genel kurul toplantısında yöneltilen tüm soru ve bunlara sağlanan yanıtların yer aldığı bölümün adı*"nın belirtilmesi öngörülmüştür. Eski formatla karşılaştırıldığında, yeni formatta genel kurul dışında yatırımcı ilişkileri bölümüne ulaşan sorulara verilen cevapların sayısına dahi yer verilmemiştir. Bu sebeple *Yanlı*'nın açıklamasının güncel format için de geçerliliğini koruyacağı söylenebilir.

SONUÇ

Anonim ortaklığın sermaye temelli yapısı ve ortaklıkta özden organ ilkesinin cari olmaması, ortaklığın finansmanına sermaye getirmek suretiyle dahil olan pay sahiplerinin, yönetimin dışında konumlandırılması sonucunu doğurmuştur. Ortaklık yönetiminden uzaklaşarak, yönetimde yalnızca dolaylı etkiye sahip olan pay sahiplerinin; ortaklığın faaliyetleri ve ekonomik durumu hakkında tabii bir bilgilenme ihtiyacı doğmuştur. Sermayedar konumundaki bu kişilerin ortaklık bünyesinde teşkil ettikleri önemli konumun gözetilerek kendilerine "kamuyu aydınlatma ilkesi" şemsiyesi altında da yer aldığı değerlendirilen, bilgi alma ve inceleme hakkı bahşedilmiştir. Bu suretle pay sahipleri, bilgi alma hakkı sayesinde edindikleri bilgiler ışığında diğer pay sahipliği haklarını daha bilinçli kullanma imkanını elde etmiş; pay sahiplerinin bu suretle bilgi alma haklarını kullanılması da yönetim üzerinde dolaylı bir kontrol ve denetim etkisi yaratmıştır.

Pay sahibinin yatırımının gidişatını değerlendirmesi, giderek ortaklıkta kalma veya ortaklıktan ayrılma kararı verebilmesi ve sorumluluk davası açma, oy hakkını belirli bir yöne kullanma gibi diğer pay sahipliği haklarını kullanması noktasında bilgi alma ve inceleme hakkı özel önem arz etmektedir. Ancak bilgi alma hakkına atfedilen bu önem, mevzuata geç bir vakitte aksettirilmiştir. Bu kapsamda 6762 sayılı eTTK'nın, uygulamanın ve öğretideki gelişmelerin gerisinde kabul edilen pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemeleri; 6102 sayılı TTK ile pay sahiplerinin menfaatlerini ihtiyaç duyulan düzeyde korumaya imkan vermesi için yeniden ele alınmıştır. Ancak TTK ile getirilen yeni bilgi alma sisteminin de belirli eksiklikler barındırdığı ve bu haliyle günümüzün ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremediği kanaatindeyiz.

İlgili düzenlemenin; uygulamaya, öğretide ileri sürülen görüşlere ve İsvBK'da yürürlüğe giren değişiklikler sebebiyle 1 Ocak 2023 tarihi itibarıyla mehazına nazaran geride kalmasına neden olan en önemli eksikliği, hakkın genel kurula özgülenmesine dayanmaktadır.

Kanunda da pay sahiplerinin kanuni istisnalar dışında, ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurul toplantılarında kullanacağı hüküm altına alınmıştır (TTK m. 407/1). Bu sebeple bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gereken haklardan olduğu tespit edilmektedir. Bu sonuç kanunun sistematiği ile de doğrulanmaktadır. Zira bilgi alma ve inceleme hakkı başlıklı TTK m. 437 hükmünün, TTK'nın "Anonim Şirket" başlıklı dördüncü kısmının dördüncü bölümü olan "Genel Kurul" bölümünde "F) Pay sahibinin kişisel hakları" başlığı altında yer almaktadır. Hakkın genel kurulda kullanıma özgülenmesinin en somut dayanağını ise bizzat bilgi alma hakkının düzenlendiği TTK m. 437/2 hükmü oluşturmaktadır. Nitekim hükümde pay sahibinin yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında "***genel kurulda***" bilgi isteyebileceği açıkça düzenlenmiştir.

Hakkın bu şekilde yer bakımından kısıtlanması, eşit işlem ilkesi ile uyumludur. Zira bilgi alma hakkının genel kurul toplantısında kullanılması ile sadece talepte bulunan pay sahibi değil, diğer pay sahipleri de bilgilenmiş olacak ve kolektif bilgilendirilme sağlanmış olacaktır. Ancak yer bakımından yapılan kısıtlamanın birtakım olumsuz etkileri de mevcuttur. Bilgi alma hakkının genel kurulla bu denli ilişkilendirilmesi, hakkın kullanımını da güçleştirmektedir. Zira ortaklık işleri veya denetimin sonuçları hakkında bilgi almak isteyen pay sahibinin, olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmadığı sürece yılda bir kez yapılan olağan genel kurul toplantısını beklemesi zorunludur. Bu durumun, pay sahipleri açısından hakkaniyetli olmayan haller yaşanmasına sebebiyet vermesi mümkündür.

Bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması esası sebebiyle, pay sahibi bilgi alma talebiyle genel kurul toplantısı dışında bilgi verme görevlilerine başvursa bile, bu bilginin genel kurul toplantısı dışında karşılanma yükümlülüğü bulunmadığından bilgiye ulaşılması da mümkün olmayacaktır. Bu noktada pay sahiplerinin bilgi alma haklarını kullanabilmek için yönetim kurulunun bizzat genel kurulu toplantıya çağırmasını beklemek yerine, şartların mevcudiyeti halinde toplantının yapılmasını sağlamaya ilişkin TTK m. 410/2 veya TTK m. 411-412 hükümlerinde öngörülen hukuki imkanlara başvurabilmesi akla gelebilecektir. Bu imkanların yanında yine şartların mevcudiyeti halinde toplantı yapılmadan, doğrudan TTK m. 437/5 uyarınca bilgi alma davası açmasının da mümkün olduğu kanaatindeyiz.

Bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ve azınlık teşkil eden pay sahiplerinin, toplantıya çağrının yapılması için bilgi alma hakkının kullanılması şeklindeki gerekçe

göstererek yönetim kurulundan istemde bulunması kanaatimizce mümkündür. Ancak "bilgi alma hakkının kullanılması" şeklindeki gerekçe kural olarak TTK m. 411 uyarınca toplantıya daveti tek başına gerektiren bir neden olarak kabul edilemez. Azınlık, bilgi alma talebinin cevaplanmasını mümkün kılan ortamın sağlanması için genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep ediyorsa; talep edilen bilginin toplantıya daveti gerektirecek önem ve ağırlıkta olduğunu tespit edilebilmesi gerekir. Aksinin kabulü, somutlaştırılmadan ileri sürülen, gerektiricilik ölçütü yönünden değerlendirme yapmaya imkân vermeyen basit bir "bilgi alma hakkının kullanılması" şeklindeki taleple, her an yönetim kurulunun genel kurul toplantısının yapılması için zorlanabilmesi anlamına gelir. Ancak uzun süredir genel kurul toplantısının yapılmadığı bir ortaklıkta pay sahipleri, bilgi alma haklarını kullanabilecekleri bir ortamda bir araya gelmekten de mahrum olacaklarından bilgi ihtiyaçlarının varlığı gözetilmelidir. Böyle bir ortaklıkta artık talep edilen bilgiye duyulan ihtiyacın ayrıca incelenmesine gerek olmadan, bilgi alma hakkının kullanılması şeklinde gösterilen gerekçe toplantının yapılmasını gerektirici neden olarak kabul edilebilecektir.

TTK m. 410/2 hükmü ise münferit pay sahiplerine, "*yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması*" durumlarında, mahkemenin izniyle, genel kurul toplantısının yapılması noktasında yetki tanır. İlgili hüküm, genel kurulun; yönetim kurulunun bünyesindeki sorunlar nedeniyle toplanamadığı durumlara özgüdür ve pay sahibine istisnai bir yetki vermektedir. Anılan hüküm de bilgi alma isteminin ileri sürülebilmesine ortam sağlaması açısından etkili olabilecektir. Gerçekten de yönetim kurulunun mevcut olmaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan olmaması, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanmaması; yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağır(a)maması sonucunu doğuracaktır. Bu sebeplerle genel kurul toplantısı yapılmaması durumunda, pay sahipleri genel kurulda kullanılması öngörülen bilgi alma hakkını kullanamamış olacaktır. Dolayısıyla bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ancak genel kurul toplantısı yapılmaması nedeniyle kullanamayan pay sahibi, genel kurulun yapılamaması olgusu TTK m. 410/2'de sayılan yönetim kurulunun bünyesindeki sorunlara dayanıyorsa, genel kurulu toplantıya çağırmasına izin verilmesi için mahkemeye başvurabilir.

Ortaklık işleriyle ilgili bilgi almak isteyen ancak yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini kullanmadığı için genel kurul toplantısı

yapılmayan bir ortaklıkta, pay sahibinin hukuken olmasa da fiilen bilgi alma hakkını kullanması engellenmektedir. Bu durumda pay sahibi, şartların varlığı halinde yukarıda yer verilen imkanlara başvurabilecek olsa da bu imkanların esasen bilgi alma saikiyle bu yollara başvuran pay sahibine tam olarak tatmin edici çözümler sunmaz. Bu kapsamda bilgi alma hakkını kullanmak isteyen ancak genel kurul toplantısının uzun süredir yapılmaması nedeniyle kullanamayan pay sahibi, daha etkin bir çözüme ihtiyaç duyar. Kanaatimizce TTK m. 437/5 hükmü esasen bu çözümü içinde barındırmaktadır.

Bilgi alma davası pay sahibinin, yalnızca bilgi alma talebinin reddedilmesinde değil; cevapsız bırakılması, ertelenmesi ve bu madde anlamında bilgi alınamaması halinde de başvurabileceği bir imkân olarak öngörülmüştür. TTK m. 437/5'te "*bu madde(fıkra) anlamında bilgi alamayan*" pay sahiplerinin de bilgi alma davası açabileceği düzenlendiğinden "bu madde anlamında bilgi alamama" şeklindeki şarta özellikle eğilmek gerekir. İlgili ifadenin kapsamı düşünüldüğünde akla ilk gelen, pay sahibine hesap verme ve dürüstlük ilkesi bakımından eksik, yetersiz, yanlış veya yanıltıcı bilgiler verilmesi halleri olmaktadır. Ancak ilgili ifade geniş yorumlandığı takdirde hükmün kapsamına, pay sahibinin uzun süredir genel kurul toplantılarının yapılmaması nedeniyle bilgi alamadığı haller de dahildir. Zira bu durum "TTK m. 437 anlamında" bilgi alınamadığını gösterir ve pay sahibine bilgi alma davası açma imkânı verir. Bilgi alma talebinin genel kurulda reddedilmesi, cevapsız bırakılması, ertelenmesi halinde pay sahibine bilgi alma davası açma hakkı tanınırken; bu talebin yer bakımından bilgi verme görevlisi tarafından karşılanacak şekilde ileri sürülmesine yönetim kurulu eliyle imkân dahi tanınmadığı durumlarda, dava hakkının varlığını evleviyetle tespit etmek gerekir. Ancak pay sahibinin genel kurulda talebini ileri sürmeden bilgi alma davası açabilmesi için belirli koşul vakıaları ispat etmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi bilgi alma hakkının kullanılması için genel kurul dışında yönetim kuruluna başvurulması, ikincisi yönetim kurulunun bu talebi olumlu karşılamaması, üçüncüsü genel kurul toplantısının da yapılmamasıdır. Genel kurul toplantısının yapılmaması şartı değerlendirilirken en son yapılan genel kurul tarihi, mevcut bir genel kurul toplantısı çağrısı olup olmadığı da değerlendirilecektir.

Pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurulda kullanması şartının yarattığı bu tür sorunlar hakkın genel kurul dışında kullanımının sözleşmesel düzenlemeler ile sağlanıp saplanamayacağı sorusunu akla getirmektedir TTK m. 437/6 hükmünde bilgi

alma hakkının esas sözleşmeyle sınırlandırılmasına izin verilmediği belirtildiğinden, hakkın genişletilebileceği anlaşılmaktadır.

Buna göre mezkûr hükmün lafzında her ne kadar kanunda öngörülenden farklı bir düzenleme yapılmasına izin veren bir ifade yer almasa da bilgi alma hakkını iyileştiren düzenlemeler yapılması mümkündür. Bu kapsamda esas sözleşme ile hakkın genel kurul dışında kullanılmasına imkân veren düzenlemelerin TTK m. 340'a aykırı olmadığı sonucuna ulaşılacaktır. Buradan hareketle yönetim kurulunun, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini cevaplamakla yükümlü kılan esas sözleşme hükümlerinin geçerli olacağı sonucuna ulaşılır. Ancak ilgili hükümler belirli sınırlarla dengelenmemişse anonim ortaklığın temel yapısına aykırı olacaktır. Zira bu tür hükümlerin, pay sahibinin ortaklığın yöneticisi gibi sürekli bir bilgi alma yetkisi tanıyacak bir görünüme bürünmesi ortaklığın organsal yapısına, ortaklığı anonim ortaklık yapan temel karakteristik özelliklere aykırıdır. Denetçileri genel kurul dışında ileri sürülen bilgi istemlerini karşılamakla yükümlü tutan hükümlerinin ise, esas sözleşme ile getirilemeyeceği kanaatindeyiz. Üçüncü kişi konumunda olan denetçinin tarafı olmadığı esas sözleşme ile yükümlülük altına sokulması mümkün olmayacaktır.

Pay sahipleri arasında genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmelerinin de kurulması mümkündür. Pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmeleri, çeşitli şekillerde düzenlenebilir. Özellikle, pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi alma hakkının mevcudiyetini düzenleyen pay sahipleri sözleşmelerine, pay sahiplerinin arasındaki anlaşmanın uygulanmasına ortaklığın da katılması amacıyla ortaklığın taraf olması kanaatimizce mümkündür. Bu durumda bilgi alma hakkının genel kurul dışında da kullanılabilmesi, bizzat ortaklık tarafından taahhüt edilmiş olacaktır. Ancak bu tür sözleşmelerde yer alan, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma taleplerini cevaplandırılacağına ilişkin taahhütlerin de esas sözleşmede yer alan düzenlemeler için ifade ettiğimiz üzere, belirli sınırlarla dengelenmesi gerekmektedir.

Pay sahibinin soru sorma suretiyle bilgi alma hakkını genel kurulda kullanması kuralının, yukarıda aktarılan sorunlara sebebiyet vermesi gözetildiğinde, bu kuralın mutlak olup olmadığı tartışması gündeme gelmiştir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, genel kurul dışında bilgi alınması, geniş anlamda "hak" kullanımını da içinde barındıran ancak bunun yanında hak kullanımı sayılamayan lâkin pay sahibinin genel

kurul dışında bilgilendiği tüm durumları kapsayan bir aydınlanma halidir. Bu yüzden, genel kurul dışında her bilgilenme hali, bilgi alma hakkının kullanımı sayılamayacaktır.

Türk Hukuku'nda pay sahiplerinin genel kurul dışında soru sorma suretiyle bilgi alma hakkını kullanması korunmamaktadır. Kuşkusuz ki bilgi alınması talepleri genel kurul dışında da bilgi verme yükümlüsüne yönlendirilebilir. Ancak bu şekilde yöneltilen sorular; bilgi alma hakkının konusu değil; olsa olsa yönetim kurulu veya denetçiye yönelmiş bir lütuf, rica, jest, umut, beklenti konusu olabilecektir.

Genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılması için yöneltilen bilgi alma talepleri, ancak genel kurulda cevaplanacaktır. Buna rağmen yönetim kurulu üyelerinin, özen yükümlülüklerine aykırı bir şekilde, TTK m. 437/2-c.1 hükmüne aykırı olarak genel kurul dışında belirli pay sahiplerine bilgi vermesi halinde, herhangi bir zarar doğmuşsa TTK m. 553 vd. hükümleri uyarınca sorumluluklarına başvurulması gündeme gelebilecektir. Aynı şekilde denetçinin de TTK m. 554 vd. hükümleri uyarınca sorumluluğu gündeme gelebilecektir.

Herhangi bir pay sahibine, bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmesinin bir diğer sonucu, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilginin gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilmesinin zorunlu olmasıdır. Bu halde yönetim kurulunun, ortaklık sırrı veya korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerini gerekçe göstererek bilgiyi vermekten kaçınamayacağı hüküm altına alınmıştır. İlgili hüküm çeşitli yönlerden eleştiriye açıktır.

Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılabilmesi için gündemle ilişkililik koşulu aranmayan İsviçre sistemini esas alan TTK m. 437 sistematiği ile TTK m. 437/2-c.4 örtüşmemektedir. TTK m. 437/2-c.4'ten hareketle, sistemimizde bilgi alma hakkının gündemle sınırlı olduğu sonucuna ulaşılması mümkün değildir.

TTK m. 437/2'nin son iki cümlesinde belirlenen bu esasın, genel kurul dışında bilgilenen pay sahipleri ile diğer pay sahipleri arasındaki eşitsizliği gidermede ne derece etkili olduğu da tartışmaya açıktır. Zira mezkûr hükümden, pay sahiplerinin ilgili bilgiye ancak kendi talepleri halinde ve yine yalnızca genel kurulda ulaşacağı anlaşılmaktadır. Pay sahiplerinin böyle bir talepte bulunabilmesi için genel kurul dışında bir pay sahibine bilgi verilmiş olduğuna vakıf olmaları gerekir. Bu durum da başlı başına hükmün uygulanmasını güç hale getirmektedir. Her ne kadar ispatta

kolaylık tanınsa da pay sahibinin, genel kurul dışında bilgi verilmiş olduğu olgusundan haberdar olması gereği ve bu iddiayı ispat yükünün kendisinde olması gözetildiğinde; TTK m. 437/2-c.4'ün, eşit işlem ilkesini yansıtmamaktadır. İlgili düzenleme, bilgilendirmenin yeri ve zamanı açısından da eşitliği sağlayamamaktadır. Zira söz konusu bilginin, genel kurulda verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Buna göre diğer pay sahipleri, genel kurul dışında bilgi edinen pay sahibinin bilgilenmesinden sonra yapılacak en yakın genel kurul toplantısına kadar beklemek durumunda kalacaktır. Tüm bu sebeplerle, pay sahipleri arasında menfaat dengesini tam anlamıyla kuramayan bu telafi yönteminin, yeniden düzenlenmesine yönelik bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Bilgi alma hakkının dava aracılığıyla ileri sürülmesi ve özel denetim hakkının, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talepleri yönünden de değerlendirilmesi gerekir. Genel kurul dışında ileri sürülen taleplerin karşılanması mecburiyeti bulunmamaktadır. Bu gerekçe ileri sürülerek talebin reddedilmesi hukuka uygundur. Böyle bir cevapla karşılaşan pay sahibinin; bilgi alma hakkı ihlal edilmediğinden, kural olarak TTK m. 437/5 uyarınca bilgi alma davası açma imkanı bulunmamaktadır. Bilgi alma hakkı kullanılmış sayılmadığından, özel denetim talebinde bulunulması da mümkün olmayacaktır.

Kanaatimizce, genel kurul dışında ileri sürülen bilgi alma talebinin cevapsız bırakılması, herhangi bir gerekçe gösterilmeden reddedilmesi, ileri sürülen sorunun cevaplanmasının, ortaklık sırrının muhafazası ya da korunması gereken diğer ortaklık menfaatlerinin zarar göreceği gerekçesiyle reddedilmesi veya talep olumlu karşılanıp, genel kurul dışında bilgi paylaşımı yapılması ancak bu bilginin kanunda aranan niteliklere uygun olmaması hallerinde de aynı sonuç geçerli olmalıdır.

Genel kurul dışında inceleme hakkı kullanılırken pay sahibi, inceleme yaptığı hususlara ilişkin ek soru sorma ihtiyacı duyarsa, bu soruları genel kurul dışında ileri sürüp cevaplandırabilmesinin mümkün olup olmadığı da değerlendirilmeye muhtaçtır. Kanaatimizce böyle bir durumda gündeme gelen soruların ileri sürebileceği adres yine genel kurul olacaktır. İnceleme sırasında tespit ettiği sorunlara, çözemediği meselelere ilişkin bir şey öğrenmek isteyen pay sahibi genel kurul dışında ortaklık yetkililerine soru yöneltse dahi bu soruların cevaplanma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Zira bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması zorunludur.

Son olarak çalışmamızda, soru sorma suretiyle bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması bahsi halka açık anonim ortaklıklar açısından da ele alınmıştır. Bu noktada halka açık anonim ortaklıklarda, esasen soru sorma suretiyle bir bilgi edinme imkanı sağlamasa da genel kurul dışında düzenli bilgilendirme aracı olması nedeniyle özel durum açıklamalarına temas etmek gerekir. Pay sahiplerinin yatırımlarının gidişatını değerlendirme noktasında ihtiyaç duydukları bilgilerin kapsamını, kamuyu aydınlatma ilkesi çerçevesinde yapılan özel durum açıklamaları azalttığı kanaatindeyiz. Zira özel durum açıklamaları sayesinde, sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek içsel ve sürekli bilgilerin aktarımı, herhangi bir takvime bağlı olmadan, derhal açıklanacaktır. Bu sebeple pay sahibinin genel kurul içinde ve dışında bilgi alma ihtiyaçları da özel durum açıklamaları sayesinde belirli ölçüde giderilmiş olacaktır.

Halka açık anonim ortaklıklar açısından bir diğer temas edilmesi gereken husus ise yatırımcı ilişkileri bölümüdür. TTK m. 437/2 uyarınca bilgi alma taleplerinin genel kurulda ileri sürülmesi zorunlu olduğundan, pay sahiplerinin bilgi alma talepleri yalnızca genel kurulda cevaplanacaktır. Ancak yatırımcı ilişkileri bölümünün oluşturulması zorunlu ortaklıklarda, genel kurul dışında da pay sahipleri geçerli bir şekilde ilgili başvuru yapıp, ilgili bölümden bilgi alabilecektir. Bu noktada pay sahiplerinin bilgi alma hakkının, yatırımcı ilişkileri bölümünün kurulması gereken ortaklıklarda sürekli kullanılabilir bir hak haline geldiği tespit edilebilecektir.

Çalışmamızın nihayetinde Kanun'un sistematiği ve özel olarak da TTK m. 437 düşünüldüğünde, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma talebi üzerine bilgi alma hakkını kullanmasının halka kapalı ortaklıklar açısından mümkün olmadığı; yatırımcı ilişkileri bölümü kurulması zorunlu olan halka açık ortaklıklar açısından ise yatırımcı ilişkileri bölümünün etkisiyle mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, hakkın genel kurul dışında kullanılması ifadesi, halka kapalı ortaklıklarda "olan hukuk" açısından, yalnızca bilgi alma hakkının mahkeme aracılığıyla genel kurul dışında kullanılması halinde söz konusu olacaktır. Ancak "olması gereken hukuk" açısından günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde pay sahibinin bilgi alma hakkının genel kurul dışında da soru sorma suretiyle kullanılmasına imkan tanıyan bir yapıya ihtiyaç olduğu açıktır.

Bilgi alma hakkının, günümüzün ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için pay sahiplerine genel kurul dışında da soru sorma suretiyle bilgi alma hakkı tanınarak, pay

sahipliği haklarının kural olarak genel kurul esnasında kullanılması ilkesinin esnetilmesi gerekliliği tespit edilse de aynı zamanda anonim ortaklığa özünü kazandıran temel prensiplerden uzaklaşılmamasını da sağlamak gerektiği sonucuna ulaşmış bulunmaktayız. Bu bağlamda pay sahiplerine tanınacak yeni imkanların, belirli mekanizmalarla dengelenmesi gerekmektedir. Zira ancak bu şekilde pay sahiplerine bilgi alma hakkı kapsamında yeterli koruma bahşedilecek ve aynı zamanda anonim ortaklığın temel prensiplerinden uzaklaşılmamış olacaktır.

Bu sebeple genel kurul dışında da bilgi alma hakkı verecek daha esnek düzenlemelerin, İsvBK'dan da yararlanılarak dengelenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu noktada Türk Hukuku'nda TTK m. 437'de değişikliğe gidilmesi durumunda genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılmasının yalnızca azınlığa tanınması, sadece belirli konulara özgülenmesi; yönetim kurulunun talepleri makul bir süre içinde karşılama zorunluluğunun getirilmesi, bilgi alma isteminde bulunabilmek için geriye dönük olarak belirli bir süredir pay sahibi sıfatını taşıma zorunluluğunun getirilmesi gibi ek birtakım mekanizmalar dengeleme işlevi görebilecektir.

Ayrıca yine İsvBK'da olduğu gibi yönetim kurulunun genel kurul dışında paylaştığı cevapları en geç bir sonraki genel kurul toplantısında pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulmasına ilişkin düzenleme benzeri bir hüküm kabul edilmesi de genel kurul dışında bilgilenen pay sahipleri ile diğer pay sahipleri arasındaki eşitsizliği giderme noktasında TTK m. 437/2-c.4 hükmünden daha elverişli bir çözüm sağlayacaktır. Bu tür bir düzenleme, genel kurul dışında bilgi verildiğini diğer pay sahiplerinin bilmesi ve buna istinaden talepte bulunmaları koşulunu bertaraf ettiğinden isabetlidir.

KAYNAKÇA

Admati, Anat R./
Pfleiderer, Paul: "The "Wall Street Walk" and Shareholder Activism: Exit as a Form of Voice", **The Review of Financial Studies**, Vol. 22, No. 7, 2009, s. 2645-2646. (https://www.jstor.org/stable/40247684)

Ahern, Deirdre: "The Mythical Value of Voice and Stewardship in the EU Directive on Long-term Shareholder Engagement: Rights Do Not an Engaged Shareholder Make", **Cambridge Yearbook of European Legal Studies**, Vol. 20, 2018, s. 88-105. (https://doi.org/10.1017/cel.2018.8)

Akbay, Direnç: **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azınlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2017.

Akdağ Güney, Necla: "Anonim Şirketlerde Hakların Sakınılarak Kullanılması İlkesi ve Uygulaması", **Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'e Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s. 45-68. (Hakların Sakınılarak Kullanılması)

Akdağ Güney, Necla: "Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler", **Regesta**, C. 4, S. 1, 2019, s. 37-56. (Bilgi Alma)

Aker, Halit: "Hakim İşletme İle Bağımlı Şirket Arasındaki Hukuki İlişki ve Hakim İşletmenin Sadakat Borcu", **Batider**, 2003, C. 22, S. 2, s. 153-204.

Akerlof, George: "The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism", **The Quarterly Journal of Economics**, Vol. 84, No.3, 1970, s. 488-500.

Akın, Murat Yusuf: **Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu**, İstanbul, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 2002.

Aksu, Raziye: **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Aktaş, Betül: **İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Kurulu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Alchian, Armen A./
Demsetz, Harold: "Production, Information Costs and Economic Organization", **The American Economic Review**, C: LXII, No: 5, 1972, s. 777-795. (https://www.jstor.org/stable/1815199?seq=1)

Altay, Sıtkı Anlam: "Anonim Ortaklıklarda Özel Denetimin Koşullarına İlişkin Düşünceler", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 2, 2013, s. 55-76. (Özel Denetim)

Altay, Sıtkı Anlam: **Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler (Equity Joint Ventures)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009. (Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler)

Ansay, Tuğrul: **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, BTHAE, 1982.

Antalya, O. Gökhan: **Hukuk Teorisi Cilt: 1**, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

Antalya, O. Gökhan/

Topuz, Murat: **Medeni Hukuk: Giriş-Temel Kavramlar-Başlangıç Hükümleri**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.

Arı, Ahmet: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Özel Denetim", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 100, 2011, s. 1413-1442.

Arslanlı, Halil: **Anonim Şirketler I Umumi Hükümler**, 3. Bası. İstanbul, İÜHF Yayınları, 1960.

Atakan, Murat Can: "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkının İhlalinden Dolayı Sorumluluğu", **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 14, Özel Sayı, 2019, s. 80. C. XIV, Özel Sayı, 2019, 76-92.

Atalay, Oğuz: "Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması", **DEÜHFD**, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 53-76.

Aydın, Alihan: **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2008.

Aydoğan, Gökhan: **Anonim Şirketlerde Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk**, Ankara, BTHAE, 2021.

Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/

Özdamar, Mehmet: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2021.

Ayoğlu, Tolga: "Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmeleri ve Karşılıklı Katılmalar Meselesi", **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukukunun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.

Ayoğlu, Tolga: **Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

Aytaç, Zühtü: **Anonim Ortaklıkta İbra**, Ankara, BTHAE, 1982. (İbra)

Aytaç, Zühtü: "Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü", **Batider**, C. 10, S. 1, 1979, s. 177-218. (Sır Saklama)

Aytuğar, Bilge: **Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Bahtiyar, Mehmet: "Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yetersayısının «Toplantı Süresince Korunması» Şartına İlişkin TTK. 418/1 Hükmünün Değerlendirilmesi", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 59-102. (Toplantı Yetersayısı)

Bahtiyar, Mehmet: "Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Tutanağı ve Özellikle Kararların Hükümsüzlüğüne Etkileri", **Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu**, (Ed. Mustafa Topaloğlu/ Işık Özer) Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 35-65. (Genel Kurul Toplantı Tutanağı)

Bahtiyar, Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 16. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, 2022. (Ortaklıklar)

Bahtiyar, Mehmet/
Hamamcıoğlu, Esra: **Yeni TTK'ya göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2014.

Barut, Talha: **Anonim Şirketlerde Güç Boşluğu ve Giderilmesi Yolları**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2008.

Baş, Kadir: **Çalışanların Pay Sahipliği Yoluyla Anonim Şirketlere Katılımı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Baştuğ, İrfan: **Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri**, İzmir, 1974.

Baştuğ, İrfan/
Göksoy, Y. Can: "Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 33-75.

Bebchuk,
Lucian Arye: "The Debate on Contractual Freedom in Corporate Law", **Columbia Law Review**, vol. 89, no. 7, Columbia Law Review Association, Inc., 1989, s. 1408 (http://www.jstor.org/stable/1122806)

Berger, Don: "Shareholder Rights Under the German Stock Coporation Law of 1965", **Fordham Law Review**, Vol. 38, 1970, s. 687-742. (https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol38/iss4/3)

Berktaş, Esra: "Anonim Ortaklıklarda Menfaat Sahipliği Teorisinin Çalışanlar Bakımından Değerlendirilmesi", **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.12, S.1, 2022, 971-1005.

Berle, Adolf A.: "Corporate Powers as Powers in Trust", **Harvard Law Review**, Vol. 44, no. 7, 1931, 1049-1074. (Jstor)

Berle Jr., Adolf A./
Means, Gardiner C.: **The Modern Corporation and Private Property**, New York, Macmillan, 1932.

Bilge,

Mehmet Emin: "Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.9, S. 1-2, 2005, s. 429-449.

Bilgili, Fatih/

Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı, Bursa, Dora Yayınları, 2013.

Bilgin Yüce, Melek: **Garanti Sözleşmesinin Bir Türü Olarak Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt Sözleşmesi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007.

Blair, Margaret M.: "Rethinking Assumptions Behind Corporate Governance", **Challenge**, Volume 38, No. 6, Taylor & Francis, Ltd., 1995, s. 12-17. (http://www.jstor.org/stable/40721647)

Bozkurt, Tamer: **Şirketler Hukuku**, 13. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2021.

Böckli, Peter: **Schweizer Aktienrecht**, 4., völlig überarbeitete und erweiterte Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, 2009.

Böckli, Peter: **Schweizer Aktienrecht: Darstellung für den Praktiker**, 2., erweiterte. und vollständig überarbeitete Auflage, Zürich, Schulthess Verlag, 1996.

Bratton, William W.: "The "Nexus of Contracts" Corporation: A Critical Appraisal", **Cornell Law Review**, C: LXXIV, 1989, s. 407-465. (http://scholarship.law.cornell.edu/clr/vol74/iss3/1)

Bratton, William W.: "The New Economic Theory of the Firm: Critical Perspectives from History", **Stanford Law Review**, Vol. 41, N. 6, 1989, s. 1471-1527.

Bulut, Abdulkadir: **Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014.

Butler, Henry N.: "Contractual Theory of the Corporation", **George Mason University Law Review**, C: XI, No: 4, Summer 1989, s. 99-123. (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstractid=2008965)

Cahn, Andreas/

Donald, David: **Comparative Company Law: Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA**, 2nd Edition, Cambridge, Cambridge University Press, 2018. (doi:10.1017/9781316888971.022)

Can, Mustafa Erdem: "Azınlığın Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması ve Gündemin Belirlenmesi Konusundaki Yetkileri", **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları**, 2. Baskı, (Ed. Erol Ulusoy), Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 407-430. (Can/Ulusoy)

Can, Ozan: **Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2015.

Cengiz, Dilek: **Türk Ticaret Hukukunda Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı ve İnceleme Hakkı'nın Mahkeme**

Aracılığıyla Kullanılmasında Mahkeme Kararının Kesinliği Sorunu, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2022.

Cenkci, Esra: "Anonim Ortaklıkta Tek Pay Sahibinin Yeni Gücü: Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilmesi", **Batider**, C. 33, S. 3, 2017, s. 129-176. (Genel Kurulun Toplantıya Çağrılması)

Cenkci, Esra: **Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2011.

Coase, Ronald H.: "The Nature of the Firm", **Economica**, C. 4, N. 16, 1937, s. 386-405.

Çamoğlu, Ersin: "Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 143-162.

Çelebi, Ali Ergin: "Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket Pay Sahiplerinin Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma Hakkı", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 2, 2018, s. 517-576.

Çeliktaş, İlyas: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını İktisabı, İstanbul, Arıkan Yayıncılık, 2006.

Çetin, Nusret: **Ortaklık Haklarının Elektronik Ortamda Kullanılması**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

Çevik, Orhan Nuri: Anonim Şirketler, Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş 3. Baskı, Ankara, 1998.

Dettwiler, Emanuel Max: **Informationelle Gleichbehandlung der Aktionäre**, Basel, 2002.

Dodd, Merrick E.: "For Whom Are Corporate Managers Trustees?", **Harvard Law Review**, Vol.: XLV, No: 7, 1932, s. 1145-1163. (https://www.jstor.org/stable/1331697?seq=1)

Dolu, Ali Murat: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Domaniç, Hayri: **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II**, İstanbul, 1988.

Dural, Halil Ali: "Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları", **Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler-Tartışmalar) 19 Haziran 2019**, (Ed. Murat Alışkan/ Sinan Sarıkaya/Bilge Utkan Mersin) On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 279-282.

Dural, Mustafa/ Sarı, Suat: **Türk Özel Hukuku Cilt I Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri**, 17. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022.

Durgut, Ramazan/Kaplan,

Ahmet Emre: "Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", **BAÜHFD**, C. XIII, S. 171-172, 2018, s. 123-153.

Easterbrook, Frank H./

Fischel, Daniel R.: **The Economic Structure of Corporate Law**, 4. Baskı, Cambridge-London, Harvard University Press, 1998.

Eminoğlu, Cafer: **Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)**, 1. Baskı, İstanbul On İki Levha Yayıncılık, 2014. (Kurumsal Yönetim)

Eminoğlu, Cafer: "Anonim Şirket Pay Sahipleri Açısından "Eşit Şartlarda Eşit İşlem" İlkesi", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.1, S.1, 2015, s. 79-88.

Engin Günay, Gözde: **Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

Erdem, Ercüment: İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı ve Taslağın Türk Hukukuna Etkisi, **Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, Batider, 2015, s. 141-194. (Kanun Taslağı)

Erdem, Ercüment: "Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi", **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının Sekseninci Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul 2009 (Eşit İşlem).

Erdem, Ercüment: "Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı", **Hukuk Postası**, 2015. (Bilgi Alma)

Erdem, Nuri: "6102 sayılı 'Yeni' TTK.'ya göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin 'Müktesep' (Kazanılmış) Hakları", **REGESTA**, C. II, S. 1, 2012, s. 29-44. (Müktesep Haklar)

Eren, Erkan: "Anonim Ortaklıklarda Güç Boşluğu ve Yabancılaşma", **Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.18, S. 2, 2021, s. 36-47.

Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 26. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2021.

Eroğlu, Muzaffer: "Obstacles and Possibilities for Sustainable Companies in Turkey", **University of Oslo Faculty of Law Research Paper No. 2013-04**, 2013. (https://ssrn.com/abstract=2218220)

Eyuboğlu, Ceren: **Halka Açık Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Falcıoğlu,

Mete Özgür: **Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul**, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2016.

Falkenhausen, Bernhard V./

Steefel, Ernst C.: "Shareholders' Rights in German Corporations (AG and GmBH)", **The American Journal of Comparative Law**, Vol.

10, No. 4, 1961, s. 407-431. (https://www.jstor.org/stable/838477)

Fama, Eugene F.: "Agency Problems and the Theory of the Firm", **Journal of Political Economy**, C: LXXXVIII, No: 2, 1980, 288-307. (http://www.jstor.org/stable/1837292)

Fischel, Daniel R.: "The Corporate Governance Movement", **Vanderbilt Law Review**, C. 35, S. 6, 1982, s. 1259-1292. (https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/vanlr35&i=1273)

Forstmoser, Peter/

Küchler, Marcel: Schweizer Aktienrecht 2020, EF 1-2/16, 2016.

Freeman, R. Edward/Harrison, Jeffrey S./

Wicks, Andrew C./Parmar, Bidhan/

de Colle, Simone: **Stakeholder Theory -The State of the Art-**, Cambridge, Cambridge University Press, 2010.

Gerner-Beurle, Carsten/

Schillig, Michael: **Comparative Company Law**, Oxford, Oxford University Press, 2019.

Gökdemir Tamer,

Tülay: **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Oy Hakkının Kapsamı ve Etkisi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Grigoleit, Hans C./

Herrler, Sebastian: Aktiengesetz:AktG, 2. Baskı, Verlag C.H. Beck, München, 2020.

Gürbüz Usluel, Aslı: **Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırların Korunması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.

Hacımahmutoğlu,

Sibel: **AT ve Türk Hukukunda Anonim Ortaklığın Karar Alma Sürecinde Yönetim Kurulunun Yapısı ve Çalışanların Katılımı**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2008. (Çalışanların Katılımı)

Hacımahmutoğlu,

Sibel: "Ortaklığın Kontrolünün Pazarı Teorisi ve Ortaklık Yöneticileri Üzerindeki Etkileri", **Batider**, C. 23, S. 3, 2006, s. 257-289. (Ortaklığın Kontrolü)

Hamamcıoğlu, Esra: "6102 Sayılı TTK ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi II", **Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu**, (Ed. Teoman, Ömer/Hamamcıoğlu, Esra/Karamanlıoğlu, Argun/Görmez, Onur), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 133-168.

Hamamcıoğlu, Esra: **Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi**, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2022.

Hatemi, Hüseyin: **Medeni Hukuk'a Giriş**, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Hayden, Grant M./Bodie, Matthew T.: "One Share, One Vote and the False Promise of Shareholder Homogeneity", **Cardozo Law Review**, Vol. 30, 2008, s. 445-505. (https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/faculty_scholarship/40)

Helvacı, Mehmet: "Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 297-310. (Azınlık Hakları)

Helvacı, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001.

Helvacı, Mehmet/ Cankat, Rifat: "Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı", **Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan**, İstanbul, On iki Levha Yayıncılık, 2019, s. 521-552.

Helvacı, Mehmet/Çamurcu, Emin/ Türkyılmaz, İsmail: "Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı", **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 309-330.

Helvacı, Serap/ Topuz, Murat: **Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023.

Hirsch, Ernst: **Ticaret Hukuku Dersleri**, 2. Bası, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1946.

Hirsch, E. Ernst/ Tekinalp, Ünal: **Anonim Ortaklıkların İşlemlerinin İlgili Bakanlıkça Denetlenmesini Düzenleyen Nizamname İçin Düşünceler (Ticaret Bakanlığına Verilen Rapor)**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 1966.

Hirschman, Albert O.: **Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States**, Harvard University Press, 1970.

Hopt, Klaus J.: **Modern Company Law Problems: A European Perspective**. (https://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/1857531.pdf)

Hopt, Klaus J./ Wiedemann, Herbert: **Aktiengesetz Großkommentar, Fünfter Band, Mitbestimmungsgesetz; §118-149**, Berlin, 2008.

Işık, Burak: **Kurumsal Yönetim Bağlamında Şirket Sekreteri**, Ankara, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022.

İhtiyar, Mustafa: **Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2006.

İmregün, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Kurtuluş Matbaası, 1970.

İmregün, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayıncılık, 1989. (AO)

İmregün, Oğuz: **Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri**, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1962. (Menfaat İhtilafları)

İnce, Salih Tayfun: **Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Paysahipleri Sözleşmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Jaeggai, Peter: "Anonim Ortaklıklar Hukukunun Çözümlenememiş Sorunları", (Çeviren: Ömer Teoman), **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 32, S. 1, 1975.

Jensen, Michael C./Meckling,

William H.: "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure", **Journal of Financial Economics**, C: III, No: 4, 1976, s. 305-360.

Jones, Thomas M./

Felps, Will: "Shareholder Wealth Maximization and Social Welfare: A Utilitarian Critique" **Business Ethics Quarterly**, Vol: 23, N: 2, Philosophy Documentation Center, 2013, s. 207-238. (http://www.jstor.org/stable/41968850)

Kabaalioğlu, Haluk: "Türk ve Mukayeseli Hukukta Finansal Bilgi Alma Hakkı", **MED**., Y. 6, S. 21-22, 1980.

Kabaalioğlu, Haluk: **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul, İktisadi Yayın Ltd. Şti, 1985.

Kalpsüz, Turgut: "Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları", **Prof. Dr. H. C. Oğuzoğlu'na Armağan**, Ankara 1972.

Karaege, Özge: **Anonim Şirket Genel Kurulunun Toplantıya Çağrılması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022. (Toplantıya Çağrılma)

Karaege, Özge: "Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi (TTK m. 410/II)", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 4, 2015, s. 71-128. (TTK m. 410/II)

Karasu, Rauf: "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı", **Batider**, C. XXIII, S. 2, 2005, s. 73-114.

Karasu, Rauf: **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015.

Kaşak, Esra: **Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Kaya, Arslan: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, BTHAE, 2001. (Bilgi Alma)

Kaya, Arslan: **Gerekçeli- Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, Güncellenmiş 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2021. (TTK)

Kaya, Arslan: "Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi", **Batider**, C. 31, S.1, 2015, 61-83. (Özel Denetim)

Kaya, Arslan: "Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1997, s. 155-161. (Bilgi Alma-40. Yılında Türk Ticaret Kanunu)

Kaya, Mustafa İsmail: "Anonim Şirkette Tek Bir Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması, **BTHAE 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 405-434. (Genel Kurulu Toplantıya Çağırma)

Kaya, Mustafa İsmail/
Yalçın, Cihan: "Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Güçlendirilmesine Yönelik Öneriler", **Batider**, C. 39, S. 1, 2023, s. 5-32.

Kayar, İsmail: **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Konya, Mimoza Yayıncılık, 1997.

Kayıklık,
Abdurrahman: "Anonim Şirkette Azınlığın Korunması: Kim İçin, Neden ve Nasıl Bir Koruma?", **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 80, S. 2, 2022, s. 407-453.

Keay, Andrew: The Enlightened Shareholder Value Principle and Corporate Governance,Taylor & Francis Group, 2012. (https://ebookcentral.proquest.com/lib/gsutr/detail.action?docID=1024546)

Kendigelen, Abuzer: **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999.(İmtiyaz)

Kendigelen, Abuzer: **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1994. (İntifa Hakkı)

Kendigelen, Abuzer: **Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, 2016.

Keser Berber, Leyla/
Yayla, Ümit: Elektronik Genel Kurullar Türkiye Uygulaması, **Regesta Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 2, S. 3, 2012, s. 13-47.

Kırca, İsmail: **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş 3. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Kırca, İsmail/

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/

Manavgat, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku Cilt I**, Ankara, BTHAE, 2013.

Kocayusufpaşaoğlu,

Necip: **Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, (Necip Kocayusufpaşaoğlu/Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı), İstanbul, Filiz Kitabevi, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4'üncü Bası'dan 7'nci Tıpkı Bası, İstanbul, 2017.

Kortunay, Ayhan: **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Üyelerin Bilgi Edinme Hakkı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

Kraakman,

Reinier H.: "Corporate Liability Strategies and the Costs of Legal Controls", **Yale LJ.**,Vol. 93, N. 5, 1984, 857-898. (Jstor)

Lafarre, Anne: **The AGM in Europe: Theory and Practice of Shareholder Behaviour**, Emerald Publishing, 2017.

Manavgat, Çağlar: **Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz**, Ankara, BTHAE, 2016.

Mäntysaari, Petri: **Organising the Firm: Theories of Commercial Law, Corporate Governance and Corporate Law**, Berlin Heidelberg, Springer, 2012.

Memişoğlu, Özgür: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Gündemi, Gündeme Bağlılık İlkesi ve İstisnaları", **Legal Hukuk Dergisi**, S. 133, 2014.

Meral, Nevin: **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma Belgelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Millon, David: "Theories of the Corporation", **Duke Law Journal**, C: XXXII, No: 2, 1990, s. 201-262. (https://www.jstor.org/stable/1372611?seq=1)

Mineliler, Zeynep; "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 7, S. 69, 2012, s. 14-19.

Moroğlu, Erdoğan: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu-Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Moroğlu, Erdoğan: **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş Dokuzuncu Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Moroğlu, Erdoğan: "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e**

Armağan, İstanbul, Prestij Matbaası, 1995, s. 175-188. (Toplantıya Davet)

Moroğlu, Erdoğan: **Oy Sözleşmeleri**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015.

Narbay, Şafak: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim Yapılması Şartları ve Özel Denetçinin Atanması Usulü", **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan**, C.I, İstanbul 2007, s. 287-327.

Nobel, Peter: **Das Aktienrecht: Systematische Darstellung, Berner Kommentar,** Bern, Stämpfli Verlag, 2017.

Nomer, Füsun: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999.

Nomer Ertan,

N. Füsun: "Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 469-490.

Nomer, Haluk Nami/

Akbulut, Pakize Ezgi: **Medeni Hukuka Giriş-Bölüm I**, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022.

Ocak, Nazmi: "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme ve Denetleme Hakkı", **Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, C.1, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001, s. 710-743.

OECD: **G20/OECD Principles of Corporate Governance**, OECD Publishing, Paris, 2015. (http://dx.doi.org/10.1787/9789264236882-en) (G20/OECD)

OECD: **G20/OECD Principles of Corporate Governance (Turkish version)**, Paris, OECD Publishing, 2016, (http://dx.doi.org/10.1787/9789264257443-tr) (Turkish Version)

Oğuzman, Kemal/

Barlas, Nami: **Medeni Hukuk: Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, 27. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Okutan Nilsson, Gül: **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2003. (Paysahipleri Sözleşmeleri)

Okutan Nilsson, Gül: "Corporate Governance in Turkey", **European Business Organization Law Review**, C. 8, 2007, s. 195-236. (Corporate Governance) (https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/2DBE24DC799528A4DFA271FF2A38114A/S1566752907001954a.pdf/corporate-governance-in-turkey.pdf)

Okutan Nilsson, Gül: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009. (Şirketler Topluluğu)

Orbay Ortaç, Nurdan: **Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Başkanı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023.

Orts, Eric W./

Alan Strudler: "The Ethical and Environmental Limits of Stakeholder Theory." **Business Ethics Quarterly**, Vol. 12, N. 2, 2002, s. 215-233. (https://doi.org/10.2307/3857811)

Özcanlı, Fatma Beril: "Bilgi Alma Davasında Hâkimin Rolü", **BUHFD**, C.16, S. 197, 2021, s. 205-224.

Özcanlı, Fatma Beril: "Sürdürülebilirlik İlkesi Açısından Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Stratejik Kararları ve Raporlama", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay Anısına: Anonim Şirketler Hukukunun Gelecek On Yılı**, (Ed. Emek Toraman Çolgar/Cem Veziroğlu/Abdurrahman kayıklık), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2023, s. 75-100.

Özçelik, Pelin: "Amerikan ve İngiliz Şirketler Hukuku Işığında Pay Sahibi Önceliği Modeli ve Bu Modelin Şirketlere Etkilerine İlişkin Değerlendirme", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 16, S.1, 2021, s. 59-128.

Özdin, Funda: "TTK m. 360 Uyarınca Seçilen Temsilci Yönetim Kurulu Üyesinin Temsil Ettiği Pay Sahiplerine Bilgi Aktarma Yetkisi (Var Mıdır?)", **I. Ticaret Hukuku Kongresi (2021)**, (Ed. Mehmet Bahtiyar/Mete Tevetoğlu/Betül Aktaş/Hakan Tokbaş), İstanbul, Aristo Yayınevi, 2021, s. 314-344.

Özer, Işık: **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve Genel Kurulun Elektronik Ortamda Toplanması ve Karar Alması**, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.

Öztek, Selçuk: "Şirketler Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/ İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı", **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara, BTHAE, 1986, s. 293-333.

Paslı, Ali: **Anonim Ortaklığın Devralınması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009. (Devralma)

Paslı, Ali: Anonim Ortaklıkta Kontrol Sahibinin Özel Durumu, **İÜHFM**, C. 66, S. 2, 2008, s. 345-357. (Kontrol Sahibi)

Paslı, Ali: **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, 2. Bası, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2005. (Kurumsal Yönetim)

Phillips, Michael J.: "Reappraising the Real Entity Theory of the Corporation", **Florida State University Law Review**, C: XXI, No: 4, 1994, s. 1061-1123. (https://ir.law.fsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1548&context=lr)

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/

Ersin Çamoğlu: **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019. (Ortaklıklar I)

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/
Ersin Çamoğlu: **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017. (Ortaklıklar II)

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/
Ersin Çamoğlu: **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncelleştirilmiş 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019. (Ortaklıklar II)

Pulaşlı, Hasan: "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bağlamında Uluslararası İnsan Hakları ve Çevre Standartlarının Çok Uluslu Şirketlerin Merkez Yönetim Organının Hukuki Sorumluluğuna Etkisi", **Batider**, C. 36, S. 4, 2020, s. 5-7. (Kurumsal Sosyal Sorumluluk)

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022. (Genel Esaslar)

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt III, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022. (Şerh)

Pulaşlı, Hasan: I. Oturum, Soru Cevap, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Konferans)

Rhee, Robert J.: "A Legal Theory of Shareholder Primacy", **Minnesota Law Review**, Vol.: 102, No: 5, 2018, s. 1951-2017. (https://www.minnesotalawreview.org/wp-content/uploads/2018/06/Rhee_MLR.pdf)

Ripert, Georges: Aspects Juridiques du Capitalisme Moderne, 2e éd., Paris, **LGDJ**, 1951, N. 46.

Sayın, Hediye Bahar: **Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Serder Yılmaz, Selen: "Anonim Şirkette Pay Sahibi ve Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hakkı", **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları**, 2. Baskı, (Ed. Erol Ulusoy), Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 369-405.

Serozan, Rona: **Medeni Hukuk-Genel Bölüm, Kişiler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Bası, (Yayına Hazırlayanlar B. İlkay Engin/ Yeşim M. Atamer), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.

Simpson, John A./Weiner,
Edmund S. C.: **The Oxford English Dictionary: Vol. IV (Creel-Duzepere)**, 2nd Ed., Oxford: Clarendon Press, 1991.

Smith, N. Craig/
Rönnegard, David: "Shareholder Primacy, Corporate Social Responsibility, and the Role of Business Schools." **Journal of Business Ethics,** Vol.: 134, No.: 3, Springer, 2016, s. 463–478. (http://www.jstor.org/stable/24703783)

Spindler, Gerald/

Jaenig, Ronny: "Informing Shareholders and Investors: A Behavioral and Economics Approach from a German Company Law Perspective", **Journal of Interdisciplinary Economics**, Vol. 22, 2010. (doi:10.1177/02601079X10002200107)

Stout, Lynn: **The Shareholder Value Myth: How Putting Shareholders First Harms Investors, Corporations, and the Public**, Berrett-Koehler Publishers, 2012. ProQuest Ebook Central.

(https://ebookcentral.proquest.com/lib/istanbul-ebooks/detail.action?docID=881726)

Sucu, Nail: "Anonim Ortaklıklarda Pay Senedinin Sahibine Sağladığı Haklar (II)", **Yargıtay Dergisi**, C.6, S.1-2, 1980, s. 538-559.

Sulu, Muhammed: **Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Şirket Menfaati)

Sulu, Muhammed: **Ticari Sırların Korunması**, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020. (Ticari Sır)

Sümer, Burak: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022.

Şahin, Ayşe: "İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku Revizyonu Kapsamında Genel Kurullara İlişkin Olarak Öngörülen Değişiklikler", **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 20-22 Temmuz 2020**, (Ed. Karagöz, Havva/ Özcanlı, F. Beril/Palandüz, Seda) On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal: **Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler**, Ankara, BTHAE, 2008.

Şener, Oruç Hami: **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022. (Ortaklıklar)

Teichmann, Christoph: "Information rights of shareholders in German company law", **Research Handbook on Shareholder Inspection Rights** (Ed. Randall Thomas/Paolo Giudici/Umakanth Varottil), Edward Elgar Publishing, 2023 s. 121-139.

Tekil, Fahiman: **Anonim Şirketler Hukuku**, İkinci Bası, İstanbul, Alkım Yayınevi, 1998.

Tekinalp, Ünal: **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri (Kamuyu Aydınlatma İlkesi İle)**, 2. Bası, İstanbul, İÜHF Yayınları 1979. (Bilanço)

Tekinalp, Ünal: "Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki İlişki", **Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2003, s. 227-252. (AO Dinamikleri)

Tekinalp, Ünal: **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları**, İstanbul, Formül Matbaası, 1979. (Yönetime Katılma Sorunları).

Tekinalp, Ünal: "Halka Açık Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Oluşan "Güç Boşluğu" Sorununa İlişkin Çeşitli Çözümler, Öneriler ve Eleştiri", **İstanbul Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, **Prof. Dr. Hüseyin Nail Kubalı'ya Armağan,** 1975. (Güç Boşluğu)

Tekinalp, Ünal: "İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etmek Hakkı", **MED.**, S. 21-22, 1980. (Finansal Bilgi)

Tekinalp, Ünal: **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 5. Bası, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2020. (Yeni Hukuk)

Tekinalp, Ünal: "Tasarı'nın Takdimi", **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Konferans, Bildiriler-Tartışmalar**, BTHAE, 2005.

Tekinalp, Ünal: "Yeni Alman Paylar Kanunu Tasarısının Getirdikleri", **Batider**, C. 3, S. 1, 1965, s. 127-138, (Yeni Alman Paylar Kanunu)

Tekinalp, Ünal: I. Oturum, Soru Cevap, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Saygı Konferansı**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim- Cilt I 1971-1982**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 462-472. (Konuşma Süresi)

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim-Cilt I 1971-1982**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 60-72. (Çıkarılma)

Teoman, Ömer: **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Ankara, BTHAE, 1983. (Oydan Yoksunluk)

Teoman, Ömer: **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Kitabevi, 1978.

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Üstüne", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C.18, S.1, 1972. (Bilgi Alma)

Teoman, Ömer: "-1975 Tarihli Son Tasarıya Göre- Avrupa Anonim Ortaklığında Genel Kurul (Türk Ticaret Kanunu'nun İlgili Hükümleri ile Karşılaştırmalı Olarak)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim- Cilt I 1971-1982,** İstanbul, Beta, 2001. (Genel Kurul)

Tuğ, Mehmet Arif: "Kurumsal Yönetim Kavramının Genel Çerçevesi ve Türk Hukukundaki Yansımaları", **AndHD**, C. 5, S. 1, 2019, s. 203-227.

Turanboy, Asuman: **Halka Açık Banka ve Hissedarının Korunması**, Ankara, BTHAE, 2002.

Turanboy, Asuman: **Insider Muameleleri**, Ankara, BTHAE, 1990.

Turanboy, Asuman: "Ticarî Sır", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2006.

Turgut, Melis: **Borsaya Kote Anonim Ortaklıklarda Elektronik Genel Kurul**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

Uçar Bulut, Gülnur Ceren: **Anonim Şirketlerde Özel Denetim**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.

Ulusoy, Erol: "Azınlık Hakları-Anonim Şirket Genel Kurul Toplantıları: Doğrular ve Yanlışlar", **Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları**, 2. Baskı, (Ed. Erol Ulusoy), Ankara, Bilge Yayınevi, 2016, s. 35-64.

Üçışık, Güzin/ Çelik, Aydın: **Anonim Ortaklıklar Hukuku I. Cilt**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013. (I. Cilt)

Üçışık, Güzin/ Çelik, Aydın: **Anonim Ortaklıklar Hukuku II. Cilt**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022. (II. Cilt)

Ünal, Bahadır: **Alman ve Türk Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.

van der Elst, Christop: **Questioning the Board of Directors - How the Shareholder Can Become a Steward**, 2012. (https://ssrn.com/abstract=2086338) (Questioning the Board of Directors)

van der Elst, Christop: "Question time? The Shareholder Right to Ask Questions as Appropriate Stewardship Tool", **Law and Economy**, Vol. 4, N. 4, 2012, s. 35-62. (https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/1481884/Question_Time_scanned_article_in_Law_and_Economics.pdf) (Question time)

Veziroğlu, Cem: **Anonim Ortaklıklar Hukukunda Esas Sözleşme Özgürlüğü ve Sınırları**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Veziroğlu, Cem/Kayıklık, Abdurrahman: "Sürdürülebilirlik ve Şirketlerin Kamuyu Aydınlatma Yükümlülüğü", **Prof. Dr. Tuğrul Ansay Anısına: Anonim Şirketler Hukukunun Gelecek On Yılı**, (Ed. Emek Toraman Çolgar/Cem Veziroğlu/Abdurrahman kayıklık), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2023, s. 135-170.

Vigreux, Pierre: "Anonim Şirket Ortaklarının Genel Kurul Toplantılarına İlgisizliği", (Çeviren: Akar Öcal), **İstanbul Barosu Dergisi**, 3-4, 1967, s. 112-126.

von Steiger, F.: **İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku**, 3. Basıdan Çeviri, (Çeviren: Tahir Çağa), İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1968.

Winter, Jaap W.: **Addressing the Crisis of the Modern Corporation: The Duty of Societal Responsibility of the Board**, 2020. (http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3574681)

Wulf, Goette/Habersack, Mathias/

Kalss, Susanne: **Münchener Kommentar zum Aktiengesetz**, Band 3, München, 2013.

Yanlı, Veliye: **Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000.

Yanlı, Veliye: **Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2005. (Kamunun Aydınlatılması)

Yanlı, Veliye: "Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Bağlamında Yatırımcı İlişkileri Bölümünün İşlevi", **BUHFD**, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 11-27. (Yatırımcı İlişkileri Bölümü)

Yayla, Ümit: **Anonim Ortaklık Genel Kurulları-Elektronik Genel Kurullar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013.

Yıldız, Şükrü: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

Yiğit, İlhan: **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005.

Yurtbaşı, Fatih: **Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Yurtman, Hazalcan: "Genel Kurulun Toplanamaması Nedeniyle Bilgi Alma Hakkını Kullanamayan Pay Sahibinin Başvurabileceği Hukuki Mekanizmalar", **Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin'in Anısına Armağan**, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 679-710.

Yüksel, Sinan: **Paysahipleri Sözleşmeleri**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003.

Zengin,

İbrahim Çağrı: **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Yeter Sayılar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Zorluer, Onur: **Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.

İnternet Kaynakları

https://egk.mkk.com.tr/egkweb/Sss.jsp

https://spk.gov.tr/kurumsal-yonetim-ilkeleri/kurumsal-yonetim-uyum-raporu-formatlari

https://ticaret.gov.tr/data/6214a18c13b876b4f0182f30/Elektronik%20Genel%20Kurul%20Verileri.pdf

https://www.bj.admin.ch/bj/de/home/aktuell/mm.msg-id-80358.html.

https://www.bj.admin.ch/bj/de/home/aktuell/mm.msg-id-87016.html.

https://www.bj.admin.ch/dam/bj/de/data/wirtschaft/gesetzgebung/aktienrechtsrevision14/vo-inkraftsetzung-aktienrecht.pdf.

https://www.erdem-erdem.av.tr/en/insights/draft-bill-on-swiss-corporate-law-reform

https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2020/1302/de.

https://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf.

https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C/MIN(99)6&docLanguage=En.

https://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/1857531.pdf.

ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite	: T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü	: SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı	: Damla Dursun
Tez Başlığı	: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkı
Savunma Tarihi	: 01 / 09 / 2023
Danışman	: Prof. Dr. S. Anlam ALTAY

JÜRİ ÜYELERİ:

Unvan, Ad-Soyadı İmza

Prof. Dr. S. Anlam ALTAY

Dr. Öğr. Üyesi Betül AKTAŞ ERTAN

Dr. Öğr. Üyesi Tülay GÖKDEMİR TAMER

Prof. Dr. Ulun AKTURAN
Enstitü Müdürü